
Vol. I :

Dipawali, 21-10-1941

: No. III

The Journal of the Literary Committee

OF THE L. E. ASSOCIATION, DHARWAR

(AN ANGLO-KANNADA QUARTERLY)

ಧಾರವಾಡ ಲಿಂಗಾಯತ ವಿದ್ಯಾಭಿವೃದ್ಧಿ ಸಂಸ್ಥೆಯ

ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮಿತಿ ಪತ್ರಿಕೆ

(ಇಂಗ್ಲಿಷ್-ಕನ್ನಡ ತ್ರೈಮಾಸಿಕ)

ಸಂಪುಟ ೧ : ದೀಪಾವಳಿ, ೨೧-೧೦-೧೯೪೧ : ಸಂಚಿಕೆ ೩

The
Journal of the Literary Committee, L. E. Association
DHARWAR

EDITORIAL COMMITTEE :

S. S. Basawanal, M. A.
S. C. Nandimath, M. A., Ph. D.
V. B. Halbhavi, B. A., LL. B.

EDITORIAL NOTICE :

Literary contributions, Exchanges, and Books for review should be addressed to the Editor, Journal of the Literary Committee, L. E. Association, Dharwar. Contributions intended for a particular issue should reach the Editor at least *six weeks* before its date of publication. The Editor does not undertake to return unaccepted contributions unless accompanied by a stamped addressed envelope. The Editorial Committee desire to stress the fact that the expression of individual views by authors of signed articles does not necessarily imply editorial endorsement.

SUBSCRIPTION & ADVERTISEMENT RATES :

The annual subscription is Rs. 3/8 and is payable in advance. The price of a single copy is Re. 1 (Post free).

Advertisement rates are: Rs. 6/- per page, per insertion; Rs. 4/- per $\frac{1}{2}$ page per insertion; and Rs. 2/8 per $\frac{1}{4}$ page per insertion.

Subscriptions, advertisements, and remittances should be addressed to—The Manager, Journal of the Literary Committee, L. E. Association, Dharwar.

M. G. Virupakshan
Manager

ಅರಿಕೆ

ಶ್ರೀ ರೇಣುಕರ ಸಂಚಿಕೆ

ಮಹಾಶಯರೇ,

೧೯೪೨ನೆಯ ಇಸ್ವಿ ಬಸವ ಜಯಂತಿಗೆ 'ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮಿತಿ ಪತ್ರಿಕೆ'ಯು ಹುಟ್ಟಿತನ್ನ ಕಾಲಾವಧಿಯ ಒಂದು ವರ್ಷವನ್ನು ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿ ಪೂರೈಸಿ ೨ನೆಯ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಕಾಲಿಡುತ್ತಿದೆ. ಕಳೆದ ವರ್ಷ ನಮ್ಮ ಪತ್ರಿಕೆಯ 'ಬಸವ ಜಯಂತಿ' ಸಂಚಿಕೆಯನ್ನು ಶ್ರೀ ಬಸವೇಶ್ವರರನ್ನು ಕುರಿತು ವಿವಿಧ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಬರೆದ ಲೇಖಗಳಿಗೆ ಮೀಸಲಾಗಿಟ್ಟಂತೆ ಬರಲಿರುವ 'ಬಸವ ಜಯಂತಿ'ಯ ಸಂಚಿಕೆಯನ್ನು ಶ್ರೀ ರೇಣುಕರ ಬಗ್ಗೆ ನಾನಾ ಮುಖವಾಗಿ ಬರೆಯಲ್ಪಡುವ ಲೇಖಗಳಿಗೆ ಮುಡಿಸಾಗಿರಿಸಲು ನಿರ್ಧರಿಸಿದ್ದೇವೆ. ಕಾರಣ ನಾಡಿನ ವಿಬುಧರೂ, ವೀರಶೈವವಾಙ್ಮಯ ಪರಿಶೋಧಕರೂ ಲೇಖಕರೂ ಈ ನಮ್ಮ ಪ್ರಯತ್ನಕ್ಕೆ ಅಧಿಕೃತ ಹಾಗೂ ವಿಚಾರಪ್ಲುತ ಲೇಖಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುವಲ್ಲಿ ಸಹಕಾರ ನೀಡಬೇಕಾಗಿ ಬಿನ್ನವಿಸುತ್ತೇವೆ. ಲೇಖನು ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಅಥವಾ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿರಬಹುದು. ಲೇಖದಲ್ಲಿ ಪ್ರಮಾಣಗಳನ್ನು ಬರೆಯುವಾಗ ಅದು ಯಾವ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿಯದು? ಯಾವ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿದೆ? ಎಂಬುದನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ನಿರ್ದೇಶಿಸಬೇಕು. ಶ್ರೀ ರೇಣುಕರ ಬಗ್ಗೆ ಹೊಸ ಬೆಳಕನ್ನು ಕೊಡುವಂತಹ, ಐತಿಹಾಸಿಕ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಿಂದೊಡಗೂಡಿದ ಲೇಖಗಳಿದ್ದರೆ ಆದರಣೀಯವು. ಲೇಖದ ಸರಣಿಯು ಸತ್ಯವನ್ನು ಅರಸುವ ಧೈಯವುಳ್ಳದಾಗಿರಬೇಕು. ಎಂದೂ ಯಾವ ವ್ಯಕ್ತಿಗೂ ನೋವನ್ನುಂಟುಮಾಡತಕ್ಕದಾಗಿರಬಾರದು. ಸಂಪಾದಕ ಮಂಡಲದ ಒಪ್ಪಿಗೆಗೊಳಪಟ್ಟ ಲೇಖಗಳು ಪ್ರಕಟಿಸಲ್ಪಡುವವು.

ಶ್ರೀ ರೇಣುಕರನ್ನು ಕುರಿತು ಬರೆಯಬಹುದಾದ ಕೆಲವು ವಿಷಯಗಳು:—

ಶ್ರೀ ರೇಣುಕರ ಚರಿತ್ರೆ. ವಾಸಸ್ಥಳ. ಅವತಾರಭೂಮಿ. ಸಿಂಹಾಸನ ಪರಂಪರೆ. ಕಾಲ. ಗ್ರಂಥರಚನೆ. ಶಾಸನಾದಿ ಸಾಮಗ್ರಿ. ಮಠಗಳು. ತೀರ್ಥಯಾತ್ರೆ ಸ್ಥಳಗಳು. ಕೋಲನುಪಾಕೆಯ ಪರಿಚಯ. ಸಿದ್ಧಾಂತ ಶಿಖಾಮಣಿಯ ಕಾಲ. ರೇಣುಕರಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ವಿವಿಧ ಭಾಷಾ ವಾಙ್ಮಯ. ಶ್ರೀ ರೇಣುಕರ ವೈವಿಧ್ಯ. ವ್ಯಕ್ತಿ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ. ರಂಭಾಪುರಿ ಸಿಂಹಾಸನ ಚರಿತ್ರೆ. ಶಿರಿವಾಳದ ರೇಣುಕ. ಹರಿಹರ ಬೊಮ್ಮರಸುಗಳ ರೇಣುಕ. ರೇಣುಕ ರೇವಣಸಿದ್ಧ ಇವು ಒಂದೇ ವ್ಯಕ್ತಿ ಸೂಚಕಗಳೇ?— ಮುಂತಾದವುಗಳು.

ಸೂಚನೆ:— ಬರೆದ ಲೇಖಗಳು ತಾ. ೩೧-೧-೪೨ ರೊಳಗಾಗಿ ನಮ್ಮ ಕೈ ಸೇರುವಂತೆ ಕಳಿಸಿ ಕೊಡಬೇಕು.

ಲೇಖನು ಪೂ. ಆಕಾರದ ಬರಹದ ೧೦ ಪುಟಗಳನ್ನು ಮೀರಕೂಡದು.

ಶ್ರೀ ರೇಣುಕರ ಬಗ್ಗೆ ಸಿಗಬಹುದಾದ ಶಿಲಾಲೇಖಗಳು, ತಾಮ್ರ ಪಟಗಳು, ಚಿತ್ರಗಳು ಮತ್ತು ಉಳಿದ ಯಾವದೇ ತರಹದ ಅವಶೇಷಗಳು ಇದ್ದಲ್ಲಿ ಅಂಥವನ್ನು ನಮಗೆ ಮುಂಚಿತವಾಗಿ ಕಳಿಸಿಕೊಟ್ಟರೆ ಅದರ ಪಡಿಯಚ್ಚುಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸಿ ಅದೇ ಸಂಚಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಅಚ್ಚು ಹಾಕಲಾಗುವುದು.

ಸಂಪಾದಕರು

CONTENTS

1	Rabindranath Tagore Editorial	99
2	Veerashaiva Philosophy Prof. Anil Kumar Sarkar	101
3	Shankar Dasimayya Mr. V. B. Halbhavi	106
4	The Human Outlook To-day Dr. K. R. Srinivasa Iyengar	112
5	Psychology of Veerashaivism Mr. V. C. Yagati	123
6	Unity and Synthesis of Eastern and Western Culture Dr. G. H. Mees	130
7	My School Prof. K. Ramaswami Aiyangar	134
8	Summary of Kannada Articles	141

ಪರಿವಿಡಿ

೧	ಪಂಪೋತ್ಸವ; ವೀರಶೈವ ಮಹಾಸಭೆ ಸಂಪಾದಕೀಯ	
೨	ನಿಜಗುಣದೇವ ಮತ್ತು ನಿಜಗುಣ ಶಿವಯೋಗಿ ಶ್ರೀ. ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ	೧೪೧
೩	ವಿಶ್ವದ ಮಹಿಳೆಯರಲ್ಲಿ ಶಿವಶರಣೆಯರ ಸ್ಥಾನ ಶ್ರೀ. ಪುರಾಣಿಕ ಬುದ್ಧಯ್ಯಸ್ವಾಮಿಗಳು	೧೪೯
೪	ಹೈಗ, ಹೈವೆ ಶ್ರೀ. ಗೋವಿಂದ ಪೈ	೨೧೧
೫	ಪ್ರಭುದೇವನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಪ್ರೊ. ಎಸ್. ಎಸ್. ಮಾಳವಾಡ	೨೪೦
೬	ದೇವರ ದೇವ ಶ್ರೀ. ಎಸ್. ಎಸ್. ಭೂಸನೂರನುರ	೨೫೦
೭	'ಬಡ್ಡೆ' ಶಬ್ದವು ಕುಲವಾಚಕವೇ? ಶ್ರೀ. ಜ. ಪ. ಚನ್ನಬಸವರಾಜದೇಶಿಕೇಂದ್ರಸ್ವಾಮಿಗಳು	೨೫೨
೮	ರವೀಂದ್ರನಾಥ ಠಾಕೂರವರು 'ಕಿರುಕುಳ'	೨೫೫
೯	ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಲೇಖಕರ ಸಾರಾಂಶ	೨೬೪
೧೦	ಸ್ವೀಕಾರ ಮತ್ತು ಅಲ್ಪ ಪರಿಚಯ	೨೬೭

ಡಾಕ್ಟರ್ ಶ್ರೀ. ರವೀಂದ್ರನಾಥ ಠಾಕೂರ
(ಜನನ : ಮೇ - ೬, ೧೮೬೧ — ಮರಣ : ಅಗಸ್ಟ್ - ೭, ೧೯೪೧)

(ಪಡಿಯಚ್ಚು ' ಜಯಕರ್ನಾಟಕ ' ಪತ್ರಿಕೆಯ ಕೃಪೆಯಿಂದ)

The Journal of the Literary Committee, L. E. Association, Dharwar.

Published in April, July, October and January.

Vol. I

DHARWAR, October 1941

No. 3

RABINDRANATH TAGORE

The Bard of Santiniketan is no more; India — Asia herself — has lost her Poet Laureate. Rabindranath Tagore is with the immortals now.

Rabindranath Tagore's life more or less coincided with the dawn of the Indian Renaissance. After a few centuries of stupor the Indian spirit awoke again during the latter half of the 19th century. Bengal was in the vanguard of the movement for the reassertion of the Indian genius. Raja Rammohan Roy, Bankim Chandra Chatterjee, Sri Ramakrishna, Swami Vivekananda and Rabindranath Tagore himself: this galaxy, rising in the East, soon spread forth its rays far and wide, and the accumulated shades of centuries of frustration began to scatter away.

Like the ancient sages of India, like the great poets and philosophers of Hellas, Rabindranath Tagore too has been enabled by Providence to live a full life, a singularly meritorious and blameless life; and he has died in his eighty-first year, having crammed his years with achievements as unquestionable as his aspirations have been noble. Poet, novelist, critic, philosopher, musician, dramatist, actor, painter, educationist, patriot, humanist, internationalist, seer, prophet — Rabindranath Tagore has been triumphantly all these things. We shall certainly not meet his equal, either in sheer versatility or in the volume of achievement, for many and many a year to come.

This is not the place to attempt an appreciation or criticism of Rabindranath Tagore's literary or philosophical works. Intrinsically, Rabindranath's achievement as a man of letters entitles him to a place among the world figures in literature; historically, his outstanding triumphs have put modern India on the map of world literature. Writing in a modern Indian language, Bengali, Rabindranath Tagore has nevertheless proved that such a language could be made a medium for the expression of the dizziest flights of poesy or speculation. He has thus fired those writing in the other modern Indian languages with a new hope and a new urge to noble endeavour.

Rabindranath Tagore's life was cast in an age of hurry and change, of false gods and scepticism, of urgent aspiration and unescapable defeat. However, his own vision was undimmed till the last. Once he remarked: "A poet's mission is to attract the voice which is yet inaudible in the air; to inspire faith in the dream which is unfulfilled; to bring the earliest tidings of the unborn flower to a sceptic world." This is precisely what Tagore himself tried to do throughout his long and distinguished life.

A poet and a philosopher, no doubt, Rabindranath was; but he was not exactly a recluse; he believed in taking the business of our life seriously. Like other sensitive spirits of his time, Rabindranath Tagore also was roused to his depths by all forms of injustice, cruelty and exploitation; the present European war wounded him deeply; and yet his faith never faltered. There is evil in this world, it is true; but it is not absolute or ultimate. "The river has its boundaries, its banks, but is a river all banks? Do not these obstructions themselves give its water an onward motion?" Faith like this is a much needed tonic to our generation that ever moan the general hurt it has sustained during the recent past. Tagore is dead, but the real Tagore cannot die; he is with us always, he is with the ages now.

VEERASHAIVA PHILOSOPHY

By Anil Kumar Sarkar, M. A.

Professor of Philosophy, Rajendra College (Chapra)

The Veerashaiva philosophy declares that the ultimate reality is *Siva-Sakti*. In this conception of *Siva-Sakti*, a definite anti-intellectualism is maintained. This is the peculiarity of this doctrine. Since the whole doctrine is found in the Kannada language, it would have remained long unknown to others had not His Holiness Shri Kumaraswamiji of Navakalyanamath, Dharwar, delivered his lecture on it at the sixteenth session of the Indian Philosophical Congress held at Madras. Further illumination on the doctrine is found in his monograph, *The Veerashaiva Weltanschauung*, which has recently come out from the said Math.

This monograph is a lucid and brief exposition of the above doctrine. It is discussed in a critical and comparative manner. The element of modernism is to be observed in its choice of the kindred western thought on this point. It is a dynamic-static view of reality, and as such we are naturally reminded of Bergson, James, Schopenhauer and Bradley. Viewed from the standpoint of Indian thought, it has to maintain its position from the criticisms that may come from the *Advaita* Vedanta Philosophy of Sankara. The author has nicely answered all these philosophic demands.

The cult of *Siva-Sakti* may appear quite an old doctrine. But the modern way of treatment is really very fascinating. Its conception is that the Will is the ultimate reality, but there is a wider background of it. There is what is known as the transcendental Will, or the Will is the expression of a still wider background or field, the Will surrounds it as an aroma. All stress and guidance come from that higher centre. The Will is only expression or even

absorption. Will is only dynamism, evolution, extension, liberalism or passage. The control, guidance, conservation, absolution, permanence or personality comes from Siva or Silence. There is a perfect identity between the centre and the circumference, between the core and the expression, the one without the other is unmeaning. Pure dynamism as a centre of reference is unmeaning process, and pure centre or silence without stress for its expression is equally an abstraction. But all the same the thought is not a combination of the abstractions. *It is a culture of a new type of experience.* This experience is anti-intellectualistic. Its position is to bear this attitude, for what is direct is immediate experience or intuition; but this experience is not a pure vacuity, or pure duration, or supra-relational experience of Bradley, but it is an experience of *silence* where the *Sakti* or Strength is fully absorbed or concentrated. All stress and guidance come from it. It is absolute Truth. It is personality, but not a blank absolute; it expresses itself. It is not the conception of potentiality becoming actuality, or the evolution being the expression of potentiality into actuality. This doctrine holds that the 'Silence' or 'Siva' or 'Truth' or 'Conservatism' has no element of potentiality in it; it is the centre of activity or *Sakti*. It is that centre of Silence or Siva where-from *Sakti* emanates; or it is that centre of permanence whose expression is activity or dynamism. It is, therefore, a static-dynamic view of reality, where one cannot be thought of without the other. The reality is, therefore, *Siva-Sakti*, silence expressing dynamism, and dynamism resting in silence; one is inextricably bound with the other.

Since it is not a thought of abstract silence, truth or absolute, it has in it the core of *Sakti* or strength or dynamism or will. Viewed thus, this thought of *Siva-Sakti* is widely different from the thoughts or experiences of Hegel, Bergson, Schopenhauer or Bradley. It is not the conception of the Absolute of Hegel, for it is not the conception of an ultimate logical synthesis as obtained in the last analysis of the concept of the concrete Absolute. It is not the experience of the pure duration of Bergson. It is not also the thought, the Cosmic Will and its manifestation of Schopenhauer. It

is not the anti-intellectualistic type of experience rejecting all our intellectual or *categorical* ways of understanding as riddled with contradiction. It is the demand of a new type of philosophic insight regarding static-dynamic conception of reality, which points out that all evolution or dynamism rests on a permanent background which is Silence or Siva, but is instinct with strength or *Sakti* or Will. It is Silence expressing itself as Will. That is the whole character of reality.

This is the realistic position of the Veerashiva doctrine. It tries to cover up its idealism in the form of realism of *Siva-Sakti*. After all they are only conceptions. But to understand the one is to go towards the other. In other words, the thought of the one involves the thought of the other. Siva can only be understood from its reference to *Sakti*, and *Sakti* can only be understood from its reference to Siva. The relation between them as expressed here is not the thought of the continuum of Space-Time of Alexander. But here there is only an effort to clarify the concept of *Siva-Sakti* by giving expression to a new type of experience, which renders their separate existence impossible. In the thought of Siva, the inner core is discerned, but that inner core is not a potential centre, but a pure activity centre, not merely an intuition but a centre instinct with strength or vitality or will, a centre of stress constantly expressing activity. But it is thoroughly full and perfect, therefore, 'silent'. Its fullness is its joy, and it expresses its consciousness of joy. The *Sakti*, that surrounds it, is nothing but the expression of that consciousness; but that does not prove the unreality of *Sakti*; rather it reveals the inner character of Silence or Truth that it is instinct with *Sakti* or strength or dynamism. This is the understanding of the fullness of reality.

In the thought of Bergson, there is only an expression of duration or *elan vital*, which may be 'life-force' but this stress is not fully manifest, for the inner core of the *elan vital* is not fully expressed; it involves the element of potentiality gradually manifesting

itself in distinct lines of activities in the evolutionary process. Bergson's thought is the thought of pure dynamism but it has not been able to abandon the thought of potentiality of some form. The thought of *Siva-Sakti*, on the other hand, emphasises the character of fullness when it is the same as silence or conservatism, the centre of joy as ever-present bliss. This thought of *Siva-Sakti* is there competent to remove the thought of potentiality, which fails to give the character of fullness or permanence or Truth or Silence to reality. On account of this perfect centre of silence, it expresses itself always in perfect centres of activity, which are nothing but revelations of joy and bliss issuing out of the depth of ever-present silence. One is the ground and the other is the expression but the one is in the other. There is perfect identity, and also difference, but the difference is for the thorough grasp of the intuition of *Siva-Sakti* or Silence-Strength. This is Veerashaivism.

All expression or evolution is for the understanding of silence. There is thus expression or absorption. It is so full and silent, so full of freedom and joy that it constantly expresses itself and realises itself. Its passage is nothing but self-absorption and enjoyment. Therefore the Veerashaiva doctrine turns to another aspect of it. This is its practical aspect. It is nothing but the elevation of the lower types of movement to higher types of movement, for the 'stress' is elevated into 'silence,' process ending in realisation. The highest 'Silence' is the silence of Siva, "*Sarvāṅgalingasthala*," the only ideal of the '*Sharanas*,' the followers of the Veerashaiva philosophy. In the words of Swamiji himself: "In this greater ideal which the *Sharana* calls it the *Sarvāṅgalingasthala*, all the beauties and harmonies of the mysterious infinite life are thrown open to man and every movement of being shall be felt as divine. Life is to be completely divinised and humanity installed in a divine society. This is the promise of Veerashaiva philosophy." (p. 29).

As against the *advaita* concept of Sankara, it does not hold the view of *Maya*. Its principle of *Sakti* or Strength that accounts

for the dynamic universe is fitted into the concept of dynamism that is realised in the centre of silence. There is a perfect relation of identity between dynamism and silence. One is a necessary concept of the other. One is not more real than the other. Viewed thus, the doctrine of Veerashaivism has not got to account for any *Maya* or indefinable character of the manifest universe. The dynamic universe has its habitant in the centre of silence or Siva. By this emphasis on this new type of concept and experience, *the Veerashaiva Philosophy tries to claim a higher sort of consideration from the thinkers of the world.* Our Kumaraswamiji in that short but lucid monograph hopes for a brighter prospect of this philosophy by bringing into full prominence the whole doctrine in English

SHANKARA DASIMAYYA

By Mr. V. B. Halbhavi, B. A., LL. B., Dharwar

hat- *hala Siddhanta* is the name given by Lingayatas to their philosophy. The name denotes the six stages through which one has to pass to have real knowledge of oneself. These stages are *Bhakta*, *Mahesha*, *Prasādi*, *Prānalīngi*, *Sharana* and *Aikya*. One has to maintain a particular attitude of mind, higher and higher as one passes from each stage to the one above it, and has to practise certain observances consistent with this attitude until at last one loses oneself in the Ultimate or Absolute which is called *Sunya* (nothingness). But the bodily activities do not cease and one's relations with the outer world continue so long as there is life in the body. Therefore one has to perform the daily duties, and this one may do by adopting the observances commensurate to any of the six stages. One may remain a *Bhakta*, a *Mahesha*, a *Prasādi*, a *Prānalīngi*, a *Sharana* or an *Aikya*. Basava remained a *Bhakta* for ever. Many of his contemporaries were *Sharanas*. Allama Prabhu remained in the *Aikya Sthala*.

Shankara Dasimayya who was also a *Sharana* lived about a century before Basava. There are references to him in Basava Purana and in some other Lingayata works. In an article on Kollipaka by Lewis Rice, C. I. E., published in the Indian Antiquary (Vol. XLIX—1915 on page 214,) we find- "Various shrines are scattered about, mostly Shaiva. One which is resorted to by tailors has, behind the *linga*, a stone statuette of a bearded person with high dress. The image has, carved by his side, a pair of scissors." This statuette represents none else but Shankara Dasimayya. There is a class among Lingayatas called Banagars (dyers) who show great reverence to Shankara Dasimayya as belonging to their class. The profession of the majority of this class was for centuries dyeing till about half a century ago, when they were driven out of this profession by the

import of foreign dyes and dyed yarn. Originally the profession of this class appears to have been tailoring as there is in the community a custom, now dyeing away, of presenting a pair of scissors and a measure-stick to the bridegroom at the time of his marriage, as a token of the profession he should follow in his life-time. We do not know to what faith the tailors, referred to by Lewis Rice in his article, belong. Whatever that faith may be, the fact that they pay homage to the statuette in the temple as described in the article coupled with the existence of a pair of scissors by its side is conclusive of the statuette being that of Shankara Dasimayya. Inscription No. 83 of the year 1280 A. D. in the vicinity of the village of Maradipur in Dudda Hobli in Mandya Taluk in the Mysore District also makes a reference to him in the expression "*Navileya Jadeya Shankara-Devara Padihara Dasayya.*" The story of his whole life is narrated briefly by Harihara (12th Cent.) in one of his *Ragales* and at some length by Mallikarjuna (17th cent.) in his *Shankar Dasimayya Purana*. From these we cull the following facts about his life:—

Shankara Dasimayya was born at Kandagallu in Hunagund Taluk in the Bijapur District. He was a Brahmin by birth and his original name was Govinda Bhatta. His wife was Dummavve. He was learned in *vedas*, *agamas* and *shastras* and was regularly performing the six *karmas* enjoined on a house-holder with great assiduity. As he advanced in age, he became sick of the mode of life he was following and became desirous of going on a pilgrimage to Kashi. When his wife heard this, she insisted on following him as there is no salvation to a wife without her husband.

They both left their home and began their journey and after a day's march reached in the evening the village of Navile on the Krishna River in Lingasur Taluk in the Raichur District. There they witnessed the worship of Jadeya Shankara Linga that was being performed with great fervour and devotion by the devotees. Govinda Bhatta's eyes became fixed on the image of the *Linga* and he forgot himself in its contemplation and fell asleep. Arising next morning he gave up the idea of proceeding to Kashi and began to worship the

Linga daily and return to his village. The Deity being pleased with his devotional worship appeared to him in the guise of a *Jangama*, initiated him into the principles of the Virashaiva religion and invested him with *Linga*. His wife was a witness to all this and she was also invested with *Linga* by her husband at the instance of the *Jangama*. After this the *Jangama* gave them appropriate names and called them Shankara Dasimayya and Shivadasamma by which names they have since become known. A Virashaiva or Lingayat ought ever to live on what he gets by his own exertions and therefore Shankara Dasimayya adopted the profession of a tailor during his whole life.

At some distance to the north of Kandagallu & Navile, there lived at Mudanur another *Sharana* by name Devara Dasimayya. Weaving was his profession. He was favoured by God with *tavanidhi*, i. e., a permanent storage of corn which remained constant, whatever the quantity taken out of it. With such a storage at his disposal he distributed the corn freely among the needy. Shankara Dasimayya and his wife once went to see him, and at the time of their first interview, Devara Dasimayya offered to send them the corn from his *tavanidhi* as he thought they were in need. Immediately the *tavanidhi* disappeared. Devara Dasimayya apologised to Shankara Dasimayya for his presumptuous assumption and the *tavanidhi* re-appeared as before.

The fame of Shankara Dasimayya had in the meanwhile spread far around and king Jayasimha of Kalyana had a desire to see him and invited him to his capital. While Shankara Dasimayya was there, the wife of the king was attacked by a serious disease. A female sooth-sayer was consulted and she gave her prescription as follows:—

“If the queen, clad with garment of foliage, with her mouth locked and the skin of her fore-head peeled, place this skin and a heap of boiled rice mixed with the blood of sheep, buffalo, cock and pig before the town deities, Mari and Masani, and bow to them, her disease will for-sooth vanish.” Accordingly the queen distributed paddy among the village women-folk for being turned into rice before

the next dawn. A complaint from one of these women who was unable to do the work on account of her pregnancy having reached Shankara Dasimayya, he got this work done by the very deities and the queen was cured of her disease without the necessity of going through the procedure prescribed by the sooth-sayer.

This miracle astonished the king who then began to show greater respect to Shankara Dasimayya. But this conduct of the king created discontent among the *pandits* of the Brahmin and other sects and they all combined and hatched a plan to defeat Shankara Dasimayya in arguments. They persuaded the king to invite Shankara Dasimayya to his court to establish the superiority of the principles of his faith. The king did so and Shankara Dasimayya sent his disciple for the purpose. This disciple won victory over the *pandits* by arguments which his opponents could not meet. Unable to find any alternative, the *pandits* challenged Shankara Dasimayya to burn the image of Narasimha with the fire of the eye in his fore-head (Jadeya Shankara having favoured him with this eye) and this Shankara Dasimayya accomplished to the great discomfiture of the *pandits*.

Shankara Dasimayya afterwards took leave of the king and started back to his place Navile. On his way he halted at a place called Pembur where two spirits were being worshipped under the names of Maladevi and Mailara. Mailara did service to Shankara Dasimayya at his call and was presented with an umbrella. Further on his way at Ujjayini he met a gathering of Shakteyas and arguing with them established the superiority of his faith over their's and at another place met a band of Jogis, the followers of Nathas, and convinced them of the hollowness of their tenets. Thus triumphing all along his way he reached Navile and lived there for some time in the fulness of his devotion to Shankara.

Later on a son was born to him. The son grew up and was educated in all the religious lore by his father and became an object of admiration and reverence to the *Bhaktas*. Shortly afterwards Shankara Dasimayya and his wife left this world and became absorbed in the Lord Shiva.

*

*

*

*

Jayasimha whom Shankara Dasimayya met at his invitation is Jayasimha II of Kalyan who reigned from 1015 to 1042 A.D. Basava Purana in Telugu (1190 A. D) and the same purana in Kannada (1369 A. D.) narrate how Jayasimha, a Jain, was induced to accept Shaivasim by Devara Dasimayya, the Guru of Suggaladevi, the wife of Jayasimha. From this and from the fact mentioned in many Lingayata works that Shankara Dasimayya performed the miracle of causing the disappearance of the *Tavanidhi* of Devara Dasimayya, it can be taken for certain that Shankara Dasimayya and Devara Dasimayya were contemporaries and that both of them flourished in the middle of the 11th Century, i. e., about a century before the time of Basava.

Devara Dasimayya is an author of *Vachanas* which have been collected and published by Rao Bahadur P. G. Halkatti. These *vachanas* are very expressive and reveal the same mysticism as the *vachanas* of Basava and his contemporaries. We have so far come across only one *Vachana* of Shankara Dasimayya in copies of collections of various *Vachankaras*. In that he has condemned outright the Brahamans for assuming superiority over other castes and for eating flesh by the performance of sacrifices and drinking wine in the form of soma juice and challenges them to dis-prove how a person born an untouchable but following the path of devotion to Shiva is inferior to a Brahaman. This is enough to show that Shankara Dasimayya was a staunch Virashaiva. His other *Vachanas*, if found out, may throw further light on his life and his doings. For the present we have to depend only on the two works mentioned in the beginning of this article to have some knowledge of them.

In the eleventh century several other sects professing different faiths were flourishing in this part of the country. Fore-most among them was the Vaishnava Sect. The age-long antagonism between the Vaishnavas and Virashaivas cannot be said to have completely died away even now though such signs are visible.

The Jainas also were numerous. Neither Harihara nor Mallikarjuna makes mention in his poem of any bitterness between the Jainas and Virashaivas and Mallikarjuna by giving an account of

the principles and practices of the Jaina religion without any comment on them seems to approve of them. This may be due to the fact that Mallikarjuna did not like to disturb the peaceful life which the followers of the two sects were leading in his time as neighbours. But the fact that in the 11th & 12th centuries the feelings between the two were anything but cordial cannot be concealed. This is disclosed by the story narrated in the Basava Purana that Devara Dasimayya after converting Jayasimha and all the Jainas to Shaivism had all the Jaina Temples in the capital razed to the ground.

The Shakteyas secretly worshipped Matangi (Durga), offered her flesh and wine, then tasted these themselves from the same receptacles, danced through intoxication and asserted that in these their practices lay their salvation.

The followers of the Natha Sect worshipped Shiva in the form of Bhairava. They generally wore matted hair, besmeared their bodies with ashes, ate flesh, drank spirituous liquor and smoked *ganja*.

There were other groups of persons worshipping Mari, Masani and such other dieties of evil disposition.

Shankara Dasimayya appears to have encountered all these classes in the course of his tour and exerted his influence over them. His tour appears to have extended over a wide area from Ujjayani in the south-west of the Bellary District to Kollipaka in the north-east of the Nizam State. Other *Sharanas* of his type about that time were Devara Dasimayya, Bahura Bommayya and others. The influence of these *Sharanas* on persons of other faiths was not so great as that of Basava and his contemporaries. But it can be confidently asserted that the movement to which great impetus was given by Basava and which secured numerous adherents during his time and afterwards had its origin in the efforts made by the *Sharanas* who flourished in the middle of the 11th century according to the evidence now available. Further research may take the date of its origin even earlier. Of those who organised the movement in the middle of the 11th century, Shankar Dasimayya was one.

THE HUMAN OUTLOOK TO-DAY*

By K. R. Srinivasa Iyengar, M. A., D. Litt., Professor of English,
Lingaraj College, Belgaum.

I

At a time like the present, when every morning the newspaper tells us of world-shaking catastrophes, when every evening the B.B. C. news items continue the same harrowing tale, one idea, one feeling, one aspiration yet offers us a glimmer of hope, yet seems to beckon us to a distant place of refuge. It is the idea, the feeling, the aspiration, that mankind is one and indivisible, that under Heaven there is but one family. It may be that some of us posit the idea only to reject it, that we indulge in the feeling only to dismiss it as an impracticable day-dream. But, willynilly, the idea, the feeling the aspiration, persists. Something in us tells us in the very urgency of our anguish that men *are* the same the world over; that all of us laugh if we are tickled, bleed if we are pricked, sorrow if we are afflicted, exult if we are successful. If we look at the human situation to-day, we realize clearly our unescapable interdependence; we realize that, when a monstrous war rages, neutrality is a myth; we realize that no more can the world progress in compartments. Some people may still dispute these statements, but you, the Rotarians, because you are Rotarians, do not dispute them. Yours is an international association, having an ineradicable faith in the brotherhood of man. Yours is a world fellowship of business and professional men, united in the ideal of service; your primary aim is "the advancement of international understanding, good will and peace." That is your aim, because you have full faith in the brotherhood of man, and full faith too in the possibility of realizing your ideals in practice.

* Substance of an address delivered before the Belgaum Rotary Club on the 17th September with Mr. V. A. Mujumdar in the Chair.

I am sure you have heard of other organizations like yours, imbued with similar aims and inspired by a similar faith. The International Fellowship, for instance, is engaged in the meritorious task of forging a common platform for humanity. Likewise, there is the world association of poets, playwrights, editors, essayists, and novelists—called the P. E. N., for short—that “stands for humane conduct” and whose members “pledge themselves to use what influence they possess in favour of good understanding and mutual respect between nations.” The All-India Centre of the P. E. N. was organized by Shrimati Sophia Wadia in 1933, with the late Dr. Rabindranath Tagore as its first President. I may add that my friend, Professor Basawanai, and I are, at present, the only two members of the All-India Centre from Belgaum.

I have said this much about the P. E. N. to show that, although I do not have the honour to be a Rotarian, I believe as much as you do in the efficacy of international understanding and co-operation. Our aims are the same; and it should be possible for associations like the Rotary, the International Fellowship and the P. E. N. to help one another in our common purpose. And what is this common purpose? Surely, it is this: we should try to understand the human situation as it stares us in the face to-day and, besides, we should try to formulate the basis of our faith and to determine the line of action likely to prove most successful under the present extraordinary circumstances.

II

Homo Sapiens has, according to the Biologists and the Anthropologists, inhabited this planet for about one million years. For a very long time, certainly for about nine hundred thousand years, he lived much as other animals lived—he ate, he perpetuated his species, he died. Mr. T. S. Eliot's lines applied to him indeed with brutal exactness :

“Birth, copulation, death:

That's all, that's all, that's all, that's all.”

Other species, mightier than *Homo Sapiens*, ceased to be after a brief period of agitated existence. The ichthyosauri, the giant mammals and reptiles of the past, have gone and left not 'a rack behind.' But Man has somehow lived on. Nay more—he has been fruitful, and he has multiplied: he has scattered himself all over the globe. No doubt, his recorded history relates only to his achievements of the last five or six thousand years. But his earlier, more obscure, achievements, however tame they may appear to us, did nevertheless pave the way for his later and more sensational triumphs. Some one discovered fire, another (perhaps a few centuries hence) its use; a third made a stone implement, a fourth made a spear of a pointed stick. In the process, we have, perhaps, spanned a few centuries. Apparently, "progress" was very slow — but it was there.

About five thousand years ago, man definitely emerged from the forest. He now knew cooking, and knew the value of wearing clothes of some kind or other; he learnt to put the plough to the field; he articulated words clearly; he danced, he sang, he fought with interesting implements. His tiny brain was beginning to function. He asked questions and gave surprising answers. He evolved religions, he gazed at the stars and drew certain conclusions, he speculated on the future. He domesticated animals and plants: he built houses, planned towns and cities. The tempo of change quickened up gradually. Civilizations flowered, faded away, and died; some have left a dried up petal or two, others have disappeared altogether. Great Empires, too, have arisen, have had their brief hour of glory, and have gone into liquidation. Man has found it necessary to acclimatize himself to the bewildering changes in his environment — and generally he has managed to do so. And, after about at least five thousand years of self-conscious life, man finds himself in the midst of a war on a planetary scale, and he cannot but wonder what the future has in store for him.

Homo Sapiens has been able in the past to adjust himself even to unfavourable circumstances. But in recent decades he confesses himself rather puzzled by the changes that are taking place in his one time placid world. Scientific progress seems to be giving

him no time to catch it up. Inventions, new contrivances, new organizations, even new streams of ideas, leave him gaping and muttering. And two shocks like the war of 1914—'18 and the present European war have been enough to knock out human equanimity and complacency altogether. Man timidly "looks before and after" and "pines for what is not" and cannot be. He is confused, he is worried, at times he is even desperate: he has bad dreams, and he is terribly unhappy because of them.

III

The human outlook today seems really to be very depressing. A war is raging and we cannot say when it will end. The present—the awful present so gruesomely vivified by the daily war communiques—seems to be anyhow a hideous thing. Destruction is going on on an unprecedented scale. The screaming sirens are making people nervous wrecks, and the suicides are increasing. Women and innocent children are now lawful military objectives. The exoduses of civilian populations and the ruthless pursuit of "scorched earth" policies are dislocating social life, and they are producing disastrous consequences. After the last war, the influenza epidemic claimed more victims in Europe than the war itself had done. It is to be feared that epidemics and pestilences will follow in the footsteps of Hitler's war as well. The dictatorships may have started this war; but the democracies, willing to talk yet afraid to act, first let the dictators arm and later met them with insufficient force. In result, the nations of the world are now locked up in a deadly embrace. Made for happiness, man is very unhappy; politics, economics, education, religion, all have apparently failed him; he is, for the first time perhaps in his million-year old history, faced by the prospect of speedy annihilation.

It may be that in the near future men will overthrow the machine and all that it implies and revert to a simpler and less noisy kind of life. This is what Samuel Butler, author of *Erewhon* thought even during the heyday of the Victorian Age. On the other hand, it is not impossible that the "brave new" man of the future will use more machines than ever, finding himself at home in a communistic

Utopia like the one described in Mr. Aldous Huxley's *Brave New World*. Both these hypotheses, however, imply violent breaks with the present, and it is hardly to be supposed that *Homo Sapiens*, with his rooted dislike of sudden or violent changes, will ever agree either to abjure the use of weapons altogether or to suppress his individuality and humanity for good.

What, then, is most likely to happen to *Homo Sapiens*? A few more years of war with their trail of destruction and misery, then another Carthaginian peace, a few years of uneasy peace, anon delirium tremens, presently a third world-shaking war, and so on, again and again, till by sheer exhaustion humanity will maim and break itself irretrievably—is this, then, the end? Are we never to hope that “law” and “impulse” could be reconciled? Should freedom always lead to chaos, and discipline to soulless tyranny? Should dictatorships be ever aggressive, and democracies ever pusillanimous and weak? Should peace and war, shame and revenge, invariably alternate for the discomfiture of men? Is Man, after all, to go limping after the extinct apes and mastodons of old?

IV

Perhaps, there is another way out of the present chaos, the way of sane survival. There is no need to be unduly alarmed by the Dictators. Hitler is a curse, no doubt, to the present generation: but *Homo Sapiens*, who has died times without number only to be reborn again, need not bother about him. *Homo Sapiens* has read other versions of *Mein Kampf*—the Chinese *Book of Shan*, Kautilya's *Arthashastra*, Machiavelli's *Prince*; and Hitler will doubtless go the way of his predecessors. Dictatorships have grown, off and on, on the soil of wild egoism, manured by widespread materialism: but they have invariably broken in mid-career and have left nothing durable behind.

In the past, materialistic states, by their aggressiveness and their cynical behaviour towards their neighbours, have always brought ruin upon themselves in the long or short run. And then an Asoka followed Kautilya, a Socrates followed close upon the

tragedy of the Peloponnesian War. No doubt, the chaos that immediately results from the ruthless pursuit of materialistic aims may prove a long-standing proposition, ushering in a considerable "Dark Age". This would be a frightful disaster because such a "Dark Age" must now extend throughout the world since the conquest of distance has very clearly brought out the interdependence of human beings all over the globe. But it is not impossible, even at this late hour, to stem the tide effectually: in the words of Mr. H. N. Spalding, "Instead of drifting ruinward on the current of materialism, the present spirit of dissatisfaction may develop an energy of desire that will discover, not the material, but the moral and spiritual principle: the knowledge, love and enjoyment of other men and of God. Other nations will then be regarded, not at all with a view to aggression, not primarily with a view to trade, but as objects of understanding, admiration, and will; other classes as organic parts of the society to which we ourselves belong; other religions as sharers in one revelation. The alternative to World Ruin is World-Renaissance."

It is futile to pin our faith in a scientific or eternal "law" of progress, and leave the matter there. *Homo Sapiens* has ever been the master of his fate and the captain of his soul. In China he evolved the Confucian civilization on the ashes of the old materialism. He produced an Asoka in India when the country badly wanted him, and he gave America an Abraham Lincoln during the crisis of the Civil War. Sometimes, nations are thus lucky to get the right type of men when they want them, but more often it works in quite a contrary fashion. Average man himself is to-day required to contribute his mite towards the realization of his dreams. He cannot leave everything to a superman that already exists or is soon to be born. If only man will examine his cultural heritage, he will find much that will encourage him to hope; he will learn how unlike the materialistic states, the states that put their emphasis on humanity and on man's harmonious relations with his environment have left something durable behind. The ancient civilizations of China and of India, the civilizations of the Hebrews and of the

Greeks, these have not left a "scorched earth" behind them: they have left potent memories, and we can recapitulate them and learn, if we will, the art of right living.

V

While materialistic civilizations cynically distrusted average man and vulgarized him to the position of an unreasoning animal or of a useful beast of burden, all other civilizations raised average man to a level of understanding when self-realization and realization through service may be feasible. Even the worst man, it was pointed out, had in him the "spark" that but required a breath of spring breeze to burst into glorious flame. It is not in man's nature to be inveterately egoistic: he likes social relationships, he likes to sacrifice himself for others, he likes to establish a greater and greater measure of harmony with his surroundings. But he has also other instincts — notably pugnacity. Given a set of unfavourable circumstances, the latter gains the upper hand, and demonstrably he fulfills Plautus' dictum, *homo homini lupus*. If the circumstances are otherwise, man is the unselfish father of his family, the benefactor of his fellow human beings, the devotee of Nature and the true servant of God.

There have not been wanting civilizations in the past that reared themselves on severely human foundations. Men lived, and were taught to live, in terms of self-discipline; society, and the nation itself, were understood to be the extensions of the family principle: self-expression was possible through the discharge of one's honestly conceived duty. Occasionally, man even dared to invade the invisible, and affirmed the truth of *Tatwamasi* or "That thou art." Rule over *self*, the triad of self-reverence, self-knowledge and self-control, became the bedrock of the superstructures of civilization. Men could live then in harmony with themselves and with their surroundings.

Of course, things have very much changed now, but man himself cannot have changed much and he must still be capable of sustained and noble endeavour. The incessant rattle and motion of our times

does distract our attention, and turns our gaze from inner to external life. Nevertheless, even today man can realize his happiness provided only he will make an effort to save himself. More than at any other time in his history, man has enormous resources, material as well as spiritual, at his disposal; the wisdom and the experience of his ancestors lie at his elbow, ready to be tapped and to be intelligently utilised. As Mr. H. G. Wells has pointed out, "So far as economic circumstances go, the world could be organized to provide every living soul upon it with abundant food, housing and leisure, and without either direct compulsion to toil or any irksome monotony of employment. We have passed in a single life time from a general neediness to a practicable plenty for all.....Aviation and radio communication have abolished distance. In 1888, the unity of the world as one community was a remote aspiration; *now* it has become an imperative necessity. Fifty years ago none of us dreamt of the freedom and fullness of life that is now a plain possibility for everyone."

VI

Possibility, yes; but we need to remind ourselves that it is not, as yet, a reality. Before civilization can attempt these great tasks, it has first to be saved from extinction. The winning of the present war in itself may not effect the salvaging of civilization: it will have to be followed by a complete revision of our ideas and a speedy adaptation of our lives to suit the exigencies of the human situation today. But it can be done, and one hopes it will be done. Men may differ from one another superficially, but they differ from all other species of living creatures even more. Moreover, if we look beneath the surface, we are sure to discover that many more feelings, aspirations and even inhibitions unite men than those that divide them: for instance, the tears, the hunger, the pain, and the religious ecstasy of all the children of Adam are the same. Human society, be it in India or in the United States of America or within the Reich, is everywhere raised on certain fundamental psychical, physiological and psychological factors, and these are identical to all humanity. It will thus be seen that, for the builder

of a world commonwealth of free human beings, durable foundations are not lacking. One touch of Nature, said Shakespeare, makes the whole world kin; and we have only to see and to hear to be able to infer the accents that underline the unity of all men.

If we desire to escape the fate of the other massive animals that once lived on this planet but are now no more, we should learn to pool all our resources together and try to achieve a true federation of man. Civilization should henceforth be a co-operative adventure. We should learn to realize that neither culture nor science can know national barriers. They already offer us common platforms on which the westerner and the easterner, the Hindu and the Muslim, the Jew and the German, can all meet. We can then know that, in the sphere of religion, there is no reason at all to wrangle endlessly. All great religions are based on the asseverations of the mystics, and these seers talk in indetical accents about the glory they have experienced, the reality they have participated in. As Professor Radhakrishnan reminds us, intuitions ever abide, only the interpretations change. The encrustations of dogma may divide religion and religion, but the core of their faith is one and the same.

Similarly, philosophy, literature and the fine arts can make men understand one another and infer the ineradicable kinship of all human beings. Kalidasa, Shakespeare, Goethe, Racine, Dostoevsky, Tagore—they are not of one country only, but of the world's. Spiniza was a god-intoxicated human being, so was Manikkavasagar or Basava or Chaitanya; an Indian loses himself in Kant while a German stands amazed before Sankara's view of reality. Philosophy, literature and the fine arts go to the root of the human situation as it has persisted, amidst its infinite vicissitudes, for several centuries past. We steady ourselves, and we get back our equanimity, in their presence: it is thus no exaggeration to say that in cultivating a sense of values that shall be the same for all men, we are in fact facilitating the reorganization of human affairs.

In science, unfortunately, the present tendency is to localise scientific activities. German science is drafted to the Nazi war effort; the one concern of the British scientists today is to win the war for the Allies. However, things are bound to change after the war. Science will once again spread its plumes over the whole world. Knowledge will not be ought not to be the sole concern of particular peoples. The great scientists of the world will they ought to be persuaded to—come together and discuss problems affecting the well-being of *all* men. Compartmental progress of humanity will be known to be a mere myth. The human ship will either be pushed forward as an entity or it will founder on the waters of unreason and strife.

And the scientists will have a lot of work to do—fighting evils common to all mankind. Disease in its infinite varieties, the insect pest, famine and pestilence, earthquakes, slum clearance, these and scores of other problems which demand an urgent examination and solution will consume the energies of all our scientists. There will be problems for the economists and educationists as well. Co-operative action in the spheres of industry and commerce; the proper regulation of the production and distribution of goods on a world basis so that the criminal absurdity of an economy that ensures the prevalence of poverty amidst plenty may be for ever done away with; the institution of international currency and banking systems which will not be at the mercy of every stray adventurer; the conservation and distribution of the available raw material in the world, taking into consideration only the lasting interests of humanity; the reorganization of our educational systems in accordance with developments in psychological thought;—these are some of the directions in which co-operative action on a world basis is urgently called for.

VII

Mighty issues thus bind the interests of all human beings together. Nothing less is at stake now than man's survival as a species—as the crown and roof of Creation. Is it impossible that man should strenuously, and of set purpose, readjust his relations to his surroundings? He has done so in the past, and he may do so again.

We know that the Britain that last year stood up to Hitler as one man was only a collection of warring states some thirteen hundred years ago. If out of divers elements in the national life of Britain a strong nation could be forged, why should a similar thing be impossible of fulfilment in the international sphere?

The human outlook today is by no means encouraging: we are clearly at the cross-roads, and we do not know which way the engine of the future is going to whirl us forward. All that we can say is that if *Homo Sapiens* lands himself in a greater mess than he is in already, it will be entirely his own fault. But we cannot give up the hope that at long last reason will surely prevail, that the warring nations of the day will be reconciled in the end, and that the true Brotherhood of Man will be securely established in our midst. These hopes may well appear childish; but, as Dr. Wingfield-Stratford wisely reminds us, "even a forlorn hope is better than none."

PSYCHOLOGY OF VEERASHAIVISM

By Mr. V. C. Yagati, B. A., LL. B., Haveri.

The ideal of man in life, is to think, speak and act rightly and thus qualify his self for the attainment of God. This is what is called religion in its real sense. A religion which is based upon superstition cannot win the allegiance of the wise. It should be based on science and be able to stand the searching criticisms of science and logic. Science and religion should agree with one another with regard to the Prime Substance out of which the whole world has sprung up. Science has followed religion as far as positing a Godhead but has not been able to realise Him. Religion professes to know and realise God by the faculty of intuition while the arid reason of science confesses its inability to peep into the sphere of God and to take an X. ray photography of God. The curse for this seems that because reason is born of matter and is thus a cripple and that intuition which is an eye of the soul, is born of the spirit. Veerashaivism, being one of the advanced religions in India, has contributed to psychology its own quota. Its system of philosophy is called *Shaktivisisthadwaita* or energy qualified monism.

Before entering into the details of Veerashaiva psychology it is rather useful to briefly survey the principles of modern psychology in order to find out the similarities in both the systems. According to modern psychology the organism of every animal is composed of numerous life atoms or cells. Every cell which is the simplest particle of a living substance is capable of independent life. Every cell is bathed in the blood and lymph which condition its vital processes. Nervous tissues in the body are constituted by the union of thousands of millions of specially differentiated cells. These different nerves conduct blood circulation. The feeling of pleasure and pain carry the command of the brain to the different organs of the body. The whole nervous system consists of two parts, the

peripheral part and the central part. The central part consists of the spinal cord and the brain. The skull contains firstly the hind brain (cerebellum) which keeps the body balanced and secondly the mid brain and thirdly the cerebrum or the frontal brain. The peripheral part of the nervous system is that which connects the central part with other organs of the body, such as muscles, sense organs and glands. Sense organs are essentially constituted by groups of such cells peculiarly responsive to certain kind of stimulus, those of the eye to light, those of the ear to sound etc. The brain is like a central telegraphic system which initiates or arrests movements of different muscles and sense organs with which it is connected by numerous nerves. If anything like an insect were to fall into the eye efferent nerves carry the news to the brain and the brain sends its command to the eye-lashes to throw it out. The eye-lashes immediately move and drive out the insect or the dust atom. The function of every sense organ is carried on with the help of the brain. If the nerve centre in the brain connected with the eye is destroyed the eye becomes blind and so also with other organs.

Just as modern psychology has made three divisions of the brain in the skull, so also Veerashaivism creates three parts in the brain. It calls the frontal brain by the name of *Brahmarandra*. It consists of thousand petals or groups of nerves. In this part the *Chitkala* or the intellectual aspect of God dwells in the form of *jeeva* (self). This *jeeva* is called *Nishkalalinga* (formless God). The central part of the brain is called *Sikhachakra*. This consists of three groups of nerves. In this part *Prana* or life breath dwells and is named *Shoonyalinga* (God without name). The hind part of the brain is called *Paschimachakra* which consists of a single nerve. In this part the self luminous soul dwells and is called *Niranjanalinga* (God without attributes). Just below this part the spinal cord joins. Thus we find a curious coincidence between the Veerashaiva and modern psychological descriptions of the brain.

Veerashaiva psychology has proceeded a step further and has analysed the nervous system in the whole body into six parts, (1) middle of the eye-brows (2) neck (3) heart (4) navel (5) the

generating organ and the (6) excreting organ. These are the places where the nerves and each of them perform a particular function. The nerve ending in the middle of the eye-brows is called *Ājnāchakra*. This operates as an efferent nerve in communicating the commands of the brain to different sense organs. The neck contains *Vishuddhi-chakra* or nerve wherein lies ether which enables the oesophagus (food carrying valve) to send down the food to the stomach and enables the larynx (sound-valve) to create sound and enables the trachea lying below the larynx to breathe.

In the heart the *Anahatachakra* is situated wherein lies the airy principle which helps to purify blood coming into the heart from various parts of the body and then to discharge it to various parts. The navel contains *Manipurachakra* wherein lies the fiery principle which subjects the bowels to contraction and expansion and thus helps to bring about digestion of food. The generating organ contains *Swadisthanachakra* wherein lies the principle of earth. The heart, trachea and the brain are important organs and in case they are damaged, life passes away. The sense organs namely *jnanendriyas* are five (1) the eye (2) the nose (3) the tongue (4) the ear (5) the skin. The functions of these organs should be sublimated.

The eye can see both the ugly and the beautiful. An aspirant of God endeavours to refrain from an evil look. To accomplish this object he starts with the hypothesis that God exists in each sense organ and whatever is worthy and conducive to moral and spiritual progress should be seen, smelt, tasted, heard and touched. The idea of the existence of *Linga* in each sense organ prevents the aspirant from becoming a slave to the senses and saves him from doing what is wrong. Thus the devotee is fully imbued with the idea of Godhood and habituates himself to act like God. He becomes a man-God. Whatever he does, he does it with no desire for the fruit of action. The Isha Upanishat says that the whole world is permeated with God (Siva) and whatever is given by him, we should accept and that we should not covet the wealth of others. This principle forms the nucleus upon which the Veerashaiva psychology

has developed its own system. Thus Veerashaivism posits the existence of *Sivalinga* in the eye, *Acharalinga* in the nose, *Gurulinga* in the tongue, *Prasadalinga* in the ear and *Charalinga* in the skin. So it sublimates every sense organ by investing it with a *Linga*. Having pure and sincere mind is the only means of reaching the moral and spiritual heights. Every belief in Veerashivism is based on psychological background. Saint-Channabasava says, "People say that body should not be divested of *Linga*. What is the use of body and *Linga* being together if the mind is not conscentrated on *Linga*?" This saying goes to show that the outward act of wearing *Linga* on the body is useless if the mind is not absorbed in *Linga*.

Modern psychology calls life by different names as mind, self or soul. But Veerashaiva psychology regards mind and reason as the offsprings of the brain and hence born of matter and they derive their power and inspiration from the *jeeva* or soul. Even *Prana*, (life-breath) is a material object though subtle and invisible to the naked eye. It is one of the five elements. It sustains the body as long as it receives inspiration from the *Jeeva* and it stops work as soon as *Jeeva* leaves the body. Veerashaivism holds that *Jeeva* is not a material thing but a spiritual entity. It is a spark of God Almighty. It has entered the body on account of its past deeds. It will certainly find its oneness with God when perfection is reached. Though modern psychology admits that the soul is a spiritual entity and nothing in the material world can stand comparison with it, yet it compounds the soul with life, mind and self. According to Veerashaivism the *Linga* or (God in the body is a mere witness of the actions of the *Jeeva* which finds its liberation from the world's entanglement and realises its identity with God. This is the state of the *Aikya* or the God realised man. In the Dualism (*Dwaita*) as sponsored by Madhawa, *Jeevatma* is not *Paramatma* (God) one is the servant and the other is the master. In the Monism (*Advaita*) as represented by Shankaracharya though the identity of *Jeevatma* and *Paramatma* is maintained yet the monism exposes itself to a fallacy by saying that the work is unreal *Maya*. If his were so how can it account for the existence of the real *Jeevatma* in an

unreal body? The qualified monism (*visisthadvaita*) founded by Ramanuja states that *Jeevatma* can achieve qualities akin to God but does not secure oneness with God. This view ascribes imperfection to the souls- those Jeevas. The energy qualified monism, the *Shaktivisisthadvaita*, as propounded by Veerashaivism maintains that *Jeevatma* is essentially one with *Paramatma* and that the world is real as it is created and permeated by God. These four schools admit the immortality of the soul but differ as to its final relationship with God.

Veerashaiva psychology finds a parallel in modern psychology in maintaining the theory of interactionism. The protagonists of this theory are Prof. William James and others. According to this theory body and mind act on one another. When I wish to light a lamp I strike a match with my finger. This action takes place not by mere movements of the nerves but essentially by my wish. Under the command of the will the nerves of the brain will move and cause the fingers to contract and then strike the match. Similarly the body acts on the mind. When the body is sick the mind suffers and becomes uneasy. For this reason Veerashaivism enjoins the duty of carrying out good deeds and maintaining purity of action by the body and purity of thought by the mind till the end of life. It prohibits its votaries from speaking falsehood, thinking ill of others, committing fornication, theft and murder.

The six spiritual stages (*Shatsthalas*) of Veerashaivism are also based on psychic principles. (1) The Devotion stage *Bhaktasthala* lays down a condition on the devotee of sacrificing his body, mind and wealth for his spiritual teacher, God and the saints. (2) In *Mahesha* stage, the devotee does all actions without a desire for their fruits and regards all living beings like his own self. (3) In *Prasādi* stage, the devotee first offers all things to God and then enjoys them as God's gifts. He ascribes all his actions to God, being prompted by God, and in fact identifies himself with God. (4) In *Pranalingi* stage, the devotee regards *Prana* (life) as God's energy and considers the concentration of his mind on *Pranalinga* to be his ideal. In this stage *Sivayoga* or union with Siva is attained. (5) In *Sharana* stage,

the devotee, regards himself as the wife and God as the husband and takes entire shelter in God. He lives and moves and has his being in God. (6) In *Aikya* stage, the devotee loses the feeling of his individual existence in having fully merged himself in God's personality. This state is expressed by the simile of camphor being consumed by the fire. The camphor leaves no residue, not even an atom of ashes when burnt by the fire. So these six stages represent the gradual development of mind until the sixth rung of the ladder leads one to the top of the spiritual heights. As the Veerashaiva devotee regards his whole body as being pervaded by *Linga* (God) and that all his actions as being directed by God. No evil deed can proceed from him and hence he believes that he has no future life. This rule has an exception which admits next life for the sinners.

St. Molige Maraya says:— "Purity of action is a first step to secure purity of mind. If mind is pure *Atma* is pure. If *Atma* is pure, one's consciousness is fully saturated with Godliness" St. Sivalenka Manchanna says— "One should worship the *Linga* until his *Prana* is imbibed with Godliness." These teachings lay emphasis on the mental contemplation of God. Lingayatism (Veerashaivism) discards idol worship. Visiting temples is prohibited. It does not give value to the *yogic* exercises of Patanjali. To cultivate truth speaking and other virtues is as good as practising *yoga*. The aim of Veerashaivism is to sublimate the senses and other astral and causal faculties in man by investing them with *Linga* and thus enabling them to dazzle with divine sparks. The spiritual teacher makes the devotee aware of the existence of *Chithkala* or intelligent aspect of God lying latent in his hind brain and gives it to him in the form of *Isthalinga* for his worship. This *Linga* is a means to attain God who is without name and form. God pervades the whole world, even the gross matter which being the creation of God, is subject to Divine laws. Matter is one of the thirty six categories in the Veerashaiva cosmological system. It is one of the ingredients out of which the whole world is created. It is different from *Atma*.

Sankhya philosophy regards matter as eternal as the soul but *Shaktivisisthadwaita* makes the eternity of matter dependent on

God and subjects it to God's evolutionary process. According to *Sankhya* matter acts so long as it is in the presence of the *Purusha* even though the *Purusha* is inactive and does not inspire matter. If so how can the *Sankhya* ascribe activity to a substance which has no initiative or self activity? Veerashaivism provides a content, namely *Linga* through the contemplation of which the formless God is realised. *Yoga* system of Patanjali is lacking in this content. Souls are eternal and they emanate from God just as the rays of the sun spread out at sunrise and again merge in the sun at sunset. Souls are full of divine energy the Shakti. Matter is a creation of God just as the web of the spider is a creation of the spider out of its body. The Veerashaiva thinkers have taken quite a rationalistic point of view in their contribution to psychology and so deserve to be studied in this light.

UNITY AND SYNTHESIS OF EASTERN AND WESTERN CULTURE.

By Dr. G. H. Mees, M. A., LL. D.,

*(This article is taken from lectures delivered at Mysore and
Bangalore)*

As an introduction to this article, which will be concerned with the cultural aspect of life, I want to stress that to me there is only one Religion, one Truth, one fundamental human Culture, one Art, and of course one Science, however many approaches to Truth, and Sciences there may be. I find aspects of that one Religion, of that one Truth, in all religions, in all systems. Consequently I can bow to all great teachers.

In an article of this kind it is of course only possible to touch upon certain aspects of the great subject of East and West. For it is a vast one. Instead of following the usual course of unduly stressing the differences between East and West, I want to show that in an inner and fundamental way there was and is and ever will be a common culture, for "Culture" is something universal. And if we take the word culture in its *wider* sense, we see that historically there was a common origin, and that even now there is much more in common than we often suppose so that instead of spending much effort in bringing about a synthesis of East and West, we have, so to speak, only to realise that the unity and the synthesis are in a way already there. It is mainly mental delusion which is keeping East and West apart, mental delusion both on the part of Westerners and Easterners.

"East" and "West" are big words. They are a kind of generalization we sometimes have to use. As Gilbert Murray said in his letter to Tagore: "People talk loosely of the difference in character between "Nordic" and "Latin" nations, or, in still looser

phrase, between "East" and "West"..... Even when there is no actual prejudice at work, the comparisons, though sometimes suggestive, are never exact. For one thing, neither side of the comparison is uniform; every German is different from every other German,..... nor can you make any single statement that will be true of all Indians or of all Englishmen.* Equally we cannot make any single statement which will be true of all Easterners or of all Westerners. Here we see how vague these terms really are. They are mainly geographical.

If we look on the map of the world, if we take a globe, we have occasion to be surprised that the West has become so important in international affairs. Really, Europe by itself is revealed to be nothing but an appendix of the great continent, which is almost entirely called Asia. How can it be explained that Europe has become so important?

The geographical situation of Europe partly accounts for it, the division of land and water, the prevalence of smaller seas, sea-arms, channels, big rivers made intercourse and traffic much easier than it was in less divided continents. In former times the sea coasts and the river valleys were only of import, and the hinterland was on the whole sparsely populated. The people of Europe *had* to become travellers and adventurers. In Asia Japan is geographically in a similar position.

Next we have the factor of climate. The climate of Europe, especially of northern Europe, is cold. The struggle for existence is very hard. If one is hungry, there are not plenty of cocoanuts and plantains. Nature is far less prolific than in a tropical climate. Clothes are in three out of four seasons an essential condition of life. In the tropics, if you are poor, you can do with very little in the way of clothes. And it is even healthier then. In the winter in the West the houses have to be heated, they have to have certain comforts which are not wanted in a hot climate. Coal as well

* G. Murray and Rab. Tagore, East and West (Intern. Inst. of intell. co-operation) League of Nations 1935. P. 12.

as wood turf for the poorer people are very expensive. Life has its material disadvantages in the West, the struggle for existence is hard. No wonder that the ancient Britons, Germans, Celts, Frisians, etc., had to be hardy. The weak ones could not subsist and died. The body had continually to be looked after and cared for. In some countries there were additional difficulties. In my country, for instance, Holland, the people had all the time to fight against water. Formerly half of the country was covered with water, and from time to time there were floods at which occasions thousands of people died. So dykes had to be built. In early days these are made of sand and gravel. Later stones which do not exist in Holland, had to be imported from far away, big blocks of granite! Even now treasures are spent on the dykes in Holland every year. Half of Holland lies below the surface of the sea. This is just to give you an example of particular aspects of the chronic struggle with nature, which always threatened to become acute. Western science was born in those countries. Two factors which are interconnected mainly contributed to this. One is the enterprising mentality. The other is material necessity. They say: "Necessity is the mother of invention." The branches of science which produced the machinery of production and communication were bound to develop in a cold climate. In a hot country where there is ordinarily more time and leisure people would never have bothered. In India people had more occasion for inner adventures, adventures of the spirit. In the West, by sheer necessity, which also influences the psychology of the people, and made them enterprising, the adventures had to be more material. In so far as science brought into existence productive machines and means of transportation and communication (and also destructive machines of war!) it served to extend the body of man from the hands of the primitive German of the beginning of the Christian Era right up to the complicated system of the modern economic world.

Now let us look for a moment at the antithesis of East and West from a *historical* point of view. In early times there were no East and West for the inhabitants hardly knew of each others existence. Later the East became a kind of mythical country to the

inhabitants of Europe. The European looked to Asia for the lost paradise or golden age of man, which is probably a vague memory of the time when the Central Asiatic Plateau was his fruitful motherland. The Greeks had their Age of Chronos. Also their Garden of the Hesperides and other mythical stories are reminiscent of that early period. Syrians and other races had their Garden of Eden, more known because of its acceptance by Christianity. The Romans had their original golden age, like also the Scandinavians. And the same applies to other peoples.

In the Middle Ages this tradition was carried on by various legends. Most generally known is the legend of the mythical empire of the supposed Christian bishop "Prestor John," who ruled a large part of Asia and was fabulously wealthy. The Pope of Rome even tried to send an embassy to him on receipt of a letter which was probably a mystification.

At any case Asia has always worked on the imagination of the Europeans, and it is significant that Colombus, when he came to discover America, had really gone out to find the Indies. Up to this day we speak about "the West Indies" in America, and the people are called the "red Indians".

If often the attraction of Asia was an economical one, very often it was a romantic or spiritual one. *Asia, Bharata*, those very names appeal to the imagination of so many Europeans, and more than that, to their sense of nature, of beauty, to their spiritual longings, to their heart. The "call of the East" is hard to define—it is like the call for home. Yes. A kind of home-sickness is at the bottom of it. We must not forget that the *East was the original home of humanity*.

At any case, as the Tamil saying goes, "To the cow at this side of the river, the grass at the other side looks greener!"

Only, when the cow has gone to the other side, she sees that the grass is equally green, and that on both river banks grow prickly shrubs that may at times wound her tongue.

(*To be continued*)

MY SCHOOL

By Prof. K. Ramaswami Aiyangar, M.A., L.T.,
Lingaraj College, Belgaum

When, in 1912, Rabindranath Tagore delivered his lecture on "My School" to an American audience, we are told that his ideals were thoroughly appreciated by the Americans who had in their midst a Tagore in John Dewey a household name in pedagogies. Dewey has been given an honoured place in the Indian training Colleges, but this Indian Dewey of a Tagore has yet to come into his own as an Educational Reformer. It is a strange coincidence that, in the two farthest corners of the world, at the opposite poles of civilisation, almost at the same time and unknown to each other, two great men opened similar schools of their own, taught in the same manner, and exemplified the same educational ideals. Both turned away from the flash and glare of modern life, the one from machine-driven America and the other from Anglicised India. Both evinced keen interest in child life. Both pleaded for the unfolding of personality in community life. And both gave an honoured place to the garnered wisdom of the past in their educational scheme.

It is a truism that a teacher should have an intimate knowledge of and sympathy with child life. Hence, the plea for women teachers and married women teachers in Nursery and Kindergarten schools. Tagore's knowledge of child life is simply uncanny and his love of children is the very basis of his educational scheme. "We give our hearts to things and they reveal their hearts to us in return," said Tagore. He did give his heart to children and captured their hearts. This giant of an octogenarian with his flowing beard, dandling the children whom he educated at Shantiniketan like a lion dandling a kid reminds me of his own Cabuliwalah and little Mini. It is a heartening sight to pedagogues who are pensioned off at 55 as crabbed age. It is a quip, to highbrows who do not condescend to

waste their time with children. Let them try if they can *ascend* to the level of children. For, this drawing of the children to you with all your gray hairs and wrinkled brows what know we greater than that? A teacher can never grow old, it seems. At least he should not. Tagore's Crescent Moon can stand comparison with any book on child life. His children are neither precocious nor silly like the children in English Literature not excluding Shakespeare. They are just children. What is the baby's world? "It has stars that talk to him, and a sky that stoops down to his face to amuse him with its silly clouds and rainbows." The child's love of coloured toys and sweet things, its singing and dancing and smiling these explain the play of colours on clouds, water, flowers and the sweet smells and sounds of the world. Here is a grand indictment of sophisticated elders: "You, my child, have stained your fingers and face, with ink while writing is that why they call you dirty?"

O, fie! would they dare to call the full moon dirty because it has smudged its face with ink?

"Take no heed of what they say to you my child."

The child's makebelieve is exquisitely conveyed in the following lines addressed to its mother.

"I will be the waves and you will be a strange shore. I shall roll on and on and on and break upon your lap with laughter."
"The corner of our terrace where the pot of the *tulasi* plant stands" is fairy land to the child. How naively the child is made to say to his mother that he would prefer to listen to fairy tales, and would do his lessons when he grew up like father. The child wants to be a sailor and a ferryman when grown up. He won't go into the town to work like father. The child's sympathy for the chained puppy and the caged parrot is brought out in another place. The child is tired of time ridden life and wants to be a hawker of crystal bangles, going anywhere at any time. How archly again does the child claim for itself the freedom of writing enjoyed by the father! "You never say a word when father writes spoiling sheets and sheets of paper with black marks, but if I take only one sheet to scribble in, you get cross with me." And then what a home thrust at father: "What nice

stories mother, you can tell us ! Why can't father write like that I wonder ? Then there is the child refusing to die, because it loves the earth and identifies heaven with earth. Thus has Tagore revealed the changing moods and desires of a child, its simplicity, curiosity and wonder, its glimpses into the joyous mysteries of eternal life.

This understanding of child nature is at the back of Tagore's educational methods. Like Wordsworth, he wants Nature to be the child's teacher. It is cruel to immure the child in a class room tearing him away from Nature which he loves so much. So, Santiniketan is located in picturesque natural surroundings. Nature is picturesque in the sense that it manifests itself in strong moods, fierce heat and storms and bright moonlight and unimpeded rain in a vast expanse. All round the school is an upland plain, devoid of trees, and dotted with brakes and streaked with nullahs. The trees in Santiniketan are set off by this even landscape. The classes are held in the open air. Boys can sit even on the branches of a tree if they like. The boys suck sustenance from the earth as it were by walking barefooted. Tagore held strongly that the beauty of Nature and the pursuits of man must be in harmony. There is a temple open to the air on all sides. Daily some time is set apart for meditation and the boys would squat on a mat under any tree they liked. They would thus "retreat" daily for about fifteen minutes. Thus did Tagore try to recapture the meditative calm of the ancient āshramās. Walking along the mango and sāl avenues with the white flowers of the mālati-creeper all round, the dullest of soul could not but feel the impulses of Nature. Summer, Spring, Autumn, Winter — all seasonal changes were not lost on the boys. In spring they would rock in leafy swings. In the Autumn festival, they would sing and dance. Here in the open air stage, they would act the plays written by the poet specially for them. The staff, the poet's family and the poet himself would join in the acting. Even as Shakespeare is said to have played Old Adam, Tagore played Thakur Dada in the Post-Office and the blind bard in "The Cycle of Spring." Needless to say Tagore's would be fervid acting with personal

significance. Dancing was specially encouraged for its artistic and health promoting value. Here was true emotional culture in a natural back-ground.

There is much talk today of personal contact between teacher and pupils. Tagore had anticipated this so early as 1901 or rather he had noticed it in the old Gurukula system and put it into practice. Tagore's personality dominated the whole school inspiring pupils and teachers alike. The Poet used to say of his boys 'I am far happier there with them than anywhere else.' He did no regular teaching, but inspired the boys to write, draw, paint and act. Sometimes he read literature and sang songs along with the boys. He would be with the boys at prayer in the temple twice a week and discourse to them on the great ideals of life. He would be present on great ceremonial occasions like the birth days of religious founders and conduct the services himself. At nights his form would be seen flitting through the mango groves in the clear moonlight. Tagore would not obtrude his personality on the pupils, but would keep silent in their midst, take a hand in whatever they did and move as their companion. The boys would address him lovingly as "Gurudev." Of course, the poet could not be at Shantiniketan always. He alternated solitude with busy life, teaching and contemplation with action. He would run up to Calcutta, if any social or political question agitated him and run back from it after his contribution to the solution of the problem. And then there were his numerous visits to Europe, America, Japan and China. During such absence, the poet's family and friends, a brilliant band living a life of dedication, provided the necessary personal influence—men like Nandalal Bose, Abanindranath Tagore and C. F. Andrews. The teachers too, lived constantly with the boys each dormitory being in charge of one or two teachers. There is no great distinction between teachers and pupils and the former are as much amenable to public opinion as felt and expressed by the boys. This begets trust and confidence in the teachers.

Again, Tagore has solved in his own way the problem of Religious and Moral instruction in schools. He has made universal

religion the very spirit of his education. I have already referred to the temple, the daily meditation the weekly services and the silent influences of the forces of Nature. All are enjoined to worship the one true God and not different Gods. To bring home the kinship of all religions, the birth days of Christ, Mahomet, Buddha are observed as holidays and duly celebrated. Upanishadic mantras are chanted both in the morning and evening. Meat is forbidden. Interdining is permitted among the boys who are drawn from all classes and castes. In short, to understand the truly religious nature of the school, it is enough to remember that it was the hermitage of Maharshi Devendranath Tagore. It was a veritable sanctuary for man and bird and beast, "the Abode of Peace"

So far we have described Tagore's revival of the ancient Indian ideals of education. He was not however, for a blind worship of, or complacency with India's past. He saw much that was good in western system of education and grafted it on the indigenous system. Tagore, like Dewey, attaches more importance to community life than to studies. Education is only a means to the great end of behaviour in social and spiritual society. The meaning and purpose of life should be sought both in individual experience and in co-operation. Inner happiness is fostered as much by friends and neighbours as by the āshram, the environment the stars and sky. Tagore was ever impressed by the powers of organisation and social discipline of the westerners. So, he paid great attention to the practical and social side of education by starting self governing institutions in the school. There is a dairy farm managed by the boys. There is a workshop where manual training is imparted. The senior boys go out to neighbouring villages to conduct night schools for labourers. A sense of the dignity of labour is inculcated in the boys who do all the work in the āshram. Self activity and self management solve the problem of discipline in the school. Tagore never believed in punishments. If the boy took delight in his work and if the teacher created interest in the work, the boy will have complete control over himself. The only punishment known in Shantiniketan is a complete boycott of the offender. He was reinstated the moment he admitted

his fault. Thus in his doctrine of free discipline Tagore was far in advance of his times. This corporate responsibility is further promoted by the boys electing a captain every week and obeying him implicitly. The captain is helped by subcaptains each with six or seven boys in his charge. Group games are played and it is said that the Shantiniketan boys knock off all the prizes in tournaments with other schools. Another western feature successfully introduced by Tagore is co-education. Finally there is a hospital and clinic attached to the school, which has not yet been thought of by our educational authorities.

Before I conclude, I shall give a brief account of a Day at Shantiniketan so that readers can infer for themselves the ideals of the school. The boys get up at about 5 in the morning, and clean their own rooms. Then they take some physical exercises in the open air. After this they have their morning bath and meditation under the trees for about 15 minutes. Then they have their breakfast. The morning session of the school begins at 8. Immediately before that the boys chant in unison some verses from the Upanishads. Then the classes begin. All the difficult subjects are done in the morning. The subjects taught are Sanskrit, Bengali, English Mathematics, Science, History, Geography and Nature Study. The school breaks up at 11-30 and dinner is served at 12. The food is strictly vegetarian and the mess cosmopolitan by choice. After some rest the boys prepare their lessons. Then they have their tiffin. This is followed by games, drill gardening and such other recreations. During this time, the elder boys go out to near-by villages to teach the illiterates there. Then all take their evening bath, retire for meditation as in the morning, chant a few Sanskrit hymns and sit for supper. After supper, they spend an hour in story telling, acting singing and dancing. Evening study is generally forbidden except in the case of those who appear for the matriculation examination. The boys retire to their dormitories at 9-30 p. m. sharp. They are sung to sleep even as they are awakened from sleep by a choir of boys singing.

Such is Shantiniketan founded four decades ago with only three boys. It is a daring and successful experiment greater than Froibel's, or Montessori's Shantiniketan has grown against great odds and around it have grown the Vishwa-Bharati and the Sriniketan institutions for international understanding and economic uplift, schools that educate for world society and for a living. Thus, the individual, social and economic needs of men are kept in view in this cluster of institutions which are perpetual reminders of Tagore's genius as an Educationist. Of course, like all other systems, Tagore's is yet in the experimental stage and has provoked hostile criticism. All boys can't afford to sing and dance life away some say, yet others remark that it is a costly scheme. Another objection is that there is too much of personal contact between teacher and pupils that the school centres round one great man with whose exit from the world, it will lose much of its value. Some object to the undue emphasis on religion and laugh at the idea of boys meditating. There are people who say that the school is fit only for young Rabindranath's and that it cannot mould a Churchill or a Hitler, a scientist or a businessman. The answer to all this is that our sense of values must change, that we who go to England and America, Germany and Italy for our educational ideals, might well give a trial to one of our own systems, that the sons of Shantiniketan have not yet had scope to act for their country, that what are only slogans elsewhere are *fait accompli* here, and that in a free India with a message of her own, Santiniketan will hold its own against any school in the world.

Summary of Kannada Articles

Editorial : Ādi Pampa the first acknowledged poet in Kannada literature, who flourished in the 10th century is reputed to have finished one of his works in the year 941 A. D. A thousand years have now passed since then, and in order to commemorate this, it has been decided to hold a grand ceremony in the month of December 1941 at Laxmeshwar (Dharwar District), where Pampa is supposed to have sojourned for some time. The Editor exhorts all the Kannadigas to make this ceremony successful and to keep green the memory of this great Poet for ever.

Nijagunideva and Nijaguna Shivayogi : by Mr. Chennamallikarjuna. This article deals with an inscription found in the precincts of the temple of Kalleshwar at Haunsbhavi in the Dharwar district. The inscription is dated 1145 A. D. It mentions the name of one Nijagunideva. It is discussed here whether this Nijagunideva is the same as Nijaguna Shivayogi the reputed author of Shatshastras in Kannada who has been assigned to the 15th century by the author of Kavi-charite. The writer comes to the conclusion that these two are different individuals, and that more than one individual bear the name of Nijaguna Shivayogi, and that the author of Shatshastras might have lived about 100 years earlier than the date assigned to him.

Viswada Mahileyaralli Shiva Sharanigara Sthana : (The place of Virashaiva women saints in the women-folk of the world): by Mr. B. M. Puranik. The writer compares Shivasharani sister Mahadevi with other famous lady saints like Maitreyi, Gargeyi, Lopamudra of ancient times and Muktabai the sister of Gnaneshwar of Maharashtra, and comes to the conclusion that Veerashaiva *Sharanies* occupy a unique position in the world. Further he points

out that while marriage may not be an impediment to God-realisation there are instances of its being voluntarily renounced by some of these *Shivasharanies*. Mr. Puranik gives copious instances like Kadire Remmavve etc. who in the frame work of Veerashaiva society held their own independent position not only in the religious but also in the economic and social fields, and that they can realise their own salvation apart from men.

Haiga, Haive: by Mr. Govinda Pai. In this article the writer discusses the origin, significance as well as variant forms of the term "Haiga - Haive" and concludes that the term denotes the present North Kanara district. A thought provoking and useful article to those working in the research field.

Prabhudevara Vyaktitwa: (The personality of Prabhudeva): by Prof. S. S. Malwad. Here the writer chooses some significant incidents in the life of Allama Prabhudeva, the great contemporary and *guru* of Basava and his adherents, and interprets them so as to throw into relief his unique personality.

Devara Deva: (God of Gods) by Mr. S. S. Bhusnurmath. An independent composition in the Vachana style.

'Wodda Shabdavu Kulavachakave?': (Whether the term 'Wodda' refer to a profession): by Shree J. P. Chennabasavarajadeshikendra Swamigalu. The writer discusses the term *Wodda* which now signifies a class of people who work in stone cutting and digging in Karnatak. He traces the origin of the term to Odhira a Sanskrit name for the province of Orissa and originally a term applied to all those classes of people who emigrated into other provinces like Karnataka, Andhra and Tamilnad.

Late Dr. Rabindranath Tagore: by "Kirukula". The writer deals with the life and works of Rabindranath Tagore.

ಲಿಂಗಾಯತ ವಿದ್ಯಾಭಿವೃದ್ಧಿ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮಿತಿ ಪತ್ರಿಕೆ

ಬಸವ ಜಯಂತಿ, ನಾಗಪಂಚಮಿ, ದೀಪಾವಳಿ, ಭಾರತಹುಣ್ಣಿನೆ

ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಪ್ರಕಟವಾಗುವುದು.

ಸಂಪುಟ: ೧ ಭಾರವಾಡ, ಅಕ್ಟೋಬರ್ ೧೯೪೧ ಸಂಚಿಕೆ: ೩

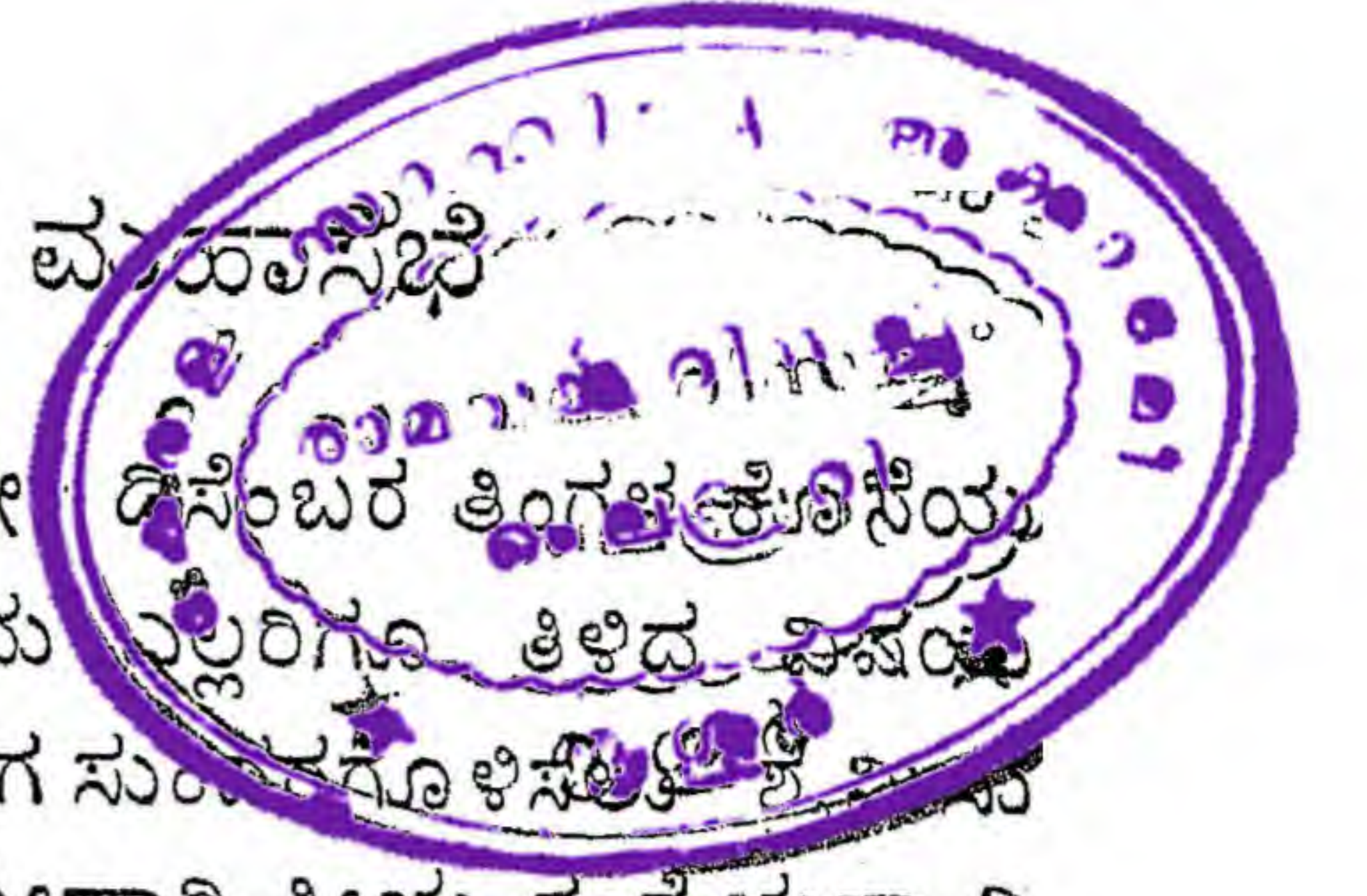
ಪಂಪೋತ್ಸವ

ಪಂಪ ಮಹಾಕವಿ ತನ್ನ ಪ್ರಥಮ ಕೃತಿಯಾದ ಆದಿಪುರಾಣವನ್ನು ಬರೆದು ಮುಗಿಸಿದಂದಿನಿಂದ ಇದೇ ಕಾರ್ತಿಕ ಶುದ್ಧ ಪಂಚಮಿಗೆ ಒಂದು ಸಾವಿರ ವರ್ಷ ಸಂದಿದಂತಾಗುವುದು. ಆ ದಿನ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಈ ಮಹಾಕವಿಯ ಸ್ಮರಣೆಗಾಗಿ ಪಂಪ ದಿನಾಚರಣೆಯನ್ನು ಕನ್ನಡನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ನಿರ್ಣಯವು ಭಾರವಾಡದಲ್ಲಿ ಜರುಗಿದ ೨೫ನೆಯ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮ್ಮೇಲನದಲ್ಲಿ ನಿರ್ಣಯವಾದುದು ಸರ್ವರಿಗೂ ಶ್ರುತವಿದೆಯಷ್ಟೇ. ಇದಾದಮೇಲೆ ಹುಬ್ಬಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ನ್ಯಾಯಾಧೀಶ ಶ್ರೀಮಾನ್ ಟಿ. ಕೆ. ತುಕೋಳ ಅವರ ನೇತೃತ್ವದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸಮಿತಿಯು ಏರ್ಪಾಡಾಗಿ ಈ ಮಹಾಕವಿಯ ಸಹಸ್ರವಾರ್ಷಿಕ ಸ್ಮಾರಕೋತ್ಸವವನ್ನು ಪಂಪನ ತಿರುಳುಗನ್ನಡ ನಾಡಿನ ಕೇಂದ್ರವಾದ ಲಕ್ಷ್ಮೇಶ್ವರ (ಪುಲಿಗೆರಿ) ದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ವಿಜೃಂಭಣೆಯಿಂದ ಸಾರ್ವಜನಿಕವಾಗಿ ಎಸಗಲು ಗೊತ್ತುಪಡಿಸಿದ ಮೇರೆಗೆ ಈ ಮಹೋತ್ಸವವು ಬರಲಿರುವ ಡಿಸೆಂಬರ್ ತಿಂಗಳ ಕೊನೆಯ ವಾರದಲ್ಲಿ ಜರುಗಲಿದೆ.

ಜಿನೋಪಾಸಕ ಪಂಪ, ಗುರುಕುಲವಾಸದ ಪ್ರತಿಭೆಯನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡ ಪಂಪನು ಕಾಲಾವಧಿಯಿಂದಲ್ಲದೆ ಕಾವ್ಯಗುಣದಿಂದಲೂ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ಆದಿಕವಿಯೆನಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಆತನು ಬರೆದ ಆದಿಪುರಾಣವು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ರಚಿತವಾಗಿರುವ ಜೈನಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿಲ್ಲಾ ಹೆಸರು ಪಡೆದಿರುವುದಲ್ಲದೆ ಭಾಷೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲೂ ಮೇಲ್ಮೆಟ್ಟಿನದಾಗಿದೆ. ಕಥಾವಸ್ತುವು ಶುಷ್ಕವಾದರೂ ಆತ್ಮಪ್ರತಿಭೆಯಿಂದ ರಸದೊರತೆಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದ ಕವಿಯ ಹಿರಿಮೆಯು ಹೊಗಳತಕ್ಕದ್ದು.

ಕಲೋಪಾಸಕ ಆದಿಪಂಪನ ದ್ವಿತೀಯ ಕೃತಿಯಾದ ' ವಿಕ್ರಮಾರ್ಜುನ ವಿಜಯ ' ಅಥವಾ ' ಪಂಪಭಾರತ 'ವು ಅದ್ವಿತೀಯ ಕೃತಿಯಾಗಿದೆ; ಆದಿಪುರಾಣಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಶಸ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆದಿದೆ. ಸಂಸ್ಕೃತ ವ್ಯಾಸಭಾರತದ ಸಾರ

ಅಖಿಲ ಭಾರತ ವೀರಶೈವ ಮಹಾಸಭೆ

ಈ ಸಭೆಯ ಗಣನೆಯ ಅಧಿವೇಶನವು ಇದೇ ದಿನಾಂಕದಿಂದ ಶಿವಮೊಗ್ಗದಲ್ಲಿ ಮುಂಚೆ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ಜರುಗಲಿರುವುದು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ತಿಳಿದ ವಿಷಯವಾಗಿದೆ. ವೀರಶೈವ ಸಮಾಜವನ್ನು ಸರ್ವಾಂಗ ಸುಖವಾಗೊಳಿಸುತ್ತಿರುವ ಈ ಮಹಾಸಭೆಯನ್ನು ವೀರಶೈವರ ಏಕಮೇವಾದ್ವಿತೀಯ ಸಂಸ್ಥೆಯನ್ನಾಗಿ ಎಸಗಲು ಭಾರತದ ಮೂಲೆಮೂಲೆಯಿಂದಲೂ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಕರ್ನಾಟಕದಿಂದಲೂ ವೀರಶೈವರೆಲ್ಲರೂ ಈ ಅಧಿವೇಶನಕ್ಕೆ ದಯಮಾಡಿಸಿ, ಸಲಹೆ ಸೂಚನೆಗಳನ್ನು ತ್ತು ಸಹಕರಿಸಿ ಅದನ್ನು ಯಶಸ್ವಿಗೊಳಿಸಬೇಕೆಂದು ಈ ಮೂಲಕ ಬಿನ್ನ ವಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇವೆ.

ಈ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ನಾವು ಒಂದೆರಡು ಸೂಚನೆಗಳನ್ನು ಮಹಾಸಭೆಗೂ ಅದರ ಕಾರ್ಯಕರ್ತೃಗಳಿಗೂ ಮಾಡಬಯಸುತ್ತೇವೆ. ಮಹಾಸಭೆಯು ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿ ಬಂದು ೩೩ ವರ್ಷಗಳು ಕಳೆದರೂ ಅದರ ಗಣನೆಯ ಅಧಿವೇಶನವನ್ನು ಇದೀಗ ನೆರವೇರಿಸುವೆವು. ಕಾಲಮಾನದಿಂದ ಗಣಿಸುವಷ್ಟು ಪ್ರಗತಿಯು ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಆಗಿಲ್ಲವೆಂದು ನಾವು ಒಪ್ಪಬೇಕಾಗಿದೆ. ಈ ಅವಧಿಯೊಳಗೆ ಮಹಾಸಭೆಯು ಮಾಡಿದ ನಿರ್ಣಯಗಳು ಅನೇಕ. ಆದರೆ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಕಾರ್ಯರಂಗಕ್ಕೆಳಿದುವು ಒಂದೆರಡೆಂದು ಹೇಳಲೂ ಶಂಕಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣಗಳನ್ನು ಹುಡುಕಿ, ವಿಧಾಯಕ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವನ್ನು ರಚಿಸಿಕೊಂಡು, ಕಾರ್ಯಪ್ರವೃತ್ತಿರಾಗಲು ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಗುರುತಿಸಬೇಕು. ನಿರ್ಣಯಗಳು ಕಾರ್ಯರಂಗಕ್ಕೆ ಬರಬೇಕಾದರೆ ಪ್ರಚಾರ, ಪ್ರಕಟನೆ, ಅಂಗಸಂಸ್ಥೆಗಳ ಕಾರ್ಯ ಭರದಿಂದ ಸಾಗಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಮಾಡಲು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಧನಬಲವು ಸಾಕಷ್ಟು ಬೇಕು. ಆಯಾ ವರ್ಷಗಳ ನಿರ್ಣಯಗಳನ್ನು ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ತರಲು ಕಾರ್ಯಕರ್ತೃಗಳು ತಮ್ಮ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಮಾಡಬೇಕಾಗುವುದು. ಇಂಥವರಿಗೆ ಧನಬಲವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಯಾವಕಾರ್ಯವೂ ನಡೆಯಲಾರದು. ಕಾರಣ ಮಹಾಸಭೆಗೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಧನವನ್ನು ದೊರಕಿಸುವ ದಾರಿಯನ್ನು ಕಂಡು ಹಿಡಿಯಬೇಕು. ಅಂತಹದೊಂದು ಮಾರ್ಗವೆಂದರೆ—ಚಿರಸ್ಥಾಯಿ ಧನನಿಧಿಯ ನೆರವನ್ನು ದೊರಕಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು.

ಮಹಾಸಭೆಯ ಅಧಿವೇಶನವು ಪ್ರತಿ ವರ್ಷವೂ ಅವ್ಯಾಹತವಾಗಿ ನಡೆಯಬೇಕೆಂಬ ಸದುದ್ದೇಶದಿಂದ ಏರ್ಪಟ್ಟ ಚಿರಸ್ಥಾಯಿ ಧನನಿಧಿ-ಅದರ ಒಂದೊಂದು ಅಧಿವೇಶನಕ್ಕೂ ಸುಮಾರು ೩೦೦೦ ರೂಪಾಯಿಗಳ ಸಹಾಯವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತ ಬಂದಿದೆ. ಮಹಾಸಭೆಯ ಅಧಿವೇಶನವನ್ನು ವರ್ಷ ವರ್ಷವೂ ಜರುಗಿಸದೆ ಎರಡು ವರ್ಷಕ್ಕೊಂದಾವರ್ತಿ ಏರ್ಪಡುವಂತೆ ಮಾಡಿ ನಡುವಿನ ಕಾಲಾವಧಿಯಲ್ಲಿ ಹಿಂದಿನ ಅಧಿವೇಶನದ ಗೊತ್ತುವಳಿಗಳನ್ನು ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ತರುವಂತೆ ಮಾಡುವುದು ಒಳಿತೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಮಾಡಲು ಒದಗಬಹುದಾದ ವೆಚ್ಚವನ್ನು ಚಿರಸ್ಥಾಯಿ ಧನನಿಧಿಯವರು ಅಧಿವೇಶನವು ನೆರೆಯದೆ ಇದ್ದ ವರ್ಷ ಉಳಿಸಬಹುದಾದ ಸುಮಾರು ೩೦೦೦ ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನು ಆ ವರ್ಷದ ಮಹಾಸಭೆಯ ಕಾರ್ಯಕರ್ತೃಗಳಿಗೆ ಒದಗಿಸಬಹುದು. ಈ

ರೀತಿ ಏರ್ಪಾಡು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಮಹಾಸಭೆಯು ತನ್ನ ಮುಂದಿನ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ಕೈಕೊಳ್ಳುವುದೆಂಬ ನಂಬುಗೆ ಇದೆ.

ಸಮಾಜದ ಏಳಿಗೆಗಾಗಿ ಕೈಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ವಿಧಾಯಕ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳು ಅನೇಕ ಇರುವುವು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಔದ್ಯೋಗಿಕ ಕಾರ್ಯ, ಶಿಕ್ಷಣ, ಜನಗಣನೆ ಇವುಗಳಿಗೆ ನಾವು ಈಗ ಹೆಚ್ಚು ಗಮನಕೊಡಬೇಕಾಗಿದೆ. ಪ್ರಾಚೀನ ಕರ್ಣಾಟಕದ ಔದ್ಯೋಗಿಕ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಮುಕುಟಮಣಿಗಳಂತೆ ವಿರಾಜಿಸಿದ ವೀರಶೈವರ ಇಂದಿನ ಆರ್ಥಿಕ ಅವನತಿಗೆ ಕಾರಣಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ ಅವನ್ನು ಕಳೆಯಲು ಕಾರ್ಯಾಸಕ್ತರಾಗಬೇಕು. ಒತ್ತಾಯದ ಶಿಕ್ಷಣವು ನಮ್ಮ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ರೂಢಿಗೆ ಬರುವ ಪ್ರಯತ್ನಗಳಾಗಬೇಕು. ಇವೆಲ್ಲಕ್ಕಿಂತ ಸದ್ಯದ ಮಹತ್ಕಾರ್ಯವೆಂದರೆ- ವೀರಶೈವರ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಜನಗಣನೆ. ಸರಕಾರದವರಿಂದ ಕೈಕೊಳ್ಳಲ್ಪಟ್ಟ ಜನಗಣನೆಯಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಸಮಾಜದ ಸರಿಯಾದ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ಗೊತ್ತುಹಚ್ಚಲು ಬರುವಂತಿಲ್ಲ. ಅದರಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಲೋಪದೋಷಗಳಿರುವುವೆಂಬುದು ನಿರ್ವಿವಾದ. ಕಾರಣ ಈ ವರ್ಷ ಈ ಕಾರ್ಯಭಾರವನ್ನು ಮಹಾಸಭೆಯು ವಹಿಸಿ, ಅಖಿಲಭಾರತದ ವೀರಶೈವರ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸಬೇಕು. ಜನಗಣನೆಯನ್ನು ಸರಕಾರದವರಂತೆ ಪ್ರಚಂಡ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಮಾಡುವ ಕಾರಣವಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಸರಕಾರದ ಗಣನೆಗೆ ಪೂರಕವಾಗುವಂತೆ ಸಮಾಜದ ಎಲ್ಲ ಬಗೆಯ ಸುಧಾರಣೆಗೆ ಸಹಾಯಕವಾಗುವಂತಹ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಒಂದೆಡೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಹೀಗೆಯೇ ೧೦ ವರ್ಷಗಳಿಗೊಮ್ಮೆ ಮಹಾಸಭೆಯೇ ಸಮಾಜದ ಜನಗಣನೆಯ ಕಾರ್ಯದ ಹೊಣೆಯನ್ನು ಕೈಕೊಂಡರೆ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಅಂದರಿಂದಾಗುವ ಪ್ರಯೋಜನವು ಅಮಿತವಾಗುವುದೆಂಬುದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ. ಇದಕ್ಕೆ ಜನಬಲ ಧನಬಲ ಬಹಳ ಬೇಕು. ಆದುದರಿಂದ ಚೆನ್ನಾಗಿ ವಿಚಾರಿಸಿ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಕೈಹಾಕ ಬೇಕಾಗುವುದು.

ಈ ಎಲ್ಲ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನ ನುಲಕ್ಷಿಸಿ ವೀರಶೈವ ಮಾಹಾಜನಗಳು ಮುಂಬೈ ಅಧಿವೇಶನದಲ್ಲಿ ವಿಧಾಯಕ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳು ಏರ್ಪಡುವಂತೆಯೂ, ಅವು ಕಾರ್ಯರಂಗಕ್ಕೆಳೆಯಲು ಬೇಕಾಗುವ ಧನಸಹಾಯ ಒದಗುವಂತೆಯೂ ಯೋಜನೆ ಮಾಡಿ, ಸಮಾಜದ ಸರ್ವತೋಮುಖ ಪ್ರಗತಿಗೆ ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವರೆಂದು ಆಶಿಸುತ್ತೇವೆ.

ಇದೇ ಡಿಸೆಂಬರ ತಿಂಗಳ ಕೊನೆಯ ವಾರದಲ್ಲಿ ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಪಂಪೋತ್ಸವ, ಧಾರವಾಡ ಕ. ವಿ. ವ. ಸಂಘದ ಸುವರ್ಣ ಮಹೋತ್ಸವ, ೨೫ನೆಯ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮ್ಮೇಲನ ಮತ್ತು ಅಖಿಲ ಭಾರತ ವೀರಶೈವ ಮಹಾಸಭೆಯ ಸಮಾರಂಭಗಳು ಜರುಗಲಿವೆ. ಈ ಎಲ್ಲ ಸಮಾರಂಭಗಳು ಒಂದಾಗುತ್ತಲೊಂದು ನೆರವೇರುವಂತೆ ಅದರ ಕಾರ್ಯಕರ್ತೃಗಳು ಕೂಡಿ ಯೋಜನೆ ಮಾಡಿರುವುದು ಅಭಿನಂದನಾರ್ಹವು. ಈ ಎಲ್ಲ ಸಮಾರಂಭಗಳೂ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿ ಕೊನೆಗಾಣಲೆಂದು ನಾವು ಮನಃಪೂರ್ವಕ ಹಾರೈಸುತ್ತೇವೆ.

ನಿಜಗುಣದೇವ ಮತ್ತು ನಿಜಗುಣ ಶಿವಯೋಗಿ

ಲೇಖಕ: ಶ್ರೀ. ಚೆನ್ನಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ, ಹಾವೇರಿ

ನಿಜಗುಣದೇವ ಮತ್ತು ನಿಜಗುಣಶಿವಯೋಗಿ ಎಂಬ ಎರಡೂ ಹೆಸರುಳ್ಳವರು ಒಬ್ಬರು ಬಸವೇಶ್ವರನಿಗಿಂತ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಇದ್ದರೆಂದು ಕೆಲವರೂ, ಬಸವೇಶ್ವರನ ಸಮಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇದ್ದರೆಂದು ಕೆಲವರೂ, ಬಸವೇಶ್ವರನ ತರುವಾಯ ಇದ್ದರೆಂದು ಕೆಲವರೂ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಇವರ ವಿಷಯವಾಗಿ ಇದುವರೆವಿಗೆ ಗೊತ್ತಾಗಿರುವ ಕೆಲ ವಂಶಗಳನ್ನು ಓದುಗ ಮಹನೀಯರ ಮುಂದಿಡಲು ಬಯಸುತ್ತೇನೆ.

ನಿಜಗುಣದೇವನ ಹೆಸರುಳ್ಳ ಒಂದು ಕಲ್ಲಿನ ಶಾಸನವು ಹಿರೇಕೆರೂರ (ಪೂರ್ವ ದಲ್ಲಿ ಕೋಡ) ತಾಲೂಕು ಹಾವಸಭಾವಿಯಲ್ಲಿ ಕಲ್ಲೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯದ ಬಯಲಿನಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತದೆ. ಆ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ನನಗೆ ತೋರಿ ಬಂದಷ್ಟು ಅಂಶಗಳನ್ನು ಬರೆದುಕೊಂಡು ಬಂದುದರ ಯಥಾ ನಕಲನ್ನು ಈ ಕೆಳಗೆ ಕೊಟ್ಟಿರುತ್ತೇನೆ. ಈ ಶಾಸನವು ಚಾಲುಕ್ಯ ರಾಜನಾದ ಪ್ರತಾಪ ಜಗದೇಕಮಲ್ಲನ ಆಳಿಕೆಯ ೭ನೆಯ ವರ್ಷ (ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೧೪೫) ರಕ್ತಾಕ್ಷಿ ಸಂವತ್ಸರದಲ್ಲಿ ಬರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. (ರಕ್ತಾಕ್ಷಿ ಸಂವತ್ಸರಕ್ಕೂ ಈ ಸಂಖ್ಯೆಯ ಕ್ರಿಸ್ತಶಕಕ್ಕೂ ಸರಿಬರುತ್ತದೆ) ಜಗದೇಕಮಲ್ಲನ ಮಹಾ ಪ್ರಧಾನ ಸೇನಾಧಿಪತಿ ಕಡಿತ ದುಗ್ಗದೇವ ಕನ್ನರ ಸಂಧಿ ವಿಗ್ರಹಿ ಹಿರಿಯ ದಂಡನಾಯಕ ಯೋಗೇಶ್ವರ ದೇವನು ಬಳ್ಳಿಗಾವೆ (ಮೈಸೂರು ದೇಶದ ಶಿವಮೊಗ್ಗಾ ಡಿಸ್ಟ್ರಿಕ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಇರುವುದು) ರಾಜಧಾನಿಯಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಲಾಕುಳಾಗಮ ಸಮಸ್ತಶಾಸ್ತ್ರ ಪ್ರವೀಣರೂ ಮಹೇಶ್ವರ ಮಾನಸ ಸರೋವರ ರಾಜಹಂಸರೂ ಆದ ಶ್ರೀಮತು ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಪಂಡಿತರಿಗೆ ಸಮಸ್ತ ಪ್ರಜೆಗಳೂ ಐಮಣ್ಣಿಗರೂ ಇದ್ದು ಬಿಟ್ಟು ಧರ್ಮವನ್ನು ಈ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಐಮಣ್ಣಿಗರು ಎಂದರೆ ಐದು ಮಾನ್ಯಕರು ಎಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕಾಗಿದೆ. ಇವರ ಹೆಸರೇ ಮುಂದೆ ದುಗ್ಗರಾಜ, ನಿಜಗುಣದೇವ, ಹರಿಯಣ್ಣ (ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಇನ್ನೆರಡು ಹೆಸರುಗಳು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ತಿಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ) ಎಂದು ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಈ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಕಂಡ ನಿಜಗುಣದೇವನು ಚಾಲುಕ್ಯರಾಜರ ಮಾನ್ಯಕನಾಗಿ ಇದ್ದ ನೆಂಬುದು ವ್ಯಕ್ತವಾಯಿತಷ್ಟೆ.

ನಿಜಗುಣದೇವ ಅಥವಾ ನಿಜಗುಣದೇವ ಎಂಬ ಅಂಕಿತದ ವಚನಗಳು ಎಲಾ ಪುರಾತನರ ವಚನಗಳು ಎಂಬ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ (ಇದು ಇನ್ನೂ ಮುದ್ರಣವಾಗಿಲ್ಲ)

ಇರುವುದರಿಂದ ಈ ಅಂಕಿತವನ್ನುಳ್ಳ ನಿಜಗುಣದೇವನೇ ಈ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವನೆಂದೂ ಈತನು ಬಸವೇಶ್ವರನ ಸಮಕಾಲೀನನೆಂದೂ ತಿಳಿಯಬಹುದಾಗಿದೆ.

ನಿಜಾಮ ಇಲಾಖೆಯಲ್ಲಿರುವ ತಾಂಡೂರು ಹೊಸಪೇಟೆ ನಿಜಮಠಾಂಕ ಸಿದ್ಧರಾಮ ಶಿವಯೋಗಿಗಳಿಂದ ರಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟು ೧೯೧೫ ರಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾಗಿರುವ ಚನ್ನಬಸವಾಭ್ಯುದಯ ಎಂಬ ಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ೪೧ ನೆಯ ಸಂಧಿಯಲ್ಲಿ 'ನಿಜಗುಣಗಳ ಕಥೆ' ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ.

ಸುಜನಹಿತ, ಸುವ್ರತ, ಸೂನ್ಯತ, ಶಾಂತವೃತ್ತಿ, ಶಿವಭಕ್ತಿ ಗಣಂಗಳದಾಸ್ಯ, ಅವರ ಭಜನೆ, ನಿಶ್ಚಯಬೋಧೆ, ಸರ್ವಜನವಶ್ಯ ವಿರಾಗ ಈ ಗುಣಗಳು ನಿಜಗುಣಂಗಳಾದುದರಿಂದ ನಿಜಗುಣ ಎಂಬ ಹೆಸರು ಅನ್ವರ್ಥವಾಗಿತ್ತೆಂದೂ (ಪದ್ಯ ೧) ಈತನು ನಿತ್ಯವೂ ರೇವಣ ಖಸ್ಪರ (ಖಸ್ಪರಕ್ಕೆ ಕವಿಯು ಇಟ್ಟ ಹೆಸರು) ವನ್ನು ಕೈಕೊಂಡು ಕಲ್ಯಾಣ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ಭಕ್ತವರ್ಯರ ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ಭಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ಬೇಡಿ, ನಿಧಾನವಾಗಿ ತನ್ನ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ, ತಂದ ದ್ರವ್ಯದಿಂದ ಜಂಗಮಕೋಟಿಗೆ ತೃಪ್ತಿ ಪಡಿಸುತ್ತಿದ್ದನೆಂದೂ (ಪದ್ಯ ೨) ಬಿಜ್ಜಳನು ಬಸವೇಶ್ವರನಿಗೆ ಈತನ ವಿಷಯವಾಗಿ ಕೇಳಿದಾಗ ನಿಜಗುಣಿಯು ತನ್ನ ಕಸ್ಪರವು ತುಂಬಿದ ಮೇಲೆ ಮುಂದೆ ಬೇಡಲಿಕ್ಕೆ ಹೋಗದೆ ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿಯೇ ಜನಕೋಟಿಗೆ ತೃಪ್ತಿಪಡಿಸುವುದು ನಿಜವೆಂದು ಬಸವೇಶ್ವರನು ಹೇಳಿದನೆಂದೂ (ಪದ್ಯ ೩-೯) ಈ ನಿಜಗುಣಿಯ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ನಾವು ಉಣಬೇಕು, ಎಂದು ರಾಜನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸಲು ಹಾಗೆಯೇ ಆಗಲೆಂದು ಬಿಜ್ಜಳ ಬಸವೇಶ್ವರನೇ ಮೊದಲಾದವರು ನಿಜಗುಣಿಯ ಮನೆಗೆ ಊಟಕ್ಕೆ ಹೋಗಲು ಬೇಕುಬೇಕಾದ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ನಿಜಗುಣದೇವನು ಊಟ ಮಾಡಿಸಲು ಬಸವೇಶ್ವರನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಆಗುವ ಊಟದ ಸವಿಗಿಂತಲೂ ಇದು ಬಹಳ ಸವಿಯುಳ್ಳದೆಂದು ಊಟ ಮಾಡಿದವರು ತೃಪ್ತರಾಗಿ ನಿಜಗುಣಿಯನ್ನು ಹೊಗಳಿ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಮನೆಗಳಿಗೆ ಹೋದರೆಂದೂ (ಪದ್ಯ ೨೭-೨೯) ಈ ಸಂಧಿಯು ಹೇಳುತ್ತದೆ.

ಮುಂದೆ ಬಿಜ್ಜಳನ ಗುರುವಾದ ಮೀಮಾಂಸಕನು ಹೀಗೆ ಊಟ ಮಾಡಿದ ಬಗ್ಯೆ ಬಿಜ್ಜಳನನ್ನು ಆಕ್ಷೇಪಿಸಿದನೆಂದೂ ಬಸವೇಶ್ವರನು ಮೀಮಾಂಸಕನನ್ನು ಸಮಾಧಾನ ಮಾಡಿ ಕಳುಹಿಸಿದನೆಂದೂ ೪೨ ನೆಯ ಸಂಧಿಯು ಹೇಳುತ್ತದೆ (ನಿಜಗುಣಿಯ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಬಿಜ್ಜಳರಾಜನು ಊಟ ಮಾಡಿದ್ದರ ವಿವರವನ್ನು ನಾವಿಲ್ಲಿ ವಿಮರ್ಶಿಸುವುದು ಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ, ಕಲ್ಯಾಣದಲ್ಲಿ ನಿಜಗುಣಿಯು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಕೆಲಸವನ್ನು ತಿಳಿವುದೊಂದೇ ಈ ಲೇಖನದ ಗುರಿ.)

ಕಲ್ಯಾಣದಲ್ಲಿ ಪರಮ ದಾಸೋಹಿಯಾದ ಈ ನಿಜಗುಣಿಯ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನೂ 'ನಿಜಗುಣದೇವ' ಎಂಬ ಅಂಕಿತದ ವಚನಗಳಿರುವುದನ್ನೂ ನಾವು ಯೋಚಿಸಿದರೆ

ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ ರಾಜಮಾನ್ಯಕನಾದ ನಿಜಗುಣಿಯೇ ಇವನೆಂದು ತಿಳಿಯಲನುಮಾನವೇನೂ ಬಾರದು. ಈತನೇ ನಿಜಗುಣ ಶಿವಯೋಗಿಯೇ ಅಥವಾ ಬೇರೆ ಒಬ್ಬನೇ ಎಂಬುದನ್ನು ಇನ್ನು ಶೋಧಿಸೋಣ.

ನಿಜಗುಣ ಶಿವಯೋಗಿಯು ವಿವೇಕ ಚಿಂತಾಮಣಿ, ಕೈವಲ್ಯ ಪದ್ಧತಿ, ಪಾರಮಾರ್ಥ ಪ್ರಕಾಶಿಕೆ, ಮೊದಲಾದ ಆರು ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿರುವನೆಂದೂ (ಇವೆಲ್ಲವೂ ಅಚ್ಚಾಗುವ), ವಿವೇಕ ಚಿಂತಾಮಣಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಶಿವಯೋಗಿಯು ಹೇಳುವಂತೆ ಈತನು ರಚಿಸಿರುವ ತರ್ಕ ಚಿಂತಾಮಣಿ ಗ್ರಂಥವು ಇನ್ನೂ ದೊರಕಿಲ್ಲವೆಂದೂ ಗೊತ್ತಾಗಿದೆ. ಈತನು ರಾಜನಾಗಿ ಮೈಸೂರು ಪ್ರಾಂತದಲ್ಲಿ ಇದ್ದನೆಂದೂ ತನ್ನ ರಾಜತ್ವವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಯೋಗಿಯಾಗಿ ಮೈಸೂರು ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿನ ಶಂಭುಲಿಂಗನ ಬೆಟ್ಟದಲ್ಲಿ ವಾಸವಾಗಿದ್ದನೆಂದೂ ಜನನಾರ್ತ ಇದೆ. ಈ ಶಂಭುಲಿಂಗನ ಬೆಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಈತನ ಗವಿಯೂ ಇದೆ. ಈತನ ಕಾಲದ ವಿಮರ್ಶೆ ಹೀಗೆ ಇದೆ:—

(೧) ಈತನು ಪಾರಮಾರ್ಥ ಪ್ರಕಾಶಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ ಯೋಗ ಸಂಬಂಧದ ವಿಷಯವನ್ನು ಚನ್ನ ಸದಾಶಿವ ಯೋಗಿಗಳು ರಚಿಸಿದ ಶಿವಯೋಗ ಪ್ರದೀಪಿಕೆಯಿಂದ ಗ್ರಹಿಸಿರುವದಾಗಿ ತಾನೇ ಆ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ನನಗೆ ಸಿಕ್ಕಿರುವ ಒಂದು ಬರೆಹದ ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ “ನಿರಂಜನ ಗುರುವೆಂಬ ಚನ್ನ ಸದಾಶಿವ ಯೋಗೀಶ್ವರನ ಕರುಣಾ ಕಟಾಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಉತ್ಪತ್ತಿಯಾದ ಪರಂಪರೆವಿಡಿದುಬಂದ ಶಿಷ್ಯರು ಹರದನ ಹಳ್ಳಿಯ ಪ್ರಭುಲಿಂಗನ ಗುರುಸ್ವಾಮಿಯ ಶಿಷ್ಯರು, ನಿಜಾನಂದ ಗುರು ಚನ್ನಯ್ಯನ ಶಿಷ್ಯರು, ಸಿದ್ಧವೀರೇಶ್ವರ ದೇವರು ಶ್ರೀ ಸಿದ್ಧವೀರೇಶ್ವರ ದೇವರ ಕರಕಮಲದಲ್ಲಿ ಉದಯವಾದ ಬಾಲ ಸಂಗಯ್ಯ ನಾನು. ಶ್ರೀ ನಿರಂಜನ ಗುರುವೇ ತಮ್ಮ ಕೃಪೆಯಿಂದ ತಮ್ಮ ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ಇರ್ದ ಅತಿ ರಹಸ್ಯವಾದ ಶಾಂಭವ ಶಿವಯೋಗ ಮಹಾಜ್ಞಾನೋಪದೇಶವ ಹರಗುರು ವಾಕ್ಯ ಪ್ರಮಾಣದಿಂದ ಎನ್ನ ಹೃದಯ ಕಮಲದಲ್ಲಿ ಕರತಳಾಮಳಕವಾಗಿ ತೋರಿ ಆ ಹೃದಯ.....”

ಹೀಗೆಂದು ಬಾಲ ಸಂಗಯ್ಯ ಎಂಬ ಕವಿಯು ಹೇಳಿರುತ್ತಾನೆ. ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ ನಿರಂಜನ ಗುರು ಎಂಬವರು ಹರದನಹಳ್ಳಿಯವರೆಂದು ಗೊತ್ತಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಇವರೇ ಸಿದ್ಧರಾಮೇಶ್ವರನ ತರುವಾಯ ಶೂನ್ಯ ಸಿಂಹಾಸನದ ಪರಂಪರೆಯವರೆಂದು ನಿರಂಜನವಂಶರತ್ನಾಕರದಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟ ಹರದನಹಳ್ಳಿಯ ಮನೆತನದ ನಿರಂಜನ ಗಣೇಶ್ವರ ಎಂಬ ಸ್ವಾಮಿಗಳಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಇವರ ಕಾಲ ಸುಮಾರು ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೨೨೦.

(೨) ವಿವೇಕ ಚಿಂತಾಮಣಿಯಲ್ಲಿ ನಿಜಗುಣ ಶಿವಯೋಗಿಯು ಅನುಲಾನಂದರು ರಚಿಸಿದ ‘ಕಲ್ಪತರು’ ಎಂಬ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನದ ಹೆಸರನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿ

ದ್ದಾನೆ. ವಿವೇಕ ಚಿಂತಾಮಣಿಯ ಓಲೆಯ ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಈ ಹೆಸರಿರುವುದನ್ನು ನಾನು ನೋಡಿರುತ್ತೇನೆ. ಈ 'ಕಲ್ಪತರು' ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವನ್ನು ರಚಿಸಿದ ಅಮಲಾ ನಂದನು ಯಾದವ ರಾಜನಾದ ಕೃಷ್ಣನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇದ್ದಂತೆ ತಿಳಿಯಬಂದಿದೆ. ಮ. ರಾ. ಎಸ್. ಕೃಷ್ಣಶಾಸ್ತ್ರಿ ಎಂ. ಎ. ಇವರು ತಾವು ರಚಿಸಿದ 'Sources of Karnataka History' (ಕರ್ನಾಟಕ ಚರಿತ್ರೆಯ ಮೂಲಾಧಾರಗಳು) ಎಂಬ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿರುತ್ತಾರೆ. "Amalananda wrote his commentary Kalpataru in the time of Krishna Yadava" ಈ ಕೃಷ್ಣ ರಾಜನ ಕಾಲವು ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೨೪೭ ರಿಂದ ೧೨೬೦ ರ ವರೆಗೆ ಎಂದು ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ.

(೨) ನಿಜಗುಣ ಶಿವಯೋಗಿಯು ಮುಸ್ಲಿಮ್ ಷಡಕ್ಷರಿ ಸ್ವಾಮಿಗಳ ಸಮ ಕಾಲೀನನೆಂದು ವೀರಶೈವರಲ್ಲಿ ಒಂದು ಜನನಾರ್ತಿಯು ಪ್ರಬಲವಾಗಿದೆ. ಅವರೂ ಇವರೂ ಸೇರಿ ಕೆಲವು ವಿನೋದಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ ವಿವರವೂ ವೀರಶೈವ ವೃದ್ಧರಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಡುತ್ತಿದೆ. ಮುಸ್ಲಿಮ್ ಷಡಕ್ಷರಿ ಸ್ವಾಮಿಗಳು ಯರಗಂಬಳಿ ಸಿದ್ಧೇಶ್ವರನನ್ನು ಸ್ತೋತ್ರ ಮಾಡಿದಂತೆ ಅವರ ಪದ್ಯಗಳಿವೆ. ಯರಗಂಬಳಿ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗನಾಗಿ ಹುಟ್ಟುವೆ ನೆಂದು ಚನ್ನ ಬಸವಣ್ಣ ನವರು ಅಪ್ಪಣೆ ಕೊಟ್ಟರೆಂದೂ ಅವರೇ ತೊಂಟದ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗ ಸ್ವಾಮಿಗಳೆಂದೂ ಚನ್ನ ಬಸವಣ್ಣ ನವರ ಅವತಾರವೆಂದೂ ಪಟ್ಟವಲ್ಲರಿ ಎಂಬ ನಿರಂಜನ ವಂಶದ ಸ್ವಾಮಿಗಳ ವಿಷಯದ ಪುಸ್ತಕವು ಹೇಳುತ್ತಿದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಯರಗಂಬಳಿ ಸಿದ್ಧೇಶ್ವರ ಎಂದರೆ ಈ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗ ಸ್ವಾಮಿಗಳೇ ಎಂದು ಯೋಚನೆಗೆ ಬರುವುದಾದರೂ ತೆಲುಗು ಪದವಾದ ಯರಗಂಬಳಿ ಎಂದರೆ 'ಕಾವಿಯ ವಸ್ತ್ರ' ಎಂದು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಅರ್ಥವಾಗುವುದರಿಂದಲೂ ತೊಂಟದ ಎಂಬ ಪದವು ಆ ಪದ್ಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲದಿರುವುದರಿಂದಲೂ ತೊಂಟದ ಸಿದ್ಧಲಿಂಗ ಸ್ವಾಮಿಗಳಿಗಿಂತ ಮುಂಚೆ ಸ್ವಾಮಿಗಳಾಗಿದ್ದವರಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧೇಶ್ವರಸ್ವಾಮಿಗಳೆಂಬವರು ಇದ್ದರೆಂದು ತಿಳಿಯುವುದರಿಂದಲೂ ಮುಸ್ಲಿಮ್ ಷಡಕ್ಷರಿ ಸ್ವಾಮಿಗಳು ಇವರಿಗೇ ಈ ಹೆಸರನ್ನು ಸಂಬಂಧಿಸಿರುವಂತೆ ತಿಳಿದು ಜನನಾರ್ತಿಯನ್ನು ನಂಬುವುದಾದರೆ ಇವರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಿಜಗುಣ ಶಿವಯೋಗಿಯು ಇದ್ದನೆಂದು ತಿಳಿಯಬಹುದು. ಈ ಕಾಲವು ಸು. ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೪೦೦ ಆಗಬಹುದು. ಈ ಜನನಾರ್ತಿಯನ್ನು ನಂಬದಿದ್ದರೆ ಕಾಲವು ಸುಮಾರು ೧೩೦೦ ಆಗುವುದು. ನಿಜಗುಣ ಶಿವಯೋಗಿಯು ಬಸವೇಶ್ವರನ ಸ್ತೋತ್ರ ಮಾಡಿಲ್ಲವಾದುದರಿಂದ ಬಸವೇಶ್ವರನಿಗಿಂತ ಹಿಂದಿನವನೆಂದು ಕೆಲವರು ಭಾವಿಸುತ್ತಾರೆ. ಬಸವೇಶ್ವರನ ತರುವಾಯ ರಚಿತವಾದ ಅನೇಕ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಬಸವೇಶ್ವರನನ್ನು ಹೊಗಳಿಲ್ಲ. ಇಷ್ಟು ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ನಿಜಗುಣ ಶಿವಯೋಗಿಯ ಕಾಲವನ್ನು ಬಸವೇಶ್ವರನಿಗಿಂತ ಪೂರ್ವಕ್ಕೆ ಹಾಕಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ.

ಮೇಲೆ ಕಂಡ ಅಂಶಗಳಿಂದ ನಿಜಗುಣದೇವನು ಸು. ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೧೫೦ ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದವನೆಂದೂ ನಿಜಗುಣ ಶಿವಯೋಗಿಯು ಅವನ ತರುವಾಯದವನೆಂದೂ ಈ ಹೆಸರಿನವರು ಒಬ್ಬರೇ ಅಲ್ಲವೆಂದೂ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಎಂದೂ ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ.

ಹಾವಸಭಾವಿಯಲ್ಲಿ ಕಲ್ಲೇಶ್ವರನ ಗುಡಿಯ ಬಯಲಲ್ಲಿ ಇರುವ ಕಲ್ಲಿನ ಶಾಸನ

ಸುಮಾರು ೪೫ ಅಡಿ ಎತ್ತರ ೨೫ ಅಡಿ ಅಗಲ ಉಳ್ಳುದು. ಮೇಲೆ ಒಂದು ಕಮಾನು ಇದ್ದು ಬಸವಣ್ಣ ಲಿಂಗ ಮೂರ್ತಿಗಳಿವೆ.

೧. ನಮಸ್ತುಂಗ ಶಿರಶ್ಚುಂಬಿ ಚಂದ್ರಚಾಮರ ಚಾರವೇ ತ್ರೈಲೋಕ್ಯಂ ನಗರಾರಂಭ ಮೂಲಸ್ತಂಭಾಯ ಸ್ವ
೨. ಯಂಭುವೇ || ಸ್ವಸ್ತಿ ಸಮಸ್ತ ಭುವನಾಶ್ರಯಂ | ಶ್ರೀ ವೃದ್ಧೀ ವಲ್ಲಭಂ | ಮಹಾಕಾಶಾಧಿರಾ
೩. ಜ ಪರಮೇಶ್ವರ ಪರಮ ಭಟ್ಟಾರಕ ಸತ್ಯಾಶ್ರಯ ಕುಳತಿಳಿಕೆ
೪. ಚಾಲುಕ್ಯಾ ಭರಣ ಶ್ರೀಮತು ಪ್ರತಾಪ ಜಗದೇಕ ಮಲ್ಲ ದೇವರೆ ವಿಜಯ ರಾಜ್ಯ ಉತ್ತರೋತ್ತರಾಭಿ
೫. ವೃದ್ಧಿ ಪ್ರವರ್ಧಮಾನ ಮಾ ಚಂದ್ರಾರ್ಕ ತಾರೆಂಬರಂ ಸಲುತ್ತುಮಿರೆ | ತತ್ಪ ಪಾದ ವದುಮೋಪಜೀವಿ
೬. ಸ್ವಸ್ತಿ ಸಮಸ್ತ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಸಹಿತ ಮಹಾಪ್ರಧಾನ ಸೇನಾಧಿಪತಿ ಕಡಿತದುಗ್ಗ
೭. ದೇವ ಕನ್ನ ದ (ರ) ಸಂಧಿ ವಿಗ್ರಹಿ ಹಿರಿಯ ದಂಡನಾಯಕ ಯೋಗೇಶ್ವರ ದೇವಂ ಬನವಾಸಿ
೮. ಪನ್ನಿಂ ಛಾಸಿರ ಮುನುಂ ದುಷ್ಯನಿಗ್ರಹ ಶಿಷ್ಯ ಪ್ರತಿಪಾಳನದಿಂ ಬಲಿಪುರದ ರಾಜಧಾನಿಯೊಳಿದುರ್
೯. ಸುಖ ಸಂಕಥಾ ವಿನೋದದಿಂ ರಾಜ್ಯಂ ಗೈಯುತ್ತಮಿರೆ || ಶ್ರೀಮನ್ನಹಾ ಮಂಡಳೇಶ್ವರಾದಿ ನಗರ ಪುರವ
೧೦. ರಾಧೀಶ್ವರ ಭೂಮಿ ತಿಳಕ ಲಲಾಟ ತಿಳಕ ಬಾಂಧವಪುರ ಪರಮೇಶ್ವರ | ಶರಣಾಗತ ವಜ್ರ ಪಂಜರ |

೧೧.ಕಾನು ಸಾಹಸಭೀಮು ಗಂಡಭೇರುಂಡ | ನುಡಿದಂತೆ ಗಂಡ | ಪರನಾರೀ
ಪುತ್ರ | ಗೋತ್ರ ಪವಿತ್ರ ಬಂ
೧೨. ಟರ ಭಾವ ನೆನಿಪ ಸೋವಿದೇವ (ವಂ) ಬಂದಳಿಕೆಯ ನೆಲೆವೀಡಿನೊಳಿದು
ನಾಗರಖಂಡೆಸ್ವತ್ತುಮಂ ಸುಖ ಸಂಕಥಾ
೧೩. ವಿನೋದದಿಂ ರಾಜ್ಯಂಗೆಯ್ಯ | ಲಾ ನಾಗರ ಖಂಡ ನಾಡೊಳಗಣ ತುಯ್ಯಲ
ಭಗ್ಯಾರ ಗೊಂಡನ ವಂಶಾವ ತಾ
೧೪. ರವೆಂತೆಂದೊಡೆ || ಅಬ್ಬವಗ ವೃಂದಿಗಂ ಕಳುಗರ್ಭಿತ ಗುಣೆ ಎನಿಸಿ ನೆಗಲ್ದ ಕೇತ
ಗೌಂಡಂ ಗಿಬ್ಬೆನೆ ಪು
೧೫. ಟೈರೆ ಜಳಗುಚ್ಚಂ ತಳೆದಿದರ್ನಲ್ಲಿ ಬಲಕಗೌಂಡ (ಡಂ) || ಚಂಪಕಮಾಲಾ ||
ಸೆ (ಸಿ) ಲೆಯೊಳು ಕಾಂಚನಂ
೧೬. ಜಲದೊಳಂಬುಜದಾ ಶರ-ದಾಂಗೆ ರಾಘವಂ ಕಲಿ ಚವುಸಣ್ಣ ನಾಯಿನ ತೆಗಂತ
ನುರಾಗದೆ ಪುಟ್ಟೆ ಕೀ
೧೭. ತೀಯಂ ನಿಲಿಸುವ ಪಾಂಗಿನಿಂ ಮುದದ ಬಾಗಲೆಗಂ ತನುರಾಗದಿಂದ ವಾ
ಬಲಕಗವೃಂಡಂಗಿರದೊಸೆ
೧೮. ದು ಪುಟ್ಟಿದ ಬೀಚಣನಾದಿ ಜಟ್ಟಿಗಂ ||ವೃ||ಮನಸಿಜಂಗೆ ರತಿಕೂಡು ವಂದದಿಂ
ವನಿತೆ ಮಲ್ಲವೆಗೆ ಬೀಚೆ
೧೯. ಗೌಂಡಂ ಗನ ವೆಂ ಶೋಭನೆವೆಯಾಗಿಯು ಮತ್ತ-ವಿನಯದಿಂದ ಸುಖವಿದ್ದರೆ
ಒತ್ತಾ || ಸತಿಯರ್ಗೆ ರತು
೨೦. ನ ಮಲ್ಲವೆ ಸತತಂ ಪುರುಷರ್ಗೆ ಪೂಜ್ಯ ಬೀಚಗೌಂಡಂಗತಿಶಯದಿ ನೊಸೆದು
ತೀಜೋನ್ನತ ಪುಟ್ಟಿದನಾ
೨೧. ಗಳೆ ನೆಗಲ್ದ ಕೇತಗೌಂಡಂ || ವೃತ್ತ || ಕೇತ ಸಮಸ್ತ ಸಜ್ಜನ ಪರೀತ ಸ ಬಂಧು
ಸಮೇತ ಸತ್ಕಣ ಪೇತ
೨೨. ವಿಶಿಷ್ಟದಾತ ಗುಣದೂತ ಸುರೇಂದ್ರ ಕುಜಾತ ಭೂತಳ ಖ್ಯಾತನು ಕುಮ್ಮ
ಗೋತಮ ಕುಲಾರ್ಕ ವ
೨೩. ನೂಕದಂಬ ಭ್ರಾಜತ ನಿರಂತರ ಸುಖದೆ ಜೀವಿಸು ನೀಂ ಚತುರಾಬ್ಧಿಯುಳ್ಳಿನಾ
(ನಂ) ಇಂತಿನಿತು ಮ
೨೪. —ದ್ವಿ ಕೇತಗೌಂಡಂ ಸುಖಮಿರೆ | ಶ್ರೀಮತು ಪ್ರತಾಪ ಜಗಪೇಕ ಮಲ್ಲವರ್ಷದ
೭ ರಕ್ತಾಕ್ಷಿ ಸಂವತ್ಸರ ಆ
೨೫. ಶ್ವೀಜ ದಮನಾಸೆ ಸೋಮನಾರ ಸಂಕ್ರಾಂತಿ ವೃತಿಪಾತ ದಂದು || ಸ್ವಸ್ತಿಯ
ಮನಿಯಮನ ಸ್ವಾ

೨೬. ಧ್ಯಾಯ ಧ್ಯಾನ ಧಾರಣ ಮೌನಾನುಷ್ಠಾನ ಜಪಸಮಾಧಿ ಶೀಲ ಗುಣಸಂಪನ್ನ
ರುಂ ಸಕಳ ದನು
೨೭. ಜ ಭುಜಗ ಶಿಧ್ಧ ವಿಧ್ಯಾಧರ ಯಕ್ಷ ರಾಕ್ಷಸಾರ್ಚಿತಾ ಭವ ಪಾದಾರಾಧಕರುಂ
ಲಾ ಕುಳಾ
೨೮. ಸಮಸ್ತ ಶಾಸ್ತ್ರ ಪ್ರವೀಣರುಂ | ಮಹೇಶ್ವರ ಮಾನಸ ಸರೋವರ ರಾಜ
ಹಂಸರುಂ
೨೯. ಖಸಮಯ ಕಮಳ ನಕ(ಗ)ರ ದಿನಾಕರೆರುಂ ಅಪ್ಪ ಶ್ರೀಮತು ಮಲ್ಲಿಕಾ
ಜುನ ಪಂಡಿತರ್ಗೆ ಕಾ
೩೦. ಕೇತ ಗಾಂಡನುಂ ಸಮಸ್ತ ಪ್ರಜೆಗಳುಂ ವೈ ಮಣ್ಣೆಗರು ಮಿರ್ದು
ಬಿಟ್ಟು ಧರ್ಮವೆಂತೆಂದೊಡೆ ||
೩೧. ಗೆರೆಯಿಂ ದೊಳಮೆಯ್ಯಿ ಕಡೆಯದೆ ಪೆರ್ಗೆರೆಯ ಕೆಳಗೆ ಪೆದ್ದುಂಬಿನ
ನೀರೆಡವಿಡದೆ ಹಾ....
೩೨. ದಿರದಿಂ ಬಿಟ್ಟು ಗದ್ದೆಯ ಮತ್ತಲನುಂ ಗೊರ್ಚಲು ಗೆರೆಯಿಂ ದೊಳ
ಮೆಯ್ಯಿ ಸಬ್ಬಸರದಿಂದ ಪಡುವಣ ಹಕ್ಕಲಂ ತಾನಿಬ್ಬಿಂ
೩೩. ಗರ್ಭಿತ ಗುಣ ಬಿಟ್ಟುನತ್ತಿ ಕೇತಗಾಂಡಂ ಅಭಿನುತ ರಿದ್ವೈನೊರ್ಬರು
ವಭಗಾರ ರಂದದಲ್ಲ ವರಿಶಿನದಿಂ ದನ್ನಿ ಜ
೩೪. ಯ ಪ್ರಭು ಸರ್ವೇಶಂಗೆ ಬಿಟ್ಟು ರತಿ ಮುದದಿಂದಾ ಶ್ರೀಮತು ಪನ್ನಿಂ
ಭಾಸಿರದ ಸಮಸ್ತ ಸುಂಕಮಂ.....
೩೫. ನಾಳುತ್ತಿರಲರರ ಪೆಳಿಹೆತರು ಕೋಣವೆತ್ತಿಯ ಟಣಾಂತರದೆ-ವರ್ಗಲೀ
ಗಳು || ದ್ವಿಜಕುಳರಾಗಿಯುಂ ಸುಜ
೩೬. ನು ದುಗ್ಧರಾಜನುಂ ನಿಜಗುಣದೇವ ಪ್ರಿಯ ಹರಿಯಂನನು ಮಂತೆ
ಗುಣಾಢ್ಯ ನಾ ಮನುಂ ಭುಜ
೩೭. ಗೆ ಸೊಡರೆಣ್ಣೆಗೆ ಗಾಣಮನೊಂದ ನರ್ಥಿಯಿಂ ಭಜಿಯಿಸಿ ಬಿಟ್ಟು
ಧರ್ಮವನೆ ಪಾಳಿಸಿದರು ಸುಜನೈ
೩೮. ಲು ದೆರೆಕಾಣಿಕೆಯುಂ ಮಿಕ್ಕಿದರ್ ಯಿಸ ಸ ಸಹಿತ ವೀಯೈವರು
ವಿದಕ್ಕು ವಿದು ಧರ್ಮ

೩೯.ಕೆಂಬಿಡುವೆನೆಂದು ಬಿಟ್ಟರು ಮುದದಿಂ || ಇಂತೀ ಧರ್ಮವ ನಾವ
ನೊರ್ಬಂ ಪ್ರತಿಪಾಳಿಸಿದಂಗಂ ಗಂಗೆ
೪೦.ತಡಿಯಲು ಸಾಸಿರ ಕವಿಲೆ:(ಆಕಳು) ಯ ಸಾಸಿರ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಕೊಟ್ಟ
ಫಳಂ ಇದ ನಳಿದವಂ
೪೧.ಸಾಸಿರ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರುಮಂ ಗಂಗೆಯ ತಡಿಯಲು ಕೊಂದ ವಾತಕ
ನಕ್ಕುಂ || ಭಗವತಿ ದೇವಿಗೇ ನನಾದಿ ವಿ
೪೨.ಯ ಕೆಳಗೆ ಗದ್ದೆ ಕರ್ಮ ೧|| ಬೆದ್ದಲೆ ಕರ್ಮ ೨|| ವೃತ್ತ. ಧರ್ಮ
ರಾಶಿಯ ಕಾಲಂಕರ್ಚಿ ಕೇತ ಗೌಂಡ ಧಾರಮಾಡಿ ಬಿಟ್ಟ
೪೩.ಸಂಗಮ ದಿ | ವಾಣ ರಾಸಿ | ಗಯೆ ಯೆಂಬ ತೀರ್ಥಂಗಳೊಳಾತ್ಮಕುಳ
ದ್ವಿಜಪುಂಗ
೪೪.ಳಿದರು ಬಾದುಂಬೆ ಗೆ ಗದ್ದೆ ಕರ್ಮ

ಟಿಪ್ಪಣಿ :— ಈ ಶಾಸನದಿಂದ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಶೋಧಕರಿಗೆ ದುಗ್ಗದೇವ ಎಂಬ ಹೆಸರು ದೊರಕುತ್ತದೆ. South Indian Inscriptions Vol. IX part I (ದಕ್ಷಿಣ ಹಿಂದುಸ್ಥಾನದ ಶಾಸನಗಳು ಸಂಪುಟ ೯ ಭಾಗ ೧) ನಂಬರು ೧೬೦ನೆಯ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಸಾಂಖ್ಯಾ ಯನ ಗೋತ್ರದ ವಾಜಿಕುಲದ ಏಚಿರಾಜನ ಮಗ ದುರ್ಗಸಿಂಹ, ಅವನ ಮಗ ಪಂಪರಾಜ, ಅವನ ಮಗ ದುರ್ಗರಾಜ ಎಂದಿರುತ್ತದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಕಂಡ ದುರ್ಗಸಿಂಹನು ಕನ್ನಡ ಪಂಚ ತಂತ್ರವನ್ನು ಬರೆದವನೋ ಏನೋ ಎಂಬುದನ್ನೂ ಅವನ ಮೊಮ್ಮಗ ದುರ್ಗರಾಜನೇ ಇಲ್ಲಿ ಕಂಡ ಕಡಿತ ದುಗ್ಗದೇವ ಎಂಬವನೇನೋ ಎಂಬುದನ್ನೂ ಅವರು ಪರಿಶೋಧಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ.

..... ಈ ಗುರ್ತು ಕಲ್ಲು ಒಡೆದಿರುವ ಸ್ಥಳ ಅಥವಾ ತಿಳಿಯದಿರುವ ಸ್ಥಳ.

() ಕಂಸದ ಒಳಗಿನವು ನಮ್ಮ ಬರೆವಣಿಗೆ.

ಈ ಶಾಸನವನ್ನು ಎತ್ತಿ ಬರೆಯುವ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡಿದ ಹಾವಸ ಭಾವಿಯ ದುರ್ಗದ ಶಾಲೆಯ ಉಪಾಧ್ಯಾಯರಾದ ರಾ. ಕೊಟ್ಟೂರಪ್ಪನವರಿಗೆ ನಾನು ಕೃತಜ್ಞನಾಗಿದ್ದೇನೆ.

ವಿಶ್ವದ ಮಹಿಳೆಯರಲ್ಲಿ ಶಿವಶರಣಿಯರ ಸ್ಥಾನ

ಲೇಖಕ: ಶ್ರೀ ಪುರಾಣಿಕ ಬುದ್ಧಯ್ಯಸ್ವಾಮಿಗಳು, ಧಾರವಾಡ.

ಸ್ತ್ರೀಯರ ಧಾರ್ಮಿಕ, ಸಾಮಾಜಿಕ, ಆರ್ಥಿಕ ಹಾಗೂ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಮೊದಲಾದ ಎಲ್ಲ ಬಗೆಯ ಉನ್ನತಿಗಾಗಿ ಹಗಲಿರುಳು ಮನಮುಟ್ಟಿ ಶ್ರಮಿಸುವ ಆಧುನಿಕ ಸುಧಾರಕ ತರುಣ ಸ್ತ್ರೀ-ಪುರುಷರಿಗೆ ಶ್ರೀ ಬಸವಾದಿ ಪ್ರಮುಖರ ಕಾಲದ ಶ್ರೀ ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ ಮೊದಲಾದ ಶಿವಶರಣಿಯರು ಆದರ್ಶಭೂತ, ಮಹಾದಿವ್ಯ ವಿಭೂತಿಗಳೆಂದು ತೋರುವದು ಸಹಜವು, ಹಾಗೂ ಸ್ವಾಭಾವಿಕವು. ಈ ಶಿವಶರಣಿಯರ ವಚನಗಳೊಳಗಿನ ಆಳವಾದ ತತ್ತ್ವಜ್ಞಾನವನ್ನು ಕಂಡು ಇವರು ವೇದಮಂತ್ರಗಳ ದೃಷ್ಟಾರರಾದ ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧ ಲೋಪಾಮುದ್ರಾ, ಮೈತ್ರೇಯಿ ಹಾಗೂ ಗಾರ್ಗಿ ಮುಂತಾದವರ ಸಮಾನ ಯೋಗ್ಯತೆಯುಳ್ಳವರೆಂದು ಹಲವರು ಅನ್ನುವರು. ಇನ್ನು ಕೆಲವರು ಇವರ ವಚನಗಳೊಳಗಿನ ಪದಲಾಲಿತ್ಯ, ಶಬ್ದ ವೈಚಿತ್ರ್ಯ, ಅರ್ಥಗಾಂಭೀರ್ಯ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ಮುಗ್ಧರಾಗಿ—ಇವರು ಪೂರ್ವಕಾಲದ ಕವಿಯಿತ್ರಿಗಳೆಂದು ಭಾವಿಸುವರು. ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರು ಇವರು ಅನುಭವ ಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ಪುರುಷರ ಸಂಗಡ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ವಾದ ಮಾಡಿ ದ್ದನ್ನು ಶೂನ್ಯಸಂಪಾದನೆಯಿಂದ ಅರಿತು, ಶ್ರೀ ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರು ಮತ್ತು ಶ್ರೀ ಮಂಡನಮಿಶ್ರರು ವಾದಮಾಡುವ ಕಾಲಕ್ಕೆ—ಅವರ ವಾದದ ಪರಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಅದರ ನಿರ್ಣಯವನ್ನು ಹೇಳಲಿಕ್ಕೆ ಅಧ್ಯಕ್ಷಿಣಿಯರಾದಂತಹ ಮಂಡನಮಿಶ್ರರ ಹೆಂಡತಿಯ ಸಮಾನ ಬುದ್ಧಿವಂತರೆಂದು ಹೇಳುವರು. ಬೇರೆ ಕೆಲವರು ಪುರುಷರಂತೆ ಇವರಿಗಿರುವ ಸಮಾನವಾದ ಲಿಂಗಧಾರಣಾದಿ ವೈದಿಕ ಧಾರ್ಮಿಕ ಸಂಸ್ಕಾರಗಳನ್ನು ಕಂಡು ಇವರಂತೆ ಹಿಂದಕ್ಕೆ 'ಪುರಾ ಕಲ್ಪೇತು ನಾರೀಣಾಂ ಮೌಂಜೀಬಂಧನ ಮಿಷ್ಯತೇ' ಎಂಬ ಆಪಸ್ತಂಭ ಶ್ರುತಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದಂತೆ ಉಳಿದ ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗಾದರೂ ಪುರುಷರಂತೆ ಮೌಂಜೀಬಂಧನವು ಇದ್ದದ್ದನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡದ್ದಕ್ಕೆ ಹಳಹಳಿ ಸುತ್ತ ಮರಮರನೆ ಮರುಗುವರು.

ಹೀಗೆ ಹಲವರು ಹಲವು ತೆರನಾಗಿ ಈ ಶಿವಶರಣಿಯರ ಘನತೆಯನ್ನು ಕೊಂಡಾಡುವರು. ಆದರೆ ದೊಡ್ಡ ಕೆರೆಯ ದಂಡೆಯ ಮೇಲೆ ನಿಂತಂತಹ ಒಬ್ಬ ಸಣ್ಣ ಬಾಲಕನನ್ನು 'ತಮ್ಮಾ ಈ ಕೆರೆಯು ಎಷ್ಟು ದೊಡ್ಡದಿದೆ' ಎಂದು ಕೇಳಿದ್ದಕ್ಕೆ ಅವನು 'ಅದು ಒಂದು ಮಾರು ಅದೆ' ಎಂದು ತನ್ನ ಮಾರಿನಿಂದ ತೋರಿಸಿದರೆ

ಅದು ಎಷ್ಟು ತೃಪ್ತಿಕಾರಕ ಮತ್ತು ಸಮಂಜಸವಾಗುವದೋ ಅಷ್ಟೇ ಈ ಶಿವಶರಣೆಯರ ವಿಷಯವಾದ ನಮ್ಮ ತಿಳಿವಳಿಕೆಯೂ ಆಗುವದು. ಅಷ್ಟಾದಶ ಪುರಾಣಗಳು, ಮತ್ತು ರಾಮಾಯಣ, ಮಹಾಭಾರತಾದಿ ಇತಿಹಾಸಗಳಿಂದ ನೋಡಿದರೆ ಪುರುಷರಿಗಿಂತಲೂ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಕಡಿಮೆ ಯೋಗ್ಯತೆಯುಳ್ಳವರೆಂದು ಬುನಾದಿಯಿಂದ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಬಂದದ್ದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ; ಅಲ್ಲದೆ ಎಲ್ಲರೂ ಪ್ರಥಮದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ವಯೋವೃದ್ಧರು ಜ್ಞಾನವೃದ್ಧರು ಇದ್ದ ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೂ ಅಬಲೆಯರಾದ ಸ್ತ್ರೀಯರೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ಆಮೇಲೆ ಅವರು ಮಾನವರೆಂದು ತಿಳಿಯುವರು. ಆದರೆ 'ಮಡದಿಯ ಪ್ರಾಣಕ್ಕೆ ಮೊಲೆಮುಡಿ ಇದ್ದಿತೇ? ಒಡೆಯನ ಪ್ರಾಣಕ್ಕೆ ಇದ್ದಿತೇ ಯಜ್ಞೋಪವೀತ? ಕಡೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಅಂತ್ಯಜನು ಹಿಡಿದಿದ್ದನೇ ಪ್ರಾಣದಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದೋಲ? ನೀತೊಡಕಿಕ್ಕಿದ ತೊಡಕನಿಲೋಕದ ಜಡರೆತ್ತ ಬಲ್ಲರೈ ರಾಮನಾಥ?' ಎಂದು ಹೇಳುವ ಶಿವಶರಣರು ಪ್ರಥಮದಲ್ಲಿ ಶಿವಶರಣೆಯರು ಮಾನವರೆಂದು ಜಗತ್ತಿಗೆ ತೋರಿಸಿಕೊಟ್ಟು ಆಮೇಲೆ ಅವರು ಅಬಲೆಯರಾಗದೆ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಎಲ್ಲ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಬಲೆಯರಿರುವರೆಂದು ಮನವರಿಕೆ ಮಾಡಿ ಕೊಟ್ಟರು. ಇದರ ನಿಜಾಂಶವನ್ನು ಕಂಡು ಹಿಡಿಯುವದೇ ಈ ಚಿಕ್ಕ ಲೇಖನದ ಮುಖ್ಯೋದ್ದೇಶವು.

ಇತಿಹಾಸ ಪೂರ್ವಕಾಲದ ಬಗ್ಗೆ ನಮಗೆ ಏನೂ ಗೊತ್ತಾಗುವಂತೆ ಇಲ್ಲ. ಆದರೆ ಮಾನವೀ ಇತಿಹಾಸ ಪ್ರಾರಂಭವಾದಂದಿನಿಂದ ನೋಡಿದರೆ ಪುರುಷರ ಯೋಗ್ಯತೆಯು ದೊಡ್ಡದು ಮತ್ತು ಸ್ತ್ರೀಯರ ಯೋಗ್ಯತೆಯು ಕಡಿಮೆಯದು ಎಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತ ಬಂದದ್ದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಪ್ರಾಣಿಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಬಲವುಳ್ಳ ಗಂಡು ತನ್ನ ಶಕ್ತಿಯ ಬಲದಿಂದ ಹೇಗೆ ಹೆಣ್ಣನ್ನು ತನ್ನ ವಶಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವದೋ ಹಾಗೆಯೇ ಕಾಡುಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಒಬ್ಬನು ತನ್ನ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಶಕ್ತಿಯ ಬಲದಿಂದ ಒಬ್ಬಳನ್ನು ಕೈವಶಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದನು. ಇದಕ್ಕೆ ವಿವಾಹ ಮತ್ತು ಪರಿಣಯ ಮೊದಲಾದ ಶಬ್ದಗಳೇ ನಿದರ್ಶನಗಳಾಗಿವೆ. 'ವಹಾ' ಧಾತುವಿಗೆ 'ವಿ' ಉಪಸರ್ಗ ಹೆಚ್ಚಿ 'ವಿವಾಹ' ಹಾಗೂ 'ನೀ' ಧಾತುವಿಗೆ 'ಪರಿ' ಉಪಸರ್ಗ ಹೆಚ್ಚಿ 'ಪರಿಣಯ' ಶಬ್ದಗಳಾಗಿ ಅವುಗಳ ಅರ್ಥವು 'ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಹೋಗು' ಎಂದು ಆಗುವದು. ಹೀಗೆ ಈ ಶಬ್ದಗಳ ಬುಡದ ಅರ್ಥವಿದ್ದರೂ ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ಅದು ಬಲು ಶುಭ ಸೂಚಕವಾಗಿರುವದು. ಮಾನವನು ಸಮಾಜವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಇರುವ ಪ್ರಾಣಿಗಳಲೊಬ್ಬನು. ಜನರು ಸಮಾಜದ ಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತಿದ್ದರೂ ವತ್ಸಲಾಹರಣ, ಉಷಾಹರಣ, ಮತ್ತು ಸುಭದ್ರಾಹರಣ ಮೊದಲಾದವು ನಡೆದದ್ದು ಹಿಂದಿನ ಇತಿಹಾಸದಿಂದ ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಹಿಂದಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಈ ವಿಷಯವಾಗಿ ಎರಡು ದೊಡ್ಡ ರಾಜ್ಯಗಳೊಳಗಿನ ಅನೇಕ ಶೂರ ಪುರುಷರ ಆಹುತಿಯು ಒಬ್ಬ ಸ್ತ್ರೀಯಳಿ

ಗಾಗಿಯೇ ಆದದ್ದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಇದು ಕೇವಲ ಅವಿನಾಹಿತರ ಸಲುವಾಗಿ ಆಗುತ್ತಿತ್ತೆಂತಲ್ಲ. ಆದರೆ ವಿನಾಹಿತರ ಸಲುವಾಗಿಯೂ ಆಗುತ್ತಿತ್ತು. ಇದಕ್ಕೆ ರಾಮ ರಾವಣರ ಯುದ್ಧವೇ ಸಾಕ್ಷಿ. ಬರಬರುತ್ತ ಸ್ವಯಂವರಗಳು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿ ಪಾಣಿಗ್ರಹಣ ವಿಧಿಯು ಆರಂಭವಾದದ್ದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಬಳ್ಳಿಗಳು ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿ ಹತ್ತರವಿದ್ದ ಗಿಡಗಂಟಿಗಳ ಮೇಲೆ ಹಬ್ಬುವಂತೆ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಪುರುಷರಿಗೆ ಸಂಲಗ್ನವಾಗುವದರಿಂದ ಅದೇ ಲಗ್ನವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿರಬಹುದು. ಹೀಗೆ ಹಲವು ಕಾಲಕಳೆಯಲು ವ್ಯಾಸರು ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣನ ಮುಖದಿಂದ 'ಚಾತುರ್ವರ್ಣ್ಯಂ ಮಯಾ ಸೃಷ್ಟಂ ಗುಣಕರ್ಮವಿಭಾಗಶಃ' ಎಂದು ಹೇಳಿಸುವ ಸಮಯಕ್ಕೆ ವರ್ಣಾಶ್ರಮದ ಪ್ರಾಬಲ್ಯವು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಅನುಲೋಮ ಪ್ರತಿಲೋಮಗಳೆಂಬ ಬಂಧನಗಳು ಹುಟ್ಟಿರಬಹುದು. ಇದರಿಂದ ಸ್ವಯಂವರದಿಂದ ದೊರಕಿರುವ ಅಲ್ಪ ಸ್ವಲ್ಪ ಸ್ತ್ರೀಯರ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವು ಕಡಿಮೆಯಾಗತೊಡಗಿತು.

ಪುರಾಣಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹಿಂದುಸ್ಥಾನದೊಳಗೆ ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ವಿತ್ತೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಕುಂತಿಯ ಉದಾಹರಣೆಯಂತೆ ಅನೇಕ ರಾಜ್ಞಿಯರ ಉದಾಹರಣೆಗಳನ್ನು ಜನರು ಹೇಳುವರು. ಈ ಪ್ರಕಾರದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಕ್ಕೆ ಸದ್ಯದ ೨೦ನೆಯ ಶತಮಾನದ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಎಂದೂ ಒಪ್ಪಲಾರರು. 'ನಷ್ಟೇ ಮೃತೇ ಚ ಕ್ಲೇಬೇ ಚ ವ್ಯಂಗೇ ಚ ಪತಿತೇ ಪತೌ ಪಂಚಸ್ವಾಪತ್ನು ನಾರೀಣಾಂ ಪತಿರನ್ಯೋ ವಿಧೀಯತೇ ||' ಎಂಬ ಶಾಸ್ತ್ರದಂತೆ ಐದು ಅಪತ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀಯು ಮೊದಲಿನ ಗಂಡನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಎರಡನೆಯ ಗಂಡನನ್ನು ಮದುವೆಯಾದರೆ ಒಬ್ಬನ ಆಶ್ರಯವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಎರಡನೆಯವನ ಆಶ್ರಯದಲ್ಲಿ ಇರುವದಕ್ಕೆ ಸ್ತ್ರೀಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವೆನ್ನಲಿಕ್ಕೆ ಬರಲಾರದು. ಅದಾದರೂ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಪಾರತಂತ್ರ್ಯವೇ. ಹೀಗೆ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಎಲ್ಲ ರೀತಿಯಿಂದ ದುರ್ಬಲರಾಗುತ್ತ ನಡೆದ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಅವರ ದುರ್ಬಲತೆಯ ಲಾಭವನ್ನು ಸ್ವಾರ್ಥದ ಸಲುವಾಗಿ ಪುರುಷರು ಪಡೆಯಹತ್ತಿದರು. ಅದು ಹೇಗೆಂದರೆ- 'ಯತ್ರ ನಾರ್ಯಸ್ತು ಪೂಜ್ಯಂತೇ ರಮಂತೇ ತತ್ರ ದೇವತಾಃ' ಅಂದರೆ ಎಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ಪೂಜ್ಯತ್ವ ಉಂಟೊ ಅಲ್ಲಿ ದೇವರು ಸಂತುಷ್ಟರಾಗಿರುವರೆಂದೂ ಸ್ತ್ರೀಯರ ಸಮಾಜದೊಳಗಿನ ಸ್ಥಾನದ ಮೇಲೆ ಆ ಸಮಾಜದ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ತಿಳಿಯಬೇಕೆಂದೂ 'ಕಾರ್ಯೇಷು ಮಂತ್ರೀ ಕರಣೇಷು ದಾಸೀ ಭೋಜೇಷು ಮಾತಾ ಶಯನೇಷು ರಂಭಾ ಧರ್ಮಾನುಕೂಲಾ ಕ್ಷಮಯಾ ಧರಿತ್ರೀ ಷಡ್‌ಗುಣ್ಯಭಾರ್ಯಾಃ ಕುಲಮುದ್ಧರಂತಿ||' ಅಂದರೆ ಗೃಹ ಕೃತ್ಯದ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಮಂತ್ರಿಯಂತೆಯೂ ಗಂಡನ ಸೇವೆಯಲ್ಲಿ ದಾಸಿಯಂತೆಯೂ ನೀಡುವಲ್ಲಿ ತಾಯಿಯಂತೆಯೂ ಶಯನದಲ್ಲಿ ರಂಭಿಯಂತೆಯೂ ಧರ್ಮಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಅನುಕೂಲವತಿಯೂ ಹಾಗೂ ತಾಳ್ಮೆಯಲ್ಲಿ ಭೂಮಾತೆ

ಯಂತೆಯೂ ಇರುವ ಸ್ತ್ರೀಯು ಹುಟ್ಟಿದ ಮತ್ತು ಕೊಟ್ಟ ಹೀಗೆ ಎರಡೂ ಕುಲಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸುವಳೆಂದೂ ಹಾಗೂ ಒಬ್ಬ ಸಾಧ್ವಿ ಸ್ತ್ರೀಯಳು ತನಗೆ ಹಾವು ಕಚ್ಚಿದಾಗ್ಯೂ ತನ್ನ ತೊಡೆಯ ಮೇಲೆ ಮಲಗಿದ್ದ ಗಂಡನನ್ನು ಆತನ ನಿದ್ರಾಭಂಗವಾದೀತೆಂಬ ಭೀತಿಯಿಂದ ಅವನನ್ನು ಎಚ್ಚರಿಸಲಿಲ್ಲವೆಂದೂ ಹೀಗೆ ಅನೇಕ ಬಗೆಯಾಗಿ ಮುಖಸ್ತುತಿಮಾಡಿ ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ಶಾಬ್ದಿಕಸಹಾನುಭೂತಿಯನ್ನು ತೋರಿಸಹತ್ತಿದರು.

ಬ್ರಹ್ಮದೇವನು ಸಂತತಿ ಸಲುವಾಗಿ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಸ್ತ್ರೀ ಪುರುಷರಲ್ಲಿ ಭೇದಮಾಡಿರುವನು. ಇದರಂತೆ ಉಳಿದ ಯಾವ ವಿಷಯದಲ್ಲಿಯೂ ಅವರಲ್ಲಿ ಎಳೆಷ್ಟಾದರೂ ಭೇದಮಾಡಿಲ್ಲ. ಹೀಗಿರಲು ಸ್ತ್ರೀಯರಲ್ಲಿ ಸುಕುಮಾರತೆ, ನಮ್ರತೆ, ಕೋಮಲವಾದ ಮನಸ್ಸು ಮುಂತಾದ ಮೃದು ಗುಣಗಳಿರುವವೆಂದು ವ್ಯರ್ಥವಾಗಿ ಹೊಗಳಿ, ಅವರ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಜೊಳ್ಳು ಆದರ ಭಾವವನ್ನು ತೋರಿಸಿ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಸ್ವತಂತ್ರ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳಾಗಿ ತಮ್ಮ ಕಾಲ ಮೇಲೆ ನಿಲ್ಲಲು ಅಸಮರ್ಥ ರಿರುವರೆಂದು ಹೇಳಿ, ಪುರುಷರು ಪಾರತಂತ್ರ್ಯ ಶೃಂಖಲೆಯಿಂದ ಅವರನ್ನು ಬಿಗಿದು ಬಿಟ್ಟರು. 'ಪಿತಾ ರಕ್ಷತಿ ಕೌಮಾರೇ, ಭರ್ತಾ ರಕ್ಷತಿ ಯೌವನೇ | ಪುತ್ರೋ ರಕ್ಷತಿ ವಾರ್ಧಕ್ಯೇ ನ ಸ್ತ್ರೀ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಮರ್ಹತಿ ||' ಎಂದು ಮನು ಮೊದಲಾದ ಶಾಸ್ತ್ರ ಕಾರರು ಹೇಳಿ ಸ್ತ್ರೀಯರನ್ನು ಹೆಳವರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದರು. ಈ ಸ್ಥಿತಿಯು ಹಿಂದುಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಇತ್ತು ಇಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ ಸುಧಾರಣೆಯ ಉಚ್ಚ ಶಿಖರವನ್ನು ಮುಟ್ಟಿದಂತಹ ಯುರೋಪ ಅಮೇರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಇತ್ತು. ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನ ಅರಸನಾದ ಎಂಟನೆಯ ಹೆನ್ರಿಯು ಕೇವಲ ಸಂಶಯದ ಮೇಲಿಂದ ತನ್ನ ಅನೇಕ ಹೆಂಡಿರನ್ನು ಕೊಂದು ಅವರ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ರಾಣಿಯರನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದನೆಂದು ಐತಿಹ್ಯವಿದೆ. ಈ ಹೊತ್ತಿಗೂ ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀಯರ ತವರ ಮನೆಯವರು ಅತ್ತೆಯ ಮನೆಯವರ ಯೋಗ್ಯವಾದ ಮಾನಮರ್ಯಾದೆಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲವೆ ವರದಕ್ಷಿಣೆಯನ್ನು ಕೊಡಲಿಲ್ಲ ಎಂದು ಕುಂಟನೆವನನ್ನು ಹೇಳಿ ಗಂಡರು ಹೆಂಡರನ್ನು ಪೀಡಿಸುವ ಇಲ್ಲವೇ ಬಿಟ್ಟುಬಿಡುವ ಅನೇಕ ಉದಾಹರಣೆಗಳು ನಮ್ಮ ಕಣ್ಣು ಮುಂದೆ ಇರುವವು. ಸ್ತ್ರೀಯರು ಧೈರ್ಯದಿಂದ ತಮ್ಮದೆಂದು ಹೇಳುವಂತಹ ಯಾವ ಹಕ್ಕನ್ನೂ ಪುರುಷರು ಅವರಿಗೆ ಬಿಟ್ಟಿಲ್ಲವೆಂಬುದು ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ. ಅಂತೆಯೇ ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ಜೂಜಿನಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಎಲ್ಲ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಸೋತಮೇಲೆ ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯಾದ ದ್ರೌಪದಿಯನ್ನು ಸಹ ಜೂಜಿನಲ್ಲಿ ಕಳೆದುಕೊಂಡನು. ಹಿಂದೂ ಧರ್ಮ ಶಾಸ್ತ್ರಕಾರನು ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ಸ್ತ್ರೀಧನ ದೊರಕುವ ಸ್ವಲ್ಪ ಹಕ್ಕನ್ನು ಮಾತ್ರ ಇಟ್ಟಿರುವನು. ಈ ಹಕ್ಕಿನ ಉಪಭೋಗವು ಅವರಿಗೆ ಬಹಳ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಆಗುವದಿಲ್ಲವೆಂಬ ಮಾತು ಬೇರೆ ! ಏಕೆಂದರೆ ಹುಟ್ಟಿದಿನಿಂದ ಸಾಯುವವರೆಗೆ

ಸ್ತ್ರೀಯರು ಯಾರಾದರೊಬ್ಬರ ಆಧೀನದಲ್ಲಿಯೇ ಇರಬೇಕಾಗುವದರಿಂದ ಆ ಸ್ತ್ರೀ ಧನದ ಉಪಯೋಗವು ಅವಳಿಗಿಂತಲೂ ಬೇರೆಯವರಿಗೇ ಆಗುತ್ತದೆ. ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೫೮೨ರ ವರೆಗೆ ಇಂಗ್ಲೆಂಡದಲ್ಲಾದರೂ ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ಧನಾರ್ಜನೆಯ ಹಕ್ಕು ಇದ್ದಿಲ್ಲ ಮತ್ತು ಅವಳು ದೊರಕಿಸಿದ ಧನದ ಮೇಲೆ ಅವಳ ಗಂಡನ ಪೂರ್ಣ ಹಕ್ಕು ಇದ್ದದ್ದು ಕಾಯದೆಯಿಂದ ಮಾನ್ಯವಾಗಿತ್ತು.

ಮೇಲಿನ ಎಲ್ಲ ವಿವೇಚನೆಗಳ ಮೇಲಿಂದ ನೋಡಲಾಗಿ ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ಯಾವ ಹಕ್ಕುಗಳೂ ಉಳಿದಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಅವಳು ಯಾವನಾದರೊಬ್ಬ ಪುರುಷನ ಅಂಕಿತೆಯಾಗಿ ಅವನು ಹಾಕಿದ್ದನ್ನು ತಿಂದು, ಕೊಟ್ಟದ್ದನ್ನು ಉಟ್ಟು ಮತ್ತು ಹೇಳಿದ್ದನ್ನು ಮಾಡಿ, ಬಾಳುವದೇ ಒಂದು ಸಾಧನವಾಗಿ ಉಳಿದಿತ್ತು. ಅವಳು ಬೇಕಾದರೆ ಪತ್ನಿಯಾಗಿ ಇಲ್ಲವೆ ಉಪಪತ್ನಿಯಾಗಿ ಉಳಿಯಬಹುದು. ಇದರಿಂದ ಅವಳ ಅನ್ನ-ವಸ್ತ್ರಗಳ ತಾಪತ್ರಯಗಳು ಹಿಂಗಿ ಎಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಗಂಡನು ಜೀವಂತ ಇರುವನೋ ಇಲ್ಲವೆ ಅವಳಿಗೆ ಅನುಕೂಲವಿರುವನೋ ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಅವಳಿಗೆ ಎರಡನೆಯವರ ಮುಖದ ಕಡೆಗೆ ನೋಡುತ್ತ ಕೂಡುವ ಕಾರಣ ಬೀಳುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಯುರೋಪ ಮತ್ತು ಹಿಂದುಸ್ಥಾನದೊಳಗಿನ ಸ್ತ್ರೀಯರಲ್ಲಿ ಯಾವ ಭೇದವೂ ಕಂಡು ಬರುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಕೆಲವು ವರುಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಇಂಗ್ಲೆಂಡದಲ್ಲಿ ಮತದಾನದ ಹಕ್ಕಿನ ಸಲುವಾಗಿ ಸ್ತ್ರೀಯರು ' ಸಫರೇಜಿಟ್ ' ಎಂಬ ಚಳವಳಿಯನ್ನು ಹೂಡಿದರು. ಇದರಿಂದ ಆ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಅನೇಕ ಕಷ್ಟಗಳಿಗೆ ಈಡಾದರು. ಆದರೆ ಕ್ರಿ. ಶ ೧೯೧೮ ರಲ್ಲಿ ಯುದ್ಧದ ಸಮಾಪ್ತಿಯಾದ ನಂತರ ಅಲ್ಲಿಯ ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ಮತದಾನದ ಹಕ್ಕು ದೊರೆಯಿತು. ಮತ್ತು ಅಷ್ಟರಮೇಲೆ ಆ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಸಂತುಷ್ಟರಾಗಿ ಉಳಿದು ತಮ್ಮ ಚಳವಳಿಯನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿದರು. ಇದರ ತೆರೆಗಳು ಹಿಂದುಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿಯೂ ಉದ್ಭವಿಸಿ ಅದರಿಂದ ಅನೇಕ ಹಿಂದೀ ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೂ ಕೂಡ ಮತದಾನದ ಹಕ್ಕು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಯಿತು. ಈ ಬಿಗುವಿನಿಂದ ಕೆಲವು ಸ್ತ್ರೀಯರು ಪದಾರೂಢರಾದರು. ಇವರು ಬಹಿರಂಗವಾಗಿ ಎಷ್ಟು ಹೊಗಳಿಕೊಂಡರೂ ಅವರ ಅಂತರಿಕ ಇಚ್ಛೆಯು ಯಾವನಾದರೊಬ್ಬನ ಆಶ್ರಯದಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಐಷಾರಾಮ್ಯದಿಂದ ಕಾಲಕಳೆಯಬೇಕೆಂದೇ ಇರುವದು. ಇದಾದರೂ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವಲ್ಲ. ಇದರಿಂದ ಸಂಸಾರಸಾಗರದಲ್ಲಿ ಧುಮುಕಿ ಕಷ್ಟನಷ್ಟಗಳನ್ನು ಸೋಸಿ ಸ್ವತಂತ್ರರಾಗಿ ಬಾಳುವ ಅವರ ಮನಸ್ಸಿನ ಸಿದ್ಧತೆ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಪರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರವಾಸ ಮಾಡಿ ಅದರ ಲಾಭವನ್ನು ಇತರ ತಮ್ಮ ಭಗಿನಿಯರಿಗೆ ಮಾಡಿಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಬಗೆದು ಉಪದೇಶ ಮಾಡುವ ಸ್ತ್ರೀಯರಾದರೂ ತಮ್ಮ ಪ್ರವಾಸದ ಇಲ್ಲವೇ ಊಟದ ವೆಚ್ಚದ ಸಲುವಾಗಿ ತಾಯಿ ತಂದೆಗಳ ಇಲ್ಲವೆ ಗಂಡರಮೇಲೆ ಅವಲಂಬಿಸಬೇಕಾಗು

ವದು. ಎಷ್ಟೋ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಸ್ತ್ರೀ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಸಲುವಾಗಿ ತಮ್ಮ ಬಾಯಿಂದ ಪಾಂಡಿತ್ಯವನ್ನು ಸುರಿಸುವರು. ಆದರೆ ಮನೆ ಬಿಟ್ಟು ಅವರು ಹೊರಗೆ ಬೀಳಬೇಕಾದರೆ ಯಾವನಾದರೊಬ್ಬ ಪುರುಷನ ಜೊತೆಯನ್ನು ಅವೇಕ್ಷಿಸುವರು. ಆ ಜೊತೆಗಾರನು ಐದು ವರ್ಷದ ಬಾಲಕನಿದ್ದರೂ ಅಡ್ಡಿಯಿಲ್ಲ. ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ಅನೇಕ ಪುರುಷರು ತಮ್ಮ ಹೆಂಡಂದಿರಿಗೆ ಪೂರ್ಣ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಮತ್ತು ಸಮಾನ ಪಾಲುಗಾರಿಕೆಯನ್ನು ಕೊಡಲು ಒಪ್ಪಬಹುದು; ಅದಕ್ಕೆ ಅವರ ಸ್ತ್ರೀಯರೇ ಒಪ್ಪುವಂತೆ ಇಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ 'ಜನರು ಏನಂದಾರು' ಈ ಹೆಡರಿಕೆಯು ಅವರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಸದೈವ ಜಾಗೃತವಿರುತ್ತದೆ. ಸಾವಿರಾರು ವರುಷಗಳ ಸಂಸ್ಕಾರವು ಒಂದು ಕ್ಷಣಾರ್ಧದಲ್ಲಿ ನಷ್ಟವಾಗುವದು ಶಕ್ಯವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಈ ಸ್ತ್ರೀಯರೇ ಆ ಸಮಾನ ಪಾಲುಗಾರಿಕೆಯ ಸಂಗಡ ಬರುವ ಸಮಾನ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆಯನ್ನು ಹೊರಲು ಅವರ ಮನಸ್ಸಿನ ಸಿದ್ಧತೆಯಿರುವದಿಲ್ಲೆಂಬುದೇ ಅದರ ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣವು. ಎಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಹೊಟ್ಟೆಹೊರಕೊಳ್ಳುವ ಸಲುವಾಗಿ ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ಗಂಡರ ಇಲ್ಲವೇ ಅನ್ಯ ಪುರುಷರ ಆಶ್ರಯದ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಇರುವದೋ ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಹಾಗೂ ಸಮಾನ ಪಾಲುಗಾರಿಕೆ ದೊರೆಯುವದು ಶಕ್ಯವಿಲ್ಲ.

ಈಗ್ಗೆ ಸುಮಾರು ೨೦ ವರುಷಗಳ ಹಿಂದೆ ರಶಿಯಾದಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀಯರದು ಇದಕ್ಕೂ ಕೆಟ್ಟ ಸ್ಥಿತಿ ಇತ್ತು. ಆದರೆ ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ಅಲ್ಲಿಯ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಜೀವನ ಸಂಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಮಹಾಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಗಂಡಸರ ಹೆಗಲಿಗೆ ಹೆಗಲು ಹಚ್ಚಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿರುವರು. ಒಂದೇ ಮೂಲಭೂತ ತತ್ತ್ವವು ಅವರಲ್ಲಿ ಈ ವ್ಯತ್ಯಾಸವನ್ನು ಮಾಡಿ ಬಿಟ್ಟಿರುವದು. ಅದೇನೆಂದರೆ—ರಶಿಯದ ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ಉದರಂಭರಣದ ಸಲುವಾಗಿ ಈಗ್ಗೆ ವಿವಾಹ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುವದಿಲ್ಲ. ಅವರ ದುರ್ಬಲತೆಯ ಲಾಭವನ್ನು ಅನ್ಯರು ಪಡೆಯಲು ಶಕ್ಯವಿಲ್ಲ. ಅವರಿಗೆ ನಾಳಿನ ಚಿಂತೆಯಿಲ್ಲದ್ದರಿಂದ ಅವರ ಮೇಲೆ ಯಾವ ಬಗೆಯ ಒತ್ತಾಯ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಬರುವಂತಿಲ್ಲ. ಅವರಿಗೆ ಉಪವಾಸ ಬೀಳುವ ಹೆಡರಿಕೆಯೇ ಉಳಿದಿಲ್ಲ. ಇಂತಹ ಸ್ವತಂತ್ರ ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯುವ ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ದೊರಕುವದು ಅಶಕ್ಯವಲ್ಲ. ಸೋವಿಯೆಟ್ ಸರ್ಕಾರದವರು ಸ್ತ್ರೀ-ಪುರುಷರಲ್ಲಿ ಯಾವ ಪ್ರಕಾರದ ಭೇದ ಭಾವವನ್ನು ಮನ್ನಿಸುವದಿಲ್ಲ. ಉಭಯತರಿಗೂ ನಾಗರಿಕತ್ವದ ಸಮಾನ ಹಕ್ಕುಗಳಿರುವವು. ಹುಟ್ಟಂದಿನಿಂದ ಬಾಲ ಬಾಲಿಕೆಯರು ಒಂದುಕಡೆ ಬೆಳೆದು ಒಂದೇ ಶಾಲೆ ಕಾಲೇಜುಗಳಲ್ಲಿ ಕಲಿತು ಒಂದೇ ಠಾವಿನಲ್ಲಿ ಆರೋಗ್ಯದ ಸಲುವಾಗಿ ವ್ಯಾಯಾಮ ಮಾಡುವದರಿಂದ ಅವರಲ್ಲಿ ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾದ ಮೈತ್ರಿಭಾವವು ಹುಟ್ಟುವದು. ಉಚ್ಚ ನೀಚ ಭೇದ ಭಾವಕ್ಕೆ ಆಸ್ಪದವೇ ಉಳಿಯುವದಿಲ್ಲ. ಹೆಣ್ಣು ಹುಡುಗೆಯರ ಕೂಡ

ಉಚ್ಚೈಂಖಲವೃತ್ತಿಯಿಂದ ನಡೆಯಬೇಕೆಂಬ ಬಯಕೆಯು ಕೂಡಾ ಗಂಡು ಹುಡುಗರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಬರುವದಿಲ್ಲ.

ಸುಶಿಕ್ಷಿತ ರಶಿಯದ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಪುರುಷರಂತೆ ಸರ್ಕಾರದ ಚಾಕರಿ ಬೇಡುವರು. ಅದು ದೊರಕಿದನಂತರ ಅವರಿಗೆ ಹಡೆಯುವದರ ಹಿಂದುಮುಂದೆ ಎರಡೆರಡು ತಿಂಗಳಂತೆ ಪೂರ್ಣ ಸಂಬಳದ ರಜೆ ದೊರೆಯುವದು. ಜಡ್ಡಾದರೆ ಅವರಿಗೆ ಸರ್ಕಾರದ ಖರ್ಚಿನಿಂದ ಔಷಧೋಪಚಾರ ಸಿಗುವ ಹಕ್ಕು ಅದೆ. ಒಂದೇ ತರದ ಕೆಲಸದ ಮೇಲೆ ಸ್ತ್ರೀ ಪುರುಷರು ಇದ್ದರೆ ಅವರ ಪಗಾರ ಮತ್ತು ಅದರ ಏರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಎಳ್ಳಷ್ಟೂ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿರುವದಿಲ್ಲ. ಸ್ತ್ರೀಯರು ಪಸಂತ ಮಾಡಿದ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಅವರಿಗೆ ಹಕ್ಕು ಅದೆ. ಸೈನ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ ಅವರಿಗೆ ಪ್ರವೇಶವಿರುವದು. - ಯೋಗ್ಯತೆಯುಳ್ಳ ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ಸರ್ಕಾರದ ಯಾವ ನೌಕರಿಯಲ್ಲಿ ಸೇರಲೂ ಪ್ರತಿಬಂಧವಿಲ್ಲ. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಹೇಳಬೇಕಾದರೆ ಉದರಂಭರಣ ಮತ್ತು ವಿವಾಹ ಇವೆರಡೂ ಭಿನ್ನವಸ್ತುಗಳೆಂದು ಅವರು ತಿಳಿಯುವರು.

ತಮ್ಮ ತ್ರಿಕರಣ ಶುದ್ಧವಾದ ನಡೆಯಂತೆ ನಿಗಮಾಗಮೋಪನಿಷತ್ತುಗಳು ನುಡಿಯುತ್ತವೆಯೋ ಏನೋ ಎಂದು ಮುಮುಕ್ಷುಗಳಿಗೆ ತೋರುವಂತೆ ಶ್ರೀ ಬಸವಾದಿ ಪ್ರಮಥರು ತಮ್ಮ ನಿಜಾಚರಣೆಯಿಂದ ವರ್ತಿಸಿ ಅದರಿಂದ ಉತ್ಪನ್ನವಾದ ಸ್ವಾನುಭಾವವನ್ನು ದೇಶಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ನುಡಿದು ಜನರನ್ನು ತಿದ್ದಿ ತೀಡಲು ಬದ್ಧಕಂಕಣರಾದರು. ಇವರ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಶಿವಶರಣೆಯರು ಸಹಕರಿಸಲು ಸಿದ್ಧರಾದರು. ಇವರೆಲ್ಲರು ಕೂಡಿ ಮನು ಮೊದಲಾದ ಶಾಸ್ತ್ರಕಾರರಿಗೆ ವಿಶ್ರಾಂತಿಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟರು. 'ಸರ್ವೇ ಗುಣಾಃ ಕಾಂಚನಮಾಶ್ರಯಂತೇ' ಎಂಬ ಆರ್ಯೋಕ್ತಿಯಂತೆ ಎಲ್ಲ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಮೂಲಭೂತ ಮಂತ್ರವು ಆರ್ಥಿಕ ಸುಧಾರಣೆಯು ಎಂದು ಮೊದಲು ಕಂಡು ಹಿಡಿದರು. ಸಂಪದಭ್ಯುದಯಕ್ಕೆ ಉದ್ಯೋಗವು ಬೀಜ ಮಂತ್ರದಂತೆ ಇರುವದು; ಅದುದರಿಂದ ಪ್ರಥಮದಲ್ಲಿ ಅದರ ಘನತೆಯ ಘೋಷಣೆಯನ್ನು 'ಮನಶುದ್ಧವಿಲ್ಲದವಂಗೆ ದ್ರವ್ಯದ ಬಡತನವಲ್ಲದೆ, ಚಿತ್ತಶುದ್ಧನಾಗಿ ಕಾಯಕವ ಮಾಡುವಲ್ಲಿ ಸದ್ಭಕ್ತಂಗೆ ಎತ್ತನೋಡಿದತ್ತ ಲಕ್ಷ್ಮಿ ತಾನಾಗಿಪ್ಪಳು, ಮಾರಯ್ಯ ಪ್ರಿಯ ಅಮಳೇಶ್ವರಲಿಂಗದ ಸೇವೆಯುಳ್ಳನ್ನಕ್ಕರ' ಮತ್ತು 'ಭಕ್ತಿವಿಶೇಷವ ಮಾಡುವರೇ ಹತ್ತು ಬೆರಳುಂಟು. ಹಾಸಿದುಡಿದರೆ ತನಗುಂಟು ತನ್ನ ಪ್ರಮಥರಿಗುಂಟು. ಮಾರಿತಂದೆಗಳಂತೆ ಏನಗೇಕಹುದಯ್ಯ ರನ್ನದ ಸಂಕೋಲೆಯನಿಕ್ಕಿ ಕಾಡಿಹ ಕೂಡಲಸಂಗಮದೇವ, ಶಿವಧೋ, ಶಿವಧೋ.' ಈ ರೀತಿಮಾಡಿದರು. ಇದರಂತೆ ಸ್ತ್ರೀ ಪುರುಷರೆಲ್ಲರೂ ಭೇದಭಾವವಿಲ್ಲದೇ ಮನಮುಟ್ಟಿ ದುಡಿಯಹತ್ತಿದರು. ಇದಕ್ಕೆ ಕದಿರೆ ರೆಮ್ಮವ್ವೆಯ ಚರಿತ್ರೆಯೇ ಒಂದು ಸಾಕ್ಷಿಯು. ಈ ಶಿವಶರಣೆಯ

ದಿನಾಲು ಮೂರು ಕದರುಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಅವುಗಳನ್ನು ಒಂದೊಂದು ಹಾಗಕ್ಕೆ ಮೂರು ಜನಗಳಿಗೆ ಈ ದಿನ ಉದ್ಧರಿಕೊಟ್ಟು ಮಾರನೇದಿನ ಅದರ ಹಣವನ್ನು ಎತ್ತಿ ಅದರಿಂದ ಗುರುಲಿಂಗಜಂಗಮರ ದಾಸೋಹ ನಡೆಸಿದ್ದಳು. ಹೀಗೆ ನಡೆದಿರಲು ಒಂದು ದಿನ ಹಣಯತ್ತಲಿಗೆ ಹೋದಾಗ್ಯೂ ಕದಿರು ಕೊಂಡವರಲ್ಲೊಬ್ಬಳು ಮೃತಪಟ್ಟಿದ್ದಳು. ಅವಳ ಸಮಾಧಿಯ ಕಾರ್ಯವು ನಡೆದಿತ್ತು. ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ರೆಮ್ಮವೈಯು ಹೋಗಿ ಸತ್ತವಳನ್ನು ತನ್ನ 'ಕದರಿನ ಹಣಕೊಡು' ಎಂದು ಕೇಳಲು—ಸತ್ತವಳು ರೆಮ್ಮವೈಯು ಹಾಗದ ಹಣವನ್ನು ಹಂಚಿಪುಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿಟ್ಟಿರುವೆನು ಎಂದು ಹೇಳಿ ಸುಮ್ಮನಾದಳು. ಸತ್ತವಳ ಹೇಳಿಕೆಯಂತೆ ಹಣವಿದ್ದುದನ್ನು ತಂದು ಎಂದಿನಂತೆ ತನ್ನ ದಾಸೋಹದ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಸಾಗಿಸಿದಳು. ಇದರಿಂದ ಇವರು ಸ್ತ್ರೀಯರು ಎಂದು ಇವರ ದುರ್ಬಲತೆಯ ಲಾಭವನ್ನು ಪಡಿಯಲು ಅನ್ಯರಿಗೆ ಶಕ್ಯವಿದ್ದಿಲ್ಲ; ಒಂದು ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಮೇಲೆ ಇನ್ನೊಂದು ವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಅತ್ಯಾಚಾರ ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಿದ್ದಿಲ್ಲ; ಬಡತನಬರುವ ಸಂಭವವಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಮತ್ತು ನಾಳಿಗೆ ಊಟಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕೇತೋ ಇಲ್ಲವೋ ಎಂಬುವ ಚಿಂತೆಮಾಡುವ ಕಾರಣವಿದ್ದಿಲ್ಲ; ಎಂಬುವವು ನಮಗೆ ಒಡೆದು ತೋರುತ್ತವೆ.

ಶಿಕ್ಷಣದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಈ ಶಿವಶರಣಿಯರೊಳಗೆ ಹಲವರು ಗಂಡಸರಿಗಿಂತಲೂ ಮಿಗಿಲಾಗಿದ್ದರು. 'ಆದ್ಯರ ಅರವತ್ತು ವಚನಕ್ಕೆ ದಣ್ಣಾಯಕರ ಇಪ್ಪತ್ತು ವಚನ, ದಣ್ಣಾಯಕರ ಇಪ್ಪತ್ತು ವಚನಕ್ಕೆ ಪ್ರಭುದೇವರ ಹತ್ತು ವಚನ, ಪ್ರಭುದೇವರ ಹತ್ತು ವಚನಕ್ಕೆ ಅಜಗಣ್ಣನ ಐದು ವಚನ, ಅಜಗಣ್ಣನ ಐದು ವಚನಕ್ಕೆ ಕೂಡಲ ಚೆನ್ನ ಸಂಗಯ್ಯನಲ್ಲಿ ಮಹಾದೇವಿಯಕ್ಕಗಳ ಒಂದು ವಚನ ಕಾಣಾ ಸಿದ್ಧರಾಮಯ್ಯ.' ಎಂದು ಚೆನ್ನ ಬಸವಣ್ಣನವರು ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿಯ ವಿದ್ವತ್ತೆಯನ್ನು ಕೊಂಡಾಡಬೇಕಾದರೆ ಅವಳ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಪತ್ತು ಎಷ್ಟು ಆಳವಾಗಿತ್ತೆಂಬುದು ಉಳಿದವರಿಗೆ ತಿಳಿಯಲು ಅಸಾಧ್ಯವು. ಇದರ ಬಲದಿಂದಲೇ ಅಕ್ಕನವರು ಅನುಭವಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮದನಾದಿ ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭುದೇವ ಮೊದಲಾದವರ ಕೂಡ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ವಾದ ಹಾಕುತ್ತಿದ್ದರು. ಕೌಶಿಕರಾಜನನ್ನು ತ್ಯಾಗಮಾಡಿ ಬತ್ತಲೆಯಾಗಿ ನಿಡುಕೇಶಗಳನ್ನು ಶರೀರತುಂಬ ಆವರಿಸಿಕೊಂಡು ಒಂಟಿಯಾಗಿ ಶ್ರೀಪ್ರಭುದೇವನನ್ನು ಅರಿಸುತ್ತ ಅನುಭವ ಮಂಟಪವನ್ನು ಬಂದು ಸೇರಲು 'ಬತ್ತಲೆಯಾದವಳಿಗೆ ಈ ಕೂದಲುಗಳ ಮರ್ಯಾದೆ ಯಾತಕ್ಕವ್ವಾ ?' ಎಂದು ಶ್ರೀಪ್ರಭುದೇವರು ಕೇಳಲು 'ಈ ಕಾಮನ ಮುದ್ರೆಯನ್ನು ಕಂಡು ಲೌಕಿಕರು ಕಾಮುಕರಾಗಬಹುದು ಎಂದು ಅದನ್ನು ಮುಚ್ಚಿರುವೆನಲ್ಲದೆ ಅದರ ಭಯವು ಎನಗಿಲ್ಲ' ಎಂದು ಧೈರ್ಯದಿಂದ ಹೇಳುವ ಅಕ್ಕನವರ ಯೋಗ್ಯತೆಯು ಎಷ್ಟಿತ್ತೆಂಬುದನ್ನು ವಾಚಕರೇ ಊಹಿಸಬಹುದು.

ಚಾತುರ್ವರ್ಣದವರೊಳಗಿನ ಮೊದಲಿನ ಮೂರೂ ವರ್ಣದವರು ತಮ್ಮ ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ಶೂದ್ರರೆಂದು ತಿಳಿಯುವರು. ಶೂದ್ರರಾದವರಿಗೆ ವೇದಾಧಿಕಾರವಿಲ್ಲದ್ದರಿಂದ ಅವರಿಗೆ ಮೋಕ್ಷವಿಲ್ಲ. ಅವರಿಗೆ ಸದ್ಗತಿಯಾಗಬೇಕಾದರೆ ಪತಿಸೇವೆಯೇ ಮುಖ್ಯವಾಗಿರುವದರಿಂದ ಪತಿಯು ದೇವನೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ನಡೆಯಬೇಕಾಗುವದು. ಆದುದರಿಂದ ಇವರಿಗೆ ಲಗ್ನವು ಅವಶ್ಯವು. ಆದರೆ ಶಿವಶರಣೆಯರಿಗೆ ಶಿವಶರಣರಂತೆ ಅವರ ಅಂಗವೇ ಸತಿಯಾಗಿಯೂ ಅವರ ಇಷ್ಟಲಿಂಗವೇ ಸತಿಯಾಗಿಯೂ ಇರುವದರಿಂದ, ಹಾಗೂ ಉದರಂಭರಣದ ಸಲುವಾಗಿ ಅವರಿಗೆ ಕಾಯಕವು ಕೈಲಾಸವಾಗಿರುವದರಿಂದ ಇವರಿಗೆ ಲಗ್ನದ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಇಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ಶಿವಶರಣೆಯರು ಲಗ್ನವಾಗಿಯೂ ಇಲ್ಲವೆ ಲಗ್ನವಾಗದೆಯೂ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಪಡೆಯಬಹುದು. ಅಂತೆಯೇ ಇವರಿಗೆ ಲಗ್ನವು ಐಚ್ಛಿಕವಾಗಿರುವದು. ಇದಕ್ಕೆ ಅಕ್ಕನವರ ಉದಾಹರಣೆಯೇ ಸಾಕ್ಷಿಯು. ಜಗತ್ತಿನ ಧಾರ್ಮಿಕ ಇತಿಹಾಸಗಳಲ್ಲಿ ಇಂಥ ಉದಾಹರಣೆಗಳು ಸಿಗುವದು ತೀರ ಅಪರೂಪ. ಅಕ್ಕನವರಂತೆ ಸಮಾನ ಶೀಲಳೂ ಸಮಾನ ಯೋಗ್ಯತೆಯುಳ್ಳವಳೂ ವೈರಾಗ್ಯ ಸಂಪನ್ನಳೂ ಆದ ಮುಕ್ತಾಬಾಯಿಯೆಂಬವಳೊಬ್ಬಳಿದ್ದಳು. ಇವಳ ಅಭಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕನವರ ವಚನಗಳಂತೆ ಅನುಭವವು ತುಂಬಿ ತುಳುಕುತ್ತಿರುವದು. ಇವಳು ಸಂತಶಿಖಾಮಣಿಯಾದ ಶ್ರೀ ಜ್ಞಾನದೇವನ ಒಡಹುಟ್ಟಿದವಳು. ಆದರೆ ಈ ಮುಕ್ತಾಬಾಯಿಯು ಆಜನ್ಮ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಣಿಯಾಗಿ ಉಳಿಯಬೇಕಾದರೆ ಅವಳಿಗೆ ಆಗಿನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಉಂಟಾದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯೇ ಬೇರೆ. ಅದು ಹೇಗೆಂದರೆ — ಜ್ಞಾನದೇವನ ತಂದೆಯಾದ ವಿಠಲಪಂತನು ಆಸೆಯೆಂಬ ಊರಿನ ಕುಲಕರ್ಣಿಯು. ಇವನಿಗೆ ಆಳಂದೀ ಗ್ರಾಮದ ಸುಖವಸ್ತುವಾದ ಸಿದ್ಧೋಪಂತನೆಂಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ತನ್ನ ರುಕ್ಮಿಣಿ ಎಂಬ ಮಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಲಗ್ನ ಮಾಡಿದನು. ಈ ದಂಪತಿಗಳು ಸಂಸಾರ ಮಾಡುತ್ತಿರಲು ಸಂತತಿಯಾಗದ್ದರಿಂದ ವೈರಾಗ್ಯಹುಟ್ಟಿ ವಿಠಲಪಂತನು ಹೆಂಡತಿಗೆ ಹೇಳದೆ ಕಾಶಿಗೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿ ರಾಮಾನಂದ ಸ್ವಾಮಿಯ ಕಡೆಯಿಂದ ಸನ್ಯಾಸ ಆಶ್ರಮವನ್ನು ಕೈಕೊಂಡು ಚೈತನ್ಯಾಶ್ರಮನೆಂದು ಹೆಸರಿಟ್ಟುಕೊಂಡನು. ಮುಂದೆ ರಾಮಾನಂದನಿಗೆ ಈ ಚೈತನ್ಯನು ಪ್ರಾಪಂಚಿಕನೆಂಬುದು ಗೊತ್ತಾಗಿ ಹೆಂಡತಿಯ ಸಮ್ಮತಿ ಇಲ್ಲದೆ ಸನ್ಯಾಸ ಸ್ವೀಕರಿಸುವವರಿಗೂ ಅದನ್ನು ಕೊಡುವವರಿಗೂ ಕೂಡ ದೋಷವುಂಟೆಂದು ರಾಮಾನಂದರು ಚೈತನ್ಯನಿಗೆ ಮರಳಿ ಸಂಸಾರ ಮಾಡಲು ಆಜ್ಞಾಪಿಸಿದರು. ಹೀಗೆ ಸಂಸಾರ ಮಾಡುತ್ತಿರಲು ಅವರಿಗೆ ನಿವೃತ್ತಿ, ಜ್ಞಾನದೇವ, ಸೋಪಾನ, ಮತ್ತು ಮುಕ್ತಾಬಾಯಿ ಎಂಬ ನಾಲ್ಕು ಮಕ್ಕಳಾದರು. ಮಕ್ಕಳ ಉಪನಯನದ ಸಲುವಾಗಿ ವಿಠಲಪಂತನು ತನ್ನನ್ನು ಪಂಕ್ತಿ ಪಾವನನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಆಳಂದೀ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಬೇಡಿ ಕೊಂಡನು. ಆದರೆ ಅದು ಸಫಲವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಆ ಮೇಲೆ ಅವನು ಆಪೆಊರಿಗೆ

ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿಯ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನು ಕೇಳಲಾಗಿ ಇದಕ್ಕೆ ಅವರು ದೇಹದ ತ್ಯಾಗದ ಹೊರ್ತು ಬೇರೆ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವಿಲ್ಲೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದಕ್ಕೆ ವಿಠಲಪಂತನು ಹೆಂಡತಿ ಸಹವಾಗಿ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಪ್ರಯಾಗಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿ ಉಭಯತರು ಜಲ ಸಮಾಧಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡರು. ಮುಂದೆ ಅವರ ಮಕ್ಕಳು ಕೋರಾನ್ನದಿಂದ ಉಪ ಜೀವಿಸಹತ್ತಿದರು. ಬಾಲಕರ ಈ ಹೀನ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಕಂಡು ಪೈಠನದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ದಯಬಂದು ಅವರು ಆ ಹುಡುಗರನ್ನು 'ಆಜನ್ಮ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಗಳಾಗಿರಬೇಕು' ಎಂಬ ಕರಾರಿನ ಮೇಲೆ ಶುದ್ಧಮಾಡಿ ಪಂಕ್ತಿಪಾವನ ಮಾಡಿಕೊಂಡರು. ಇದಕ್ಕೆ ನದೇವಾದಿಗಳು ಸಮ್ಮತಿಸಿದರು. ಈಗ್ಗೆ ಆ ಜ್ಞಾನದೇವ ಮುಕ್ತಾಬಾಯಿಗಳು ನಮಗೆ ಪೂಜ್ಯರೆಂದು ಕಾಣುವಂತೆ ಆಗಿನ ಕಾಲದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಆ ಕೂಸುಗಳು ಕಂಡಿದ್ದರೆ ಅವರ ಸ್ಥಿತಿಯು ಹೇಗಾಗುತ್ತಿತ್ತೋ ಅದು ಈಗ ಹೇಳಲಿಕ್ಕೆ ಬರುವಂತಿಲ್ಲ.

ಶಿವಶರಣೆಯರು ವಿನಾಹಿತರು ಅವಿನಾಹಿತರು ಇಲ್ಲವೆ ವಿಧನೆಯರು ಹೀಗೆ ಯಾವ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಅವರಿಗೆ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಪಡೆಯಲು ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮ ಶಾಸ್ತ್ರದಿಂದ ಅಧಿಕಾರವುಂಟು. ಶಿವಶರಣೆಯರು ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಬಗೆಯಿಂದ ಪೂರ್ಣ ಸ್ವತಂತ್ರರಿರುವರು. ಇದಕ್ಕೆ ಒಂದು ದೃಷ್ಟಾಂತವು—ಮಹಾನುಭಾವಿಗಳಾದ ಬಸವಣ್ಣನವರು ಸಂಗಮಕ್ಕೆ ಬಂದು ಸಹ ಕುಟುಂಬ ಐಕ್ಯನಾಗಬೇಕೆಂಬ ಉದ್ದೇಶ ದಿಂದ ಕೃಷ್ಣಾನದಿಯ ಆಚೆ ದಂಡೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ತಂಗಡಿ. ಗ್ರಾಮದೊಳಗಿದ್ದ ತಮ್ಮ ಧರ್ಮ ಪತ್ನಿಯವರಾದ ನೀಲಲೋಚನೆಯರಿಗೆ ಸೇವಕನ ಕಡೆಯಿಂದ ಬರಹೇಳ ಕಳಿಸಿದರು. ಮಹಾನುಭಾವರ ಆಜ್ಞಾನುಸಾರವಾಗಿ ದೂತನು ತಂಗಡಿಗೆ ಹೋಗಿ ಅಮ್ಮನವರಿಗೆ ಬಿನ್ನ ವಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಶಿವಪೂಜಾಸಕ್ತರಾಗಿದ್ದ ನೀಲಮ್ಮನವರು ತಮ್ಮ ಇಷ್ಟಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನಿಟ್ಟು ಶ್ರೀಸಂಗಮನಾಥನು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವನು ಇಲ್ಲಿಲ್ಲವೇನು ? ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿ ತಮ್ಮ ,ಕರಸ್ಥಲದ ಇಷ್ಟಲಿಂಗದೊಳಗೆ ನಿರ್ವಯಲಾದರು. ದೂತನು ಮರಳಿ ಬಂದು ಬಸವಣ್ಣನವರಿಗೆ ಆದ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ನಿವೇದಿಸಲು ಅದು ಹೇಗೆಂದು ಬಸವಣ್ಣನವರು ಕೇಳಿದ್ದಕ್ಕೆ ಆ ಸೇವಕನು ತನ್ನ ಇಷ್ಟಲಿಂಗವನ್ನು ತೆಗೆದು ಅದರಲ್ಲಿ ತಾನೂ ಬಯಲಾದನು. ಇದನ್ನು ಕಂಡು ಬಸವಣ್ಣನು ಚೋದ್ಯಪಟ್ಟು ರಂಗಮಧ್ಯ ದಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಹೇ ಗುರು ಸಂಗಮೇಶ! ಈ ಉಭಯತರ ಸ್ಥಿತಿಯು ಹೀಗಾದ ಮೇಲೆ ನಾನು ನಿನ್ನ ಸ್ಥಾನರ ಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ಐಕ್ಯನಾಗುವದು ತೀರ ಗೌಣವು. ಆದ್ದರಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ನೀನು ಜಂಗಮಲಿಂಗನಾಗಿ ನಿನ್ನೊಳಗೆ ಐಕ್ಯಮಾಡಿಕೋ ಎಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಲು ಅವನ ಇಚ್ಛಾನುಸಾರವಾಗಿ ಸಂಗಮನಾಥನು ಜಂಗಮರೂಪವನ್ನು ತಾಳಿ ಬಸವಣ್ಣನನ್ನು ಸಮರಸಮಾಡಿಕೊಂಡನು. ಮೇಲಿನ ಸನ್ನಿವೇಶದೊಳಗಣ ಗುಟ್ಟಿನ ಮರ್ಮವನ್ನು ಇದಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಓದುಗರು ಶ್ರೀಮದನಾದಿ ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭುದೇವರ ಕೆಳಗಿನ ಒಂದು ವಚನದಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದು. ಅದು ಹೀಗಿದೆ —

“ ಸತಿ ಭಕ್ತಿಯಾದರೆ ಹೊಲೆಗಂಜಲಾಗದು; ಪತಿ ಭಕ್ತನಾದರೆ ಕುಲಕ್ಕಂಜಲಾಗದು. ಸತಿಪತಿಯೆಂಬ ಅಂಗಸುಖ ಹಿಂಗಿ, ಲಿಂಗವೇ ಪತಿಯಾದ ಬಳಿಕ, ಸತಿಗೆ ಪತಿಯುಂಟೆ? ಪತಿಗೆ ಸತಿಯುಂಟೆ? ಪಾಲುಂಡು ಮೇಲುಂಬರೆ ಗುಹೇಶ್ವರ ” ಇಂತಹ ಶಿವಶರಣೆಯರ ಅನೇಕ ಉದಾಹರಣೆಗಳನ್ನು ಎಳೆದೊರ ಹೇರಿಶ್ವರ ಕವಿಯು ತನ್ನ ಪ್ರಭುದೇವರ ಪುರಾಣದ ಸಂಧಿ ಋ ಪದ್ಯ ಗಗರಿಂದ ಗಳರಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟಿರುವನು. ಅವು ಕೆಳಗಿನಂತಿವೆ —

ಎಲೆ ದೇವ ಚೋಳಿಯಕ್ಕನವೊಲುಂ ಹುಗ್ಗಿಯಂ |
 ಸಲಿಸೆ ನಿಮಗಿತ್ತೆನೋ ಅದುಮಲ್ಲದೆಯು ಮತ್ತೆ |
 ಸಲುಗೆಯಿಂ ಚಂಗಳೆಯವೊಲು ಪುತ್ರನಂ ನಿಮಗೆ ಬಾಣಸವ ಮಾಡಿತ್ತೆನೋ ||
 ಲಲನೆ ಸೂರಾಂಬೆಯರವೊಲು ಜಂಗಮವ ಕಂಡು |
 ನಲುವಿನಿಂ ಮೃಷ್ಣಾನ್ನಗಳ ನೀಡುವಳೊ ಮಹ |
 ಛಲಯುಕ್ತೆ ನಂಬೆಕ್ಕನಂತೆ ಮಗನಂ ಕೊಂದು ನಿಮ್ಮನುಪಚರಿಸಿದವಳೋ ||೧||
 ದಾಸಿ ನಿಂಬೆಯವೊಲುಂ ನುಡಿಯೊಳಗೆ ಪಾಡಿಯೋ |
 ವೇಸಿ ನಿಂಬೆಯವೊಲುಂ ಚರಲಿಂಗನಿಷ್ಠೆಯೋ |
 ಈಶನೆಂದೊಡೆ ಬಿಡದೆ ಹುಟ್ಟಿಂದ ಸದೆದ ಸತ್ಯಕ್ಕನೊಳಿಗಗಾತಿಯೋ ||
 ಭಾಸುರದ ಶಿವಪಥವನರಿಯದಿಹ ತತ್ಪತಿಗೆ |
 ಲೇಸಿನಿಂ ಹರಪಥವ ತೋರಿಸುತ ಸಂತತಂ !
 ದೂಷಿಸುವ ಶ್ರವಣರಂ ಸೂಲದೊಳ್ತೆಗೆಯಿಸಿದ ಮಂಗಳಯಕ್ಕರಸಿಯವಳೋ ||೨||
 ಜಿನಮತವ ಬಿಡಿಸಿ ತಮ್ಮಗೆ ಮುಕ್ತಿಯಿತ್ತ ನಿಜ |
 ಜನನಿಯಹ ತಿಲ್ಲವಲ್ಲಿಯ ಮಗುಳೊ ಪರಶಿವನ |
 ವಿನಯದಿಂ ಸಲಹಿದಮ್ಮನ್ನೆಯೋ ಭುಜಗ ಲಿಂಗವನು ಮಂಚಡ ಕಾಲಿಗಂ ||
 ಕನಲ್ದು ಕಟ್ಟುತ ಪೋಗೆ ಪ್ರಾಣಮಂ ಬಿಟ್ಟು ಮಹ |
 ಘನಲಿಂಗಪ್ರಾಣ ಕಮಳವ್ವೆಯೋ ತಲೆಯೊಳುಂ |
 ಬಿನದದಿಂ ನಡೆದು ಕೈಲಾಸಕ್ಕೆ ಗಮನಿಸಿದ ಕಾರಿಕಾಲಮ್ಮೆಯೇನೋ ||೩||
 ಗುಗ್ಗುಳವನಿಕ್ಕಿ ಚಾರಮಗೆ ಪಥದೋರಿಸಿದ |
 ಗೊಗ್ಗವ್ವೆಯೋ ಸಣ್ಣವಸ್ತ್ರಗಳ ಶಿವಗಿತ್ತ |
 ದುಗ್ಗಳೆಯೊ ಲಿಂಗರತಿಯಲ್ಲದಿತರವನರಿಯದಿಹ ಮಹಾ ಚಾಮುವ್ವೆಯೋ ||
 ಬಗ್ಗದೊವಲುಟ್ಟನೊಳು ಮುದ್ದು ಮಾತುಗಳಾಡಿ |
 ವೆಗ್ಗಳದ ಪಾಲುಣಿಸಿದಾ ಚೆಲ್ವ ಕೊಡಗೂಸೊ |
 ಅಗ್ಗಿಗಣ್ಣಯ್ಯ ಎನ್ನಿಸ್ವಷ್ಟದೊಳ್ಳೀನು ಬಿಂಬಿಸಿದುದೇಂ ಕಾರಣಂ ||೪||

ಧರ್ಮಪ್ರಸಾರಕ್ಕಾಗಿ ಶಿವಶರಣೆಯರಲ್ಲಿ ವೀರವೃತ್ತಿಯನ್ನು ತೋರಿಸಿದವರುಂಟು. ಇಂಥವರಲ್ಲಿ ಮೇಲಿನ ಒಂದು ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಾಣುವ ಮಂಗಳಯಕ್ಷರಸಿಯಲ್ಲದೆ ಜತ್ತ ಸಂಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿರುವ ಗುಡ್ಡಾಪುರದಲ್ಲಿ ಸಮಾಧಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ ವರದಾನಿ ಗುಡ್ಡವೈ (ಗುಡ್ಡಾಪುರದ ವಾನಮ್ಮ) ಇವಳ ಉದಾಹರಣೆಯನ್ನು ಕೊಡಬಹುದು. ಅಲಂಪೂರ ಎಂಬ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಪರವಾದಿಗಳು ಬ್ರಹ್ಮೇಶಲಿಂಗವನ್ನು ಕಿತ್ತು ಹೊಳೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಕಿದ್ದರಿಂದ ಈಕೆಯು ಅವರಮೇಲೆ ದಂಡೆತ್ತಿ ಹೋಗಿ ಆ ಲಿಂಗವನ್ನು ತಿರುಗಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದಳೆಂದು ಲಕ್ಷ್ಮಣ ದಂಡೇಶ ಕವಿಯು ಸರಸವಾಗಿ ವರ್ಣಿಸಿದ್ದಾನೆ.

ಈ ಪ್ರಕಾರದ ಸಂಪೂರ್ಣ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದ ಶಿವಶರಣೆಯರ ಅನುಯಾಯಿಗಳಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಬರುಬರುತ್ತ ರಾಜಕಾರಣದಲ್ಲಿ ಸೇರಿ ಶೂರರೆಂದೆನಿಸಿ ಯಶಃಕಾಯರಾಗಿ ಉಳಿದಿರುವರು. ಅಂಥವರಲ್ಲಿ ಕೆಳದಿ ಮಹಾರಾಣಿಯಾದ ಚೆನ್ನಮ್ಮಾಜಿ, ಶಿವಾಜಿಯ ಸಂಗಡ ೨೭ ದಿನಗಳವರೆಗೆ ಗಂಡು ಗಲಿಯಂತೆ ಕಾದಾಡಿದ ಬೆಳವಡಿ ಮಲ್ಲಮ್ಮ, ಕಿತ್ತೂರಿನ ಅಮ್ಮ ರುದ್ರಮ್ಮ ಹಾಗೂ ಚೆನ್ನಮ್ಮ ಇವರೇ ಮೊದಲಾದವರು ಇತಿಹಾಸ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿರಿಸುವರು. ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಆಗುತ್ತಿರುವ ಸ್ತ್ರೀ ವಿಷಯಕವಾದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಕ್ರಾಂತಿಯೇನೋ ಹೊಸದಲ್ಲ. ಇದಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಕ್ರಾಂತಿಯನ್ನು ಎಂಟನೂರು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆಯೇ ಶಿವಶರಣೆಯರು ಮಾಡಿ ಬಿಟ್ಟಿರುವರು. ಅದರ ಪುನರಾವೃತ್ತಿಯೇ ಈಗಿನ ಸ್ತ್ರೀಯರ ವಿಷಯಕವಾದ ಚಳವಳಿಯಿರುವದು. ಹಳ್ಳಿಯೊಳಗಿನ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ವೀರಶೈವ ಸ್ತ್ರೀಯಳ ರಕ್ತದ ಕಣಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಮೇಲಿನ ಸುಧಾರಣೆಯ ಎಲ್ಲ ಬೀಜಗಳು ಮೂಲಭೂತ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಹುದುಗಿಕೊಂಡು ಇದ್ದದ್ದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಕಂಡು ಬರುವದು. ಶಿಕ್ಷಣದ ಅಭಾವದ ಮೂಲಕ ಇವರ ನಿಜವಾದ ಸ್ಥಿತಿಯು ಬಯಲಿಗೆ ಬೀಳಲೊಲ್ಲದು. ಇದಕ್ಕೆ ಯಾಂತ್ರಿಕಯುಗದ ಧಕ್ಕೆಯಾದರೂ ತಗಲಿರುವದು. ಆದುದರಿಂದ ಬೆಕ್ಕುಗಳಿಲ್ಲದಲ್ಲ, ಇಲಿಗಳ ಚಲ್ಲಾಟವಾಗುವಂತೆ ಇತರರ ಚಲ್ಲಾಟಕ್ಕೆ ಆಸ್ಪದ ದೊರೆತಿರುವದು. ಆದುದರಿಂದ ಶಿವಶರಣೆಯರು ಹಿಂದೆ ಮಾಡಿದ್ದನ್ನು ಸದ್ಯದ ಎಲ್ಲ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಅರಿತು ಅದರಂತೆ ತಮ್ಮ ನಡಾವಳಿಯನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ನಡೆದರೆ ಅವರಿಗೆ ಇಹಪರಗಳಲ್ಲಿ ಸೌಖ್ಯವುಂಟಾಗುವದು.

ಹೈಗ, ಹೈವೆ.

ಲೇಖಕ : ಶ್ರೀ ಗೋವಿಂದ ಪೈ, ಮಂಜೇಶ್ವರ

ಭರತಖಂಡದ ಪಶ್ಚಿಮ ಕರಾವಳಿಯಲ್ಲಿ ಪಶ್ಚಿಮ ಗಟ್ಟವೆಂಬ ಸಹ್ಯಾದ್ರಿಯ ಪಡುಗಡೆಗೆ, ಬಡಗಲು ಮುಂಬಯಿ ಆಧಿಪತ್ಯದ ಠಾಣಾ (Thana) ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿಯ ವೈತರಣೀ ನದಿಯಿಂದ ತೆಂಕಲು ಕನ್ಯಾಕುಮಾರೀ ಭೂಶಿರದ ವರೆಗೆ ಚಾಚಿರುವ ಪ್ರದೇಶವು ಒಹಳ ಹಳಗಾಲದಿಂದ ಶೂರ್ಪಾರಕ ಕ್ಷೇತ್ರವೆಂದೂ, ಪರಶುರಾಮನು 'ಹುತವಹ ಬಾಣದಿಂದನಿಸೆ ತೊಳ್ಳ' (ಗದಾಯುದ್ಧ, I. ೨೪) ಸಮುದ್ರವು ಆತನಿಗೆ ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟ ಹೊಸ ಭೂಮಿ ಅದೆಂಬ ಐತಿಹ್ಯದ ಮೇರೆಗೆ ಪರಶುರಾಮ ಸೃಷ್ಟಿ ಅಥವಾ ಪರಶುರಾಮ ಕ್ಷೇತ್ರವೆಂದೂ ಕರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತದೆ—

(೧) ಸವೀನಂ ನಿರ್ಮಿತಂ ಕ್ಷೇತ್ರಂ ಶೂರ್ಪಾರಕಮನುತ್ತಮಮ್ || ೨೩ ||

ವೈತರಣ್ಯಾ ದಕ್ಷಿಣೇತು ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯಾಸ್ತಥೋತ್ತರೇ |

ಸಹ್ಯಾದ್ರಾಗರ ಪರ್ಯಂತಂ ಶೂರ್ಪಾರಕಾರಂ ವ್ಯವಸ್ಥಿತಮ್ || ೨೪ || ೧

(೨) ತತಃ ಶೂರ್ಪಾರಕಂ ದೇಶಂ ಸಾಗರಸ್ತಸ್ಯ ನಿರ್ಮಮೇ |

ಸಹಸಾ ಜಾಮದಗ್ನಸ್ಯ ಸೋಪರಾಂತ ಮಹೀತಲಮ್ || ೬೬ || ೨

‘ ಪ್ರಪಂಚ ಹೃದಯ ’ ಎಂಬ ಸಂಸ್ಕೃತ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ^೩ ಅದೇ ತೀರಭೂಮಿ ಯನ್ನು ಸಪ್ತಕೊಂಕಣ ಎಂದದೆ—

ಸಹ್ಯಪಾದೇ ಪರಶುರಾಮಭೂಮಿಃ | ಸಾ ಸಪ್ತಕೋಂಕಣಾಖ್ಯಾ |

ಕೂಪಕ ಕೇರಲ ಮೂಷಿಕ ಅಲುವ ಪಶು ಕೋಂಕಣ

ಪರಕೋಂಕಣ ಭೇದೇನ ದಕ್ಷಿಣೋತ್ತರಾಯಾಮೇನ ಚ ವ್ಯವಸ್ಥಿತಾ ||

ಅಂದರೆ ಸಹ್ಯಾಚಲದ ಉಪತ್ಯಕಾ ಪ್ರದೇಶವಾದ ಪರಶುರಾಮ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಸಪ್ತಕೊಂಕಣವೆನ್ನುತ್ತಾರೆ; ಅದರಲ್ಲಿ ತೆಂಬಡಗಲಾಗಿ ಕೂಪಕ, ಕೇರಲ, ಮೂಷಿಕ, ಅಲುವ, ಪಶು, ಕೊಂಕಣ ಮತ್ತು ಪರಕೊಂಕಣ ಎಂಬ ಏಳು ದೇಶಗಳಿವೆ.

ಇವೇಳರಲ್ಲಿ ಮೊದಲ ಮೂರು, ಅಂದರೆ ಕೂಪಕ, ಕೇರಲ ಮತ್ತು ಮೂಷಿಕ ಎಂಬ ದೇಶಗಳು, ಈಗಣ ತಿರುವಾಂಕೋಡು (Travancore) ಸಂಸ್ಥಾನ, ಕೊಚ್ಚಿ (Cochin) ಸಂಸ್ಥಾನ ಹಾಗೂ ಮಲಬಾರ (Malabar) ಜಿಲ್ಲೆಗಳಿಗೆ

೧ ಸಹ್ಯಾದ್ರಿಖಂಡ (ಮುಂಬಯಿ, 1877), ಪು. ೩೦೩.

೨ ಮಹಾಭಾರತ, ಶಾಂತಿಪರ್ವ, ಅಧ್ಯಾಯ ೪೯.

೩ Trivandrum Sanskrit Series, ನಂ. 45: ಪುಟ ೩-೪.

ಹೊಂದಿಕೆಯಾಗುತ್ತವೆ. ಈ ಮೂರರಲ್ಲಿ ಕೇರಲ ಮತ್ತು ಮೂಷಿಕ (ಮೂಷಕ) ಎಂಬ ಹೆಸರುಗಳು ಬಾದಾಮಿಯ ಚಲುಕ್ಕ ಅರಸನಾದ ಮಂಗಲೇಶನ ಕ್ರಿ. ಶ. 602 ರ ಮಹಾಕೂಟದ ಸ್ತಂಭಲೇಖದಲ್ಲಿವೆ.^೧ ಆ ಮೇಲಣ ಉನೆಯ ಆಲುವ ಎಂಬುದು ತುಳುನಾಡು, ಅಂದರೆ ಹೆಚ್ಚುಕಡಿಮೆ ಈಗಣ ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆ. ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟ III ಗೋವಿಂದನ ಆಳಿಕೆಯ (ಕ್ರಿ. ಶ. 791-814) ಮಾವಳಿಯ ಶಿಲಾಲೇಖದಲ್ಲಿ^೨ ತುಳುನಾಡನ್ನು ಆಳುವ ಖೇಡ ಎಂದದೆ. ಆ ಬಳಿಕಣ ಹೊಯ್ಸಳರ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿಯೂ^೩ ತುಳುನಾಡಿನ ಆಳ್ವಖೇಡ ಎಂಬ ಹೆಸರಿದೆ. ಆದಕಾರಣ ಕ್ರಿ. ಶ. 2 ನೆಯ ಶತಮಾನದ ಆರಂಭದಲ್ಲಿದ್ದ ಏಗುಪ್ತ (Egypt) ದೇಶದ ಗ್ರೀಕ (Greek) ಭೌಗೋಲಿಕನಾದ ಪ್ಟೋಲೆಮಿಯ (Ptolemy) ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ^೪ Olokhoira (ಒಲೊಖೊಇರ ಅಥವಾ ಒಲೊಖೊಯ್) ಎಂದಿರುವ ಸ್ಥಳ ನಾಮವು ಆಲುವ ಖೇಟ (ಡ)^೫ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಅಪಭ್ರಂಶ ರೂಪವಷ್ಟೇ, ಅಂದರೆ ತುಳುನಾಡಿನ ಹೆಸರೇ ಸರಿ.^೬ ಮಹಾಕೂಟದ ಸ್ತಂಭಲೇಖದಲ್ಲಿ^೭ ವೈಜಯಂತಿ ಎಂಬ (ಈಗಣ ಉತ್ತರಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ) ಬನವಾಸಿಯ ಜತೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ

೧ Fleet's Kanarese Dynasties (FKD), ಪು. 345; 349; 281.

೨ Epigraphia Carnatica (EC), VIII, ಸೂರಬ 10.

೩ EC, VI, ಚಿಕ್ಕಮಗಳೂರು 160; EC, V, ಚನ್ನರಾಯ ಪಟ್ಟಣ 204, ಅರಸಿಕೆರೆ 55, ಇತ್ಯಾದಿ. EC, V, ಅರಕಲಗೂಡು 35 ರಲ್ಲಿ ತುಳುನಾಡನ್ನು ಆಳ್ವನಾಡು ಎಂದದೆ.

೪ McCrindle: Ancient India as described by Ptolemy, Calcutta, 1927 (Ptolemy), ಪು. 180.

೫ ಆತನಿನ ಪ್ಟೋಲೆಮಿಯ ಗ್ರಂಥದ ಇಂಗ್ಲೀಷು ಅನುವಾದದಲ್ಲಿ (ಪು. 180-181) Olokhoira ವನ್ನು ಮುಂಬಯಿ ಅಧಿಪತ್ಯದ ರತ್ನಗಿರಿ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿಯ ಖೇಡ ಎಂಬ ಊರಿನೊಂದಿಗೆ ಸಮೀಕರಿಸಿರುವುದು ಸರಿಯಲ್ಲ.

೬ ಆದರೆ ಪ್ಟೋಲೆಮಿಯಲ್ಲಿ (ಪು. 180) Olokhoira ವನ್ನು ಒಂದು ಒಳಊರು ('inland city') ಎಂದು ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದ, ಅದಂತು ನಾಡಿನ ಹೆಸರಾಗಬಹುದು? ಎಂದರೆ, ದಕ್ಷಿಣಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ನೇತ್ರಾ (ವತಿ) ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಹೊಳೆಯಷ್ಟೇ ಈಗ ಇದೆಯಲ್ಲದೆ, ಆ ಹೆಸರಿನ ಸಂತೆಯೂರು (mart) ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೂ, ಪ್ಟೋಲೆಮಿಯಲ್ಲಿ (ಪು. 45-48; 348) Nitra (ನಿತ್ರಾ) ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಸಂತೆಯೂರನ್ನು ಹೇಳಿರುವಂತೆ, ಪ್ಟೋಲೆಮಿಯ ಆ ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ತುಳುನಾಡಿನಲ್ಲಿ Olokhoira ಎಂಬ ಊರಿದ್ದು (ಬನವಾಸಿಯ ಊರ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಇಡೀ ಬನವಾಸಿ ೧೨೦೦೦ ಸೀಮೆಗೆ ಹೆಸರಾದಂತೆ ಇತ್ಯಾದಿ) ಆ ಊರಿನ ಹೆಸರೇ ಕ್ರಮೇಣ ಆ ನಾಡಿಗೂ ಬಂದಿರಬಹುದು; ಅಥವಾ ಮುಂದೆ ತಿಳಿವಂತೆ, ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿಲ್ಲದ ಆ ಭೌಗೋಲಿಕನಿಗೆ ಏತದ್ವೇಶಿಯ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ಅರುಹಿದ ಆ ಆಶಿಕ್ಷಿತರಾದ ನಾವಿಕರೂ ಪ್ರವಾಸಿಗಳೂ ಆತನಿಗೆ Olokhoira ಎಂಬ ನಾಡಿನ ಹೆಸರನ್ನು ಊರಿನ ಹೆಸರೆಂದು ಭ್ರಮಿಸಿ ಹೇಳಿರಲೂ ಬಹುದು, ಇಲ್ಲವೆ ಆತನು ಹಾಗೆ ಎಡಹಿ ಬರೆದಿರಲೂಬಹುದು. ೭ FKD, ಪು. 345.

ಆಳುಕ ಎಂಬುದೂ ತುಳುನಾಡಿನ ಹೆಸರೇ ಸರಿ. ಆಲು(ಳು)ಪ(ವ) ಅಥವಾ ಅಲೂಪ ಎಂಬ ಅರಸರ ಹೆಸರು ಆಲು(ಳು) ಪ-ಆಲು(ಳು) ವ-ಆಲು(ಳು) ಎಂದಾ ದಂತೆ,^೧ ತುಳುನಾಡಿನ ಆಲು(ಳು) ವ ಎಂಬ ಹೆಸರೂ ಆಲು(ಳು) ವ—ಆಲು(ಳು) ಎಂದಾಗಿ, ಸ್ವಾರ್ಥದ ಕ-ಪ್ರತ್ಯಯದ ಹತ್ತುಗೆಯಿಂದ ಆಲು(ಳು)-ಆಲುಕ, ಆಳುಕ ಎಂದಾಗಿರಬೇಕು.

ಆ ಬಳಿಕಣ ೬ ನೆಯ ಕೊಂಕಣವೆಂದರೆ, ಈಗಣ ಗೋವೆಯ (Goa) ಸೀಮೆ ಯನ್ನೂ ಮುಂಬಯಿ ಆಧಿಪತ್ಯದಲ್ಲಿಯ ರತ್ನಗಿರಿ (Ratnagiri) ಜಿಲ್ಲೆಯನ್ನೂ ಒಳ ಕೊಂಡಿರುವ ದಕ್ಷಿಣಕೊಂಕಣ. ೭ ನೆಯ ಹಾಗೂ ಕೊನೆಯ ಪರಕೊಂಕಣವೆಂದರೆ, ಆ ದಕ್ಷಿಣ ಕೊಂಕಣದ ಆಚೆಯ (ಮುಂಬಯಿ ಆಧಿಪತ್ಯದ) ಇನ್ನೂ ಬಡಗಣ ಕೊಲಾಬಾ (Kolaba) ಮತ್ತು ಠಾಣಾ (Thana) ಜಿಲ್ಲೆಗಳುಳ್ಳ ಉತ್ತರಕೊಂಕಣ. ಹಾಗಾದರೆ ತಿಂಕು ಆಲುವಕ್ಕೂ ಬಡಗು ಕೊಂಕಣಕ್ಕೂ ನಡುವಣ ೫ ನೆಯ ಪಶು ಎಂಬ ದೇಶವಾದರೂ ಈಗಣ ದಕ್ಷಿಣಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಗೂ ಗೋವೆಯ ದೇಶಕ್ಕೂ ನಡುವೆ ಇರುವ ಹೆಚ್ಚುಕಡಿಮೆ ಈಗಣ ಉತ್ತರಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯೇ ಸರಿ. ಅದಲ್ಲದೆ ಉತ್ತರಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಗೆ ಗೋರಾಷ್ಟ್ರವೆಂದೂ ಹೆಸರಿರುವಂತೆ ತಿಳಿಯುವುದರಿಂದ, ಅದು ಸರಿಯಾದರೆ, ಪಶು ಎಂಬ ದೇಶನಾಮವು ಉತ್ತರಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯದೆಂದು ಇನ್ನೂ ದೃಢವಾಗುತ್ತದೆ.

ನಾಮಪದಗಳಿಗೆ ಕ-ಪ್ರತ್ಯಯವನ್ನು ಹೆಚ್ಚುವುದರಿಂದ ಹುಟ್ಟುವ ರೂಪಗಳು (ಸ್ವಾರ್ಥೇ ಕನ್) ಸ್ವಾರ್ಥಿಕವೇ ವಿನಾ ಭಿನ್ನಾರ್ಥಕವಲ್ಲ (ಉದಾ— ಕರ್ಣಾಟ= ಕರ್ಣಾಟಕ, ದ್ರಮಿಲ=ದ್ರಮಿಲಕ, ವನವಾಸ=ವನವಾಸಕ ಅಂದರೆ ಬನವಾಸಿ ಇತ್ಯಾದಿ) ಎಂಬುದರಿಂದ, ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ಪಶು ಎಂದರೂ ಪಶುಕ ಎಂದರೂ ಒಂದೇ. ಕನ್ನಡದ ಪಸಿರ್-ಪಸುರ್ ಎಂಬುದು ಪಯಿರ್-ಪಯ್-ಪೈರು ಎಂದಾಗುವಂತೆ, ಉತ್ತರಕನ್ನಡದ ನಾಡನುಡಿಯಾದ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಪಶುಕವೂ ಕ್ರಮೇಣ ಪಯಿಕ (ಪಯ್ಕು)-ಪಯಿಗ (ಪಯ್ಗ) ಎಂದಾಗಿ, ನಡು(?)ಗನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಪ-ಕಾರಕ್ಕೆ ಹ- ಕಾರವೂ ಯ-ಕಾರಕ್ಕೆ ಐ-ಕಾರವೂ ತಗುಳುವ ರೂಢಿಗೆ^೨ ಈಡಾಗಿ ಪಯಿಗ (ಪಯ್ಗ) ವು ಹಯಿಗ (ಹಯ್ಗ) ಎಂದೂ ಹಯಿಗ (ಹಯ್ಗ) ವು ಹೈಗ ಎಂದೂ ರೂಪಾಂತರಿಸು ತ್ತದೆ. ಹೈಗ ಎಂದರೆ ಉತ್ತರಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆ.^೩ ಹಾಗಾದರೆ ಪಶು-ಪಶುಕ ಎಂಬುದೇ ಅದರ ಮೂಲನಾಮವೆನಿಸಬೇಕು. ಇದು ಸರಿಯೇ? ನೋಡೋಣ.

^೧ Rice: Mysore and Coorg from Inscriptions (MC I), ಪು. 137.

^೨ ಶಬ್ದಮಣಿದರ್ಪಣ (ಪುಂಗಲೂರಿನ ಪ್ರತಿ, 1920) ಸೂತ್ರಗಳು ೧೫೭ (ಪು. 223) ಮತ್ತೆ ೧೫೯ (ಪು. 225).

^೩ North Kanara Gazetteer (NKG), Part II (1883), ಪು. 76.

ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ ಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಜಂಬುದ್ವೀಪವು ಕೂರ್ಮರೂಪದಿಂದ ಪ್ರಾಚ್ಯುಖನಾಗಿ ನಿಂದಿರುವ ಮಹಾವಿಷ್ಣುವಿನಲ್ಲಿ ನೆಲಸಿದೆ ಎಂದೂ, ಆ ಕೂರ್ಮ ಚಕ್ರದ ಆಯಾ ಅಂಗಗಳಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸಿರುವ ವಿವಿಧ ಜನಪದಗಳು ಇಂಥಂಥವೆಂದೂ ಹೇಳಿದೆ; ಮತ್ತು ಆ ಪುರಾಣದ ಈ ಭಾಗವು ಹೇಗೂ ಕ್ರಿ. ಶ. 3 ನೆಯ ಶತಕಕ್ಕಿಂತ ಹಿಂದಣದೆಂದು ನಿರ್ಣಯಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಆ ಕೂರ್ಮನ ಬಾಲದಲ್ಲಿ, ಅಂದರೆ ಪಶ್ಚಿಮ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ, ನೆಲತಿರುವ ಜನಪದಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಕೆಲವರ ಹೆಸರುಗಳಿವೆ (ಅಧ್ಯಾಯ ೫೮)---

ಅಪರಾಂತಿಕಾ ಹೈಹಯಾಶ್ಚ ಶಾಂತಿಕಾ ವಿಪ್ರಶಸ್ತಕಾಃ |

ಕೊಂಕಣಾಃ ಪಂಚನದಕಾ ವಾಮುನಾ ಹ್ಯವರಾಸ್ತಥಾಃ || ೩೪ ||

ಕ್ರಿ. ಶ. 5 ನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿದ್ದ ವರಾಹಮಿಹಿರನ ಬೃಹತ್ಸಂಹಿತೆಯಲ್ಲಿ (ಅಧ್ಯಾಯ ೧೪) ಭಾರತ ವರ್ಷದ ಪಡುಗಡೆಯಲ್ಲಿರುವ ('ಅಪರಸ್ಯಾಂ ದಿಶಿ') ದೇಶಗಳನ್ನು ಹೆಸರಿಸುವಲ್ಲಿ ಈ ಕೆಲವು ದೇಶನಾಮಗಳಿವೆ---

ಅಪರಾಂತಕ ಶಾಂತಿಕ ಹೈಹಯ ಪ್ರಶಸ್ತಾದ್ರಿ ಪೋಕ್ಷಾಣಾಃ || ೩೭ ||

ಇವಲ್ಲಿಯ ಅಪರಾಂತಿಕ, ಅಪರಾಂತಕ (ಹಾಗೂ ಅಪರಾಂತ) ಎಂಬ ಹೆಸರು ವಿರಲಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಕೊಂಕಣಕ್ಕೂ ಬಹುಲಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ಗೋವೆಯ ದಕ್ಷಿಣ ಸೀಮೆಯ ವರೆಗುಳ್ಳ ಉತ್ತರ-ದಕ್ಷಿಣ ಕೊಂಕಣಗಳಿಗೂ (ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಇಡೀ ಪಶ್ಚಿಮ ಕರಾವಳಿಗೂ) ಪ್ರಯೋಗಿಸಲ್ಪಡುವುದರಿಂದ, ಕೊಂಕಣವೆಂಬ ದಕ್ಷಿಣ ಕೊಂಕಣವನ್ನು ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಹೇಳಿರುವ ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ ಪುರಾಣದಲ್ಲಿ ಅಪರಾಂತಿಕವು ಉತ್ತರಕೊಂಕಣಕ್ಕೂ, ಹಾಗೆ ಹೇಳಿಲ್ಲದ ಬೃಹತ್ಸಂಹಿತೆಯಲ್ಲಿ ಅಪರಾಂತಕವು ಉತ್ತರ-ದಕ್ಷಿಣ ಕೊಂಕಣಗಳಿಗೂ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತದೆ. ಶಾಂತಿಕ ಎಂಬುದು ಅಶೋಕನ ೨ ನೆಯ ಶಿಲಾಶಾಸನದ (Rock Edict II) ' ಸಾತಿಯ ಪುತ್ರ ' ಎಂಬಲ್ಲಿಯ ಸಾತಿಯ ಎಂದೂ, ಸಾತಿಯ = ಶಾಂತಿಕ ಎಂಬ ದೇಶವು ಈಗಣ ತುಳುನಾಡು ಅಥವಾ ತುಳುನಾಡನ್ನು ಒಳಕೊಂಡಿದ್ದ ಆಗಣ ದೇಶವೆಂದೂ ನಾನು ಅನ್ಯತ್ರ^೨ ಹೇಳಿರುತ್ತೇನೆ. ಅತವನ ಅಪರಾಂತಿ(ತ)ಕ, ಶಾಂತಿಕ ಹಾಗೂ ಕೊಂಕಣಗಳ ಜತೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ ಹೈಹಯ ಎಂಬ ದೇಶವು ಈಗಣ ಉತ್ತರಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯಾಗಿರಬೇಕು, ಇಲ್ಲವೆ ಆ ಜಿಲ್ಲೆಯನ್ನು ಒಳಕೊಂಡಿರುವ ದೇಶವೋ, ಆ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಯಾವೊಂದು ಭಾಗವೋ ಆಗಿರಬೇಕು.

೧ 'Markandeya Purana' translated by Pargiter: Introduction, ಪು. XX.

೨ Dr. S. K. Krishnaswami Aiyangar Commemoration Volume (1936) ಪು. 33-47.

ಪ್ರೊಲೆಮಿ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದವನೂ ಅಲ್ಲ, ಭಾರತಭೂಮಿಯನ್ನು ಕಣ್ಣಾರೆ ಕಂಡವನೂ ಅಲ್ಲ. ಆತನಿದ್ದ ಐಗುಪ್ತ ದೇಶಕ್ಕೂ ನಮ್ಮ ಭಾರತ ವರ್ಷಕ್ಕೂ ಆತನಂದಿನ ಕ್ರಿ. ಶ. ೨ ನೆಯ ಶತಕಕ್ಕೂ ಹಿಂದಿನಿಂದಲೇ ವ್ಯಾಪಾರ ಸಂಬಂಧವಿದ್ದುದರಿಂದ, ಆ ನಿಮಿತ್ತ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದುಹೋಗುತ್ತಲಿದ್ದ ನಾವಿಕರ ಹಾಗೂ ಪ್ರವಾಸಿಗಳ ಪರಸ್ಪರ ವಿರೋಧಿಯಾದ ಕಥನಗಳನ್ನು ನಚ್ಚಿ ಬರೆದ ಆತನ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ,^೧ ಅವರೂ ಆತನಂತೆ ಸುಶಿಕ್ಷಿತರಾಗಿರದ ಕಾರಣವೂ, ಭಾರತೀಯ ವರ್ಣಮಾಲೆಗಳಲ್ಲಿಯ ಅನೇಕ ಸ್ವರಗಳು (sounds) ಆತನ ಗ್ರಂಥವು ಬರೆಯಲ್ಪಟ್ಟ ಗ್ರೀಕ ಭಾಷೆಯ ವರ್ಣಮಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲದೆ ಇಲ್ಲಿಯ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ಗ್ರೀಕ ಅಕ್ಷರಗಳಲ್ಲಿ ತೋರ್ಪಡಿಸಲಾಗದ ಕಾರಣವೂ,^೨ ಹಲಬಗೆಯ ತಪ್ಪುಗಳಿರುವುದು ಏನೂ ಸೋಜಿಗವಲ್ಲ. ಹೀಗಾಗಿ ಆ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿಯ ಅನೇಕ ಊರುಗಳೂ ಅನೇಕ ನಾಡುಗಳೂ ಯಥಾಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿಯೂ ಇಲ್ಲ, ಯಥಾಕ್ರಮವಾಗಿಯೂ ಇಲ್ಲ, ಅನೇಕ ಸ್ಥಳನಾಮಗಳು ಯಥಾರೂಪವಾಗಿಲ್ಲ, ತೀರ ವಿಕೃತವಾಗಿವೆ.

ಆತನ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ Aioi (ಐಒಯ್)^೩ ಎಂಬ ಅದೊಂದೇ ಹೆಸರಿನ ೨ ಅನ್ಯಾನ್ಯ ಸ್ಥಳಗಳಿವೆ. ಅವಲ್ಲಿಯ ಒಂದರಲ್ಲಿ^೪ Komaria (ಕೊಮಾರಿಯ)^೫ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಭೂಶಿರವನ್ನೂ ಊರನ್ನೂ ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದ, ಅದು (ಕನ್ಯಾ) ಕುಮಾರೀ ಭೂಶಿರವನ್ನೂ (Cape Comorin) ಅದೇ ಹೆಸರಿನ ಊರನ್ನೂ ಒಳಕೊಂಡಿರುವ ಈಗಣ ತಿರುವಾಂಕೋಡು ರಾಜ್ಯದ ದಕ್ಷಿಣ ಭಾಗವೆಂದು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಿದೆ. ಮತ್ತೊಂದು Aioi ಯನ್ನು^೬ ತುಳುನಾಡೆಂದು ನಿಶ್ಚಿತವಿರುವ Olokhoira= ಆಲುವ ಖೇಟದ ತಕ್ಕಷ್ಟು ಜತೆಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಈ Aioi ಯಲ್ಲಿಯದೆಂದು ಪ್ರೊಲೆಮಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ, ಹಾಗೂ ಮೂರ್ಧನ್ಯಗಳಿಲ್ಲದ

^೧ Ptolemy: Introduction, ಪು. XXI, ಮತ್ತು ಪು. 3.

^೨ ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ' ಪ್ರೊಲೆಮಿಯ ಹಿಪ್ಪೊಕ್ರಾರ ' ಎಂಬ ಲೇಖದಲ್ಲಿ (ಪ್ರಬುದ್ಧ ಕರ್ಣಾಟಕ, XXIII, ವೃಷ ಸಂ| ವಿನಾಯಕನ ಸಂಚಿಕೆ, ಪು. ೮೭-೮೮) ತಕ್ಕಷ್ಟು ವಿವರವಾಗಿ ಹೇಳಿರುತ್ತೇನೆ.

^೩ ಉದಾ— Aiguptos (ಉಚ್ಚಾರ, ಐಗುಪ್ತೋಸ್) = ಐಗುಪ್ತ (Egypt); oikos (ಉಚ್ಚಾರ, ಒಯ್‌ಕೊಸ್) = ಮನೆ (ಸಂಸ್ಕೃತ, ಓಕಸ್), ಇತ್ಯಾದಿ.

^೪ Ptolemy, ಪು. 53-54.

^೫ ಉದಾ— (Greek New Testament ಮತ್ತು ಕನ್ನಡ ಹೊಸ ಒಡಂಬಡಿಕೆ)— Galilaia=ಗಲಿಲಾಯ (ಮತ್ತಾಯ, VI. ೧೫); Zacharias= ಜಕರೀಯ (ಲೂಕ, I. ೫); Kaiaapha = ಕಾಯಾಫ (ಲೂಕ, III, ೨), ಇ.

^೬ Ptolemy ಪು. 180, 182.

ಗ್ರೀಕಿನಲ್ಲಿ Morounda (ಮೊರುಂದ) ಎಂದು ಬರೆದಿರುವ, ಊರು ಉತ್ತರಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಹೊನ್ನಾವರದಿಂದ ೧೩ ಮೈಲು ದಕ್ಷಿಣಕ್ಕೆ ಕಡಲ ಕರೆಯಲ್ಲಿರುವ ಈಗಣ ಮುರಡೇಶ್ವರ = ಮುರಡೇಶ್ವರ ಎಂಬ ಊರೆಂದು^೧ ಸಾಕಷ್ಟು ಸ್ಪಷ್ಟವಿರುವುದರಿಂದಲೂ, ಈ Aioi ಯನ್ನು ಹೈಹಯ ಅಂದರೆ ಉತ್ತರಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯೊಂದಿಗೆ ಸಮೀಕರಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ರಾವಣನಿಂದ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತವಾದುವೆಂಬ ೫ ಶಿವಲಿಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮುರಡೇಶ್ವರದಲ್ಲಿ ಸಮುದ್ರತೀರದಲ್ಲಿಯೂ ಒಂದು ಮೊರಡಿಯಲ್ಲಿಯೂ^೨ ಮತ್ತೊಂದು ಅದೇ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಕರಾವಳಿಯಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಪುಣ್ಯಕ್ಷೇತ್ರವಾದ ಗೋಕರ್ಣದಲ್ಲಿಯೂ^೩ ಇರುವುದರಿಂದ, ಆ ಕಾರಣ ಪುಣ್ಯಕ್ಷೇತ್ರವೆನಿಸುವ ಮುರಡೇಶ್ವರವೂ ಬಹಳ ಹಳಗಾಲದಿಂದ ಇದ್ದಿರುವ ಊರಾಗಿರಬೇಕು. ಮುರಡೇಶ್ವರದ ಪೂರ್ವಪದವು ಸಂಸ್ಕೃತವಲ್ಲ, ದಿಬ್ಬ - ದಿನ್ನೆ - ಬೆಟ್ಟು ಎಂಬ ಅರ್ಥದ ಮೊರಡಿ-ಮೊರಡು-ಮೊರಡೆ^೪ ಎಂಬ ಕನ್ನಡ ಶಬ್ದವೆಂಬಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ. ಆ ಸುಸ್ಪಷ್ಟವಾದ ಸೀಮಾಚಿಹ್ನದಂತಿರುವ ದಿಬ್ಬದ ದೆಸೆಯಿಂದಲೇ ಆ ಊರಿಗೂ ಮೊರಡಿ - ಮೊರಡು - ಮೊರಡೆ ಎಂದು ಹೆಸರಾಗಿ, ಆ ಶಿವಲಿಂಗವೂ ಊರಿನ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಲೋಕೋಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಮೊರಡೇಶ್ವರ - ಮುರಡೇಶ್ವರ ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿರಬೇಕು. ಎರಂಕೆ - ಎರಕೆ, ನೆರಂಗು = ನೆರಗು, ಪಳಂಚು = ಪಳಚು, ಮಾಂಜು = ಮಾಜು, ಮುರುಂಟು = ಮುರುಟು, ಅವುಂಡು = ಅವುಡು, ಒರಂತೆ = ಒರತೆ, ನಾಂದು = ನಾದು, ಇರುಂಪೆ = ಇರುಪೆ(ವೆ), ಅಲುಂಬು = ಅಲುಬು ಎಂಬಂತೆ, ಮೊರಂಡಿ - ಮೊರಂಡು ಎಂದಿದ್ದ ಶಬ್ದವೇ ನಡುವಣ ಅನುನಾಸಿಕದ

^೧ Morounda ವನ್ನು ಪೊಲೆಮಿಯಲ್ಲಿ ಒಳಲೂರೆಂದು (ಪು. 180: 'inland town'; ಪು. 182: 'inland city') ಹೇಳಿದೆಯಲ್ಲ ? ಅದನ್ನೆಂತು ಕಡಲಕರೆಯ ಮುರಡೇಶ್ವರ ವೆನ್ನಬಹುದು ? ಎಂದರೆ, ಪೊಲೆಮಿ ಇದ್ದ ಕ್ರಿ. ಶ. 2 ನೆಯ ಶತಕದಲ್ಲಿ ಮುರಡೇಶ್ವರವು ಸಮುದ್ರ ತೀರದಿಂದ ತಕ್ಕಷ್ಟು ದೂರದ ಒಳಲೂರೇ ಆಗಿದ್ದು, ಆ ಬಳಿಕ ಕಡಲಿನ ಕೊರೆತದಿಂದ ಕ್ರಮೇಣ ನಡುಭೂಮಿ ಸವೆದು ಹೋಗುತ್ತಲೇ ಅದು ಬರಬರುತ್ತ ಕರಾವಳಿಯ ಊರಾಗಿರಬಹುದು; ಅಥವಾ ಪೊಲೆಮಿಯಲ್ಲಿ Kaspeira ಎಂಬ ಕಾಶ್ಮೀರ ನಗರವು ಇರಾವತಿ ಎಂಬ ರಾವೀ ನದಿಯ ದಕ್ಷಿಣ ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿದೆ (ಪು. 360), ಎಂದೂ, ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ನೇತ್ರಾವತಿಯದೆಂದು ನೇರಾಗಿ ನಿಶ್ಚಯಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ ಆತನ Nitra ಎಂಬ ಸ್ಥಳನಾಮವನ್ನು ಆ ಜಿಲ್ಲೆಯಿಂದ ಶಾಸನ ಉತ್ತರಕ್ಕಿರುವ ಆತನ Ariake ಎಂಬ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿರುವ ಸಂತೆಯೂರಿನ (mart) ಹೆಸರೆಂದೂ (ಪು. 45-46 48, 348) ಹೇಳಿರುವ ಆತನ ಹಲವು ತಪ್ಪುಗಳಲ್ಲಿ ಮುರಡೇಶ್ವರವನ್ನು ಒಳಲೂರೆಂದು ದೂಡುತ್ತೇವೆ ಎಂಬ ಬಗೆಯ ಒಂದು ತಪ್ಪೆನ್ನಬಹುದು.

^೨ NKG, ಪು. 335. ^೩ ಅದೇ, ಪು. 290.

^೪ Kittel : Kannada-English Dictionary, 1305-1306.

ಲೋಪದಿಂದ^೧ ಕ್ರಮೇಣ ಮೊರಡಿ (ಮುರಡಿ)-ಮೊರಡು (ಮುರಡು) ಎಂದಾ ಗಿರಬೇಕು. ಆ ಮೊರಂಡಿ—ಮೊರಂಡು ಎಂಬುದೇ ಪ್ರೊಲಿಮಿಯಲ್ಲಿ Mor-ounda ಆಗಿದೆ, ಮೊರಂಡೀಶ್ವರವೇ ಈಗ ಮುರಡೇಶ್ವರ ಆಗಿದೆ. ಅಥವಾ ಮೊರಡಿ — ಮೊರಡುಗಳ ಪೂರ್ವರೂಪವು ಅನುನಾಸಿಕ ಸಹಿತವಾಗಿ ಮೊರಂಡಿ— ಮೊರಂಡು ಎಂದು ಇದ್ದಿರಲಾರದೆಂದರೂ, ಪಾಟಲೀಪುತ್ರದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲದ ಅನುನಾಸಿಕ ವನ್ನು ಸೇರಿಸಿ ಅದನ್ನು Palimbothra (ಪಾಲಿಂಬೊಥ್ರ) ಎಂದಿರುವ ಪ್ರೊಲಿಮಿ ಯಲ್ಲಿ^೨ ಮೊರಡಿ - ಮೊರಡು ಎಂಬ ಹೆಸರು Morounda (ಮೊರುಂದ) ಎಂದಾ ದುದು ಏನೂ ಚೋದ್ಯವಲ್ಲ.

ಗ್ರೀಕ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಹ-ಕಾರವು ಉಚ್ಚಾರದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಇತ್ತಲ್ಲದೆ, ಅದಕ್ಕೆ ನಿಯತವಾದ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ವರ್ಣವಿದ್ದಿಲ್ಲದುದರಿಂದ, ಆ ಮಹಾಪ್ರಾಣ (spiritus asper) ಹೊಂದಿದ ವರ್ಣಗಳ ತಲೆಗಡೆಯಲ್ಲಿ ಬಲಮುರಿಯಾಗಿ (^೧) ಬರೆದ ಇಂಗ್ಲೀಷು ಅಲ್ಪವಿರಾಮದ (comma) ಚಿಹ್ನೆಯನ್ನು ಹಚ್ಚಿ ಅದನ್ನು ಸೂಚಿಸು ತಿದ್ದರು. ಸ್ವರಾದಿಯಾದ ಗ್ರೀಕ ಶಬ್ದಗಳ ಆದ್ಯ ಸ್ವರಗಳು (vowels) ಮಹಾ ಪ್ರಾಣವೋ (ಅಂದರೆ ಹ-ಕಾರಯುಕ್ತವಾದ ವ್ಯಂಜನವೋ) ಅಥವಾ ಅಲ್ಪಪ್ರಾಣವೋ (ಅಂದರೆ ಹ-ಕಾರಯುಕ್ತವಾಗಿರದ ಕೇವಲ ಸ್ವರವೋ) ಎಂದು ಸೂಚಿಸಲೇ ಬೇಕಾದಕಾರಣ, ಉಚ್ಚಾರದಲ್ಲಿ ಮಹಾಪ್ರಾಣವಾದ ಆದ್ಯ ಸ್ವರಗಳಿಗೆ ಮಹಾ ಪ್ರಾಣದ ಸಂಜ್ಞೆಯನ್ನೂ, ಅಲ್ಪಪ್ರಾಣವಾದ ಆದ್ಯ ಸ್ವರಗಳಿಗೆ ಇಂಗ್ಲೀಷು ಅಲ್ಪ ವಿರಾಮದ ಚಿಹ್ನೆಯಂತಿರುವ (^೨) ಅಲ್ಪ ಪ್ರಾಣದ (spiritus lenis) ಸಂಜ್ಞೆಯನ್ನೂ ಹಚ್ಚಲೇಬೇಕು. ಈ ಚಿಹ್ನೆಗಳು ಹೀಗೆ ಈಷನ್ಮಾತ್ರವೇ ಭಿನ್ನವಾಗಿರು ವುದರಿಂದ, ಅಲ್ಪ ಪ್ರಾಣದ ಚಿಹ್ನೆಯನ್ನು ಬಲಮುರಿಯಾಗಿ ಬರೆದರೆ ಮಹಾ

೧ ಧಾರವಾಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ನವಲಗುಂದ ತಾಲೂಕಿನ ಮೊರಬ ಎಂಬಲ್ಲಿಯ ಶಾ. ಶ. ೯೮೧ ವಿಕಾರಿ ಸಂ| ಮಾರ್ಗಶಿರ ಶುಕ್ಲ ೨ ಬುಧವಾರ = ಕ್ರಿ. ಶ. 1059 ನವಂಬರ 10ನೆಯ ತಾರೀಖಿನ ಶಿಲಾಲೇಖದಲ್ಲಿ (Annual Report on South Indian Epigraphy, 1929, Appendix E, ಪು. 56, ನಂ. 239) ಆ ಊರನ್ನು ಮೊರಂಬ ಎಂದದೆ. ಅಲ್ಲಿಯದೇ ಚಾಳುಕ್ಯ ವಿಕ್ರಮ ವರ್ಷ ೩ನೆಯ ಪಿಂಗಳ ಸಂ| ಫಾಲ್ಗುಣ ಪುಣ್ಯಮೆ ಆದಿತ್ಯವಾರ ಚಂದ್ರಗ್ರಹಣ, ಅಂದರೆ ಕ್ರಿ. ಶ. 1077 ಫೆಬ್ರವರಿ 1೧ ನೆಯ ತಾರೀಖು (ಆದಿತ್ಯವಾರವಲ್ಲ) ಶುಕ್ರವಾರ ಚಂದ್ರಗ್ರಹಣದಂದಿನ ಮತ್ತೊಂದು ಶಿಲಾಲೇಖದಲ್ಲಿ (ಅದೇ, ಪು. 56, ನಂ. 237) ಆ ಊರನ್ನು ಮೊರಬ ಎಂದದೆ. ರಾಘವಾಂಕನ (ಕ್ರಿ. ಶ. ಸು. 1160-1220) ಸಿದ್ಧ ರಾಮಚಾರಿತ್ರದಲ್ಲಿಯೂ (IV. ೭೫) ಅದನ್ನು ಮೊರಬ ಎಂದದೆ.

೨ Ptolemy, ಪು. 167, 169 .

ಪ್ರಾಣವೂ, ಮಹಾಪ್ರಾಣದ ಚಿಹ್ನೆಯನ್ನು ಎಡಮುರಿಯಾಗಿ ಬರೆದರೆ ಅಲ್ಪ ಪ್ರಾಣವೂ ಸುಲಭವಾಗಿ ಆಗುತ್ತದೆಂದು ಬೇರೆ ಹೇಳಬೇಕೆಂದಿಲ್ಲ. ಗ್ರೀಕ ಶಬ್ದಗಳ ಮೊತ್ತಮೊದಲಲ್ಲಿರುವ ಸ್ವರಗಳಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಹಚ್ಚತಕ್ಕ ಈ ಸಂಜ್ಞೆಗಳಲ್ಲಿ ಆಯಾ ಸಂಜ್ಞೆಯನ್ನು ಸ್ವರಾದಿಯಾದ ಆ ಶಬ್ದಗಳ ಮೊದಲಲ್ಲಿ ಅಲ್ಪಪ್ರಾಣವೋ ಮಹಾ ಪ್ರಾಣವೋ ಆದ ಒಂದೇ ಸ್ವರವಿದ್ದರೆ ಅದಕ್ಕೂ, ದ್ವಿಸ್ವರ (diphthong) ಇದ್ದರೆ ಅದರಲ್ಲಿ ಎರಡನೆಯ ಸ್ವರಕ್ಕೂ ಹಚ್ಚಬೇಕಾದುದರಿಂದ, ಅಚ್ಚ ಗ್ರೀಕ ಶಬ್ದಗಳಲ್ಲಿ ಆದ್ಯ ಸ್ವರಗಳು ಮಾತ್ರ ಮಹಾಪ್ರಾಣವಾಗಬಹುದು. ಆದಕಾರಣ ನಡುವೆ ಹ-ಕಾರವೂ (ಉದಾ— ಸಿಂಹಲ), ಕಡೆಗೆ ಹ-ಕಾರವೂ (ಉದಾ— ವಿದೇಹ) ಉಳ್ಳ ಗ್ರೀಕೇತರ ಶಬ್ದಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಆ ಹ-ಕಾರಗಳನ್ನು ಗ್ರೀಕ ಮಹಾಪ್ರಾಣದ ಚಿಹ್ನೆಯಿಂದ ಸೂಚಿಸಲಾಗುವದಿಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ಹ-ಕಾರದ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಗ್ರೀಕ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟು ಕೊರತೆ ಇರುವುದರಿಂದಲೂ, ಈ ಪ್ರಾಣ ಚಿಹ್ನೆಗಳನ್ನು ಹಿಂದುಮುಂದಾಗಿ ಬರೆದರೆ ಅಲ್ಪಪ್ರಾಣವಾದ ಆದ್ಯ ಸ್ವರವು ಮಹಾಪ್ರಾಣವೂ ಮಹಾಪ್ರಾಣವಾದ ಆದ್ಯಸ್ವರವು ಅಲ್ಪಪ್ರಾಣವೂ ಆಗುವುದರಿಂದಲೂ, ಗ್ರೀಕರ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿರುವ ಅಚ್ಚ ಗ್ರೀಕ ಹೆಸರುಗಳ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಆ ಚಿಹ್ನೆಗಳು ಒಂದಕ್ಕೊಂದ ಎಡಹಿ ಬೀಳಲಾರವಾದರೂ, ಅವರಿಗೆ ನೂತನವೂ ತೀರ ಅಪರಿಚಿತವೂ ಆದ ಅನ್ಯ ದೇಶೀಯ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ಬರೆವಲ್ಲಿ ಅವು ಸಾಹಜಿಕವಾಗಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ತಪ್ಪಾಗಿ ಬರೆಯಲ್ಪಡಬಾರದೆಂದಿಲ್ಲ ಎಂಬುದರಿಂದಲೂ, ಮೇಲೆ ಕಂಡಿರುವಂತೆ ಭಾರತ ವರ್ಷದಲ್ಲಿಯ ಸ್ಥಳನಾಮಗಳ ಶುದ್ಧ ರೂಪಗಳನ್ನು ನೇರವಾಗಿ ಅರಿತಿಲ್ಲದ ಪ್ರೊಲೆಮಿಯಲ್ಲಿ ಹಿಮವತ್ ಪರ್ವತವನ್ನು Imaos (ಪು. 35; 342) ಹಾಗೂ ಭಾವನಗರದ ಬಳಿಯ ಈಗಣ ಹಾಥಬ (Hathab) ಎಂಬ ಹಳೆಯ ಹಸ್ತಕವಪು ಎಂಬ ಊರನ್ನು Astakapra (ಪು. 150) ಎಂಬಲ್ಲಿ ಮಹಾ ಪ್ರಾಣದ ಚಿಹ್ನೆಯನ್ನೇ ಹಚ್ಚಬೇಕಾದ ಆಯಾ ಆದ್ಯ ಸ್ವರಕ್ಕೆ ಅಲ್ಪಪ್ರಾಣದ ಚಿಹ್ನೆಯನ್ನು ತಪ್ಪಾಗಿ ಹಚ್ಚಿರುವ ಉದಾಹರಣೆಗಳು ಇರುವುದರಿಂದಲೂ, ಆತನ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ Olokhoira ಎಂಬ ತುಳುನಾಡಿನ ಜತೆಯಲ್ಲಿ Aioi ಎಂದು ಬರೆದಿರುವ ಸ್ಥಳನಾಮದಲ್ಲಿಯೂ ಮಹಾಪ್ರಾಣವಾದ ಆದ್ಯ ದ್ವಿಸ್ವರಕ್ಕೆ ತಪ್ಪಿ ಅಲ್ಪ ಪ್ರಾಣದ ಚಿಹ್ನೆಯನ್ನು ಹಚ್ಚಿರಬೇಕೆಂದೂ, ಅತನು ಅದರ ನೇರಾದ ಉಚ್ಚಾರವು Ai-oi (ಐ ಒಯ್) ಎಂದಲ್ಲ, Hai-hoi (ಹೈ ಹೊಯ್) ಎಂದಿರಬೇಕೆಂದೂ ನಿಶ್ಚಯಿಸಬಹುದು. Haihoi ಎಂದರೆ ಹೈಹಯ ದೇಶ.

ಅಥವಾ ಹೆಚ್ಚುಕಡಿಮೆ ಕ್ರಿ. ಶ. ೨ ನೆಯ ಶತಕಕ್ಕೆ ಹಿಂದೆ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಹ — ಕಾರವೂ ಇದ್ದಿಲ್ಲ, ಪ — ಹ — ಕಾರಗಳ ವ್ಯತಿಹಾರವೂ ಇದ್ದಿಲ್ಲದ

ಕಾರಣ,^೧ ಪ್ರೊಲೆಮಿ ಇದ್ದಂದಿನ ಕ್ರಿ. ಶ. ೨ ನೆಯ ಶತಕದಲ್ಲಿ Olokhoira ಎಂಬ ತುಳುನಾಡಿನ ಜತೆಯ Aioi ಯ ನಾಡನುಡಿಯಾಗಿದ್ದ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಹ-ಕಾರವು ಹೇಗೂ ಇದ್ದಿಲ್ಲದೆ ಅದರ ಬಳಕೆಯಿಲ್ಲದ ಆಗಣ ಆ ನಾಡವರು ಸಂಸ್ಕೃತ ಹ-ಕಾರವನ್ನಾದರೂ ಅಲ್ಪಪ್ರಾಣನಾಗಿಯೇ ಉಚ್ಚರಿಸುತ್ತಿರಬೇಕಾದುದರಿಂದ, ಅದರ ಹೈಹಯ ಎಂಬ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಸಂಸ್ಕೃತ ಹೆಸರೂ ಆ ನಾಡನುಡಿಯಲ್ಲಿ ಐಅಯ ಎಂದೇ ಇದ್ದಿರಲೂಬೇಕು, ಅತಏವ ಆ ನಾಡವರಿಂದ ತಾನೆ ಆ ಹೆಸರನ್ನು ಅರಿತುಕೊಂಡು ಆತನಿಗೆ ಅರುಹಿರಬೇಕಾದ ಆ ಅಶಿಕ್ಷಿತರಾದ ನಾವಿಕರೂ ಪ್ರವಾಸಿಗಳೂ ಅದನ್ನಾತನಿಗೆ ಐಅಯ ಎಂದೇ ಹೇಳಿರಲೂಬೇಕು, ಅದೇ ಕಾರಣವೇನೋ ಆತನದನ್ನು Aioi ಎಂದು ಅಲ್ಪಪ್ರಾಣಾದಿಯಾಗಿ ತನ್ನ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿರಲೂಬೇಕು ಎಂದೂ ನಿಶ್ಚಯಿಸಬಹುದು.

ಹೀಗೆಂಬುದರಿಂದ ಪ್ರೊಲೆಮಿಯಲ್ಲಿ Aioi ಎಂದು ಅಲ್ಪಪ್ರಾಣಾದಿಯಾಗಿ ಬರೆದಿರುವ ಈ ಹೆಸರಿನ ಆದ್ಯ ಸ್ವರವು ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ನೇರಾಗಿ ಅಲ್ಪಪ್ರಾಣವೇ ಆದರೂ, ಇಲ್ಲವೇ ಮಹಾಪ್ರಾಣಕ್ಕೆ ಎಡಹಿಬಿದ್ದಿರುವ ಅಲ್ಪಪ್ರಾಣನಾದರೂ, ಆ ಸ್ಥಳನಾನಾದ ಶುದ್ಧವಾದ ಮೂಲ ಸಂಸ್ಕೃತ ರೂಪವು ಹೈಹಯ ಎಂದೇ ಸಿದ್ಧವಾಗುತ್ತದೆ.

ಉತ್ತರಭಾರತದಿಂದ ದಕ್ಷಿಣಾಪಥಕ್ಕೆ ಇಳಿತಂದ ಆಯಾ ದೇಶದ ಆರ್ಯ ಜನರು ತಾವಿಲ್ಲಿ ನೆಲಸಿದ ನಾಡುಗಳಿಗೆ ತಂತಮ್ಮ ಜನಪದಗಳ ಅಥವಾ ತಂತಮ್ಮ ಮಾತೃದೇಶಗಳ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ಇತ್ತಿರುವರಷ್ಟೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಪಶ್ಚಿಮ ಕರಾವಳಿ ಯಲ್ಲಿಯ ಈ ದಕ್ಷಿಣ ಹೈಹಯಕ್ಕೆ ನರ್ಮದಾಕೂಲವರ್ತಿಯಾದ ಆ ಉತ್ತರ

೧ ಡಾ| ಏ. ಎನ್. ನರಸಿಂಹಯ್ಯನವರ 'History of p in Kanarese' (Bulletin of the School of Oriental Studies, University of London, Vol.VIII ಪು. 673-680).

ಧಾರವಾಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ನವಲಗುಂದ ತಾಲೂಕಿನ ಸಿಸುವಿನಹಳ್ಳಿ ಎಂಬಲ್ಲಿಯ ಶಾ. ಶ. ೭೮೩ ಖರ ಸಂ| ಫಾಲ್ಗುಣ (ಶುದ್ಧ ಅಲ್ಲ) ಬಹುಳ ೧ ಬುಧವಾರ ಹಸ್ತಾನಕ್ಷತ್ರ ಚಂದ್ರ ಗ್ರಹಣ, ಅಂದರೆ ಕ್ರಿ. ಶ. 872 ಫೆಬ್ರವರಿ 26 ನೆಯ ತಾರೀಕು ಮಂಗಳವಾರ ಹುಣ್ಣು ಮೆಯ ಚಂದ್ರಗ್ರಹಣದ ಮಾರನೆಯ ಫೆಬ್ರವರಿ 27 ನೆಯ ತಾರೀಕು ಬುಧವಾರದಂದಿನ ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟ ಅನೋಘವರ್ಷ ನೃಪತುಂಗನ ಅಳಿಕೆಯ (ಕ್ರಿ. ಶ. 814-877) ಶಿಲಾ ಲೇಖದಲ್ಲಿ (Annual Report on South Indian Epigraphy, 1929, Appendix E, ಪು. 57, ನಂ. 246) ಆ ಊರನ್ನು ಸಿಸುಳಹಾಲು ಎಂದಿರುವಲ್ಲಿಯ ಕನ್ನಡ ಹ-ಕಾರವೇ ನಾನು ಕಂಡಿರುವ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಪೂರ್ವತಮವಾದ ಹ-ಕಾರವೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ. ಅದರ ಅದೇ ನೃಪತುಂಗನ ಕವಿರಾಜಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿಯೂ ಪಂಪನ (ಕ್ರಿ. ಶ. 942) ಭಾರತದಲ್ಲಿಯೂ ಕನ್ನಡ ಹ-ಕಾರವಿಲ್ಲ.

ಹೈಹಯದವರು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ನೆಲಸಿದ ಕಾರಣವೇನೋ ಹೈಹಯ ಎಂದು ಹೆಸರಾಗಿರಬೇಕೆಂದು ಊಹಿಸಬಹುದು.

‘ಸ್ವಾರ್ಥೇ ಕನ್’ ಎಂಬ ಸೂತ್ರದ ಮೇರೆಗೆ ಹೈಹಯ ಎಂದರೂ ಹೈಹಯಕ ಎಂದರೂ ಒಂದೇ ಎಂಬುದರಿಂದ, ದ್ವಿತೀಯ = ಬಿದಿಗೆ, ತೃತೀಯ = ತದಿಗೆ, ಚರ್ಯ = ಚರಿಗೆ ಎಂಬಂತೆ ಹೈಹಯವೇ ಸಂಕೋಚವಾಗಿಯೂ (syncope), ಅಥವಾ ಹೈಹಯಕವು ಸಂಕುಚಿತವಾಗಿಯೂ, ಲೋಕೋಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಹೈಗ ಎಂದಾಗಿರಬೇಕು. ಹಾಗೆಯೇ ವ್ಯವಸಾಯ = ಬವಸೆ, ಆಶ್ರಯ = ಆಸರೆ, ವಲಯ = ಬಳೆ, ಎಂಬಂತೆ ಹೈಹಯದ ಅಂತಿಮ ಯ-ಕಾರವು ಎ-ಕಾರವಾಗಿ ಹೈಹೆ ಎಂದೂ, ಆಶ್ರಯ = ಆಸರೆ, ವಿಜಯ = ಬಿಜ ಎಂಬಂತೆ ಆ ಅಂತಿಮ ಯ-ಕಾರದ ಲೋಪದಿಂದ ಹೈಹ ಎಂದೂ, ಲೋಗರ ಉಚ್ಚಾರದಲ್ಲಿ ಹ-ಕಾರವು ವ-ಕಾರವಾಗುವ ಮೇರೆಗೆ, ಉದಾ—ಕಾಹುರ = ಕಾವುರ, ಕಾಹಲ = ಗಾವಲ, ರಾಹುತ = ರಾವುತ,^೧ ರಾಹು = ರಾವು, ದೀಹ = ದೀನ, ದಾಹ = ದಾವ, ಲೇಹ = ಲೇನ ಇತ್ಯಾದಿ, ಹೈಹೆಯು ಹೈನೆ ಎಂದೂ, ಹೈಹವು ಹೈನ ಎಂದೂ ಆಗಿರಬೇಕು.

ಆದರೆ ಹೈಹಯ ಎಂಬ ಹೆಸರಾದರೂ ಪ್ರಾಯಶಃ ಉತ್ತರಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಗೆ ಆರ್ಯರಿತ್ತ ಮೂಲನಾನುವಲ್ಲ. ಅದರ ಆ ಆಧ್ಯನಾನುವು ಬೇರೆಯೇ ಇದ್ದು, ಅದೇ ಕ್ರಮೇಣ ಹೈಹಯ ಎಂದು ರೂಪಾಂತರಿಸಿರಬೇಕು ಎಂಬ ಬಗ್ಗೆ ಇದೊಂದು ಗುರುತರವಾದ ಕಾರಣವಿದೆ. ಆ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿಯ ಗೋಕರ್ಣ ಎಂಬ ಪುಣ್ಯಕ್ಷೇತ್ರವು ವಿದ್ಯಾಧರ ಯುವರಾಜನಾದ ಜೀಮೂತವಾಹನನ ಕಾರ್ಯಕ್ಷೇತ್ರ, ಶಂಖಚೂಡನೆಂಬ ನಾಗನ ಪ್ರಾಣವನ್ನು ಉಳಿಸುವ ಬಗ್ಗೆ ತನ್ನ ಪ್ರಾಣವನ್ನು ತಿತ್ತ ಆತನ ಆತ್ಮದಾನದ ಪುಣ್ಯ ಭೂಮಿ. ಆ ಕಥೆಯನ್ನು ಕ್ರಿ. ಶ. 2 ನೆಯ ಶತಮಾನಕ್ಕೆ ಆಚೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಗುಣಾಢ್ಯನ ಪ್ರಾಕೃತ ಮೂಲದಿಂದ ಸಂಸ್ಕೃತಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಕಥಾಸರಿತ್ಸಾಗರದ ೨೨ ನೆಯ ಹಾಗೂ ೯೦ ನೆಯ ತರಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ.^೨ ಅದೇ ಕಥೆ ಶ್ರೀಹರ್ಷನದೆಂಬ ಕ್ರಿ. ಶ. 7 ನೆಯ ಶತಮಾನದ ಸಂಸ್ಕೃತ ನಾಗಾನಂದ ನಾಟಕ

೧ ಕನ್ನಡ ಭಾರತದಲ್ಲಿಯೂ (ಉದಾ— ಭೀಷ್ಮಪರ್ವ, IV. ೭೦), ಶಬ್ದಮಣಿದರ್ಪಣದಲ್ಲಿಯೂ (ಮಂಗಳೂರಿನ ಪ್ರತಿ, 1920, ಪು. 193), ರಾವುತ ಎಂದಿದೆ; ಶಾ. ಶ. ೧೦೭೨ = ಕ್ರಿ. ಶ. 1150 ನೆಯ ಸೊರಬ 19 ನೆಯ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ (EC, VIII) ‘ಯಿಂಮುಡಿ ರಾಹುತ ರಾಯಂ’ (ಬಂ. ೯), ‘ರಾಹುತರನಾಹುತಿಗೊಂಡು’ (ಬಂ. ೧೩) ಎಂಬಲ್ಲಿ ರಾಹುತ (ತ್ತ) ಎಂದಿದೆ.

೨ ಬೌದ್ಧರ ಜಾತಕಕಥೆ ಕಥಾ ಎಂಬ ಕ್ರಿಸ್ತಪೂರ್ವದ ಪಾಲಿಗ್ರಂಥದ ಜೀಮೂತವಾಹನ ಜಾತಕದಲ್ಲಿಯೂ ಈ ಕಥೆ ಇದೆ; ಅದರ ನಾನಂದನ್ನು ಕಂಡಿಲ್ಲ.

ದಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಅದನ್ನೇ ಕ್ಷೇಮೇಂದ್ರನ ಬೃಹತ್ಕಥಾಮಂಜರಿಯ
೪ನೆಯ ಹಾಗೂ ೯ನೆಯ ಲಂಬಕಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ. ಆತನು ಯಾವೊಂದು ಪುರಾತನ,
ಪ್ರಾಯಶಃ ಪಾಲಿ ಭಾಷೆಯ, ಗ್ರಂಥಾಧಾರದಿಂದ ಸಂಸ್ಕೃತದಲ್ಲಿ ರಚಿಸಿದ ಅವದಾನ
ಕಲ್ಪಲತಾ ಎಂಬ ಗ್ರಂಥದ ಕೊನೆಯ ೧೦೮ ನೆಯ ಪಲ್ಲವದಲ್ಲಿಯೂ ಆ ಕಥೆ ಇದೆ.
ಸಂಸ್ಕೃತ ಜೈಮಿನಿ ಭಾರತದಲ್ಲಿ (ಅಧ್ಯಾಯ ೨೭) ಅದನ್ನು ಪ್ರಾಸಂಗಿಕವಾಗಿ
ಇದೊಂದು ಮಾತಿನಿಂದ ಕುರಿತದೆ—

ಜೀವನಂ ವೈನತೇಯಾಯ ದದೌ ಜೀಮೂತವಾಹನಃ || ೨೪ ||

ನಮ್ಮ ಪಂಪನೂ (ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೪೭೨) ತನ್ನ ಭಾರತದಲ್ಲಿ (IV. ೨೬, ಗದ್ಯ)
ಜೀಮೂತವಾಹನನ ಹೆಸರನ್ನೂ ' ಗೋಕರ್ಣನಾಥ ' ಎಂಬಲ್ಲಿ ಗೋಕರ್ಣದ ಹೆಸ
ರನ್ನೂ ಎತ್ತಿ ಅದನ್ನು ಸೂಚಿಸಿರುತ್ತಾನೆ.

ಗೋಕರ್ಣದ ನಿಕಟವರ್ತಿಯಾದ ಸಮುದ್ರತೀರವೇ ಆ ಕಥೆಯ ರಂಗ
ಭೂಮಿ—

(೧) ವೇಲಾವನಾನಿ ಜಲಧೀರವಲೋಕಯಿತುಂ ಯಯೌ |

(ಕಥಾಸರಿತ್ಸಾಗರ ೨೭. ೧೭೭),

ಪಮೋಧಿ ಪುಲಿನಾಚಲೇ --- (ಅದೇ, ೨೭. ೨೦೫),

ಮಲಯಾದ್ರಾ ಭ್ರಮನ್ನಬ್ಧೀರ್ವೇಲಾವನಮುಪೇಯಿವಾನ್ ||

(ಅದೇ, ೨೭. ೯೪),

ಪುಲಿನೇ ದಕ್ಷಿಣೋದಧೇಃ ೧ (ಅದೇ, ೨೭. ೧೦೧),

(೨) ಏಷಾ ಸಮುದ್ರವೇಲಾ..... ಅಸ್ಮಾ ದ್ಗಿರಿಶಿಖರಾ

ದವತೀರ್ಯ ಸಮುದ್ರತಟಮವಲೋಕಯಾಮಿ |

(ನಾಗಾನಂದ, ಅಂಕ IV),

ಜಲನಿಧಿ ವೇಲಾವಲೋಕನ ಕುತೂಹಲೇ |

(ಅದೇ, ಅಂಕ V)

(೩) ಜಗಾಮ ಗೋಕರ್ಣತಟಂ ಮಹಾಬ್ಧಿ

ತರಂಗ ಹಸ್ತಾ ಪೀತ ಫೇನಮಾಲಮ್ ||

(ಅವದಾನ ಕಲ್ಪಲತಾ, 108. ೧೩೦)

(೪) ಚಚಾರ ಜಲಧೀರ್ವೇಲಾ ವನಾಂತಮವಲೋಕಯತ್ ||

(ಬೃಹತ್ಕಥಾಮಂಜರಿ, ೨. ೮೬೪)

೧ ಆರಬೀ ಸಮುದ್ರವೆಂಬ ನಮ್ಮ ಪಶ್ಚಿಮ ಸಮುದ್ರವನ್ನು ಉತ್ತರಭಾರತದವರು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ
ದಕ್ಷಿಣ ಸಮುದ್ರವೆನ್ನುತ್ತಾರೆ; ಉದಾ— ಕಾಲಿದಾಸನ ರಘುವಂಶದಲ್ಲಿ (VIII. ೩೩)
ಅಥ ರೋಧಸಿ ದಕ್ಷಿಣೋದಧೇಃ| ಶ್ರಿತ ಗೋಕರ್ಣನಿಕೇತಮಿಾಶ್ವರಮ್ |

ಗರುಡನು ತನ್ನನ್ನು ಕೊಂದು ತಿನ್ನಲಿಕ್ಕೆ ವಧ್ಯಭೂಮಿಗೆ ಇಳಿತರುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಗೋಕರ್ಣದಲ್ಲಿಯ ಶಿವನಿಗೆ ಪ್ರಣಾಮಗೈಯ್ದು ತಾನು ಅಲ್ಲಿಗಯ್ದುವೆನೆಂದ, ಹಾಗೂ ತಟ್ಟನೆ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದ, ಶಂಖಚೂಡನ ಈ ಮಾತುಗಳಿಂದ ಗೋಕರ್ಣವು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಹಳ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ, ಹೆಚ್ಚಾದರೆ ೧ ತಾಸಿನೊಳಗಿನ ನಡಿಗೆಯಲ್ಲಿ, ಇತ್ತೆಂದು ಸ್ಪಷ್ಟವಿದೆ—

- (೧) ಶಂಖಚೂಡೋ ಯಯೌ ತತ್ರ ವಾರಿಧೇಸ್ತೀರವರ್ತಿನಮ್ |
ಅಂತಕಾಲೇ ನಮಸ್ಕರ್ತುಂ ಗೋಕರ್ಣಾಖ್ಯಮುಮಾಪತಿಮ್ ||
(ಕಥಾ. ೩೩. ೨೧೮)

ಅಹಂ ಚಾಬ್ಧಿ ತಟೇ ಗತ್ವಾ ನತ್ವಾ ಗೋಕರ್ಣಮಿಾಶ್ವರಮ್ |
ಆಗಚ್ಛಾಮಿ ದ್ರುತಂ ಯಾವನ್ನಾಯಾತಿ ಗರುಡೋಽತ್ರ ಸಃ ||
(ಅದೇ, ೨೦. ೧೪೪)

- (೨) ಜವಾದಹಮಪಿ ಅದೂರೇ ಭಗವಂತಂ ದಕ್ಷಿಣಗೋಕರ್ಣಂ
ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೇಕೃತ್ಯ ಸ್ವಾಮ್ಯಾದೇಶಮನುತಿಷ್ಠಾಮಿ |
(ನಾಗಾ. IV)

ಗೋಕರ್ಣಮರ್ಣವತಟೇ ತ್ವರಿತಂ ಪ್ರಣಮ್ಯ
ಪ್ರಾಪ್ತೋಽಸ್ಮಿ ತಾಂ ಖಲು ಭುಜಂಗಮ ವಧ್ಯಭೂಮಿಮ್ ||
(ಅದೇ, V)

- (೩) ಆತ್ರಾಂತರೇ ಶಂಖಚೂಡಃ ಶೋಣ ವಧ್ಯಪಟಾನ್ವಿತಃ |
ಗೋಕರ್ಣಮರ್ಣವತಟೇ ಪ್ರಣಮ್ಯಾಶು ಸಮಾಯಯೌ ||
(ಅವದಾನ. 108. ೧೫೬)

- (೪) ಆಸನ್ನೋ ಗರುಡಃ ಕಾಲಃ ಸ್ವಸ್ತಿ ಗಚ್ಛಾಮ್ಯಹಂ ವಿಭೋ |
ವಧಶೈಲೇ ಪ್ರಣಮ್ಯಾಶು ಗೋಕರ್ಣಂ ಶಶಿಶೇಖರಮ್ ||
(ಬೃಹತ್ಕಥಾ. ೨. ೮೯೪)

ಆತ್ರಾಂತರೇ ಶಂಖಚೂಡಸ್ತೂರ್ಣಂ ತಂ ದೇಶಮಾಗತಃ |
ಗೋಕರ್ಣಮರ್ಣವ ತಟೇ ಪ್ರಣಿಪತ್ಯ ಮನೋಜವಮ್ ||
(ಅದೇ, ೨. ೯೦೭)

ಶಂಖಚೂಡನು ಸರ್ಪ ಎಂಬ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ತಾನು ನಾಗ (= ಸರ್ಪ, ಹಾವು) ಎನ್ನುವನಾದರೂ— ‘ಅಹಂ ಶಂಖಚೂಡಾಖ್ಯೋ ನಾಗಃ’ (ಕಥಾ. 22. ೨೦೮), ‘ನಾಗ ಏವಾಸ್ಮಿ’ (ಅದೇ, 22, ೨೩೪; ೨೦. ೧೬೯), ‘ಶಂಖಚೂಡೋ ನಾನು ನಾಗಃ ಖಲ್ವಹಮ್’ (ನಾಗಾ. V), ಹಾಗೆಯೇ ಆ ಮಾತನ್ನು ಬಲಿಸಲೆಂಬಂತೆ ಅವನಿಗೆ ಅವೆಲ್ಲ ಸರ್ಪಲಕ್ಷಣಗಳು ಇದ್ದಂತೆ ಹೇಳಿದೆಯಾದರೂ—

(೧) ಕಿಂ ಭ್ರಾಮ್ಯಸಿ ಫಣಾಃ ಕಿಂ ಮೇ ಜಿಹ್ವೇ ದ್ವೇ ಚ ನ ಪಶ್ಯಸಿ |

(ಕಥಾ. ೨೦. ೧೭೩)

(೨) ಅಹಂ ಸ ನಾಗಸ್ತೇ ಭಕ್ಷ್ಯಂ ಪಶ್ಯ ಜಿಹ್ವಾ ಲತಾದ್ವಯಮ್ |

ವಿಸ್ತೃಜ್ಯದ್ವಿಷ ಪೂತ್ವಾರಂ ರತ್ನಸ್ತೇತಾಃ ಫಣಾಶ್ಚ ಮೇ ||

(ಬೃಹತ್ಕಥಾ. ೨. ೯೧೭)

(೩) ಆಸ್ತಾಂ ಸ್ವಸ್ತಿ ಕಲಕ್ಷ್ಮ ವಕ್ಷಸಿ ತನಾ ನಾಲೋಕ್ಯತೇ ಕಂಚುಕೋ

ಜಿಹ್ವೇ ಜಲ್ಪತ ಏವ ಮೇ ನ ಗಣಿತೇ ನಾಮ ತ್ವಯಾ ದ್ವೇ ಆಪಿ |

ತಿಸ್ರಸ್ತೇವ್ರ ವಿಷಾಗ್ನಿ ಧೂಮಪಟಲ ವ್ಯಾಜಿಹ್ಮ ರತ್ನತ್ವಿಷೋ

ನೈತಾ ದುಸ್ಸಹ ಶೋಕ ಸೀತ್ಯತ ಮರುತ್ಪೀಡಾಃ ಫಣಾಃ ಪಶ್ಯಸಿ ||

(ನಾಗಾ. V)

ನಾಗ ಎಂದರೆ ಇಲ್ಲಿ ಸರ್ವಥಾ ಉರಗವಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಶಂಖಚೂಡನನ್ನು ' ಪುರುಷಂ ಯುವಾನಂ ' (ಕಥಾ. ೨೨. ೧೭೮), ' ಯುವಾನಮೇಕಂ ಪುರುಷಂ ದುಃಖಿತಂ ಸುಂದರಾಕೃತಿಮ್ ' (ಅದೇ, ೨೦. ೧೧೬) ಎಂದಿರುವುದರಿಂದ ಮಾತ್ರ ವಲ್ಲ, ತನ್ನ ಆಹಾರವಲ್ಲದ ಮನುಷ್ಯನಿಂದ ತನ್ನ ಆಹಾರವಾದ ಸರೀಸೃಪವನ್ನು ಸಹಜವಾಗಿಯೂ ಸುಲಭವಾಗಿಯೂ ತಿಳಿಯಬಲ್ಲ ಗರುಡನಿಗೆ ತನ್ನ ಮುಂದಿದ್ದ ಜೀಮೂತವಾಹನ--ಶಂಖಚೂಡರಲ್ಲಿ ನರನಾರು? ಉರಗವಾರು?—' ದ್ವಯೋರಪಿ ಭವತೋರ್ವಧ್ಯ ಚಿಹ್ನಮ್, ಕಃ ಖಲು ನಾಗ ಇತಿ ನಾವಗಚ್ಛಾಮಿ ' (ನಾಗಾ. V) —ಎಂದು ಭೇದಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಆಗದಾದರಂದಲೂ, ಈಗಲೂ ಗರುಡಪಕ್ಷಿ ಸರ್ಪಗಳನ್ನು ಕೊಂದು ತಿನ್ನುತ್ತದಾದರೂ ಆ ವಸ್ತುಸ್ಥಿತಿಗೆ ತೀರ ವಿರೋಧವಾಗಿ ಗರುಡನು ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ತಾನು ನಾಗರನ್ನು ಕೊಲ್ಲಿನೆಂದು ಅಭಯವಿತ್ತನೆಂಬುದರಿಂದಲೂ —

(೧) ಏವಮಸ್ತು ನ ಭೋಕ್ಷ್ಯೇಹಂ ನಾಗಾನ್ ಶಾಂತಮತಃಸರಮ್ ||

(ಕಥಾ. ೨೦. ೧೯೫)

(೨) ಸರ್ವಪ್ರಾಣಿವಧಾದೇಷ ವಿರತೋದ್ಯ ಪ್ರಭೃತ್ಯಹಮ್ ||

(ನಾಗಾ. V)

(೩) ಗರುಡೋಪ್ಯಥ ಹೃಷ್ಟಾತ್ಮಾ ವರದಸ್ತೇನ ಯಾಚಿತಃ ||

ಪ್ರದದೌ ಸರ್ವ ನಾಗಾನಾಂ ಪುಣ್ಯಾಮಭಯ ದಕ್ಷಿಣಾಮ್ ||

(ಬೃಹತ್ಕಥಾ. ೨. ೯೩೦)

ಶಂಖಚೂಡನು ಉರಗವೂ ಅಲ್ಲ, ಗರುಡನು ವಿಹಗವೂ ಅಲ್ಲ, ಜೀಮೂತವಾಹನ ನಂತೆಯೇ ಅವರೂ ಮನುಷ್ಯರೆಂದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಶಂಖಚೂಡ ಎಂಬುದು ಆ ನಾಗನ ಅಂಕಿತನಾಮವಲ್ಲ; ಏಕೆಂದರೆ ಆತನ ಈ ಮಾತುಗಳಿಂದ—

(೧) ನ ಖಲು ಶಂಖಧವಲಂ ಶಂಖಪಾಲಕುಲಂ

ಶಂಖಚೂಡೋ ಮುನೀನೀಕರಿಷ್ಯತಿ | (ನಾಗಾ. IV)

(೨) ನ ಚಾಹಂ ಮುಲಿನೀಕರ್ತುಂ ಶಂಖಪಾಲಕುಲಂ ಶುಚಿ |

(ಕಥಾ. 90. ೧೪೦)

(೩) ನ ನಾನು ಶಂಖಧವಲಂ ಶಂಖಪಾಲ ಮಹಾಕುಲವರ್ |

ಮಯಾಪಿ ಶಂಖಚೂಡೇನ ಸತ್ತ್ವಭಂಗಾತ್ಕಲಂಕೃತೇ ||

(ಬೃಹತ್ಕಥಾ. 9. ೮೯೩)

ಆತನು ಶಂಖಪಾಲ ಎಂಬ ಕುಲಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವನು, ಆ ಶಂಖಚೂಡ ಎಂಬುದರ ಚೂಡ ಎಂಬ ಪರಪದದಿಂದ ಆ ಶಂಖಪಾಲಕುಲದ ಪ್ರಾಯಶಃ ನಾಯಕನೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ.

ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ದಕ್ಷಿಣಭಾರತದಲ್ಲಿ ನಾಗರೆಂಬ ಅನಾರ್ಯ ಜಾತಿಯ ಜನರು ನೆಲಸಿದ್ದರು. ಪ್ರಾಯಶಃ ಅವರೇ ಇಲ್ಲಿಯ ಮೂಲ ನಿವಾಸಿಗಳೇನೋ. ಬಹಳ ಹಳಗಾಲದಲ್ಲಿ ಆಯಾ ಜನರಿಗೆ ಆಯಾ ಲಾಂಛನಗಳು (totems) ಇದ್ದು ಆ ಲಾಂಛನಗಳಿಂದಲೇ ಅವರವರ ಜಾತಿಗಳಿಗೆ ಆಯಾ ಹೆಸರಾಗುತ್ತಿದ್ದಂತೆ, ನಾಗರು ಸರ್ವಲಾಂಛನರಾಗಿದ್ದು ಆ ಕಾರಣದಿಂದಲೇ ಅವರಿಗೆ ನಾಗರೆಂದು ಹೆಸರಾಗಿರಬೇಕು. ಪುರಾಣಗಳ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಬನವಾಸಿ ಪ್ರಾಂತವೂ ಮೈಸೂರು ಸಂಸ್ಥಾನದ ಶಿವಮೊಗ್ಗ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕೆಲಭಾಗವೂ ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದ ನಾಗರಖಂಡದಲ್ಲಿ ಸೇರಿದ್ದುವೆಂದು ಸ್ವಾಂದ ಪುರಾಣದಿಂದ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲಿಂದ ಬಳಿಕ 'ನಾಗರಖಂಡಮೆಟ್ಟು' (ನಾಗರಖಂಡ ೭೦) ಬನವಾಸಿ ಪನ್ನೀರ್ಚ್ಛಾಸಿರದ (೧೨೦೦೦ ಸೀಮೆಯ) ಒಂದು ಚಿಕ್ಕ ಹೋಬಳಿಯಾಗಿದ್ದಿತೆಂದು ಹಲವು ಶಾಸನಗಳಿಂದ ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ; ಉದಾ—(೧) ಚಳುಕ್ಯ ವಿನಯಾದಿತ್ಯನ ಆಳಿಕೆಯ (ಕ್ರಿ. ಶ. 680 – 696) ಶಿಕಾರಿಪುರ ನಂ. 154 (ಬಂ. ೪ — ನಾಯ ಖರ್ಣ್ಡ),^೧ (೨) ಶಾ. ಶ. ೮೪೦^೨ ಬಹುಧಾನ್ಯ ಸಂ | = ಕ್ರಿ. ಶ. 918-19ನೆಯ ಶಿಕಾರಿಪುರ 219,^೧ (೩) ಶಾ. ಶ. ೯೩೮ ರಾಕ್ಷಸ ಸಂ | = ಕ್ರಿ. ಶ. 1015--16ರ ಶಿಕಾರಿಪುರ 220,^೧ (೪) ಶಾ. ಶ. ೯೯೬ = ಕ್ರಿ. ಶ. 1074 ರ ಶಿಕಾರಿಪುರ 221,^೧ (೫) ಶಾ. ಶ. ೧೧೨೯ ಪ್ರಭವ ಸಂ | ಶ್ರಾವಣ ಪೂರ್ಣಿಮಿ ಬೃಹಸ್ಪತಿವಾರ ಸೋಮಗ್ರಹಣ = ಕ್ರಿ. ಶ. 1207 ಅಗೋಸ್ತು 9 ಗುರುವಾರ ಚಂದ್ರಗ್ರಹಣದಂದಿನ ಶಿಕಾರಿಪುರ 235^೧ ಇತ್ಯಾದಿ. ಆತನ ಯಾವಂದೊಮ್ಮೆ ಪ್ರಾಯಶಃ ಉತ್ತರ

^೧ EC, VII. ಸೊರಬದ (EC, VIII) ಹಲವು ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿಯೂ ನಾಗರಖಂಡದ ಹೆಸರಿದೆ; ಉದಾ— ಸೊರಬ ನಂ. 234, 263, 276, 286 ಇ.

^೨ ಈ ಶಿಕಾರಿಪುರ 219 ನೆಯ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ' ಅಂಕಾನಾಂ ವಾಮತೋ ಗತಿಃ ' ಎಂಬ ಸೂತ್ರ ವನ್ನು ಲೆಕ್ಕಿಸದೆ, ಶಾ. ಶ. ೮೪೦ ನೆಯ ವರ್ಷವನ್ನು ' ವಸು (= ೮) --- ಜಲರಾಸಿ (= ೪) --- ವಾರಿದ ಪಥಂ (= ಅಕಾಶ = ೦) ' ಎಂದು (ಬಂ. ೨೬) ವಿಪರ್ಯಯವಾಗಿ ಹೇಳಿದೆ.

ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಸಮುದ್ರ ಕರಾವಳಿಯನ್ನೂ ಒಳಕೊಂಡಿದ್ದ ನಾಗರಖಂಡವು ಪುರಾಣಗಳಿಂದ ಈಚೆ ಬರಬರುತ್ತ ಸಂಕುಚಿತವಾಗಿರಬೇಕು. ಈ ನಾಗರಖಂಡ ಎಂಬ ಹೆಸರಲ್ಲಿಯ ನಾಗರವು ಸಂಸ್ಕೃತ ಶಬ್ದ ಹೇಗೂ ಅಲ್ಲ; ಅದು ಅನಾರ್ಯ ಭಾಷೆಯ ನಾಗ ಎಂಬುದರ ರೂಪಭೇದವೂ (ಉದಾ— ನಾಗರವಕ್ಕೆಗ = ವಿಷ್ಣು) ಇಲ್ಲವೆ ಅದರ ಷಷ್ಠಿಯ ಬಹುವಚನವೂ (ಉದಾ- ನಾಗರ ಪಂಚಮಿ) ಆಗಿರಬೇಕು. ಉದಾಹರಣೆಯಾಗಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ, ಬಹಳ ಹಿಂದೆ ನಮ್ಮ ಮಂಜೇಶ್ವರಕ್ಕೆ 'ಶಂಕರಮಲೆ' ಎಂದು ಹೆಸರಿತ್ತೆಂದು ಪರಂಪರಾಗತವಾದ ಐತಿಹ್ಯವಿದೆ. ಈ ಹೆಸರು ಅರಿಸಮಾಸವೂ ಅಲ್ಲ, ಶಂಕರ ಎಂದರೆ ಶಿವನೆಂದು ಅರ್ಥವೂ ಅಲ್ಲ, ಇದರ ಅರ್ಥ ಶಂಕ ಎಂಬ ಜಾತಿಯ ಜನರಿದ್ದ ಮಲೆ ಎಂದು. ಅತವನ ಇಲ್ಲಿ ಶಂಕರ ಎಂಬುದು ಶಂಕ ಎಂಬುದರ ಷಷ್ಠಿಯ ಬಹುವಚನ ಹೇಗೋ ಹಾಗೆಯೇ ನಾಗರಖಂಡದಲ್ಲಿಯ ನಾಗರವೂ ನಾಗ ಎಂಬುದರ ಷಷ್ಠಿಯ ಬಹುವಚನವಾಗಿರಬೇಕು. ಈಗಲೂ ದಕ್ಷಿಣ ಕೇರಳದಲ್ಲಿ ಕಡಲಕರೆಯ ಒಂದು ಜಾತಿಯ ಬೆಸದರನ್ನು ಚಂಗ (= ಶಂಕ) ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ತಿರುವಾಂಕೋಡು ಸಂಸ್ಥಾನದ ತೆಂಕಲಲ್ಲಿ ಕೊಲ್ಲಂ (Quilon) ಎಂಬಲ್ಲಿದ್ದ ಹಳೆಯದೊಂದು ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಚಂಗನಾಡು (= ಶಂಕನಾಡು) ಎಂದು ಹೆಸರಿತ್ತು. ಆ ಕೊಲ್ಲಂ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಚಂಗನೂರು (= ಶಂಕನೂರು) ಎಂಬ ಊರೂ ಇದೆ, ಅದಕ್ಕೂ ತೆಂಕಲಲ್ಲಿ ಕನ್ಯಾಕುಮಾರಿಯ ನೆರೆಯಲ್ಲಿ ನಾಗರಕೊಯಿಲ್ (Nagarcoil) ಎಂಬ ಊರೂ ಇದೇ (ಕೊಯಿಲ್ = ದೇವಾಲಯ ಅಥವಾ ಅರಮನೆ). ಉತ್ತರಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿಯ ಗೋಕರ್ಣ ಎಂಬ ಹೆಸರಿಗೂ ಸರ್ಪ = ನಾಗ ಎಂಬ ಅರ್ಥವಿದೆ.^೧ ತುಳುನಾಡಿನ ಹೆಸರೆಂದು ಮಹಾಕೂಟದ ಸ್ತಂಭಲೇಖ ದಿಂದ ಮೇಲೆ ಕಂಡಿರುವ ಆಳುಕ ಎಂಬುದಕ್ಕೂ ಸರ್ಪರಾಜ = ನಾಗರಾಜ ಎಂದು ಅರ್ಥವಿದೆ.^೨ ಹೀಗೆಂಬುದರಿಂದ ಶಂಕ (ಚಂಗ) ವೇ ಸಂಸ್ಕೃತಿಸಲ್ಪಟ್ಟು ಶಂಖ ಎಂದಾದ ಆ ಶಂಖಕುಲದ ನಾಗರು ಪಶ್ಚಿಮ ಕರಾವಳಿಯಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಕನ್ನಡದಿಂದಾದ ದರೂ ಕನ್ಯಾಕುಮಾರಿಯ ವರೆಗೆ ನೆಲಸಿದ್ದರೆಂದೂ, ಅತವನ ಪುರಾಣಗಳ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಹಿಂದೆ ಉತ್ತರಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕರಾವಳಿಯ ಪ್ರದೇಶವೂ ನಾಗರ ಖಂಡದಲ್ಲಿ ಒಳಪಟ್ಟಿರಬೇಕೆಂದೂ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವುದರಿಂದ, ಶಂಖಪಾಲ ಕುಲದವ ನೆಂಬ ಶಂಖಚೂಡನು ಆ ಶಂಖ ಜಾತಿಯ ನಾಗನೇ ಸರಿ.

ಜೀಮೂತವಾಹನನ ಕಥೆಯಿಂದ ನಮ್ಮಾ ವಿಚಾರದ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಸಾಕಾದ ವಿಷಯವಿಷ್ಟೇ—

೧ ಗೋಕರ್ಣ : ಪ್ರಮುಖಾಂತರೇ || ಅಂಗುಷ್ಠಾನಾಮಿಕೋನ್ಮಾನೇ ಮೃಗೇಶ್ವತರ ಸರ್ಪಯೋಃ || (ಹೇಮಚಂದ್ರನ ಅನೇಕಾರ್ಥಸಂಗ್ರಹ, ೭೯೯-೮೦೦) ೨ FKD, ಪು. 309.

ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕರಾವಳಿಯಲ್ಲಿ ನಾಗರೆಂಬ ಅನಾರ್ಯ ಜಾತಿಯ ಮೂಲ ನಿವಾಸಿಗಳಿದ್ದರು. ಅವರಿಗೂ ಅವರಂತೆಯೇ ಅನಾರ್ಯರೂ ಅಥವಾ ಅವರಂತಲ್ಲದೆ ಆರ್ಯರೂ ಆಗಿದ್ದ ಗರುಡರೆಂಬವರಿಗೂ (ಅನುಬಂಧ) ಹೆಣಗಾಟ ಆಗುತ್ತಲೇ ಇತ್ತು. ಗರುಡರು ನಾಗರನ್ನು ಗೆದ್ದದೂ ಸಾಲದೆ, ಅವರನ್ನು ನಿಟ್ಟೂರಸಲೆಂದೇನೋ ಪದೇ ಪದೇ ಹಿಂಸಿಸುತ್ತಲಿದ್ದರು. ವಿದ್ಯಾಧರ ಜಾತಿಯವರ ನಿವಾಸಸ್ಥಾನವಾದ ಹಿಮಾಚಲದ ತಪ್ಪಲಲ್ಲಿಯ ಕಾಂಚನ ಪುರದ ವಿದ್ಯಾಧರ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯ ಯುವರಾಜನೂ ಬೋಧಿಸುತ್ತಾನೂ (ಕಥಾ— 22. ೧೬—೧೭, 90. ೩, ೫; ಅವದಾನ— 108. ೨, ೧೮೯; ಬೃಹತ್ಕಥಾ— 9. ೭೬೬, ೯೩೩) ಎಂಬ ಕಾರಣ ಆರ್ಯ ಜಾತಿಯವನೆಂದು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಿರುವ ಜೀಮೂತ ವಾಹನನು^೧ ಸೋತು ಸಾಯಕೊಲ್ಲಲ್ಪಡುವ ಆ ನಾಗರನ್ನು ಕಂಡು ಕನಿಕರಿಸಿ, ಅವರ ಪರವಾಗಿ ಗರುಡರೊಂದಿಗೆ ಸಂಧಾನಿಸಿ, ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಅವರು ನಾಗರನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿದಂತೆ ಅವರೊಳಗೆ ಒಪ್ಪಂದ ಮಾಡಿಸಿರಬೇಕು—

(೧) ಜೀಮೂತವಾಹನ :—

ನಿತ್ಯಂ ಪ್ರಾಣಾಭಿಘಾತಾತ್ ಪ್ರತಿವಿರಮ ಕುರು ಪ್ರಾಕೃತಸ್ಯಾಸುತಾಪಂ
ಯತ್ನಾತ್ ಪುಣ್ಯಪ್ರವಾಹಂ ಸಮುಪಚಿಂತು ದಿಶನ್ ಸರ್ವ ಸತ್ತ್ವೇಷ್ವಭೀತಿಮ್ |

....
ಗರುಡ :— ಯದಾಜ್ಞಾ ಪಯಸಿ |.....

ಸರ್ವ ಪ್ರಾಣಿನಧಾದೇಷ ವಿರತೋದ್ಯ ಪ್ರಭೃತ್ಯಹಮ್ |

....
ಸಮಾಜೋ ನಾಗಾನಾಂ ವಿಚರತು ಮಹೋದನ್ವತಿ ಸುಖಮ್ || (ನಾಗಾ. V)

(೨) ಏವಮಸ್ತು ನ ಭೋಕ್ಷ್ಯೇಹಂ ನಾಗಾನ್ ಶಾಂತಮತಃ ಪರಮ್ ||

(ಕಥಾ. 90. ೧೯೫)

(೩) ಗರುಡೋಪ್ಯಥ ಹೃಷ್ಣಾತ್ಮಾ ವರದಸ್ತೇನ ಯಾಚತಃ |

ಪ್ರದದೌ ಸರ್ವ ನಾಗಾನಾಂ ಪುಣ್ಯಮಭಯಂ ದಕ್ಷಿಣಾಮ್ ||

(ಬೃಹತ್ಕಥಾ. 9. ೯೩೦)

ಉತ್ತರಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಐತಿಹ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಚೀನತಮವೆಂದು ಸಾಕಷ್ಟು ಸುನಿಶ್ಚಿತವಿರುವ ಈ ಕಥೆಯಿಂದ ಇಷ್ಟನ್ನಾದರೂ ಐತಿಹಾಸಿಕ ತಥ್ಯವೆಂದು ಒಪ್ಪಬಹುದು.

೧ ಪಶ್ಚಿಮ ಕರಾವಳಿಯ ಉತ್ತರ-ದಕ್ಷಿಣ ಕೊಂಕಣಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಗಟ್ಟಿದ ಮೇಲಣ ಕರಾಡ ದೇಶದಲ್ಲಿಯೂ ಆಳಿದ ಶಿಲಾಹಾರ ಎಂಬ ವಂಶದ ಆ ಮೂರೂ ಶಾಖೆಯ ಅರಸರು ತಾವು ಜೀಮೂತವಾಹನನ ಅನ್ವಯದವರೆಂದು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು; ಅವರು ಗರುಡ ಧ್ವಜರಾಗಿದ್ದರು. (FKD, ಪು. 536).

ವೇದಗಳಲ್ಲಿ ಸರ್ಪಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ಅಹಿ (= ಗ್ರೀಕ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ Ophis) ಎಂಬ ಪದವಿದೆಯಲ್ಲದೆ, ನಾಗ ಎಂಬ ಪದವಿಲ್ಲ; ಪ್ರಾಯಶಃ ಪೂರ್ವತರವಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಇಲ್ಲ. ಐತರೇಯ ಬ್ರಾಹ್ಮಣದಲ್ಲಿ (VII. ೧೮)

ಏತೇಂಧ್ರಾಃ ಪುಂಡ್ರಾಃ ಶಬರಾಃ ಪುಲಿಂದಾ ಮೂತಿಬಾ

ಬಹವೋ ಭವಂತಿ | ವೈಶ್ವಾಮಿತ್ರಾ ದಸ್ಯೂನಾಂ ಭೂಯಿಷ್ಠಾಃ |

ಎಂಬಲ್ಲಿ ಅ(ಆ)ಂಧ್ರ - ಶಬರರೇ ಮೊದಲಾದ ದಾಕ್ಷಿಣಾತ್ಯ ಜನಪದಗಳ ಉಲ್ಲೇಖವಿರುವುದರಿಂದ, ಅದರ ರಚನಕಾಲಕ್ಕೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಹಿಂದೆಯೇ ಆರ್ಯರು ದಕ್ಷಿಣಾ ಪಥಕ್ಕೆ ಬಂದಿರಬೇಕೆಂದು ಊಹಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಹಾಗೆ ಯಾವಂದೂ ಹಿಂದೆ ಉತ್ತರಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿದ ಆರ್ಯರು ಅಲ್ಲಿಯ ಮೂಲ ನಿವಾಸಿಗಳಾದ, ಅಥವಾ ಹೇಗೂ ಆಗ್ಗೆ ಅಲ್ಲಿದ್ದ, ಅನಾರ್ಯರಾದ ನಾಗರನ್ನು, ಪ್ರಾಯಶಃ ಅವರ ಸರ್ಪಲಾಂಛನವನ್ನು ಕಂಡೇನೋ, ತಮ್ಮ ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಅಹಿ - ಅಹಯಃ ಎಂದಿರಬೇಕು, ಆ ಜನಪದನಾಮದಿಂದ ಅವರ ದೇಶವನ್ನೂ ಅಹಿ - ಅಹಯಃ (ಉದಾ— ಕಾಶ್ಮೀರಾಃ = ಕಾಶ್ಮೀರದೇಶ ಹಾಗೂ ಆ ದೇಶದ ಜನರು) ಎಂದಿರಬೇಕು. ಕಾಲಕ್ರಮೇಣ ಅಹಯಃ ಎಂಬ ಆ ನಾಗರು ಆರ್ಯರ ಜಾತಿಗಳಲ್ಲಿ ಹೀರಲ್ಪಡುತ್ತಲೆ, ಹಾಗೂ ಅದರೊಂದಿಗೆ ಅವರಿಗೂ ಅವರ ದೇಶಕ್ಕೂ ಅಹಯಃ ಎಂದು ಹೆಸರಾದ ಕಾರಣವೂ ಮರೆತುಹೋಗುತ್ತಲೆ, ಅಜ್ಞಾತಾರ್ಥವಾದ ದೇಶನಾಮವು ಸುಜ್ಞಾತವಾದ ದೇಶನಾಮದೊಂದಿಗೆ ಸಾಹಜಿಕವಾಗಿ ಭ್ರಮಿಸಲ್ಪಡುವ ಲೋಕ ರೂಢಿಯ ಮೇರೆಗೆ, ಅಹಯಃ ಎಂಬ ಆ ದೇಶನಾಮವು ಅದರ ತಕ್ಕಷ್ಟು ಸರಾಸವಾದ ಹಾಗೂ ಸುವಿದಿತವಾದ ನರ್ಮದಾತೀರವರ್ತಿಯಾದ ಹೈಹಯದೊಂದಿಗೆ ಭ್ರಮಿಸಲ್ಪಟ್ಟು ಅದರ ಹೈಹಯ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ನಡೆದುಬಂದಿರಬೇಕು.

ಹಾಗಾದರೆ ' ಪ್ರಪಂಚಹೃದಯ ' ದಲ್ಲಿ ಸಪ್ತಕೋಂಕಣದಲ್ಲಿಯ ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಗೆ ಹೇಳಿರುವ ಪಶು = ಪಶುಕ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಗತಿ ಏನು ? ಈ ಹೆಸರು ಅನ್ಯತ್ರ ದೊರೆವುದಿಲ್ಲ, ಏವಂಚ ನಾನು ಬೇರೆಲ್ಲಿಯೂ ಕಂಡಿಲ್ಲ. ನನಗಾದರೂ ಪಶು(ಕ)ವು ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡದ ಹೈಗ ಎಂಬ ರೂಢನಾಮದ ಪುನಃ ಸಂಸ್ಕೃತಿಸಿದ ರೂಪವೆಂದೇ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಕ್ರಿ. ಶ. ೬ನೆಯ ಶತಕಕ್ಕಿಂತ ಹಿಂದಣ ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ ಪುರಾಣದಲ್ಲಿಯೂ ಬೃಹತ್ಸಂಹಿತೆಯಲ್ಲಿಯೂ, ಅವಕ್ಕೂ ೪ ಶತಮಾನಗಳ ಹಿಂದಣ ಕ್ರಿ. ಶ. ೭ನೆಯ ಶತಕದ ಪ್ರೊಲೆಮಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಹೈಹಯ ಎಂದಿರುವ ಉತ್ತರಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಪಶು ಎಂಬ ಹೆಸರಿದ್ದಂತೆಯೂ ತಿಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ, ಮೇಲೆ ಕಂಡಿರುವಂತೆ ಕ್ರಿ. ಶ. ೯ನೆಯ ಶತಕಕ್ಕಿಂತ ಹಿಂದೆ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಹ-ಕಾರವೂ ಇದ್ದಿಲ್ಲ, ಹ-ಹ-ಕಾರಗಳ ವ್ಯತಿಹಾರವೂ ಇದ್ದಿಲ್ಲದ ಕಾರಣ, ಹೈಹಯ (ಕ)ವು ಪಶುಕವಾ

ಗಲೂ, ಪಶು (ಕ) ವು ಹೈಹಯಕವಾಗಲೂ ಸಾಧ್ಯವೂ ಅಲ್ಲ. ಆದಕಾರಣ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಹ-ಕಾರವಿದ್ದಿಲ್ಲದಂದೂ ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಗೆ ಹೈಗ-ಹೈವೆ ಎಂಬ ಹೆಸರು ಇದ್ದಿರಬಹುದಾದರೆ (ಮತ್ತು ಹಾಗಾದರೆ ಮಾತ್ರ), ಆ ಹ-ಕಾರವು ಹೈಹಯ = ಹೈಹಯಕದ ಆದ್ಯ ಹ-ಕಾರವೋ, ಅಥವಾ ಅಹಿ = ಅಹಿಕವು ಸುಲಭವಾಗಿ ಅಹಿಕ-ಹೆಇಕ-ಹಯ್ಕು (ಹೈಕ)-ಹಯ್ಗು (ಹೈಗ) ಎಂದು ಮಾರ್ಪಡುವುದರಿಂದ, ಅಹಿಕ (= ಅಹಿದೇಶ, ಅಹಯಃ) ದ ಉಚ್ಚಾರದಲ್ಲಿ ಸ್ವರಹೀನವಾದ (aphasis) ಆದ್ಯ ಅ ಕಾರದ ಎಡೆಯಲ್ಲಿ ಬಂದ ಅನಂತರದ ಹ-ಕಾರವೋ ಆಗಿರಬೇಕು. ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಹಯ್ವೆ-ಹೈವೆ-ಪಯ್ವೆ ಎಂಬ ಹೆಸರಾದರೂ, ನಾನು ಕಂಡಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಕ್ರಿ. ಶ. 10ನೆಯ ಶತಮಾನದಿಂದ ಈಚೆಯವೇ^೧ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ; ಉದಾ—

(೧) ಶಾ. ಶ. ೯೯೭ ಪಿಂಗಳ ಸಂ| ಅಕ್ಷಯ ತದಿಗೆಯ ಅಮಾವಾಸ್ಯೆ (ಅಂದರೆ ಚೈತ್ರ ಬಹುಳ ಅಮಾವಾಸ್ಯೆ) ಆದಿತ್ಯವಾರ = ಕ್ರಿ. ಶ. 1077 ಮಾರ್ಚ್ 26 ನೆಯ ತಾರೀಖಿನ ಸೊರಬ 262ನೆಯ ಶಾಸನದಿಂದ^೨ ಆಗ್ಗೆ ಬನವಾಸಿಯನ್ನು ಆಳುತ್ತಿದ್ದನೆಂದು ತಿಳಿದ ಕಾದಂಬ ಕೀರ್ತಿವೇವನ ಆಳಿಕೆಯ ತೇದಿಯಿಲ್ಲದ ಸೊರಬ 470 ರಲ್ಲಿ^೩ ಹೈಯ್ವೆ (ಬಂ. ೩) ಎಂದಿದೆ; (೨) ಶಾ. ಶ. ೧೦೩೪ ನಂದನ ಸಂ| = ಕ್ರಿ. ಶ. 1112 ರ ಸೊರಬ 468 ರಲ್ಲಿ^೪ ಹೈವೆ (ಬಂ. ೩) ಎಂದಿದೆ; (೩) ಗೋಕರ್ಣಪುರವರಾಧೀಶ್ವರನೆಂಬ ಪಾಂಡ್ಯ ಕಾಮದೇವನ ಚಾಳುಕ್ಯ ವಿಕ್ರಮ ವರ್ಷ

೧ ರಾಷ್ಟ್ರಕೂಟ ಕಕ್ಕಲನ ಆಳಿಕೆಯ (ಕ್ರಿ. ಶ. 972-973) ಸೊರಬ 479 ರಲ್ಲಿಯ (EC, VIII) ' ಪಯ್ವೆಗುಂದದಬ್ಬೆಗೆ ಕಲೆಯಂ ಪರಸಿಯರಸಂಗೆ ಪುತ್ರನಂ ಪಡೆದು ' (ಬಂ. ೬) ಎಂಬಲ್ಲಿ ' ಪಯ್ವೆ ' ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಷಷ್ಠೀ ವಿಭಕ್ತಿಯ ಏಕವಚನ ಪ್ರತ್ಯಯ ಇಲ್ಲದಿರುವುದರಿಂದ, ಅದಕ್ಕೆ ' ಪಯ್ವೆಯು (= ಹೈವೆಯು) ಗುಂದದಬ್ಬೆ (ಎಂಬ ದೇವತೆ) ಗೆ ಎಂದು ಮೆ| ರೈಸರು (Mr. Lewis Rice) ಮಾಡಿರುವ ಅರ್ಥವನ್ನು (EC, VIII. Part I : English Translations, ಪು. 81) ಒಪ್ಪಲಾಗುವದಿಲ್ಲ. ಅದನ್ನು ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ಅರ್ಥವಿಸಿದರೆ, ' ಪಯ್ವೆಗುಂದದ (ಅಂದರೆ ಪಯ್ವೆಗುಂದ ಎಂಬಲ್ಲಿಯ) ಆಬ್ಬೆ (= ತಾಯಿ, ಅಂದರೆ ದೇವತೆಗೆ) ' ಎಂದಾಗುವುದರಿಂದ, ಅದರಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಸ್ಥಳವಿಶೇಷವು ಪಯ್ವೆಗುಂದ ಎಂಬ ಯಾವುದೊಂದು ಊರಲ್ಲದೆ (ಉದಾ— ಧಾರವಾಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ನವಲಗುಂದ, ನರಗುಂದ, ಮುಳಗುಂದ, ಹುನಗುಂದ ಇತ್ಯಾದಿ), ಪಯ್ವೆ (= ಹಯ್ವೆ, ಹೈವೆ) ಎಂಬ (ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ) ದೇಶವಲ್ಲ. ಅದಲ್ಲದೆ ಯಾವೊಂದು ದೇವತೆಯ ಅಧಿಷ್ಠಾನವನ್ನು ಹೆಸರಿಸುವಲ್ಲಿ, ಆ ದೇವತೆಯ ಗುಡಿ ಇರುವ ಊರಿನ ಹೆಸರನ್ನೇ ಹೇಳುವ ವಾಡಿಕೆಯಲ್ಲದೆ, ಆ ಊರಿರುವ ನಾಡಿನ ಹೆಸರನ್ನಲ್ಲ.

೨ EC, VIII.

೩೩ನೆಯ ನಂದನ ಸಂ| ಪುಷ್ಯ ಸಿತ ೪ ಮಹೀಜನಾರ ಉತ್ತರಾಯಣ = ಕ್ರಿ. ಶ. 1112 ದಶಂಬರ 24 ಮಂಗಳವಾರದ ಶಿಕಾರಿಪುರ 99ನೆಯ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಕೊಂಕಣ ಧಾತ್ರೀ ವನಿತೆಯ ಕಂಕಣದಂತೆ ಸೆವೆ ಹೈವೆ' (ಬಂ. ೧೭) ಎಂದಿದೆ; (೪) ಗೋವೆಯ ಅರಸನಾದ ಕಾದಂಬ II ಜಯಕೇಶಿಯ ಕ್ರಿ. ಶ. 1125 ರ ನರೇಂದ್ರದ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಪಯ್ಯೆ ೫೦೦ ಎಂದಿದೆ; (೫) ಶಾ. ಶ. ೧೦೬೩ ನೆಯ (' ದುರ್ಮುಕಿ ' ಅಲ್ಲ) ದುರ್ಮತಿ ಸಂ| = ಕ್ರಿ. ಶ. 1141ನೆಯ ಕಡೂರು 102 ನೆಯ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ' (ಹಯಿ) ವ ಹನ್ನೆರಡು ' ಎಂದಿದೆ, ಇತ್ಯಾದಿ.

ಇವಲ್ಲಿ ಆ ಹೆಸರು ಹಯ್ಯೆ-ಹೈವೆ-ಪಯ್ಯೆ ಎಂದಿರುವುದನ್ನು ಪರಿಭಾವಿಸಿದರೆ, ಆಗಣ ಅಂದರೆ 10ನೆಯ ಶತಮಾನದಿಂದ ಈಚೆಯ, ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಪ-ಹ-ಕಾರಗಳ ವ್ಯತಿಹಾರವಿದೆ ಎಂದು ತಿಳಿದಂತೆಯೇ, ಪಯ್ಯೆ ಎಂಬ ರೂಪವು ಹಯ್ಯೆ ಆಯಿತೋ ಅಥವಾ ಹಯ್ಯೆ ಎಂಬುದು ಪಯ್ಯೆ ಆಯಿತೋ ಎಂದು ವಿಚಾರಿಸಿದರೆ, ಹಯ್ಯ (ಹೈಗ) ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಪಯ್ಯ (ಪೈಗ) ಎಂಬ ರೂಪಾಂತರವಿಲ್ಲದಿರುವುದರಿಂದ, ಹಯ್ಯೆ-ಪಯ್ಯೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ (ಹಯ್ಯದ ದ್ವಿರೂಪವಾದ) ಹಯ್ಯೆಯೇ ಮೂಲರೂಪ ವಾಗಿದ್ದು, ಆ ಹಯ್ಯೆಯೇ ಕ್ರಮೇಣ ಲೋಕೋಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಮಾರ್ಪಟ್ಟು (ಉದಾ— ಹಂಸ, ಹಂಸೆ = ಪಂಸೆ^೪, ಹರ್ಷ = ಪರುಷ,^೫ ಹರಿದ್ರಾ = ಪಳದಿ^೬ ಇತ್ಯಾದಿ) ಪಯ್ಯೆ ಎಂದಾಗಿರಬೇಕಲ್ಲದೆ, ಪಯ್ಯೆಯ ಪ-ಕಾರವು ಹ-ಕಾರವಾಗಿ ಹಯ್ಯೆ ಆದುದಲ್ಲ ವೆಂದೂ ನಿಶ್ಚಿತವಾಗುತ್ತದೆ. ಉತ್ತರಕನ್ನಡದ ನಿಜವಾದ ಮೂಲನಾಮವೂ ಆ ನಾಮವಾಗತಕ್ಕ ಕಾರಣವೂ ಮರೆತುಹೋದಲ್ಲಿ, ಹಾಗೂ ಲೋಕರೂಢಿಯಲ್ಲಿರುವ ಅದರ ಹಯ್ಯ (ಹೈಗ), ಹಯ್ಯೆ (ಹೈವೆ), ಹಯಿವ (ಹೈವ) ಎಂಬ ಹೆಸರುಗಳೂ ಪ್ರಾಯಶಃ ಗ್ರಾಮ್ಯ, ಅತಃಪವ ಶಿಷ್ಟಾಚಾರಕ್ಕೆ ಸಲ್ಲವೆಂದೇನೋ ತೋರಿದಲ್ಲಿ, ಹೈಹಯ — ಹೈಹಯಕದಿಂದ ಲೋಕವಾಡಿಕೆಯಲ್ಲಾದ ಹೈವ (ಹೈವೆ)—ಹೈಗಗಳ ಪರಾವೃತ್ತಿಯಿಂದ ಪಶುವ — ಪಶು ಎಂದೂ ಪಶುಕ — ಪಶು ಎಂದೂ ಸಂಸ್ಕೃತ ಹೆಸರನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಂಡರೆ ಸಹಜವೇ; ಅದೇ ಆ ಬಳಿಕ (ಪಶು = ಗೋ) ಗೋರಾಷ್ಟ್ರ ಎಂದು ಆಗಿರಲೂಬಹುದು. ಇದೇ ಓಸಾದಿಯ ಮಾರ್ಪಾಟೆದೊಂದು ದೃಷ್ಟಾಂತವನ್ನು ಕೊಡುವುದಾದರೆ, ನೇತ್ರಾವತಿ ಮತ್ತು ಫಲ್ಗುನಿ ಎಂಬ ೨ ನದಿಗಳ ಸಂಗಮ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿರುವಕಾರಣ ಕೂಡಲ ಎಂಬ ಮೂಲ ನಾಮ ಉಳ್ಳ (ಹಾಗೂ ತುಳು ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಈಗಲೂ ಕೂಡಲ ಎಂದೇ ಕರೆಯಲ್ಪಡುವ) ನಮ್ಮ ಮಂಗಳೂರಿನ

೦ EC, VII. ೨ FKD, ಪು. 568; 452. ೩ EC, VI.

೪ Kittel : Kannada-English Dictionary, ಪು. 916; 1618.

೫ ಅದೇ, ಪು. 954; 1638. ೬ ಅದೇ, ಪು. 964; 1635.

ಆ ಕೂಡಲ ಎಂಬ ಹೆಸರು ಲೋಕೋಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಕೊಡಿಯಾಲ — ಕೊಡೆಯಾಲ ಎಂದಾಗಿ, ಕೊಡೆಯಾಲದ ಪೂರ್ವಪದವಾದ ಕೊಡೆಯಿಂದ ಆ ಹೆಸರು ಭತ್ಯಪುರ ಎಂದು ಸಂಸ್ಕೃತಿಸಲ್ಪಟ್ಟವೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಹೀಗೆಂಬುದರಿಂದ ಪಶು(ಕ)ವು ಹೈಗದ ತತ್ಸಮಿಸಿದ ರೂಪವಲ್ಲದೆ ಹೈಗ ದೇಶದ ಮೂಲನಾಮವಾಗಿರಲಾರದು.

ಇಲ್ಲಿ ಇದೊಂದು ಸಾಹಜಿಕವಾದ ಶಂಕೆಯಾಗಬಹುದು. ಕ್ರಿ. ಶ. 1108 ನೆಯ ಧಾರವಾಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕರ್ಗುದರಿಯ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ^೧ ಕದಂಬರ ಮೂಲಪುರುಷ ನಾದ ಮಯೂರವರ್ಮನು ಹಿಮಾಲಯದತ್ತಣಿಂದ ಬಂದು ಅಹಿಚ್ಛತ್ರದಿಂದ ೧೮ ಮಂದಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನು ತಂದು ಕುಂತಳದೇಶದಲ್ಲಿ ನೆಲಸಿದನೆಂದೂ, ಹೊಯ್ಸಳ ವೀರಬಲ್ಲಾಳನ ಆಳಿಕೆಯ (ಕ್ರಿ. ಶ. 1173-1220) ಶಾ. ಶ. (೧೧೮೩ ಅಲ್ಲ) ೧೧೨೩ (?) = ಕ್ರಿ. ಶ. 1201 (?) ನೆಯ ಶಿಕಾರಿಪುರ 186 ನೆಯ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ^೨ ಬನವಸೆ (ಬನವಾಸಿ) ಮೊದಲಿನಿಸಿದ ಅನೇಕ ಮಹಾಮಂಡಳೇಶ್ವರನಾದ ಮುಕ್ಕಣ್ಣ (ಣ್ಣ) ಕಡ(ದ)ಂಬನು ' ದಕ್ಷಿಣಾಪಥದೊಳು ವಿಪ್ರಕುಳಮನಟಕೆಯಿನೆಳಸಿ ಪಡೆಯದೆ ತಡೆಯದೆ ನಡೆದಹಿಚ್ಛತ್ರಾಗ್ರಹಾರಮೆನಾರಾಧಿಸಿ ಸಾಧಿಸಿ ಪಡದ ಪಂನಿತ್ತಾಸಿರಾಗ್ನಿ ಹೋತ್ರ ಪವಿತ್ರದ್ವಾತ್ರಿಂಶದ್ವಿಪ್ರ ಕುಟುಂಬಮಂ' (ಬಂ. ೧೧-೧೩) ತಂದು ಸ್ಥಾಣು ಗೂಢಪುರ (ಬಂ. ೧೫) ಅಥವಾ ತಾಣಗುಂದೂರು (ಬಂ. ೧೮; ೨೫) ಎಂಬ (ಶಿವಮೊಗ್ಗ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಶಿಕಾರಿಪುರ ತಾಲೂಕಿನ) ತಾಳಗುಂದದಲ್ಲಿ ನೆಲಸಿದನೆಂದೂ, ಚಾಳುಕ್ಯ ವಿಕ್ರಮ ವರ್ಷ ೧೬ ನೆಯ ಪ್ರಜಾಪತಿ ಸಂ| ಉತ್ತರಾಯಣ ಸಂಕ್ರಾಂತಿ ಆದಿತ್ಯವಾರ, ಅಂದರೆ ಉತ್ತರ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಕಾಲಗಣನದ ಮೇರೆಗೆ ಕ್ರಿ. ಶ. 1088 ದಶಂಬರ 24ನೆಯ ತಾರೀಕಿನ ಶಿಕಾರಿಪುರ 178 ನೆಯ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ^೩ ' ಕುನ್ತಳ ವಿಷಯಾಂಗನಾ ಲಲಾಮ ಖಚಿತರತ್ನ ' ರೆಂಬ (ಬಂ. ೧೭) ಆ ತಾಣಗುಂದೂರಿನ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನು ' ಅಹಿಚ್ಛತ್ರ ಸಮಾಗತರ್ ' (ಬಂ. ೬) = ಅಹಿಚ್ಛತ್ರದಿಂದ ಬಂದವರೆಂದೂ ' ಮಯೂರವರ್ಮ ನೃಪಸ್ಯಾಷಾದಶಾಶ್ವಮೇಧ ದಕ್ಷಿಣೋಪ ಲಬ್ಧ ಚತುಶ್ಚತ್ವಾರಿಂಶದುತ್ತರಶತಗ್ರಾಮಾಧಿಷ್ಠಾಯಕರ್ ' (ಬಂ. ೮-೯) = ಮಯೂರವರ್ಮನೆಂಬ ಅರಸನು ಮಾಡಿದ ೧೨ ಅಶ್ವಮೇಧಗಳಲ್ಲಿ ದಕ್ಷಿಣೆಯಾಗಿ ಪಡೆದ ೧೪೪ ಗ್ರಾಮಗಳ ನಿವಾಸಿಗಳೆಂದೂ ಹೇಳಿದೆಯಷ್ಟೆ. ಹಾಗಾದರೆ

೧ FKD, ಪು. 560-61.

೨ EC, VII. ಈ ಶಿಕಾರಿಪುರ 186ನೆಯ ಶಾಸನದ ಕನ್ನಡ ಬರೆಹದ ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ (ಪು. 279) ಶಾ. ಶ. ಸಂಖ್ಯೆ ೧೧೮೩ ಎಂದು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷತಃ ತಪ್ಪಾಗಿ ಅಚ್ಚಾಗಿದೆ; ಅದರದೇ ರೋಮನ್ ಲಿಪಿಯು (Roman Script) ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ (ಪು. 209) ' ಶಕವರ್ಷದ ? 1123ನೆಯ ' ಎಂದಿರುವಲ್ಲಿ, ಆ ಸಂಖ್ಯೆಯ ಮುಂಗಡೆ ಪ್ರಶ್ನೆಯ ಚಿಹ್ನವಿದೆ.

೩ EC, VII.

ಆ ಮಯೂರವರ್ಮನೊ ಮುಕ್ತಾಣ್ಣ ಕದಂಬನೊ ತಂದವರೆಂಬ ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಸಹಜವಾಗಿ ಪಶ್ಚಿಮ ಕರಾವಳಿಯವರೆಗಯ್ದ ಉತ್ತರಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿಯೂ ನೆಲಸುತ್ತಲೆ, ಅಹಿಚ್ಛತ್ರದಿಂದ ಬಂದವರು. ಅಹಿಚ್ಛತ್ರಕರು, ಪರಪದದ ಲೋಪದಿಂದ ಲೋಕೋಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಅಹಿ(ಚ್ಛತ್ರ)ಕರು = ಅಹಿಕರು = ಹೈಗರು ಎಂದಾಗುವುದರಿಂದ, ಅವರ ಆ ಹೈಗ ಎಂಬ ಹೆಸರಿಂದ ಅವರು ನೆಲಸಿದ ಉತ್ತರಕನ್ನಡಕ್ಕೂ ಹೈಗದೇಶವೆಂದು ಹೆಸರಾಗಿರಬಾರದೆ? ಅತಃಪನ ಅದರ ಮೂಲನಾಮವು ಅಹಿಚ್ಛತ್ರದಿಂದ ಉಂಟಾಗಿರಬೇಕಲ್ಲವೆ? ಎನ್ನಬಹುದು. ಈ ಶಂಕೆಯ ನಿವೃತ್ತಿ ಹೀಗಿದೆ—

(೧) ಬನವಾಸಿಯ ಮೂಲಕದಂಬ ವಂಶಸ್ಥಾಪಕನ ಹೆಸರು ಇತಿಹಾಸದಿಂದ ಇಷ್ಟು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಿರುವಂತೆ, ಆತನದೇ ಚಂದ್ರವಳ್ಳಿಯ ಶಿಲಾಶಾಸನದಿಂದ ಮುಂದೆ ತಿಳಿದಂತೆ, ಮಯೂರಶರ್ಮ ಎಂದೇ ಹೊರತು, ಮಯೂರವರ್ಮ ಎಂದೂ ಅಲ್ಲ, ಮುಕ್ತಾಣ್ಣ ಕದಂಬ ಎಂದು ಸರ್ವಥಾ ಅಲ್ಲ. ಆ ಮೇಲಣ ತಾಳಗುಂದದ ಲ್ಲಿಯ ಕದಂಬ ವಂಶ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯಿಂದಲೂ ಮುಂದೆ ತಿಳಿದಂತೆ ಆತನು ಅಚ್ಚ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು; ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಆತನನ್ನು ಮಯೂರಶರ್ಮ ಎಂದದೆಯಲ್ಲದೆ ಮಯೂರವರ್ಮ ಎಂದಿಲ್ಲ. ಅತಃಪನ ಆತನು ಕ್ಷತ್ರಿಯನೂ ಅಲ್ಲ, ವರ್ಮ ಎಂಬ ಕ್ಷಾತ್ರ ಉಪಾಧಿಯೂ ಆತನಿಗೆ ಸಲ್ಲ. ಬನವಾಸಿಯ ಪೂರ್ವಕದಂಬರ ವಂಶವೂ ರಾಜ್ಯವೂ ಕೊನೆಗೊಂಡ ಎಷ್ಟೋ ಬಳಿಕಣ (ಕದಂಬ ಅಲ್ಲ) ಕಾದಂಬ ಕುಲದ ವೀರ ಸೋಮನ ಶಿಕಾರಿಪುರ 117ನೆಯ ತಾಮ್ರಶಾಸನದಲ್ಲಿ (ಬಂ. ೪-೮)—

ಹರ ಚತುರ ಲಲಾಟ ಸ್ವೇದಬಿಂದೋಃ ಕದಂಬ
ಕ್ಷಿತಿಜ ತಳ ಧರಣ್ಯಾ ಮಾವಿರಾಸೀತ್ಕದಂಬಃ |
ಸರಲ ಭುಜಚತುಷ್ಕೋ ಭಾಳನೇತ್ರಃ ಪುರಾರಿಃ
ಪರ ಇವ ನಿರವದ್ಯೋದಾರ ವಿದ್ಯಾವದಾತಃ ||

೧ EC. VII. ಈ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಶಾಲಿವಾಹನ ಶಕ ಸಂಖ್ಯೆಯೂ ಇಲ್ಲ, ಈ ವೀರಸೋಮನ ಬೇರೆ ಶಾಸನವೂ ಇಲ್ಲ, ಏವಂಚ ನಾನು ಕಂಡಿಲ್ಲ. ಇದರಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ತೇದಿಯ ವಿವರ ಹೀಗಿದೆ (ಬಂ. ೩೯-೪೦)— ವಿಳಂಬಿ ಸಂ| ಆಷಾಢ ಬಹುಳ ಅಮಾವಾಸ್ಯೆ ಸೋಮವಾರ ಸೂರ್ಯಗ್ರಹಣ. ಇದು ಕ್ರಿ. ಶ. 1118 ನೆಯ ಇಸವಿಯದೆಂದು ಮೆ| ರೈಸರು ಯಾವ ಕಾರಣದಿಂದೇನೋ ಹೇಳಿರುತ್ತಾರೆ (EC VII : Introduction, ಪು. 10, ಮತ್ತು English Translations, ಪು. 84). ಆದರೆ ದಕ್ಷಿಣ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ವಿಳಂಬಿಯಾದ ಕ್ರಿ. ಶ. 1118ರಲ್ಲಿ ಆಷಾಢ ಬ| ೩೦ ಯಂದು ಸೂರ್ಯಗ್ರಹಣ ವಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಉತ್ತರ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಕಾಲಗಣನದ ಮೇರೆಗೆ ವಿಳಂಬಿ ಸಂವತ್ಸರವಾಗುವ ಕ್ರಿ. ಶ. 1115ರಲ್ಲಾ ದರೆ ಜುಲಾಯಿ 23 ನೆಯ ತಾರೀಖು (ಸೋಮವಾರವಲ್ಲ) ಶುಕ್ರವಾರದಂದಿನ ಆಷಾಢ ಬಹುಳ ಅಮಾವಾಸ್ಯೆಯಂದು ಪೂರ್ಣ ಸೂರ್ಯಗ್ರಹಣವಿತ್ತು.

ಸಮಜನಿ ತಸ್ಮಾದೇಕಃ ಖಡ್ಗ ಬಲಾಕ್ರಾಂತ ಮೇದಿನೀ ಚಕ್ರಃ |

ನಿಜಭುಜ ನಿರ್ಜಿತ ವರ್ಮಾ ಮಯೂರವರ್ಮಾ ಧರಾಧೀಶಃ ||

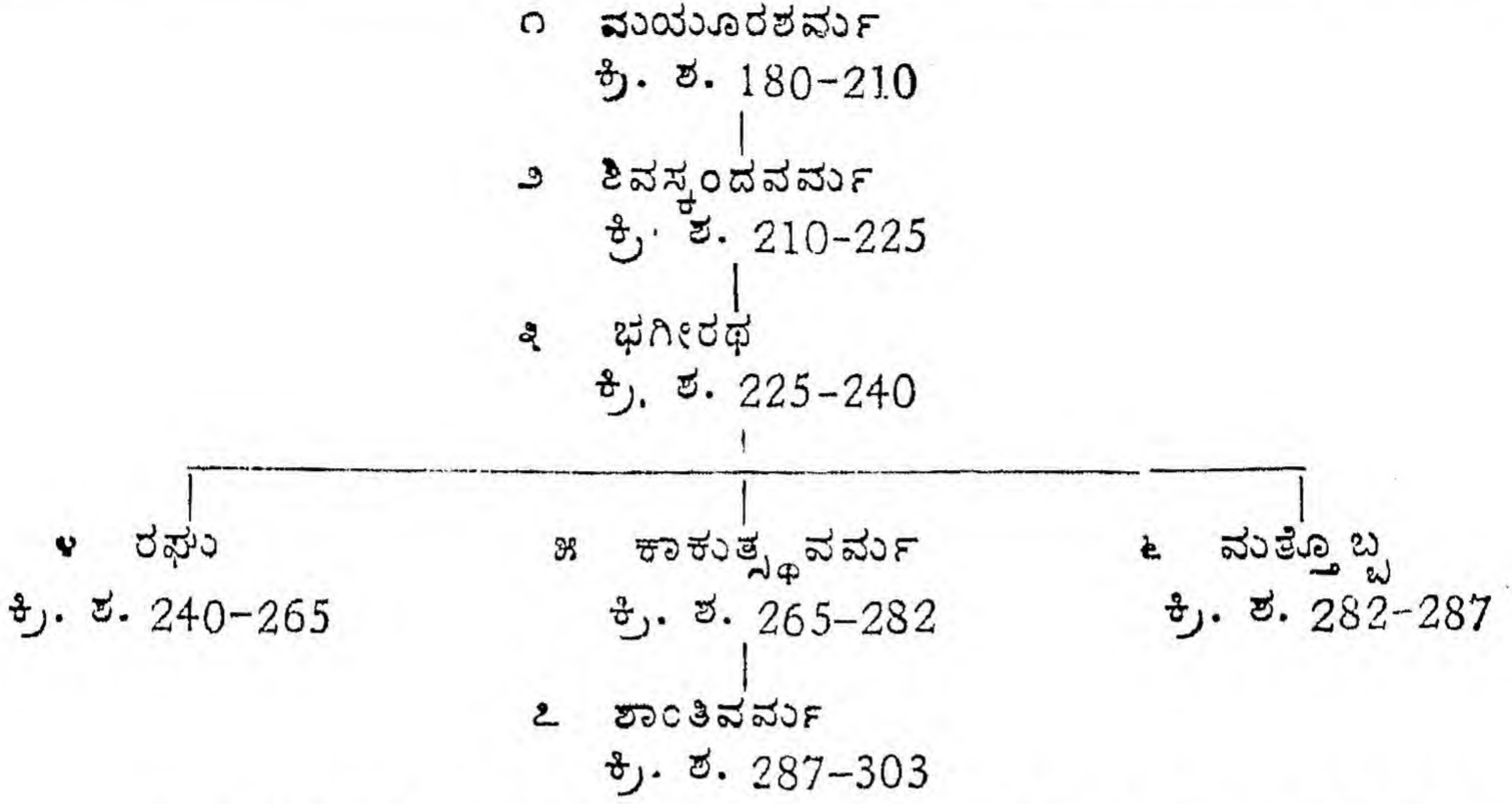
ಪರಮೇಶ್ವರನ ನೆತ್ತಿಯಿಂದ ಉದುರಿದ ಬೆನುರ್ಮನಿಯಿಂದ ಹಣೆಯಲ್ಲಿ ಕಣ್ಣಿದ್ದ^೧ ಅತವನ ಮುಕ್ಕಣ್ಣನಾದ, ಕದಂಬನೆಂಬವನು ಹುಟ್ಟಿದನೆಂದೂ ಅವನಿಗೆ ಮಯೂರ ವರ್ಮನೆಂಬ ಮಗನಾದನೆಂದೂ (ಅವರೇ ಕದಂಬರ ಮೂಲಪುರುಷರೆಂದೂ) ಹೇಳಿದೆ. ಇದೇ ಮೇರೆಗೆ ಕಾಂಚಿಯ ಪಲ್ಲವರ ರಾಜ್ಯವು ವಿದ್ವಾನ್ಮನಾದ ಬಳಿಕಣ ಕ್ರಿ. ಶ. 11ನೆಯ ಶತಕದ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಅವರ ಮೂಲಪುರುಷನು ಶಿವಾಂಶ ಸಂಭೂತ ನಾದ ಮುಕ್ಕಂತಿ ಪಲ್ಲವನೆಂದೂ ಅವನೂ ಅಹಿಚ್ಛತ್ರದಿಂದ ಅನೇಕ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಕುಟುಂಬಗಳನ್ನು ಕಾಂಚಿಯಲ್ಲಿ ತಂದಿರಿಸಿದನೆಂದೂ ಹೇಳಿದೆ. ಆ ಮುಕ್ಕಂತಿ ಪಲ್ಲವನು ಹೇಗೋ ಹಾಗೆಯೇ ಈ ಮುಕ್ಕಣ್ಣ ಕದಂಬನೂ ತೀರ ಕಾಲ್ಪನಿಕ ವ್ಯಕ್ತಿಯೇ ಸರಿ. ಕದಂಬರ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಮೂಲಪುರುಷನಾದ ಮಯೂರವರ್ಮನು ಒಂದೇ ಒಂದಾದರೂ ಅಶ್ವಮೇಧವನ್ನು ಮಾಡಿಲ್ಲ;^೨ ಆದಕಾರಣ ಆತನು ಆ ಸಲುವಾಗಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಗ್ರಾಮಗಳನ್ನು ದತ್ತಿ ಬಿಟ್ಟಿರಲಿಕ್ಕೂ ಕಾರಣವಿಲ್ಲ. ಬನವಾಸಿಯ ಪೂರ್ವಕದಂಬರಲ್ಲಿ ಮಯೂರವರ್ಮ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಅರಸನು ಇದ್ದಿಲ್ಲವಾದರೂ ಅವರಿಂದ ಹಲವು ಶತಕಗಳ ಈಚೆಯ ಹಾನುಗಲ್ಲಿನ ಕಾದಂಬರಲ್ಲಾದರೆ ಮಯೂರ ವರ್ಮ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಇಬ್ಬರು ಅರಸರಿದ್ದರು. ಅವರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನು ಶಾ. ಶ. ೯೫೬ ಹಾಗೂ ೯೬೬ ಅಂದರೆ ಕ್ರಿ. ಶ. 1034—1044ರಲ್ಲಿ ಆಳುತ್ತಿದ್ದನೆಂದೂ ಮತ್ತೊಬ್ಬನು ಶಾ. ಶ. ೧೦೫೪ ಅಂದರೆ ಕ್ರಿ. ಶ. 1131—32ರಲ್ಲಿ ಆಳುತ್ತಿದ್ದನೆಂದೂ ಅವರ ಶಾಸನಗಳಿಂದ^೩ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಅವರು ಆಳಿದ ಆ ಕ್ರಿ. ಶ. 11—12 ನೆಯ ಶತಕಗಳಲ್ಲಿ ತಾಣಗುಂದೂರು ಎಂಬ ತಾಳಗುಂದವಿರುವ ಕುಂತಳದೇಶದಲ್ಲಾಗಲಿ, ದಕ್ಷಿಣಾಪಥದಲ್ಲಿ ಬೇರೆಲ್ಲಿಯೇ ಆಗಲಿ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಇದ್ದಿಲ್ಲವೆಂದರೆ, ವಸ್ತುಸ್ಥಿತಿಗೆ ತೀರ ಪ್ರತಿಕೂಲವಾದ ಆ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ತೊಟ್ಟು ನೀರು ನಿಲ್ಲುವಂತಿಲ್ಲ.

(೨) ಬನವಾಸಿಯ ಪೂರ್ವಕದಂಬ ವಂಶಸ್ಥಾಪಕನಾದ ಮಯೂರವರ್ಮನ ಮೊಮ್ಮಗನ ಮೊಮ್ಮಗನಾದ ಶಾಂತಿವರ್ಮನ ತಾಳಗುಂದದ ಸ್ತಂಭಲೇಖದಲ್ಲಿಯ^೪ ಕದಂಬವಂಶ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಮೇರೆಗೆ ಮಯೂರವರ್ಮನಿಂದ ಶಾಂತಿ ವರ್ಮನ ವರೆಗೆ ಅವರ ಪೀಳಿಗೆಯೂ ನಾನು ಅನ್ಯತ್ರ^೫ ನಿರ್ಣಯಿಸಿರುವ ಮೇರೆಗೆ ಅವರ ಆಳುತ್ತಿರಲು ಹೀಗಿವೆ—

೧ Journal of Indian History (JIH), XII (1933), ಪು. 366.

೨ FKD, ಪು. 563; 562. ೩ EC, VII: ಶಿಕಾರಿಪುರ 176

೪ JIH, XIII (1934), ಪು. 165.

ಶಾಂತಿವರ್ಮನು ಆ ವಂಶಪ್ರಶಸ್ತಿಯನ್ನು ತನ್ನ ಹಿರಿಯರ, ಹಾಗೂ ತನ್ನ, ರಾಜಧಾನಿಯಾದ ಬನವಾಸಿಯಲ್ಲಾಗಲಿ, ತನ್ನ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆಲ್ಲಿಯೂ ಆಗಲಿ ಕೆತ್ತಿರಿಸದೆ, ಸ್ಥಾನಕುಂದೂರ (ಬಂ. ೧೫) ಎಂಬ ತಾಳಗುಂದದಲ್ಲಿಯ ಪ್ರಣವೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯದ ಮುಂದಣ ಕಂಬದಲ್ಲಿ ಉತ್ತೀರ್ಣಿಸಿರುವುದರಿಂದ, ಅದೇ ದೇವಾಲಯದ ಬಳಿಯ, ಮೇಲೆ ಕಂಡಿರುವ, ಶಿಕಾರಿಪುರ 186ನೆಯ ಶಿಲಾಲೇಖದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಣು ಗೂಢಪುರವೆಂದೂ (ಬಂ. ೧೫) ತಾಣಗುಂದೂರೆಂದೂ (ಬಂ. ೧೮; ೨೫) ಹೇಳಿರುವ ನಾಗರಖಂಡದಲ್ಲಿಯ ಆ ತಾಳಗುಂದವೋ ಅಥವಾ ಅದರ ಯಾವೊಂದು ನೆರೆಯೂರೋ ಆ ವಂಶದ ಮೂಲಪುರುಷನಾದ ಮಯೂರಶರ್ಮನ, ಅತನು ಅನಂತ ಕದಂಬಕುಲದ, ಹುಟ್ಟೂರು ಆಗಿರಬೇಕೆಂದು ಊಹಿಸಬಹುದು. ತಾಳಗುಂದದ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿರುವ ಮಳವಳ್ಳಿ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿಯ ಕಲ್ಲೇಶ್ವರ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಮುಂದಣ ಕಂಬದಲ್ಲಿ ಮಯೂರಶರ್ಮನ ಮಗನಾದ ಶಿವಸ್ತಂಧವರ್ಮನ ಶಿಲಾಲೇಖವಿರುವುದರಿಂದ ಈ ಊಹೆ ಮತ್ತೂ ಬಲವತ್ತರವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದಕಾರಣ ಮಯೂರಶರ್ಮನು ಹಿಮಾಚಲದತ್ತಣಿಂದ ದಕ್ಷಿಣಾಪಥಕ್ಕೆ ಬಂದವನೆಂದಿಗೂ ಅಲ್ಲ.

ತಾಳಗುಂದದ ಆ ಕದಂಬವಂಶ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಣು ಎಂಬ ಪರಮೇಶ್ವರನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದ ಬಳಿಕಲೇ (ಬಂ. ೧)—

ತಮನು ಭೂಸುರಾ ದ್ವಿಜಪ್ರವರಾಸ್ಸಾಮರ್ಗ್ಯಜುರ್ವೇದವಾದಿನಃ |

ಯತ್ಪ್ರಸಾದಸ್ತಾಯತೇ ನಿತ್ಯಂ ಭುವನತ್ರಯಂ ಪಾಪ್ಮನೋ ಭಯಾತ್ ||

೧ EC, VII, ಶಿಕಾರಿಪುರ 264; ಮತ್ತು ಮಂಗಳೂರಿನ ' ಕಂಠೀರವ ' ದ ದಸರಾ ಸಂಚಿಕೆ (1936) : ಮಳವಳ್ಳಿಯ ಎರಡು ಸ್ತಂಭಲೇಖಗಳು (ಪು. ೧೪೯-೧೫೬)

ಎಂದು ಭೂಸುರರನ್ನು ಅಷ್ಟು ಶ್ಲಾಘಿಸಿರುವುದರಿಂದ. ಆ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ (ಕ್ರಿ. ಶ. 287-303) ಹೇಗೂ ಆ ಪ್ರದೇಶವು ವಿಸ್ತೃತ ಭೂಯಿಷ್ಯವಾಗಿದ್ದಿತೆಂದು ಬೇರೆ ಹೇಳಬೇಕಾಗಿಲ್ಲವಾದರೂ, ಅದಕ್ಕೆ ೧೦೦ ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಹಿಂದಣ ಮಯೂರಶರ್ಮನ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ (ಕ್ರಿ. ಶ. 180-210) ಅದು ಹಾಗೆಯೇ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಭೂಯಿಷ್ಯವಾಗಿರಬೇಕೇ? ಎನ್ನಬಹುದು. ನೋಡೋಣ.

ಅದರ ಆ ಮುಂದಣ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ (ಬಂ. ೨-೩) ಮಯೂರಶರ್ಮನ ಕದಂಬ ಕುಲವನ್ನು ಕುರಿತು ಹೀಗಿದೆ—

ಅಥ ಬಭೂವ ದ್ವಿಜಕುಲಂ ಪ್ರಾಂಶು ವಿಚರದ್ಗುಣೇಸ್ವಂಶು ಮಣ್ಡಲಮ್ |
 ತ್ರ್ಯಾಷವತ್ತ್ವ ಹಾರಿತೀಪುತ್ರಮೃಷಿಮುಖ್ಯ ಮಾನವ್ಯ ಗೋತ್ರಜಮ್ ||
 ವಿವಿಧ ಯಜ್ಞಾ ವಭೃಥ ಪುಣ್ಯಾ ಮ್ಬು ನಿಯತಾಭಿಷೇಕಾದ್ರ್ಯಮೂರ್ಧ್ವಜಮ್ |
 ಪ್ರವೇಚನಾವಗಾಹ ನಿಷ್ಣಾತಂ ವಿಧಿವತ್ಸಮಿದ್ಧಾಗ್ನಿ ಸೋಮಪಮ್ ||
 ಪ್ರಣವಪೂರ್ವ್ವ ಸಡ್ವಿಧಾಧ್ಯಯನಾನದ್ಯಮಾನಾನ್ತರಾಲಯಮ್ |
 ಅಕೃಶ ಚಾತುರ್ಮಾಸ್ಯ ಹೋಮೇಷ್ವಿ ಪಶುಪಾನ್ವಣ ಶ್ರಾದ್ಧ ಪೌಷ್ಪಿಕಮ್ ||
 ಅತಿಥಿ ನಿತ್ಯ ಸಂಶ್ರಿತಾವಸಥ ಸವನತ್ರಯಾವನ್ಧ್ಯ ನೈತ್ಯಕಮ್ |

....

ಏವಮಾಗತೇ ಕದಮ್ಬಕುಲೇ ಶ್ರೀಮಾನ್ವಭೂವ ದ್ವಿಜೋತ್ತಮಃ |

ನಾಮತೋ ಮಯೂರಶರ್ಮೇತಿಶ್ರುತ ಶೀಲ ಶೌಚಾದ್ಯಲಂಕೃತಃ ||

ಇದರಲ್ಲಿ ದ್ವಿಜೋತ್ತಮನೆಂದಿರುವ ಮಯೂರಶರ್ಮನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೆಂದು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಿದೆ. ಆತನದೇ ಚಂದ್ರವಳ್ಳಿಯ ಶಿಲಾಲೇಖದಲ್ಲಿಯೂ ' ಕದಂಬಾಣಂ ಮಯೂರ ಸಮ್ಮ ' ಎಂಬಲ್ಲಿ ಆತನೇ ತನ್ನನ್ನು ಶರ್ಮ ಎಂದಿರುವುದರಿಂದ, ಆತನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೆಂದು ಇನ್ನೂ ದೃಢವಾಗುತ್ತದೆ.^೧ ಈ ತಾಳಗುಂದದ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಆತನ ಬ್ರಹ್ಮ ಕುಲವನ್ನು ಹೀಗೆ ಬಗೆಬಗೆಯ ಬ್ರಹ್ಮ ಲಕ್ಷಣಗಳಿಂದ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ನಿತ್ಯನೈಮಿತ್ತಿಕಾಚಾರಗಳಿಂದ, ವರ್ಣಿಸಿರಬೇಕಾದರೆ, ಆತನ ಮನೆಯವರು ವಿವಿಧ ಯಜ್ಞಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರಬೇಕಾದರೆ, ಸೋಮಪಾಯಿಗಳಾಗಿರಬೇಕಾದರೆ, ಪ್ರಣವ ಪುರಸ್ಕರವಾದ ಸಡ್ವಿಧಾಧ್ಯಯನಗಳಲ್ಲಿ ನಿರತರಾಗಿರಬೇಕಾದರೆ, ಚಾತುರ್ಮಾಸ್ಯ ಹೋಮಗಳನ್ನು ಅಮಾವಾಸ್ಯೆ ಹಾಗೂ ಹುಣ್ಣಿಮೆಯಂದು ಮಾಡತಕ್ಕ ಪಾನ್ವಣ ಶ್ರಾದ್ಧಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರಬೇಕಾದರೆ, ನಿತ್ಯವೂ ಅತಿಥಿಗಳನ್ನು, ಅಂದರೆ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷತಃ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ

^೧ Mysore Archaeological Report, 1929 (ಪು. 50).

^೨ ಮಯೂರಶರ್ಮನ ಮಗನಾದ ಶಿವಸ್ವಂದಪರ್ಮನಿಂದ ಮೊದಲ್ಗೊಂಡು ಆ ಕದಂಬರು ವರ್ಮ ಎಂಬ ಕ್ಷಾತ್ರ ಉಪನಾಮವನ್ನು ತಳೆದುಕೊಂಡರೇಕೆ ಎಂಬುದನ್ನು ನಾನು ಅನ್ಯತ್ರ ವಿವರಿಸಿರುತ್ತೇನೆ. (JIH, XII, ಪು. 368.)

ರನ್ನು, ಆದರಿಸುತ್ತಿರಬೇಕಾದರೆ, ಹಾಗೂ ಈ ಅನುಷ್ಠಾನಗಳೆಲ್ಲವೂ ಆತನಂದೇ ಅಲ್ಲ, 'ಎವಮಾಗತೇ ಕದಮ್ಬಕುಲೇ' ಎಂಬುದರಿಂದ ಆತನ ಹಿರಿಯರ ಕಾಲ ದಿಂದಲೂ ಆತನ ಕುಟುಂಬದಲ್ಲಿ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕವಾಗಿ ಹಾಗೂ ಪರಂಪರವಾಗಿ ನಡೆದು ಬಂದಿರಬೇಕಾದರೆ, ಅವರಿದ್ದಲ್ಲಿ ಅವರಷ್ಟೇ ಮಂದಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿದ್ದರೋ ? ಅಲ್ಲ, ಪ್ರಚುರವಾದ ಬ್ರಹ್ಮವೃಂದವಿದ್ದಿತೋ ?

ಆ ಬಳಿಕ ಆ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯಲ್ಲಿ (ಬಂ. ೪) ಮಯೂರಶರ್ಮನು ವೇದಾಭ್ಯಾಸ ವನ್ನು ಮಾಡಲೆಂದು ತನ್ನ ಗುರುವಾದ ವೀರಶರ್ಮನ ಜತೆಯಲ್ಲಿ ಪಲ್ಲವ ಅರಸರ ರಾಜಧಾನಿಯಾದ ಕಾಂಚಿಗೆ ಹೋಗಿ—

ಯಃ ಪ್ರಯಾಯ ಪಲ್ಲವೇನ್ದ್ರಪುರೀಂ ಗುರುಣಾ ಸಮಂ ವೀರಶರ್ಮಣಾ |

ಅಧಿಜಿಂಗಾಸುಷ್ಠಿವಚನಂ ನಿಖಿಲ ಘಟಿಕಾಂ ವಿವೇಶಾಶು ತರ್ಕ್ಕುಕಃ ||

ಆ ಕಾಂಚಿಯಲ್ಲಿದ್ದ 'ನಿಖಿಲ ಘಟಿಕಾಮ್' ಅವೆಲ್ಲ ಘಟಿಕಾಸ್ಥಾನಗಳನ್ನು,^೨ ಅಂದರೆ ಬ್ರಹ್ಮಪುರಿಗಳನ್ನು, ಅರ್ಥಾತ್ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ನೆಲಸಿರುವ ಅಗ್ರಹಾರಗಳನ್ನು, ತರ್ಕ್ಕುಕ (= ಭಿಕ್ಷುಕ)ನಾಗಿ, ಅಂದರೆ ಭಿಕ್ಷಾ ವೃತ್ತಿಯಿಂದ ಹೊಕ್ಕನೆಂಬಲ್ಲಿ, ಆಗ್ಗೆ ಕಾಂಚಿಯಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಬ್ರಹ್ಮಪುರಿಗಳು ಇದ್ದುವೆಂದೂ ಅವಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಿಯ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ರಿಗೇ ಅಲ್ಲ, ಎಲ್ಲಿಯವರಿಗೂ ವಿದ್ಯಾದಾನವೂ ಅನ್ನದಾನವೂ ದೊರೆಯುತ್ತಿದ್ದಿತೆಂದೂ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಿರುವದರಿಂದ, ಆಗ್ಗೆ ಕಾಂಚಿಯಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ವಿಪುಲವಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಸಮುದಾಯವಿದ್ದಿರಬೇಕು ! ಬನವಾಸಿಯಿಂದ ಮತ್ತೂ ದಕ್ಷಿಣಕ್ಕೆರುವ ಕಾಂಚಿಯಲ್ಲಿ ಹೀಗಾದರೆ, ಅದಕ್ಕಿಂತ ಉತ್ತರಾಪಥಕ್ಕೆ ಸಮೀಪತರವಾದ ಕುಂತಳದೇಶದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಆಗ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಅಭಾವವಿತ್ತೇ ? ಅದೇ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯಲ್ಲಿ (ಬಂ. ೪) ಇನ್ನು ಮುಂದೆ

ತತ್ರ ಪಲ್ಲವಾಶ್ಚ ಸಂಸ್ಥೇನ ಕಲಹೇನ ತೀವ್ರೇಣ ರೋಷಿತಃ |

ಎಂಬಲ್ಲಿ ಈ ಮುಂಚೆ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಅಶ್ವಸಂಸ್ಥ ಅಥವಾ ಅಶ್ವಸಂಸ್ಥಾ ಎಂದರೆ ಕುದುರೆಯ ಲಾಯ^೩ ಎಂದು ಅರ್ಥವಿಸಿರುವುದು ಸರ್ವಥಾ ಸರಿಯಲ್ಲ, ಸಂಸ್ಥ ಅಥವಾ ಸಂಸ್ಥಾ ಅಂದರೆ ಯಾಗ ಎಂಬುದರಿಂದ, ಅಶ್ವಸಂಸ್ಥ ಅಥವಾ ಅಶ್ವಸಂಸ್ಥಾ ಎಂದರೆ ಅಶ್ವಮೇಧ, ಅತವನ 'ಅಶ್ವಸಂಸ್ಥೇನ ಕಲಹೇನ ತೀವ್ರೇಣ ರೋಷಿತಃ' ಎಂದರೆ

೧ ಈ ಶಾಸನದ ಪಾಠದಲ್ಲಿ ಈ ಶಬ್ದವನ್ನು 'ತರ್ಕ್ಕುಕಃ' ಎಂದು ಓದಿರುವುದು ಸರಿಯಲ್ಲ, ಅದರ ನೇರಾದ ಪಾಠವು 'ತರ್ಕ್ಕುಕಃ' ಎಂದಿರಬೇಕು. ತರ್ಕ್ಕುಕ ಅಂದರೆ ಭಿಕ್ಷುಕ, beggar (Macdonell's English-Sanskrit Dictionary, p. 107.)

೨ MCI, ಪು. 210.

೩ FKD, ಪು. 286; MCI, ಪು. 22; EC, VII, Introduction ಪು. 8, ಮತ್ತು Translations, ಪು. 113.

ಕಾಂಚಿಯ ಆ ಪಲ್ಲವ ಅರಸನು ಮಾಡಿದ ಅಶ್ವಮೇಧದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಸಂಗಿಕವಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಉಗ್ರವಾದ ಕಲಹದಿಂದ ಮಯೂರಶರ್ಮನು ಕೃದ್ಧನಾದನು ಎಂದೇ ಅರ್ಥವೆಂದು ನಾನು ಅನ್ಯತ್ರ^೧ ಹೇಳಿರುತ್ತೇನೆ. ಹಾಗಾದರೆ ಅಶ್ವಮೇಧದಂಥಾ ಮಹಾಧ್ವರವನ್ನು ಕಾಂಚಿಯಲ್ಲಿ ಜರುಗಿಸಿರಬೇಕಾದರೆ, ಆಗಲೇ (ಅಂದರೆ ಮಯೂರಶರ್ಮನು ಬನವಾಸಿಯ ಅರಸನಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆಯೇ) ಕಾಂಚಿಯಲ್ಲಿ ಬಹುಸಂಖ್ಯಾಕರಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಇದ್ದಿರಬೇಕೆಂದೂ, ಅತವನ ಅಲ್ಲಿಂದ ಇನ್ನು ಉತ್ತರಕ್ಕಿರುವ ಕುಂತಳ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಮತ್ತೂ ಹೇರಳ ಬ್ರಹ್ಮವ್ಯಂವದಿದ್ದಿರಬೇಕೆಂದೂ ಬೇರೆ ಹೇಳಬೇಕೆ ?

ಹೀಗೆ ಮಯೂರಶರ್ಮನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಆತನಿದ್ದ ಬನವಾಸಿ ಸೀಮೆಯ ತಾಳ ಗುಂದದಲ್ಲಿಯೂ ಅಲ್ಲಿಂದ ಇನ್ನೂ ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿರುವ ದ್ರವಿಡದೇಶದ ಕಾಂಚಿಯಲ್ಲಿಯೂ ನಿತ್ಯವೂ ಬ್ರಹ್ಮಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ನಿರತರಾದ ಹಾಗೂ ಅಶ್ವಮೇಧಾದಿ ಮಹಾಯಾಗ ಗಳನ್ನೂ ಮಾಡಿಸಬಲ್ಲ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಅಭಾವವು ಹೇಗೂ ಇದ್ದಿಲ್ಲವಷ್ಟೇ, ನ್ಯೂನತೆ ಯಾದರೂ ಇದ್ದಿಲ್ಲವೆಂದು ಸಿದ್ಧವಾಗುತ್ತದೆ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ತಾಳಗುಂದದ ಹತ್ತಿರದ ಮಳವಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿರುವ, ಮಯೂರಶರ್ಮನಿಗಿಂತ (ಕ್ರಿ. ಶ. 180-210) ಹಿಂದಣ, ಕ್ರಿ. ಶ. 168-169ನೆಯ ಶಿಕಾರಿಪುರ 263ನೆಯ ಸ್ತಂಭಲೇಖದಲ್ಲಿ^೨ ಆ ಪ್ರದೇಶ ವನ್ನು 'ಮಹೀಸುರಾಣಂ^೩ ರಾಣಂ' (ಬಂ. ೨) = ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ (ನಿವಾಸ) ಸ್ಥಾನ ಎಂದಿರುವುದರಿಂದ, ಅದಕ್ಕೂ ಹಿಂದಿನಿಂದಲೇ ಆ ಸೀಮೆಯಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಸಂಖ್ಯೆ ಯಥೇಷ್ಟ ಇದ್ದಿ ತೆಂದೂ ದೃಢವಾಗುತ್ತದೆ. ಇನ್ನೂ ಹಿಂದೆ, ಪ್ರೊಲೆಮಿಯ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ^೪ ಆತನ ಸಮಸಾಮಯಿಕನಾದ Siro Polemaios, ಅಂದರೆ ಸಾತ ವಾಹನ ರಾಜನಾದ ವಾಸಿಷ್ಟೀಪುತ್ರ ಶ್ರೀ ಪುಳುನಾಯಿ (ಕ್ರಿ. ಶ. 90-119), ಅದರಲ್ಲಿ Baithana (ಬೈಥನ) ಎಂದಿರುವ (ಈಗಣ ನಿಜಾಮರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿರುವ) ಪೈಠಣ ಎಂಬ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾನಪುರದಲ್ಲಿ ಆಳುತ್ತಿದ್ದನೆಂಬಲ್ಲಿ, ಆತನು ಆ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾನಪುರವು ರಾಜಧಾನಿಯಾಗಿದ್ದ ಕುಂತಲದೇಶದ ಅರಸನಾಗಿದ್ದನೆಂದು ತಿಳಿವಂತೆಯೇ, ನಾಸಿಕದ ಬೌದ್ಧಗುಹೆಯಲ್ಲಿಯು ಪ್ರಾಕೃತ ಭಾಷೆಯ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ^೫ ಆತನ ತಂದೆಯಾದ 'ರಾಜರಇಖೊ ಗೋತಮೀಪುತ' (ಬಂ. ೧) ಅಂದರೆ ರಾಜರಾಜನಾದ ಗೌತಮೀ

೦ JIH, XII, ಪು. 355.

೨ EC, VII; ಮಂಗಳೂರಿನ 'ಕಂಠೀರವ' ದ ದಸರಾ ಸಂಚಿಕೆ (1936), ಪು. ೧೫೨.

೩ ಈ ಶಾಸನ ಪಾಠದಲ್ಲಿ (ಕನ್ನಡ ಲಿಪಿಯ ಪಾಠಗಳು, ಪು. 325; ರೋಮನ್ ಲಿಪಿಯ ಪಾಠಗಳು, ಪು. 252) ಈ ಶಬ್ದವನ್ನು 'ಮಹಾಸುರಾಣಂ' ಎಂದು ಓದಿರುವುದು ಸರ್ವಥಾ ಸರಿಯಲ್ಲ, ಆದರೆ ನೇರಾದ ಪಾಠವು 'ಮಹೀಸುರಾಣಂ' (=ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ) ಎಂದಿರಬೇಕು.

೪ Ptolemy, ಪು. 176-177. ೫ Epigraphia Indica, VIII, ಪು. 60.

ಪುತ್ರ ಶಾತಕರ್ಣಿಯನ್ನು (ಕ್ರಿ. ಶ. 60-91) ' ಏಕಬವ್ವಣ ' (ಬಂ. ೭) ಎಂದಿ
ರುವಲ್ಲಿ ಸಾತವಾಹನ ಅರಸರು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೆಂದೂ, ಆ ಗೌತಮೀಪುತ್ರನಿಗೂ ಹಿಂದೆ
ಕ್ರಿ. ಪೂ. 1ನೆಯ ಶತಕದಲ್ಲಿ ಆಳಿದ, ಅವರ ಪೂರ್ವಜನಾದ, ಹಾಲ ಎಂಬ ಸಾತ
ವಾಹನ ಅರಸನನ್ನು ಆತನ ಪ್ರಾಕೃತ ' ಗಾಥಾಸಪ್ತಶತಿ ' ಯಲ್ಲಿ—

ರಾಘಣ ವಿರಣಿ ಆನಿ ಕುಂತಲ ಜನವಾ ಇಣೇಣ ಹಾಲೇಣ |

ಎಂಬಲ್ಲಿ ಆತನು ಕುಂತಲ ಜನಪದ ಇನ, ಅಂದರೆ ಕುಂತಲ ಜನಪದೇಶ್ವರನಾಗಿದ್ದ
ನೆಂದೂ ತಿಳಿಯುವುದರಿಂದಲೂ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಾದ ಈ ಸಾತವಾಹನ ಅರಸರು ಆಳು
ತ್ತಿದ್ದ ಕುಂತಲದೇಶವು ಇವರಂದಿನ ಕ್ರಿ. ಶ. 1ನೆಯ ಶತಮಾನಕ್ಕೂ ಹಿಂದಿನಿಂದಲೇ
ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಭೂಯಿಷ್ಯನಾಗಿದ್ದಿರಬೇಕೆಂದು ತನ್ನಷ್ಟಕ್ಕೆ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಮತ್ತೂ
ಹಿಂದೆ, ಕ್ರಿ. ಪೂ. 274(273) ರಿಂದ 236(232) ರ^೧ ವರೆಗೆ ಆಳಿದ
ಮೌರ್ಯ ಸಮ್ರಾಜನಾದ ಅಶೋಕನು ಭಾರತವರ್ಷದ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ವೈದಿಕ
ಧರ್ಮವು ಪ್ರಬಲವಾಗಿಯೂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಸಮುದಾಯವು ವಿಪುಲವಾಗಿಯೂ ಇದ್ದ
ಲ್ಲಿಗೆ ಕಳುಹಿಸಿದ ಧೀರ(ಸ್ಥವಿರ)ರೆಂಬ ಬೌದ್ಧಧರ್ಮೋಪದೇಶಕರಲ್ಲಿ—

ಪನವಾಸಿಂ ಆಪೇಸೇಸಿ ಧೀರಂ ರಕ್ಷಿತ ನಾಮಕಂ ||೪||

ಮಹಾರಟ್ಟಂ ಮಹಾಧಮ್ಮ ರಕ್ಷಿತತ್ಥೇರ ನಾಮಕಂ ||೫||^೨

ಒಬ್ಬನನ್ನು ಬನವಾಸಿ ದೇಶಕ್ಕೂ ಮತ್ತೊಬ್ಬನನ್ನು ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರ ಅಂದರೆ ಕುಂತಲ
ದೇಶಕ್ಕೂ^೩ ಕಳುಹಿಸಿದನೆಂಬಲ್ಲಿಂದಲೂ ಅಶೋಕನ ಕಾಲದ ಕ್ರಿ. ಪೂ. 3ನೆಯ
ಶತಕಕ್ಕೂ ಹಿಂದಣಿಂದಲೇ ಬನವಾಸಿ ಸೀಮೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಕುಂತಲ ದೇಶದಲ್ಲಿಯೂ
ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಸಂಖ್ಯೆ ಪ್ರಭೂತವಾಗಿದ್ದಿತೆಂದು ಸ್ವಯಂ ವ್ಯಕ್ತವದೆ. ಆದಕಾರಣ ಅಹಿ
ಚ್ಛತ್ರದಿಂದ ೧೮ ಮಂದಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನು ತಂದು ಕುಂತಲದಲ್ಲಿ ನೆಲಸಿದನೆಂಬ
ಕ್ರಿ. ಶ. 12ನೆಯ ಶತಕದ ಕರ್ಗುದರಿಯ ಶಾಸನದ ಮಯೂರವರ್ಮನೂ, ದಕ್ಷಿಣಾ
ಪಥದಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಇದ್ದಿಲ್ಲದಕಾರಣ ಅಹಿಚ್ಛತ್ರದಿಂದ ೩೨ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಕುಟುಂಬ
ಗಳನ್ನು ತಂದು ಕುಂತಲದೇಶದಲ್ಲಿಯ ತಾಳಗುಂದದಲ್ಲಿ ನೆಲಸಿದನೆಂಬ ಕ್ರಿ. ಶ. 13
ನೆಯ ಶತಕದ ಶಿಕಾರಿಪುರ 186 ನೆಯ ಶಾಸನದ ಮುಕ್ಕಣ್ಣಕದಂಬನೂ ಕೇವಲ
ಕಾಲ್ಪನಿಕ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳೇ ವಿನಾ ಅವರಲ್ಲಿ ಯಾವನಾದರೂ ಕದಂಬವಂಶಸ್ಥಾಪಕನಾದ
ಮಯೂರಶರ್ಮನೂ ಅಲ್ಲ, ಆ ಪೂರ್ವಕದಂಬ ವಂಶದ ಯಾವೊಬ್ಬನೂ ಅಲ್ಲ.

೧ ಮುಂಬಯಿಯ ' ನಿರ್ಣಯಸಾಗರ ' ಛಾಪಖಾನೆಯ ಪ್ರತಿ (ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ, ಪು. ೧).

೨ Cambridge History of India, Vol. I, ಪು. 503; Vincent Smith :
Asoka ('Rulers of India'), ಪು. 72.

೩ (ಸಿಂಹಲದ್ವೀಪದ ಪಾಲಿಭಾಷೆಯ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಕಾವ್ಯವಾದ) ಮಹಾವಂಸ, XII.

೪ ಮಂಗಳೂರಿನ ' ಕಂಠೀರವ ' ದ ದಸರಾ ಸಂಚಿಕೆ (1938), ಪು. ೫೦-೫೬.

ಕದಂಬ ವಂಶಸ್ಥಾಪಕನಾದ ಮಯೂರಶರ್ಮನ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಹಲವು ಶತಮಾನಗಳ ಹಿಂದಿನಿಂದಲೇ ಕುಂತಳದೇಶದಲ್ಲಿಯೂ ಬನವಾಸಿ ಸೀಮೆಯಲ್ಲಿಯೂ (ಮಾತ್ರ ವಲ್ಲ, ಇಡೀ ದಕ್ಷಿಣಾಪಥದಲ್ಲಿ) ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಬಾಹುಳ್ಯವಿದ್ದಿತೆಂದು ಹೀಗೆ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ನಿಷ್ಕೃಷ್ಟವಾಗುವುದರಿಂದ, ಆತನಿಂದ ೧೦೦೦ ವರ್ಷಗಳಿಗೆ ಈಚೆಯ ಈ ಶಾಸನಗಳ ಈ ಬಗೆಯ ಹೇಳಿಕೆಗಳೂ ವಿಶ್ವಸನೀಯವಲ್ಲ.

ಆದರೂ ಈ ಶಾಸನಗಳಿಂದ ಏನಾದರೂ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಸಂಭಾವ್ಯತೆಯನ್ನು ಅನುಮೇಯಿಸಬಹುದಾದರೆ, ಅದು ಪ್ರಾಯಶಃ ಹೀಗಿದೆ —

ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕರಾವಳಿಯಿಂದ ಪೂರ್ವೋತ್ತರ ಭಾಗದಲ್ಲಿರುವ ಈ ಶಾಸನಗಳ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಹಿಂದಿನಿಂದಲೇ ಇವು ಇದ್ದಿರುವ ಆಯಾ ಸೀಮೆಗಳಲ್ಲಿದ್ದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ತಾವು ಮೂಲತಃ ಆ ಸೀಮೆಯವರಲ್ಲ, ಅಹಿ-ಯುಕ್ತನಾದ ಯಾವುದೊ ಒಂದು ಪರದೇಶದಿಂದ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದವರೆಂದು (ಅವರಲ್ಲಿ ಬಹುಶಃ ಪರಂಪರಾಗತ ವಾಗಿದ್ದ ಐತಿಹ್ಯ ಮೂಲಕವಾಗಿ) ಕೇಳಿ ಬಲ್ಲವರಾಗಿರಬೇಕು. ಆದರೆ ಅಹಿಯಿಂದ ಕೂಡಿರುವ ಆ ಮೂಲದೇಶದ ಹೆಸರು ಮಾತ್ರ ಇಂತಹದೇ ಎಂದು ಅವರಿಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲದೆ, ಅದನ್ನವರು ಅಹಿ-ಪೂರ್ವಕತ್ವೇನ ಸುಜ್ಞಾತವಾದ ಹಾಗೂ ಆ ಕಾರಣ ಸತ್ಯರೂಪವೆಂದು ಸುಲಭವಾಗಿ ಗೋಚರಿಸುವ ಅಹಿಚ್ಛತ್ರವೆಂದು ಭಾವಿಸಿರಬೇಕು. ಈ ಅಹಿಚ್ಛತ್ರವು (ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಈಚೇಚೆಯ ಐತಿಹ್ಯದಲ್ಲಿ) ಗೋದಾವರೀ ನದಿಯ ಕೂಲವರ್ತಿಯಾದ ದಕ್ಷಿಣ ಅಹಿಚ್ಛತ್ರವೆಂದು ಭಾವಿಸಲ್ಪಡುತ್ತದಾದರೂ, ಕರ್ಗುದರಿಯ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಕುಂತಳದೇಶದಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನು ತಂದಿರಿಸಿದ ಮಯೂರ ವರ್ಮನು ಹಿಮಾಚಲದತ್ತಣಿಂದ ಬಂದನೆಂದೂ, ಶಿಕಾರಿಪುರ 186 ನೆಯ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಮುಕ್ಕಣ್ಣ ಕದಂಬನು ಕುಂತಳದೇಶದಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನು ತಂದಿರಿಸುವೆಂದು ದಕ್ಷಿಣಾಪಥದಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಇದ್ದಿಲ್ಲವೆಂದೂ, ಅವೆರಡರಲ್ಲೂ ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಅಹಿಚ್ಛತ್ರದಿಂದ ತರಲ್ಪಟ್ಟರೆಂದೂ ಹೇಳಿರುವಲ್ಲಿ, ಈ ಶಾಸನಗಳ ಹೇಳಿಕೆ ವಿತರ್ಕಮಾತ್ರವಾಗಿ ನೇರೆಂದು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡರೂ, ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಅಭಿಪ್ರೇತವಾದ ಅಹಿಚ್ಛತ್ರವಾದರೂ ಉತ್ತರಾಪಥದಲ್ಲಿಯೇ ಈಗಣ ರೋಹಿಲಖಂಡ ಎಂಬ ಸಾಂಚಾಲದೇಶದ ಅಹಿಚ್ಛತ್ರವೇ ಹೊರತು ಗೋದಾವರಿಯ ತೀರದಲ್ಲಿಯೆಂಬ ದಕ್ಷಿಣ ಅಹಿಚ್ಛತ್ರವಲ್ಲ.

- ೧ ರೋಹಿಲಖಂಡದಲ್ಲಿರುವ ಈ ಅಹಿಚ್ಛತ್ರದ ಈಗಣ ಹೆಸರು ರಾಮನಗರ ಎಂದು. ಮಹಾಭಾರತದಲ್ಲಿ ಇದನ್ನು ಅಹಿಕ್ಷೇತ್ರ (ವನಪರ್ವ, ಅಧ್ಯಾಯ ೨೫೨) ಎಂದೂ ಭತ್ರವತಿ (ಆದಿಪರ್ವ, ಅಧ್ಯಾಯ ೧೬೮) ಎಂದೂ ಹೇಳಿದೆ. (Nundolal Dey : Geographical Dictionary of ancient and mediaeval India. ಪು. 2-3). ಸಂಸಭಾರತದಲ್ಲಿಯೂ ಇದನ್ನು ಭತ್ರವತಿ (III. ೩೬ ಗದ್ಯ; ೩೯) ಎಂದೂ ಭತ್ರಾಪತಿ (II. ೪೬ ಗದ್ಯ) ಎಂದೂ ಹೇಳಿದೆ.

ಏಕೆಂದರೆ ಹಿಮಾಲಯದತ್ತಣಿಂದ ಬಂದನೆಂಬ ಮಯೂರನರ್ಮನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನು ತರುವುದಾದರೆ, ತನಗೆ ಅಷ್ಟು ನಿಕಟತರವಾದ, ಅಷ್ಟು ಸುಪರಿಚಿತವಾದ, ಉತ್ತರ ಭಾರತದಲ್ಲಿಯೂ ಅಹಿಚ್ಛತ್ರದಿಂದಲ್ಲದೆ, ತನಗೆ ತೀರ ಅಜ್ಞಾತವಾದ ದಕ್ಷಿಣ ಅಹಿಚ್ಛತ್ರದಿಂದಲೂ ಅಲ್ಲ; ಕುಂತಳದೇಶದ ರಾಜಧಾನಿಯಾದ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾನಪುರವೆಂಬ ಈಗಣ ನೈಠಣವು ಈಗಲೂ ಗೋದಾವರಿಯ ದಂಡೆಯಲ್ಲಿ ಇರುವುದರಿಂದ, ಆ ಗೋದಾವರಿ ನದಿ ಕುಂತಳದೇಶದಿಂದಲೇ ಹಾದುಹೋಗುವುದರಿಂದ, ಅತಃನ ಆ ದಕ್ಷಿಣ ಅಹಿಚ್ಛತ್ರವೂ ಕುಂತಳದೇಶದಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದಿರಬೇಕೆಂಬುದರಿಂದ, ಅತಃನು ಕುಂತಳದಿಂದಲೇ ಕುಂತಳಕ್ಕೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನು ತಂದನೆಂಬುದಕ್ಕೂ, ಈ ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಮೇರೆಗೆ ಆಗ್ಗೆ ಕುಂತಳದಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿದ್ದಿಲ್ಲ ಎಂಬುದಕ್ಕೂ ಅರ್ಥವಾಗುವಂತೆಯೂ ಇಲ್ಲ. ಆದರೆ ಮಯೂರನರ್ಮನ ಕಾಲಕ್ಕೂ ಬಹಳ ಹಿಂದಿನಿಂದಲೇ ಕುಂತಳದೇಶ ದಲ್ಲೇ ಏಕೆ, ಇಡೀ ದಕ್ಷಿಣಾಪಥದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲೆಯೇ ಆದರೂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಅಭಾವವೂ ಇದ್ದಿಲ್ಲ, ನ್ಯೂನತೆಯೂ ಇದ್ದಿಲ್ಲವೆಂದು ಮೇಲೆ ಕಂಡಿರುವುದರಿಂದ, ಕ್ರಿ. ಶ. 12-13 ನೆಯ ಶತಕಗಳ ಈ ಶಾಸನಗಳ ಕಾಲದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಪೂರ್ವಜರು ಉತ್ತರಾಪಥದ ಅಹಿಚ್ಛತ್ರದಿಂದಲೂ ಅಲ್ಲ, ಮಯೂರನರ್ಮನ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಅಲ್ಲ, ಅದಕ್ಕೆ ಶಾನೆ ಹಿಂವೆಯೇ, ನಿಜವಾದ ಹೆಸರು ಕಂಡಿತವಾಗಿಯೂ ಆ ಮುಂಚೆಯೇ ನಷ್ಟವಾಗಿರ ಬೇಕಾದ ದಕ್ಷಿಣಾಪಥದಲ್ಲಿಯದೇ ಯಾವುದೊಂದು ಅಹಿದೇಶದಿಂದ ಈ ಶಾಸನಗಳಿ ರುವ ಆಯಾ ದೇಶಗಳಿಗೆ ಹೋಗಿರಬೇಕು. ಆ ಅಹಿದೇಶವಾದರೂ ಅವರು ನೆಲಸಿದ ನಾಡುಗಳ ಪಡುಗಡೆಯ ಸಮುದ್ರ ತೀರವರ್ತಿಯಾದ, ಹಾಗೂ ಈ ಶಾಸನಗಳಿಗೆ ಎಷ್ಟೋ ಹಿಂದಣ ನಾಕಂಡೇಯ ಪುರಾಣದಲ್ಲಿಯೂ ಬೃಹತ್ಸಂಹಿತೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಹೈಹಯ ಎಂದೂ, ಪೊಲೆಮಿಯಲ್ಲಿ Aioi ಎಂದೂ ಹೇಳಿರುವ, ಅಹಿ(ಕ)— ಹೈಹಯ(ಕ) — ಹೈಗ, ಹೈವೆ ದೇಶವೆಂಬ ಉತ್ತರ ಕನ್ನಡವೇ ಸರಿ.

(ಸಶೇಷ).

ಪ್ರಭುದೇವನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ

ಲೇಖಕ: ಪ್ರೊ. ಎಸ್. ಎಸ್. ಮಾಳವಾಡ, ಎಂ. ಎ.

ಹೆಣ್ಣೆ ರಡನೆಯ ಶತಮಾನದ ವೀರಶೈವ ಸಮಾಜೋದ್ಧಾರಣದ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಮೂವರು ಮುಂದಾಳುಗಳು ಮುಂದುವರಿದು ಕಾರ್ಯ ನಡೆಯಿಸಿದರು. ಅನೇಕ ಅನುಯಾಯಿಗಳು ಅವರಿಗೆ ಬೆಂಬಲವಾಗಿ ನಿಂತು ಆ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಬಲವನ್ನು ನೀಡಿದರು. ಒಂದು ಅಭೂತಪೂರ್ವವಾದ ಕ್ರಾಂತಿಯು ಅಂದು ತಲೆದೋರಿತು. ಅದು ಅಸಾಮಾನ್ಯ ಪ್ರಭಾವಶಾಲಿಗಳಿಂದ ಮೂರ್ತ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಪಡೆಯಿತು. ಅಸಂಖ್ಯಾತ ಶರಣರ ನೆರವಿನಿಂದ ಅದು ಫಲದ್ರೂಪವಾಯಿತು. ಫಲವು ಪಕ್ಕವಾಗುವ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಕೆಲವೊಂದು ವಿಷಮತಿಯೂ ತಲೆದೋರಿ ಆ ಪಕ್ಕತೆಯ ಸವಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಕಹಿಯನ್ನು ಬೆರೆಸಿತು. ಆ ಕಹಿ ಬೆರೆಯದಿದ್ದರೆ ಆ ಸಮಾಜೋದ್ಧಾರಣೆಯ ಕಾರ್ಯ ಜಗತ್ತಿನ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿಯೇ ಒಂದು ಘನವಾದ ಪರಿಣಾಮವನ್ನುಂಟುಮಾಡಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಆ ಕ್ರಾಂತಿಯಲ್ಲಿಯ ಕೆಲವಂಶ ಕಹಿಯನ್ನು ತೋರಿದರೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಅಂಶದಲ್ಲಿ ಹಿತಕಾರಕ ಶಕ್ತಿಯೇ ಇತ್ತೆಂದು ಹೇಳಬೇಕು. ಆ ಹಿತಕಾರಕ ಶಕ್ತಿಯ ಪಡಿನೆಳಲು ಇಂದಿಗೂ ಕೂಡ ಮನ್ನಣೆಯನ್ನು ಪಡೆಯುವಂತಹದಾಗಿ ಉಳಿದಿದೆ. ಆ ಶಕ್ತಿಯು ಪ್ರಬಲವಾಗಿತ್ತೆಂಬ ಬಗೆಗೆ ಯಾವ ಭಿನ್ನಾಭಿಪ್ರಾಯವೂ ಇರಲಾರದು. ಆ ಪ್ರಬಲ ಶಕ್ತಿಗೆ ಕಾರಣರಾದ ಮೂವರು ಮುಂದಾಳುಗಳೆಂದರೆ ಬಸವ, ಚಿನ್ನಬಸವ, ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭುಗಳು. ಮೋಕ್ಷದ ಮೂರು ಸಾಧನಗಳಾದ ಭಕ್ತಿ, ಜ್ಞಾನ, ವೈರಾಗ್ಯಗಳ ಪ್ರತೀಕಗಳೆಂದಿದ್ದ ಈ ಮೂವರು ಅಂದಿನ ಸಮಾಜೋದ್ಧಾರಣದ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಬಹು ಮುಖ್ಯವಾದ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಪಡೆದಿದ್ದರು. ವೀರಶೈವ ಮತದ ಇತಿಹಾಸದಲ್ಲಿಯೇ ಈ ಮೂವರಿಗೆ ಬಹು ಘನವಾದ ಸ್ಥಾನವು ಮೀಸಲಾಗಿದೆ.

ಅಂದಿನ ಸಮಾಜೋದ್ಧಾರಣ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಈ ಮೂವರ ಪರಸ್ಪರ ಸಂಬಂಧವು ಬಹು ಮಹತ್ವದ್ದೂ ಮನೋರಂಜಕವೂ ಆಗಿತ್ತು. ಭಕ್ತಿಯ ಭಾಂಡಾರಿಯಾದ ಬಸವಣ್ಣನವರು ಭಕ್ತಿಯ ಸಾಧನೆಯೊಂದಿಗೆ ವೀರಶೈವ ತತ್ತ್ವನಿರೂಪಣೆಯ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಕೈಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಜ್ಞಾನದ ಖಣಿಯೆಂದು ತಿಳಿಯಲ್ಪಟ್ಟ ಚಿನ್ನಬಸವಣ್ಣನವರು ವೀರಶೈವಾಚಾರ ಬೋಧೆಯ ಕಾರ್ಯ ನಡೆಯಿಸಿದರು. ಮಾಯಾ ಕೋಲಾಹಲನೆಂಬ ಬಿರುದು ಪಡೆದ ವೈರಾಗ್ಯದ ಖಣಿ ಪ್ರಭುದೇವರು ದೇಶಸಂಚಾರ

ಗೈದು ಭಕ್ತೋದ್ಧಾರದ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಎಸಗಿದರು. ಹಾಗೂ ಅಂದಿನ ಸಮಾಜೋದ್ಧಾರಣ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಬಸವನನ್ನು ಮುಂದೆ ನಿಲ್ಲಿಸಿದರು. ಚೆನ್ನ ಬಸವಣ್ಣನು ಬಸವನ ಬೆಂಬಲಿಗನಾಗಿ ಸಾಹಾಯ್ಯಗೈದನು. ಬಸವನು ಪ್ರಭುದೇವನನ್ನು ಅನುಭವಮಂಟಪದ, ಶೂನ್ಯಸಿಂಹಾಸನದ ಅಧ್ಯಕ್ಷನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಿದನು. ಅಂತು ಅಂದಿನ ಶಕ್ತಿವಿಶೇಷದ ಕೇಂದ್ರ ವ್ಯಕ್ತಿಯೆಂದರೆ ಪ್ರಭುದೇವನೇ ಸರಿ. ಆ ಪ್ರಭಾವಶಾಲಿ ಕೇಂದ್ರ ವ್ಯಕ್ತಿಯಾದ ಪ್ರಭುದೇವನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಆರೈವುದು ಈ ಲೇಖನದ ಗುರಿ.

ಪ್ರಭುದೇವನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಅರಿಯಲು ಇರುವ ಸಾಧನಗಳಲ್ಲಿ ಮೂರು ಮುಖ್ಯವಾಗಿವೆ: (೧) ಚಾಮರಸನ ಪ್ರಭುಲಿಂಗಲೀಲೆ (೨) ಪ್ರಭುದೇವರ ವಚನಗಳು (೩) ಶೂನ್ಯಸಂಪಾದನೆ. ಶೂನ್ಯಸಂಪಾದನೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಭುದೇವನ ವಚನಗಳನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡಿರುವುದರಿಂದ ಆ ಮುಖ್ಯ ಸಾಧನಗಳು ಎರಡೆಂದರೂ ನಡೆಯುತ್ತಿದೆ. ಶೂನ್ಯಸಂಪಾದನೆಕಾರರು ಅನುಭವಮಂಟಪದ ವಿವಿಧ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಮೂರ್ತಿಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಬಹು ಸ್ಫುಟವಾಗಿ, ಸುಂದರವಾಗಿ, ಸಂಗ್ರಹವಾಗಿ ಕೊಡುವುದುಂಟು. ಪ್ರಭುದೇವನ ಬಗೆಗೆ ಶೂನ್ಯಸಂಪಾದನೆಕಾರರ ಹೇಳಿಕೆ ಹೀಗಿದೆ:—

ಶ್ರೀಮತ್ಪರಮ ಪರಮಾನಂದ, ಪರಂಜ್ಯೋತಿ ಪರಮೇಶ್ವರ.....ಮಹಾಜ್ಞಾನ ಪ್ರಭಾಪುರುಷ.....ಯೋಗೀಶ್ವರ.....ಗುಣ ಧರ್ಮ ಕರ್ಮ ನಿರ್ಲೇಪನ ಸಕಲ ಭುವನಾಂತರಂಗ..... ಪಂಚಾಚಾರ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪನಾಚಾರ್ಯ.....ಷಟ್ಸ್ಥಿಲ ಚಕ್ರವರ್ತಿ.....ಬಸವ ಚೆನ್ನ ಬಸವರಾಜ ಪ್ರಾಣನಾಯಕ ಪರಮ ಶ್ರೀ ವೀರಶೈವಾಚಾರ ಶಿರೋರತ್ನ, ಶ್ರೀ ವೀರಶೈವಾಚಾರ ಪ್ರಮಥನಾಯಕ, ಶ್ರೀ ವೀರಶೈವಾಚಾರ್ಯ ದೀಕ್ಷಾಚಾರ್ಯ, ಮರ್ತ್ಯಲೋಕ ಪಾವನಕಾರಣಾವತಾರ.....ಗುಹೇಶ್ವರ ನಾಮಾಮೃತ ಸ್ವೀಕಾರ ಸಂತುಷ್ಟ, ಶ್ರೀ ಮತ್ಸಕಲ ಜಗದಾಚಾರ್ಯರುಮಪ್ಪ ಅಲ್ಲಮ ಪ್ರಭುದೇವರು.

— ಶೂನ್ಯ ಸಂಪಾದನೆಕಾರರ ಈ ಸ್ಫುಟವಾದ ಉಕ್ತಿಯ ಬೆಳಕಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಭುದೇವನ ಮೂರ್ತಿಸ್ವರೂಪವನ್ನು ನಾವು ಸರಿಯಾಗಿ ಅರಿಯಬಹುದಾಗಿದೆ. ಚಾಮರಸನ ಪ್ರಭುಲಿಂಗಲೀಲೆಯು ಪ್ರಭುದೇವನ ಚರಿತ್ರ ನಿರೂಪಣೆಗೆ ಕೈಗನ್ನಡಿಯಾಗಿದೆ; ಶೂನ್ಯಸಂಪಾದನೆಯು ಆತನ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಮೂರ್ತಿಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸುತ್ತಿದೆ. ಈ ಎರಡು ಸಾಧನಗಳನ್ನು ಆರೈವುದರಿಂದ ಪ್ರಭುದೇವನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಗ್ರಹಿಸಬಹುದು.

ಭಕ್ತಿಯೋಗಿಯಾದ ಬಸವಣ್ಣನು ಕಲ್ಯಾಣದ ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿ ಆರಂಭಿಸಿದ ಲೋಕೋದ್ಧಾರದ ಕಾರ್ಯದ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಆಕರ್ಷಿತನಾದ ಅಲ್ಲಮನು ತನ್ನ ನಾಡಾದ ಬಳ್ಳಿಗಾವೆಯತ್ತಣಿಂದ ಕಲ್ಯಾಣದತ್ತ ಹೊರಟನು. ಹಾದಿಯಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಭಕ್ತರ ಲೋಪದೋಷಗಳನ್ನು ತಿದ್ದಿ, ಕಲ್ಯಾಣದಲ್ಲಿ ಬಸವಣ್ಣನನ್ನು

ಪರೀಕ್ಷಿಸಿ, ಅವನನ್ನು ಪುಟವಿಕ್ಕಿದ ಚೊಕ್ಕ ಚಿನ್ನವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ ಶೂನ್ಯಸಿಂಹಾಸನದ ಪ್ರಥಮಾಧಿಕಾರಿಯಾದನು. ಅನುಭವಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ಬಸವಾದಿ ಪ್ರಮಥರಿಗೂ, ದೇಶಸಂಚಾರದಲ್ಲಿ ಇನ್ನುಳಿದ ಅನೇಕರಿಗೂ ಜ್ಞಾನೋಪದೇಶ ಮಾಡಿದ ಪ್ರಭಾವಶಾಲಿಯಾದ ಗುರುವಾದನು. ಕಲ್ಯಾಣದತ್ತ ಹೊರಡುವುದಕ್ಕೆ ಮೊದಲೇ 'ಹುತ್ತ ಬೆಳೆದ ಸಮಾಧಿವಂತರ ಚಿತ್ತ'ವನ್ನೂ ಚಂಚಲಗೊಳಿಸಿದ ಮಾಯೆಯನ್ನೂ ಸೋಲಿಸಿ ಮಾಯಾಕೋಳಾಹಳನಾಗಿದ್ದನು. 'ದೇವ ದಾನವ ಮಾನವರುಗಳ ಡಾವಣಿಯ ದನ ಮಾಡಿ ಕಟ್ಟುವ ಭಾವೆ' ಮಾಯಾದೇವಿ ಅಲ್ಲಮನನ್ನು ಮೋಹಿಸಿದ್ದಳು. ನಿರ್ದೇಹಿಯೂ, ನಿರ್ಲಿಪ್ತನೂ ಆದ ಅಲ್ಲಮನನ್ನು ಸಂಧಿಸಬೇಕೆಂಬ ಮಾಯೆಯ, ಹಾಗೂ ಅವಳ ಗೆಳತಿಯರ ಪ್ರಯತ್ನಗಳು ವಿಫಲವಾದರೂ ಬಸವಾದಿ ಪ್ರಮಥರು ಮಾತ್ರ ಆತನನ್ನು ತಮ್ಮ ಭಕ್ತಿಯ ಸಾಧನೆಯಿಂದ ಆಕರ್ಷಿಸಿದರು. ಮಾಯೆಯೊಂದಿಗೆ ನಿಷ್ಕುರನಾಗಿ ನಡೆದ ಪ್ರಭುದೇವನು ಭಕ್ತರಿಗೆ ಕರುಣಾಳುವಾಗಿ ತೋರಿದನು. ಭಕ್ತರ ಕುಂದುಗಳನ್ನು ತೋರಿ, ದೃಷ್ಟಿಲೋಪವನ್ನು ತಿದ್ದಿ ಆತ್ಮನಿಕಾಸದ ಮೆಟ್ಟಿಲುಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಿ ಲೋಕೋದ್ಧಾರಗೈದ ಮಹಾತ್ಮನಾತನು. ಶೂನ್ಯಸಂಪಾದನೆಕಾರರು ಹೇಳುವಂತೆ ಆತನು ಶ್ರೀ ವೀರಶೈವಾಚಾರ ಪ್ರಮಥನಾಯಕನು; ಷಟ್ಸ್ಥಲ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯು; ಶ್ರೀಮತ್ಸಕಲ ಜಗದಾಚಾರ್ಯನು. ಶೂನ್ಯಸಂಪಾದನೆಕಾರರ ಈ ನುಡಿಗಡಣದಿಂದ ಪ್ರಭುದೇವನು ಅದ್ಭುತವಾದ ಪ್ರಭಾವಶಾಲಿಯೆಂಬುದು ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಚಾಮರಸನ ನುಡಿಗಡಣವೂ ಈ ಮಾತಿಗೆ ಪೋಷಕವಾಗಿದೆ. ಚಾಮರಸನು ಶಿವನ ಬಾಯಿಯಿಂದ "ಅನುಪಮನು, ಅಗಜೆ ಕೇಳೆ, ಸಾಮಾನ್ಯನಲ್ಲ" ಎಂದು ಹೇಳಿಸಿ ಕೊನೆಗೆ ಪಾರ್ವತಿಯಿಂದಲೂ 'ಘನಮಹಿಮವಂತನು' ಎಂದು ಹೇಳಿಸಿದ್ದಾನೆ. 'ಗುಹೇಶ್ವರ' ಎಂಬ ಸಂಕೇತನಾಮಕ್ಕನುಸರಿಸಿ ಚಾಮರಸನು "ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭು ಸಂತಸದಲಿರು ತಿರ್ದನೆಲ್ಲರ ಹೃದಯ ಕಮಲದಲಿ" ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ; ಮನುಷ್ಯನ ಹೃದಯವೆಂಬ ಗುಹೆಯ ಒಡೆಯನೆಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಮನನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಎಲ್ಲರ ಹೃದಯಸ್ಥಾನವಾಗಿರುವ ಆತ್ಮಶಕ್ತಿಯೇ ಅಲ್ಲಮನೆಂದು ಚಾಮರಸನು ಸೂಚಿಸುವಲ್ಲಿ ಪ್ರಭುದೇವನ ಅಪಾರ ಘನತೆಯ ಸೂಚನೆಯಿದೆ. ಶೂನ್ಯಸಂಪಾದನೆಕಾರರು ಸುಂದರವಾದ ನುಡಿಗಡಣದಲಿ ಪ್ರಭುದೇವನನ್ನು ಚಿತ್ರಿಸಲು ಯತ್ನಿಸುವಾಗಲೂ ಕೂಡ ಆತನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ಮಾತಿನ ಮಾಲೆಗೆ ನಿಲುಕಲಾರದೆಂದೇ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಪಡುತ್ತಾರೆ :

“ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಾಂಬಡೆ ರೂಪಲ್ಲ. ಕೈಗೆ ಸಿಲುಕುವರೆ ದೇಹಿಯಲ್ಲ. ನಡೆದಡೆ ಗಮನಿಯಲ್ಲ. ನುಡಿದಡೆ ವಾಚಾಳನಲ್ಲ. ನಿಂದಿಸಿದವಗೆ ಹಗೆಯಲ್ಲ. ಹೊಗಳಿದವಗೆ ಕೆಳೆಯಲ್ಲ. ಗುಹೇಶ್ವರನ ನಿಲವು ಮಾತಿನ ಮಾಲೆಗೆ ಸಿಲುಕುವದೇ.

ಮಾನವರ ಹೃದಯಗುಹೆಯ ಒಡೆಯನು ಮಾತಿನ ಮಾಲಿಗೆ ಸಿಲುಕಲಾರ ನೆಂಬುದು ನಿಜವಾಗಿದ್ದರೂ ಕೂಡ ಆ ಆತ್ಮಶಕ್ತಿಯ ಪ್ರತೀಕವಾಗಿದ್ದ ಪ್ರಭುದೇವನ ವ್ಯಕ್ತಿಚಿತ್ರವನ್ನು ಮಾತಿನ ಮಾಲೆಯಲ್ಲಿ ನಿರೂಪಿಸಲು ಚಾಮರಸ, ಶೂನ್ಯಸಂಪಾದನೆ ಕಾರರು ಯತ್ನಿಸದೆ ಇಲ್ಲ. ಅವರ ಪ್ರಯತ್ನ ಸಫಲವಾಗದೆಯೂ ಇಲ್ಲ.

ಬಸವಾದಿ ಪ್ರಮುಖರು ಇನ್ನೂ ಸಾಧಕಾಪದ್ಧಿಯಲ್ಲಿದ್ದರೆ ಪ್ರಭುದೇವನು ಸಿದ್ಧ ನಾಗಿಯೇ ನಮಗೆ ಕಾಣುವದುಂಟು. ಮಾಯೆಯ ಮಾಟವನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸುವಲ್ಲಿ, ಭಕ್ತವೃಂದಕ್ಕೆ ಆತ್ಮೋನ್ನತಿಯ ಸರಿಯಾದ ಹಾದಿಯನ್ನು ಸೂಚಿಸುವಲ್ಲಿ, ಬಸವಣ್ಣ ನಂತಹರನ್ನು ನಿಷ್ಕರವಾಗಿ ಪರೀಕ್ಷಿಸಿ ಸರಿಯಾದ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ತೋರಿಸುವಲ್ಲಿ ತಪ್ಪು ಹಾದಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದ ಯೋಗಿಗಳು, ಸಿದ್ಧರು, ಋಷಿಗಳು ಇವರ ಹುಚ್ಚುತನ ವನ್ನು ಖಂಡಿಸಿ ಸರಿಯಾದ ಮಾರ್ಗಕ್ಕೆ ಹಚ್ಚುವಲ್ಲಿ, ಸರ್ವಸಂಗ ಪರಿತ್ಯಾಗಿ ಯಾಗಿದ್ದುಕೊಂಡು, ಜನ ಜಂಗುಳಿಯ ಸಾಮಾನ್ಯ ಅಂತಸ್ತನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಮೇಲಿನಿಂದ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ನಿರ್ಲಿಪ್ತನಾಗಿ ನಿರುಕ್ತಿಸುವಲ್ಲಿ ಪ್ರಭುದೇವನು ಮಾಯಾಕೋಲಾಹಲ ನಾಗಿರುವುದನ್ನು, ವೈರಾಗ್ಯ ಸಂಪನ್ನನಾಗಿರುವುದನ್ನು, ಜ್ಞಾನಮೂರ್ತಿಯೂ, ಭಕ್ತವತ್ಸಲನೂ ಆಗಿರುವುದನ್ನು ನಾವು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಶೂನ್ಯಸಂಪಾದನೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಚಿತ್ರ ಹೀಗೆ ಬಂದಿದೆ:

ಷಟ್ಸ್ಥಲವು ಷಡಂಗದಲ್ಲಿ ಸಮರಸವನ್ನೈದಿ, ಸರ್ವಾಚಾರ ಸಂಪತ್ತು ನಿಷ್ಪತ್ತಿಯಾಗಿ ಮಹಾ ಜ್ಞಾನವೇ ತಾನಾಗಿ, ನಿಂದ ನಿಜಫಲ ಸ್ಥಲವಾಗಿ, ಅಲ್ಲಿ ಅಗಮ್ಯ ಗಮನವಾಗಿ, ಪರವೆಂಬುದೇ ನಾಮವಾಗಿ, ನಿರಾಶೆಭರಿತನೆಂಬ ಜಂಗಮಸ್ಥಲವಳವಡಿಸಿ, ನಿಃಶಬ್ದವೆಂಬ ವಚನಾನುಭಾವಮಂ ತನ್ನನ್ನಾಶ್ರಯಿಸಿದ ಮಹಾನುಭಾವಿಗಳಿಗೆ ನಿರೂಪಿಸಲೆಳಿಸಿ ಕಾಯವೆಂಬ ಕಂಠೆಯ ಧರಿಸಿ, ನಿಂದಲ್ಲಿ ನೆಳಲಿಲ್ಲದೆ, ಸುಳಿದರೆ ಹೆಜ್ಜೆಯಿಲ್ಲದೆ ಸುಳಿವ ಅಲ್ಲಮ ಪ್ರಭುರಾಯ.

‘ವಚನಾನುಭಾವಮಂ ತನ್ನನ್ನಾಶ್ರಯಿಸಿದ ಮಹಾನುಭಾವಿಗಳಿಗೆ ನಿರೂಪಿಸ ಲೆಳಿಸಿ’ ದ ಪ್ರಭುದೇವನ ಸಂಚಾರದ ಕಥೆಯನ್ನು ಚಾಮರಸನು, ಭಕ್ತಜನರಿಗಿತ್ತು ಬೋಧೆಯನ್ನು ಚಾಮರಸ, ಶೂನ್ಯಸಂಪಾದನೆಕಾರರು ಸುಂದರವಾಗಿ ಬಿತ್ತರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆ ಬೋಧೆಯಿಂದ ಪ್ರಭುದೇವನು ಅದೆಷ್ಟು ಉಜ್ವಲವಾದ ಜ್ಞಾನದ ಖಣಿಯೆಂಬುದು ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವಂತಿದೆ. ಆತನು ಚಾಮರಸನು ಹೇಳು ವಂತೆ “ಒಡಲಿನಾಸೆಗೆ ಕುದಿದು ಕೋಟಲೆ ಪಡುವವರ ಕಳವಳವ ಕಳಚಲು ನಡೆದು ಬಂಧನ’ ನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಅಂತೆಯೇ ಲಿಂಗನಿಜವನು ಬಯಸಿದ ಭಕ್ತಗಣ ಗಳಿಗೆ ಬೋಧಿಸಬೇಕೆಂಬಾಶೆಯಿಂದ ಸಂಚಾರ ಕೈಕೊಂಡನು. ಪ್ರಭುದೇವನು ಭಕ್ತರ ಮನೋಮಯದಂಗದೊಳಗಿನ ತಮದ ತರಂಗಗಳನು ತನ್ನ ಕಟಾಕ್ಷ

ಕಾಂತಿಯಲಿ ಹಿಂಗಿಸಲೆಂದು ಸುಳಿಯತೊಡಗಿದನು. ಹಾಗೆ ಸುಳಿಯ ತೊಡಗಿದಾಗ ಮೊದಲು ಆತನ ದೃಷ್ಟಿಗೆ ಕೃಷಿಯ ಕಾರ್ಯವೊಂದರಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿದ್ದ ಗೊಗ್ಗಯ್ಯನೆಂಬ ತೋಟಗನು ಕಂಡನು. ಆಗ ಆತನಿಗೆ 'ಆವ ಬೇಸಾಯವನು ಮಾಡಲು ಜೀವನಧಿಗಳು ತಪ್ಪವು, ಅದರಲಿ ದೇವನೊಲಿವನೇ, ನೋವು ನಿಲುವದೇ, ಸಾವು ಹಿಂಗುವದೇ' — 'ಜೀವನಣುಮಾತ್ರವನು ನೋಯಿಸಿ ಭಕ್ತಿಯಲಿ ಕೈಲಾಸಪುರದೊಳಗೆ ಅಡಗಿದಡೆಯು ಕಡು ನೋವು-ಸಾವುಗಳು ಸಂಭವಿಸುವವು' — 'ಬಂಧನವ್ರದ ಬಾಹ್ಯಕರ್ಮವನೊಂದುಗೂಡಿದರಾದಡೆ ಅವರಿಗೆ ಸಂದ ನಿಜ-ಸುಖವಿಲ್ಲ' — ಎಂದು ಮುಂತಾಗಿ ಬೋಧಿಸಿದನು. ಕೃಷಿಕಾರ್ಯಕವೊಂದರಿಂದಲೇ ಮುಕ್ತಿ ದೊರಕುವದೆಂದು ಭಕ್ತ ಗೊಗ್ಗಯ್ಯನು ನಂಬಿದ್ದನು. ಅವನ ಈ ಸ್ವಾರ್ಥ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ದೂರಮಾಡಿ ಆತನಿಗೆ ಪ್ರಭುದೇವನು ಅದೇ ಕೃಷಿಕಾರ್ಯಕದಿಂದಲೇ ಶಿವಲಿಂಗ ಭಕ್ತಿಯ ಹೃದಯ ಲಭಿಸುವ ಪರಿಯನ್ನು ತೋರಿದನು. ಇದಲ್ಲದೆ ಕಾರ್ಯಕದಲ್ಲಿಯ ಹಿಂಸೆಯ ಸೂಕ್ಷ್ಮವನ್ನು ತಿಳಿಸಿ ನಿಷ್ಕಾಮ ಕೃಷಿಕಾರ್ಯವನ್ನು ಎಂತು ಮಾಡಬಹುದೆಂಬುದನ್ನು ಅರುಹಿ ಭಕ್ತನಾದ ಗೊಗ್ಗಯ್ಯನ ಮನೋಮಯದಂಗದ ತಮದ ತರಂಗಗಳನ್ನು ಹಿಂಗಿಸಿದನು ಆ ಪ್ರಭುದೇವ. ಜ್ಞಾನದ ಖಣಿಯಾದ ಅಲ್ಲಮನು ಗೊಗ್ಗಯ್ಯನಿಗೆ ಮಾಡಿದ ಬೋಧೆಯು ಹೀಗಿದೆ.

ತನುವ ತೋಟವ ಮಾಡಿ, ಮನವ ಗುದ್ದಲಿ ಮಾಡಿ ಆಗಿದು ಕಳೆದನಯ್ಯ. ಭ್ರಾಂತಿಯ ಬೇರು ಒಡೆದು ಸಂಸಾರದ ಹೆಂಟೆಯ ಬಿಗಿದು ಬಿತ್ತಿದನಯ್ಯ ಬ್ರಹ್ಮ ಬೀಜವ. ಅಖಂಡಮಂಡಲವೆಂಬ ಭಾವಿ, ಪವನವೇ ರಾಟಾಳ, ಸುಷುಮ್ಮದಿಂದುದಕವ ತಿದ್ದಿ ಬಸವಗಳೈವರು ಹಸಗೆಡಿಸಿಹನೆಂದು, ಸಮತೆ ಸೈರಣೆಯೆಂಬ ಬೇಲಿಯನಿಕ್ಕಿ ಆವಾಗಲೂ ಈ ತೋಂಟದಲ್ಲಿ ಜಾಗರವಿದ್ದು ಸಸಿಯ ಸಲಹಿದನು ಕಾಣಾ ಗುಹೇಶ್ವರಾ.

ಇಂತಹ ತೇಜಃಪುಂಜ ಬೋಧೆ ಅಲ್ಲಮನದು.

ಪ್ರಭುದೇವನ ಸಂಚಾರ ಮುಂದುವರಿದಾಗ ಮುಕ್ತಾಯಕ್ಕನೆಂಬ ಶರಣೆಯು ತನ್ನ ಬಂಧು ಅಜಗಣ್ಣನು ಮರಣಹೊಂದಿರಲು 'ಕಡು ಖತಿಯಲಿ' ರುವುದನ್ನು ಕಂಡನು. ಅವಳ ಮನದಳಲ ಮಾಣಿಸಲು ಮುಂಬಂದು 'ತಾಯೆ, ಭಕ್ತರಿಗುಂಟೆ ಚಿಂತೆಗಳ್ ಆಯಾಸಂಗಳ್.....ನಿಃಕಾರ್ಯದ ಅಜಗಣ್ಣಂಗೆ ಹಂಬಲಿಸಿ ಬಾಯ ಬಿಡಲಹುದೇ. ಮಾಯೆ ಮೋಹವಿದೇತಕೌ' ಎಂದು ಕೇಳಿದನು. ಅಣ್ಣನ ಮರಣದ ದುಃಖದ ಭಾರದಿಂದ ಬಳಲುವ ಮುಕ್ತಾಯಕ್ಕೆ 'ಎನ್ನ ನಿಧಾನವಪ್ಪ ಅಜಗಣ್ಣ....ಹೋದಡೆ ಎನಗಿನ್ನೇನು ಗತಿ'ಯೆಂದು ಕಡು ದುಮ್ಮಾನದಲಿ ನುಡಿದಾಗ ಅವಳಿಗೆ, ಅಜಗಣ್ಣನು ಅಪಾರ ಮಹಿಮನು, ನಿತ್ಯನು, ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಹೇಳಿದನು. ಮುಂದೆ ತನ್ನ ಗತಿಯೇನೆಂದು ಕೇಳಿದಾಗ ಅವಳಿಗೆ 'ಹೊರಗೆ ಮಾಡುವ ಮಾಟ

ಕೂಟವ ತೊರೆದು ಅಂತರ್ಜ್ಞಾನವೊಂದನೆ ಹೋಗುವುದಿದು ಶಿವಭಕ್ತಿಯೆ.....
' ಹೊರಗೆ ಮರೆದು ನಿರಾಳದಲಿ ನಿಲಲಿವುವುದು ' ಎಂದು ಹೇಳಿದನು. ಹಾಗೂ

“ ಮುಕ್ತಿಗೆ ಮುಖವಾಗಿ, ಯುಕ್ತಿಗೆ ಹೊರಗಾಗಿ, ಅರಿವಿಗೆ ಅರಿವಾಗಿಪ್ಪ ಭೇದ ಕಾಣ ಬಂದಿತ್ತು ನೋಡಾ, ಅರಿವರಿತು ಮರಹು ನಷ್ಟವಾಗಿಪ್ಪದು. ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಸನ್ನಿಹಿತವಾಗಿಪ್ಪದು. ಗುಹೇಶ್ವರನ ಶರಣ ಅಜಗಣ್ಣನ ಲವು ಬಯಲ ಬೆರಸಿದ ಮರೀಚಿಯಂತಾಯಿತ್ತು. ”

ಎಂದು ಸಂತವಿಸಿ ಸರಿಯಾದ ಹಾದಿಯನ್ನು ತೋರಿಸಿ ಆತ್ಮನ ಅಮರತ್ವವನ್ನು ಬೋಧಿಸಿದನು.

ಪ್ರಭುದೇವನು ಮುಂದೆ ನಡೆತಂದು ಕರ್ಮಯೋಗಿಯಾದ ಸಿದ್ಧರಾಮನ ಕರ್ಮಸ್ಥಳವಾದ ಸೊನ್ನಲಾಪುರಕ್ಕೆ ಬಂದನು. ಅಲ್ಲಿ ಖ್ಯಾತಿಪೂಜಾಲಾಭದಿಚ್ಛೆಯಲಿ ಸಿಕ್ಕಿಬಿದ್ದ ಸಿದ್ಧರಾಮನನ್ನು ಕಂಡನು. ಸಂಸಾರವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ, ಯೋಗಿಯೆಂದು ತಿಳಿದು ಗುಡಿ ಕೆರೆಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸುವುದರಲ್ಲಿಯೇ ಜೀವನದ ಸಾಫಲ್ಯವೆಂದು ತಿಳಿದು ಭ್ರಮಿಸುತ್ತಿರುವ ಸಿದ್ಧರಾಮನಿಗಾಗಿ ಅಲ್ಲಮನು ಮರುಗಿದನು. ‘ ನೂಲ ಸಂಕಲೆಯ ಕಡಿದು ಕನಕದ ಕೋಳವನು ಕಾಲಿಗೆ ಕೇಲಿಪ ಕಾಳುಮತಿಯವ ನಂತೆ, ಸತಿಸುತ ಕೂಟ ಭಯವೆಂದು ಬಾಳಿಕೆಯನತಿಗಳೆದು ಮರಳಿಯು ಬೋಳು ಮಂಡೆಯ ಕೀರ್ತಿಗೋಸುಗ ಕೋಳುಹೋದನೆ ರಾಮನೆನುತ ’ ಅಲ್ಲಮನು ಬೆರಗಾದನು. ‘ ಕಲ್ಲನು ಕಡಿದು ಕಲ್ಲಿಗೆ ಶಿಖರ ದೇಗುಲವೆಂದು ಮಾಡಿಸಿ ಮಕರಿಸುವ ’ ರಾಮನು ಒಡ್ಡನಲ್ಲದೆ ಸಿದ್ಧನಲ್ಲವೆಂದು ಜರಿದನು. ಸಿದ್ಧರಾಮನ ತಪ್ಪನ್ನು ತೋರಿಸಿ,

ಕಲ್ಲ ದೇವರ ಮಾಡಿ, ಕಲ್ಲ ಮನೆಯ ಮಾಡಿ ಆ ಕಲ್ಲು ಕಲ್ಲ ಮೇಲೆ ಕೆಡೆದರೆ ದೇವರೆತ್ತ ಹೋದರೋ ? ಲಿಂಗಪ್ರತಿಷ್ಠೆಯ ಮಾಡುವರಿಗೆ ನಾಯಕ ನರಕ ತಪ್ಪದು..... ದೇಹವೇ ದೇಗುಲವಾಗಿರಲು ಬೇರೆ ಮತ್ತೆ ದೇಗುಲವೇಕಯ್ಯಾ.

ಅನ್ನವನಿಕ್ಕಿ ನನ್ನಯ ನುಡಿದು, ಅರವಟೆಗೆಯನಿಕ್ಕಿ, ಕೆರೆಯ ಕಟ್ಟಿಸಿದರೆ ಮರಣದಿಂದ ಮೇಲೆ ಸ್ವರ್ಗ ಉಂಟಲ್ಲದೆ ಶಿವನ ನಿಜವು ಸಾಧ್ಯವಾಗಲಾರದು.

ತನುವೆಂಬ ಏರಿಗೆ ಮನವೆಂಬ ಕಟ್ಟಿ, ಅಚಾರವೆಂಬ ಸೋಪಾನ, ಪರಮಾನಂದವೆಂಬ ಜಲವ ತುಂಬಿ, ಕೆರೆಯ ಕಟ್ಟಬಲ್ಲವನಾರನು ಕಾಣೆ. ನಾನು ಕಟ್ಟಿದ ಕೆರೆ ಸ್ಥಿರವಾಯಿತ್ತು.... ನೆಲವನಗಿದು ಜಲವ ತೆಗೆದೆನೆಂಬ ಬಳಲಿಕೆಯ ನೋಡಾ. ಒಂದು ಕಲ್ಲ ಕಡಿದು ಮತ್ತೊಂದು ಕಲ್ಲಿಗೆ ಭೋಗವ ಕೊಟ್ಟಿಹೆನೆಂಬ ಅಜ್ಞಾನವಿದೇನೋ ಗುಹೇಶ್ವರಾ.

ಕಾಯವೇ ಲಿಂಗ, ಪ್ರಾಣವೇ ಶರಣನಾದ ಶರಣಿಗೆ ಬೇರೆ ದೇವಾಲಯವ ಮಾಡಿಸ ಲೇಕೆ ಹೇಳಾ.

ಎಂಬ ಬೋಧಾವೃತ್ತವನ್ನು ನೀಡಿದನು. ಈ ಬೋಧೆ ಉಜ್ವಲವಾಗಿದೆ ಎಂದು ಬೇರೆ ಹೇಳಬೇಕೇ ! ಗುಡಿಯ ಕಟ್ಟಿಸಿ, ಕೆರೆಯ ಕಟ್ಟಿಸಿ, ಸ್ವರ್ಗದ ಲಾಭ- ಪಡೆಯುವ ವ್ಯಾಸಾರೀ ಧರ್ಮವನ್ನು ಅಲ್ಲಗಳೆದು ‘ ಶಿವನ ನಿಜವು ’ ಸಾಧ್ಯವಾಗುವ

ಉದಾತ್ತ ರೀತಿಯನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಉಸುರಿದ್ದಾನೆ ಪ್ರಭುದೇವ. ಖ್ಯಾತಿ ಪೂಜಾ ಲಾಭ ದಿಚ್ಛೆಯ ಬಾಹ್ಯದ ಬಳಲಿಕೆಯನ್ನು ನಿಷ್ಕರವಾಗಿ ಖಂಡಿಸಿ ಆತ್ಮೋನ್ನತಿಯ ಹಾದಿ ಯನ್ನು ತೋರಿದ್ದಾನೆ, ಆ ವೈರಾಗ್ಯ ಚಕ್ರವರ್ತಿ. ಸಿದ್ಧರಾಮನಿಗೆ 'ಕಾಯ ಕರಣದ ಸಂದು ಸಂಬಂಧವನು ಸೂಚಿಸಿ ಜೀವ ಪರಮರನು ಒಂದುಮಾಡುವ ಶಕ್ತಿಭಕ್ತಿಯ ಹೊಂದಿಕೆಯಂ' ಉಪದೇಶ ಮಾಡಿದ ನಂತರ ಪ್ರಭುದೇವನು ಮುಂದೆ ನಡೆದು 'ತನ್ನ ಪಾದಸ್ಪರ್ಶನಕೆ ಸಯವಾದ ಸಚರಾಚರರನೆಲ್ಲರ ಪಾವನವ ಮಾಡುತ' ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕೆ ಬಂದನು.

ಕಲ್ಯಾಣದಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯೋಗಿಯಾದ ಬಸವಣ್ಣನಿದ್ದನು. ಬಸವಣ್ಣನು ಮಹಾ ಮಹಿಮನಾದರೂ ಪ್ರಭುದೇವನು ಆತನಲ್ಲಿಯೂ ಒಂದು ಲೋಪವನ್ನು ಕಂಡನು. ಜಂಗಮಶ್ರೇಷ್ಠನಾದ ಪ್ರಭುದೇವನು ಹೊರಗೆ ಬಂದಿರಲು ಆತನನ್ನು ಸತ್ಕರಿಸಲು ಹೋಗದೆ ಲಿಂಗಾರ್ಚನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಬಸವಣ್ಣನು ತೊಡಗಿದ್ದನು. ಆಗ ಪ್ರಭುದೇವನು,

‘ಬಂದವರಾರೆಂದರಿಯದೆ, ನಿಂದ ನಿಲವನರಿಯದೆ, ಕೆಮ್ಮನೆ ಅಹಂಕಾರ ಹೊತ್ತು ಕೊಂಡು ಇಪ್ಪವರಿಗೆ ನಮ್ಮ ಗುಹೇಶ್ವರಲಿಂಗನೊಲ್ಲ ನೋಡಾ?’

ಜಂಗಮ ಹೊರಗಿರಲು ಲಿಂಗಾರ್ಚನೆಯ ಮಾಡುತಿಪ್ಪಾತನೇತರಭಕ್ತ?..... ಜಂಗಮವೇ ಹೊರಗಿರಲು ಲಿಂಗಾರ್ಚನೆ ಅವುದಯ್ಯ.

ಎಂದು ಮುಂತಾಗಿ ಬಸವಣ್ಣನ ಅಹಂಕಾರವನ್ನು ಜರಿದು ನುಡಿದನು. ಲಿಂಗಾರ್ಚನೆ ಮಾಡುವೆನೆಂಬ ಅಹಂಕಾರದಲ್ಲಿದ್ದ ಬಸವಣ್ಣನು ಲಿಂಗಕ್ಕಿಂತ ಜಂಗಮ ಶ್ರೇಷ್ಠವೆಂಬುದನ್ನು ಮರೆತಿದ್ದನು. ಪ್ರಭುದೇವನ ನುಡಿಗಳಿಂದ ಎಚ್ಚತ್ತನು. ಆಗ ಆತನು ‘ನಾನು ಮರವೆಯ ಮರುಳು, ನೀನು ಅರಿವಿನ ತಿರಳು ಎನ್ನ ತಪ್ಪನು ನೀನೆ ತಿದ್ದುವುದು’ ಎನುತ ಅಲ್ಲಮನಿಗೆ ಮೈಯಿಕ್ಕಿದನು. ಅಲ್ಲಮನ ನಿಷ್ಕರ ರೀತಿಯನ್ನು ಕಂಡು ಅಲ್ಲಿದ್ದವರೆಲ್ಲರಿಗೂ ಅಚ್ಚರಿಯಾಗಿರಬೇಕು, ಬಸವಣ್ಣನಂತಹ ಭಕ್ತಶ್ರೇಷ್ಠನನ್ನು ಅಲ್ಲಮನು ಒಂದು ಸಣ್ಣ ತಪ್ಪಿಗಾಗಿ ಹೀಗೆ ಕೆಡುನುಡಿಯಬೇಕೆ? ಎಂದು. ಅದಕ್ಕೆ ಪ್ರಭುದೇವನ ಸಮಾಧಾನವೂ ಮಾರ್ಮಿಕ ವಾಗಿದೆ :-

ಸೂಳೆ ಹಲಬರನುರುಳಿದಳೆಂದು ನಿಂದಿಸುವರಿಲ್ಲ ಕೇಳಾ! ಪತಿವ್ರತೆ ತನ್ನ ಪುರುಷನಲ್ಲದೆ ಮತ್ತೊಬ್ಬನ ಮುಖವ ನೋಡಿದರೆ ಅವಳು ಚಾಂಡಾಲಗಿತಿ ಎಂಬುದು ಲೋಕವೆಲ್ಲವೂ. ಕೀರ್ತಿವಾರ್ತೆಗೆ ಮಾಡುವ ಭಕ್ತ ತಪ್ಪಿದರೆ, ಅದ ಮನಕ್ಕೆ ತರಲಿಲ್ಲ. ಸಜ್ಜನ ಸದ್ಭಕ್ತಿಯಡ ಹಿದರೆ, ಅದ ಸೈರಿಸಬಾರದು ನೋಡಾ. ನಮ್ಮ ಗುಹೇಶ್ವರ ಲಿಂಗಕ್ಕೆ ಅದಿಯಿಂದತ್ತ ನೀನೇ ಭಕ್ತನಾದ ಕಾರಣ ಮನ ನೊಂದಿತ್ತು ಕಾಣಾ ಸಂಗನಬಸವಣ್ಣ.

ಇದು ಪ್ರಭುದೇವನ ಮಾರುತ್ತುರ. ಇದರಿಂದ ಪ್ರಭುದೇವನ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಧರ್ಮ ದೃಷ್ಟಿಯೂ ನಿಷ್ಕರತೆಯೂ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತಿವೆ. ಲಿಂಗಕ್ಕಿಂತ ಜಂಗಮ ಹೆಚ್ಚೆಂದು ಹೇಳುವಾಗ ಜಂಗಮನು ಅರ್ಹತೆಯೆಂತಹದೆಂಬುದನ್ನೂ ಗಮನಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ-

ಬರಿಯ ಬೋಳುಗಳೆಲ್ಲ ಜಂಗಮವೇ, ವೇಷಧಾರಿಗಳೆಲ್ಲ ಜಂಗಮವೇ, ಜಡಜೀವಿಗಳೆಲ್ಲ ಜಂಗಮವೇ? ನಿರ್ಗಮನವೇ ಜಂಗಮ. ನಿಃಸ್ವೀಮ ಜಂಗಮ, ನಿಜೈಕ್ಯವೇ ಜಂಗಮ. ಇಂತಹ ಜಂಗಮದ ಸುಳುಹು ಕಾಣದೆ ಕೂಡಲ ಸಂಗಮದೇವ ತಾನೆ ಪ್ರಭುವೆಂಬ ಜಂಗಮನಾದ.

ಇದೀಗ ಜಂಗಮ ಶಬ್ದದ ಸಾರ್ಥಕ್ಯ. ಇಂತಹ ಜಂಗಮ ಲಿಂಗಕ್ಕಿಂತಲೂ ಶ್ರೇಷ್ಠವೆಂದು ಹೇಳಿದರೆ ತಪ್ಪೇನು? ಜಂಗಮಶ್ರೇಷ್ಠ ಪ್ರಭುದೇವನು ಇಷ್ಟಲಿಂಗ ಮಾರ್ಗಾಚರಣೆಯನ್ನು ಬಸವನಿಗೆ ತಿಳಿಸಿದನು; ಹಾಗೂ

ಅರ್ಥವನೊಪ್ಪಿಸಿದಾತ ಭಕ್ತ ನಲ್ಲ. ಪ್ರಾಣವನೊಪ್ಪಿಸಿದಾತ ಭಕ್ತ ನಲ್ಲ.....ಅಭಿನಾನವನೊಪ್ಪಿಸಿದಾತ ಭಕ್ತ ನಲ್ಲ. ಅದೇನು ಕಾರಣವೆಂದರೆ ಸತ್ಯಸದಾಚಾರಕ್ಕೆ ಸಲ್ಲನಾಗಿ..... ಕಾಯದ ಜೀವದ ಹೊಲಿಗೆಯ ಬಿಚ್ಚಿ ತನ್ನನು ಅರ್ಪಿಸಿ ಇರಬಲ್ಲಾತ ಭಕ್ತ.

ಎಂಬುದನು ಬೋಧಿಸಿದನು. ಅಲ್ಲಮನ ಬೋಧೆಯಲ್ಲಿಯ ವಾಡಿಕೆಯ ಉದಾತ್ತ ರೀತಿಯನ್ನು ನಾವು ಇಲ್ಲಿಯೂ ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. 'ಶೂನ್ಯಸಂಪಾದನೆ'ಯ ಪುಟ ಪುಟಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಉದಾತ್ತ ರೀತಿಯು ಸ್ಫುಟವಾಗಿ ಹರಿದಿದೆ.

ಬಸವಣ್ಣನ ಹಮ್ಮಿನ ಭ್ರಾಂತಿಯನು ಬರೆದನಿಸಿ ನಿಜ ನಿರ್ಲೇಪ ಭಕ್ತಿಯನು ಹಾಗೂ ಇಷ್ಟಲಿಂಗೋಪದೇಶವನು ಬೋಧಿಸಿದ ನಂತರ ಪ್ರಭುದೇವನು ಮಹಾದೇವಿಯಕ್ಕನನ್ನು ಕಂಡನು. ಮಹಾದೇವಿ ಗುರುವನರಸುವೆನೆಂದು ತಟ್ಟನೆ ತಿರುಗಿ, ತೊಳಲಿ, ಕರಗಿ, ಕಾತರಿಸಿ ಕೊನೆಗೆ 'ಮನವೆಂಬ ತುಂಬಿಯ ಭಾವ ಮಿಗೆ ತುಂಬಿ ಸಂಪಗೆಯ ಸಾರ್ವಂತೆ' ಬಂದಳಲಂಪಿನಲಿ ಮುಕ್ತಿಯ ಸೊಂಪು ಶೋಭಿಸುವ ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭುರಾಯನಿದ್ದೆಡೆಗೆ. ಪ್ರಭುದೇವನು ಆಕೆಯ ಚಿತ್ತವು ಅತಿ ನಿರ್ಮಲತೆಯಾದುದಂ ಅರಿದು ಆಕೆಗೆ ಜೀವ ಪರಮರನು ಅನುಗೊಳಿಸಿ ನಿರ್ವಯಲ ಮಾಡುವ ನೆನಹಿನ ಉಪದೇಶವನು ಮಾಡಿದನು. ಆಮೇಲೆ ಬಸವಣ್ಣನಿಗೆ, ಇನ್ನುಳಿದ ಶರಣರಿಗೆ ಶಿವತತ್ತ್ವ ಭಕ್ತಿಯನರುಹಬೇಕೆಂದು,

ತನ್ನೊಳಗೆ ಗುರುಲಿಂಗ ಜಂಗಮ
ತನ್ನೊಳಗೆ ಪಾದೋದಕಾನ್ಯತ
ತನ್ನೊಳಗೆ ಪರಮ ಪ್ರಸಾದ.....
ತನ್ನೊಳಗೆ ಆರಿಯದೆ ಇದಿರಿಲಿ ಅರಸುವ
ಭಿನ್ನ ಭಾವದ ಭ್ರಮಿತ ಭವಿಗಳು
ನನ್ನ ಸಾಧಿಸಲು ಆರಿಯರು.....

ಎಂದು ಬೋಧಿಸಿ ಅದನ್ನು ಆಚರಿಸಬೇಕೆಂದು ಅವರಿಗೆ ತಿಳಿಸಿದನು. ಅದನ್ನು ಅವರು ಅನುಸರಿಸುತ್ತಿದ್ದರೆ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ತಾನು ಬಂದು 'ಮೇಲಣ ನೆನಹಿನುಪದೇಶವನ್ನು ಮಾಡುವೆ'ನೆಂದು ಹೇಳಿ ತನ್ನ ಸಂಚಾರವನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಿದನು.

ಆಗ ಶ್ರೀಗಿರಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಭುದೇವನು ಗೋರಕ್ಷನನ್ನು ಕಂಡನು. ಗೋರಕ್ಷನು ಯೋಗದಿಂದ ಕಾಯವನ್ನು ಬಲಿಸಿಕೊಂಡು ಮೃತ್ಯುವನ್ನು ಗೆದ್ದನೆಂಬ ಹೆಮ್ಮೆಯಿಂದ ತಾನು ಸಿದ್ಧನೆಂಬುದಾಗಿ ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಬಿಂಕದಲ್ಲಿದ್ದನು. ಪ್ರಭುದೇವನು ತನ್ನ ಬೋಧೆಯಿಂದ, ಕೃತಿಯಿಂದ ಆತನ ಬಿಂಕವನ್ನು ಇಳಿಸಿ,

ಕಾಯ ಬಲಿದಡೆ ಮಾಯ ಬಲಿವುದು
ಮಾಯೆ ಬಲಿದಡೆ ಛಾಯೆ ಬಲಿವುದು
ಕಾಯಮಾಯಾ ಛಾಯೆ ಬಲಿದಡೆ ಸಿದ್ಧನವನಲ್ಲ
ಕಾಯ ಮಾಯಾ ಛಾಯಾದಾಗಿನ
ದಾಯವನು ನೆರೆ ಕಳೆದನಾದಡೆ
ರಾಯನಾತನು ಸಿದ್ಧರಲಿ ಗೋರಕ್ಷ ಕೇಳೆಂದು

ಉಪದೇಶಿಸಿದನು. ಹಾಗೂ ಗೋರಕ್ಷನ ಪರಿಪಾಕಭಾವದ ಹೆಸರನ್ನು ಅರಿದು ಆತನನ್ನು ಮನ್ನಿಸಿ ಅನುಪಮ ನಾಥಪದವಿಯನ್ನಿತ್ತನು.

ಪ್ರಭುದೇವನು ಭೂತಳದ ಅಜ್ಞಾನಿಗಳನ್ನು ಸುಜ್ಞಾನಿಗಳೆಂದು ಮಾಡುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದಲೇ ಹೊರಟ ಸಂಚಾರದಲ್ಲಿ ಆಶ್ರಮದ ಕೆಲವು ಋಷಿಗಳನ್ನು ಕಂಡನು. ಆ ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ವೇದ, ಶಾಸ್ತ್ರ, ದರ್ಶನ, ತರ್ಕಗಳ ಅಭ್ಯಾಸದ 'ಶಬ್ದದ ಸಂಭ್ರಮ' ವಿತ್ತು. ನಾರ್ಥ ಸೀರೆ, ಕಂದ ಮೂಲ ಭಕ್ತಗಳ ಸಂಸಾರ ಮುನಿಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟಿರಲಿಲ್ಲ. ಯಾಗದ ಕರ್ಮಕಾಂಡದ ತೊಡಕು ಅವರನ್ನು ಇನ್ನೂ ಬಂಧಿಸಿತ್ತು. ಆ ಋಷಿಗಳಿಗೆ ಪ್ರಭುದೇವನು ಪವಿತ್ರವಾದ ಉಪದೇಶವನ್ನು ಮಾಡಿದನು. ಆತನ ಉಪದೇಶದ ತಿರುಳು ಇಂತಿದೆ:— ಹೋಮದಾಹುತಿಯೆಲ್ಲವೂ ಮಿಥ್ಯವು. ನಿತ್ಯ ನಿರ್ಮಲ ನಿಜದ ಪರಮಾನಂದವೇ ತೃಪ್ತಿ. ಸತ್ಯ ಶಾಶ್ವತ ಸ್ವಸ್ವರೂಪದ ತತ್ತ್ವವು ತಾನೆಂದು ಅರಿವುದೇ ಫಲ. ಯಾಗಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಆತ್ಮಯಾಗ, ದೇವಾರ್ಚನೆಗೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಹೃದಯ, ಉಪನಯನಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ನಿಜನಿರೀಕ್ಷಣೆ ಬೇಕು. ಇಂತಹ ಉಜ್ವಲ ಬೋಧೆಯಿಂದ ಪ್ರಭುದೇವನು ಬಾಹ್ಯದ ಕರ್ಮ ಭಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಅಂತರ್ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಸೂಚನೆಯ ಮಾಡಿ ಋಷಿಗಳ ಕರ್ಮಕಾಂಡದ ಜೊಳ್ಳನ್ನು ತೂರಿ ಅವರನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿದನು.

ಪ್ರಭುದೇವನು 'ತಾನು ಅದಾರಿಗೆ ಕರುಣಿಸಿದನೋ ಅವರಿಗೆ ಆ ಕ್ಷಣ ಪರಮ ಪದವಿಯಲಿ ಇರಿಸಿ' ಮತ್ತೆ ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕೆ ಬಂದು ಬಸವಣ್ಣನ ಶೂನ್ಯಸಿಂಹಾಸನ

ವನ್ನು ಅಲಂಕರಿಸಿದನು. ಆಗ ಬಸವಣ್ಣನು ' ಜೀವ ಪರಮರನೊಂದು ಮಾಡುವ
ಠಾವನ್ನು ' ಕೇಳಲು ಪ್ರಭುದೇವನು ' ಮರಣವಿಲ್ಲದ, ಜನನವಿಲ್ಲದ, ಕರಣವಿಲ್ಲದ,
ಕರ್ಮವಿಲ್ಲದ, ಇಹ ಪರಂಗಳ ಹೊರೆಯಿಲ್ಲದ, ನಿರುಪಮದ ನಿಶ್ಚಿಂತ ನಿಶ್ಚಲ ಪರಮ
ನಿತ್ಯಾನಂದ ಪದವಿಯ ' ಬಸವಂಗೆ ಕರುಣಿಸಿದನು. ತನ್ನ ಭಕ್ತರ ಸಂಸಾರ
ಸ್ವಪ್ನವನ್ನು ತೊಲಗಿಸಿದನು. ಶರಣಸಂದೋಹವನ್ನೆಲ್ಲ ನಿತ್ಯಾನಂದ ಪದವಿಯಲಿರಿಸಿ
ತಾನಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟು ' ಸಕಲ ಸಚರಾಚರದೊಳ್ ಅಂತರ್ಯಾಮಿ ' ಯಾದನು.
ಅಥವಾ ಶೂನ್ಯಸಂಪಾದನೆಕಾರರ ಶಬ್ದಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ ' ಪ್ರಭುದೇವರು
ನಿರವಯಲ ಬೆರಿಸಲೊಡನೆ ಸತ್ಯ ಲೋಕದ ಬಾಗಿಲ ಕದ ತೆರೆಯಿತ್ತು. '

ಇಂತಿದು ಆ ಅಲೌಕಿಕ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಮೂರ್ತಿಸ್ವರೂಪ. ಮೇಲೆ ಸೂಚಿಸಿದ
ಪ್ರಭುದೇವನ ಸಂಚಾರ ಹಾಗೂ ಬೋಧೆ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಲೋಕೋದ್ಧಾರಿ ಮಹಾತ್ಮನ
ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಗುರುತಿದೆ. ಚಾಮರಸನು ಹೇಳುವಂತೆ ಪ್ರಭುದೇವನು ನಿಜಕ್ಕೂ
' ಒಡಲಿನಾಸೆಗೆ ಕುದಿದು ಕೊಟಲೆ ಪಡುವವರ ಕಳವಳನ ಕಳಚಲು ನಡೆದು
ಬಂದವ 'ನು. ' ಭೂತಳದ ಅಜ್ಞಾನಿಗಳನ್ನು ಇನ್ನೋತು ಸುಜ್ಞಾನಿಗಳ
ಮಾಡು 'ವಾತನು. ' ಸರ್ವರನ್ನು ಕರುಣಿಸಿ ಪಾಲಿಸು 'ವವನು, ಆತನು
ವಿರಕ್ತಶ್ರೇಷ್ಠ, ಜ್ಞಾನದ ಖಣಿ, ಜಿತಕಾಮ, ಅನುಕರಣೀಯ ಸಿದ್ಧ. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ
ಆತನು ತೇಜಃಪುಂಜ ವ್ಯಕ್ತಿ.

ದೇವರ ದೇವ

ಲೇಖಕ :— ಶ್ರೀ. ಎಸ್. ಎಸ್. ಭೂಸನೂರಮಠ, ಎಂ. ಎ.,

ಕರ್ನಾಟಕ ಕಾಲೇಜು, ಧಾರವಾಡ.

೧ ಕಟ್ಟಡವಿ. ಕಾಡು ಮೃಗಗಳು ಕೂಗಿ ಕೊಲ್ಲುತ್ತಿವೆಯಯ್ಯ. ಕರುಣೆ ಸಯ್ಯಾ ತಂದೆ ಕರುಣಿಸು. ಸುತ್ತು ಕತ್ತಲೆಗವಿದು ಮುತ್ತಿಗೆಯ ಹಾಕಿತ್ತು. ಚಂದ್ರಂಗೆ ಕಾರ್ಮೋಡ ಮುಸುಕಿ ಮುಚ್ಚಿತ್ತು. ಎತ್ತನೋಡಿದಡತ್ತ ಕತ್ತಲೆಯೆ ಅಯ್ಯಾ. ಮುಂದೋರದಯ್ಯ. ಹಿಂದೋರದಯ್ಯ. ಎಡದೋರದಯ್ಯ. ಬಲದೋರದಯ್ಯ. ಕೆತ್ತಬಲ್ಲತ್ತಲೆಯ ಕತ್ತರಿಸಿ ಕಳೆಯಯ್ಯ — ಬೆಳಗಯ್ಯ ಜೀವನವ, ಜೀವನದ ಪಥವಾ. ಜೀವನವ ಬೆಳಗಿನೊಳು ಮುಳುಗಿಸಯ್ಯ ಎನ್ನ ದೇವರ ದೇವ.

೨ ಗೂಗೆ ಬಲ್ಲುದೇ ನೇಸರನ ಬೆಳಕೆ? ಕಾಗೆ ಬಲ್ಲುದೇ ಮಾಂಬಳದ ರುಚಿಯ? ಕುರುಡಂಗೆ ಸೊಗಯಿಪುದೆ ನಲ್ಲಳಾ ಸವಿನೋಟ? ಕೋಣಂಗೆ ಕಿನ್ನರಿಯ ಸವಿಯೇತ ಕಯ್ಯ? ಬಡವಂಗದೇಕೆ ತವನಿಧಿಯ ಹುಚ್ಚು? ಹೆಳವಂಗದೇಕಯ್ಯ ಮೇರುವನಡವರ್ ಚಿಂತೆ? ಅಯ್ಯಾ, ವಿಷಯಾಂಧಗೆನಗೇತಕಯ್ಯ ನಿಮ್ಮ ಕಾಂಬ ಹಂಬಲ? ಪರಮ ಪರಮಾನಂದ ಪರಾತ್ಪರ, ಪರಂಜ್ಯೋತಿ ಸ್ವರೂಪ ದೇವರ ದೇವ?

೩

ಕುವೂ.....ಕುವೂ.....

ಹಾಡಯ್ಯ ಕೋಗಿಲೆಯೆ ಮುದ್ದು ಕೋಗಿಲೆಯೆ.

ಚಿಂದಳಿರ ಸವಿಯಯ್ಯ ಸವಿಯನ್ನೆ ಹಾಡಯ್ಯ.

ಕುವೂ....ಕುವೂ....ಹಾಡಯ್ಯ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಮುಗುಳ್ಳೊಮ್ಮೆ ಹಾಡಯ್ಯ.

ಬನದೇವಿ ಎವೆಯಿಡಲು ಮರೆದು ಕೇಳುತ್ತಿಹಳು.

ಗಂಭೀರ ಶಾಂತಿಸಾಗರದೊಳಾಳುತ್ತಿಹಳು.

ಹಾಡಯ್ಯ ಕೋಗಿಲೆಯೆ ಹಾಡು ಹಾಡು.

ತೊರೆಹರಿಯುವದ ಮರೆದು ಇಂಚರವನಾಲಿಪಳು

ತಿರೆಗೈಗಳಿಂದೀಂಟಿ ತಣಿಯಲಾಟಪಳು.

ಹಾಡಯ್ಯ ಕೋಗಿಲೆಯೆ ಹಾಡು ಹಾಡು.

ನಿನ್ನ ನಲ್ಪಾಡಿದೆ ಎನ್ನ ನಲ್ಲನ ಬರಿಸಿ

ಮನದನ್ನೆ ಯಾದೆನ್ನೊಳೊಂದುಗೂಡಿಸಿ ಸೊಗದ

ಸುಗ್ಗಿಯೊಳು ಬಗ್ಗಿಸೆಲೆ ಚಿಲ್ವ ಕೋಗಿಲೆಯೆ

ದೇವದೇವನ ಹಾಡಿ ಹಾಡಿ ಕರೆತಾರಾ.

ಪಾದಕಮಲಂಗಳೊಳು ಬಿದ್ದು ಬೇಡುವೆನಯ್ಯ

ಹಾಡಿ ಕರೆತಾರಾ.

ಉಡಿಯೊಡ್ಡಿ ಬೇಡುವೆನು ಹಾಡಿ ಕರೆತಾರಾ.

ತಲೆನಾಗಿ ಬೇಡುವೆನು ಹಾಡಿ ಕರೆತಾರಾ.

ಇಂದು ದೇವರ ದೇವನಂ ಕರೆದು ತೋರಿದರೆ

ಎಂದೆಂದೆಗೂ ಕುವೂ ಎಂದೆ ಹಾಡುವೆನು.

ಕುವೂ.....ಕುವೂ.....ಎಷ್ಟೊಂದು ಸವಿಯಯ್ಯ ನಿನ್ನ ಕೂವೂ....

ಬನವೆಲ್ಲ ಸವಿಯಾಯ್ತು ಬಯಲೆಲ್ಲ ಹಾಡಾಯ್ತು.

ತೊರೆಯೆಲ್ಲ ರಸವಾಯ್ತು ತಿರೆಯೆ ಇಂಚರವಾಯ್ತು.

.....ಸವಿವಾಡಿನೊಳು ಮೂಡಿ ಮಿನುಗುತಿಹ ಬೆಳಗೇನು ?

ತೊಳ ತೊಳಗಿ ಪಜ್ಜಳಿಸ ದಿವ್ಯಜ್ಯೋತಿಯದೇನು ?

ದಿವ್ಯ ಜ್ಯೋತಿಯ ನಡುವೆ ಬೆಳದಿಂಗಳೇನು ?

ನಗೆವೆಳಗ ಬೀರುತಿಹ ಮುದ್ದು ಮೊಗವೇನು ?

ಹಾಂ ! ಎನ್ನ ದೇವರ ದೇವ ಹಾಂ ಹಾಂ !! ಎನ್ನ ದೇವರ ದೇವ.

೪ ಹುಟ್ಟೆಂದು ಹುಟ್ಟಿಸಿದೆ ಮರ್ತ್ಯದಲ್ಲಿ. ಹುಟ್ಟೆಂಗೆ ಹೊಂದು ಹೊರೆತೇ ನಯ್ಯ ? ಹೊಂದಿಂಗೆ ಹುಟ್ಟಿಪ್ಪುದನಾರುಬಲ್ಲರಯ್ಯ ? ಬಾಳುವೆನೆಂತಯ್ಯ, ಬದುಕುವೆನೆಂತಯ್ಯ ? ಹುಟ್ಟಿ ಸಾವೊಡೆ ಹುರುಳಿಲ್ಲವಯ್ಯ ? ಹುರುಳಿಲ್ಲದ ಮುಟ್ಟು ಹುಟ್ಟಿಸಿದುದೇಕಯ್ಯ ? ತಿರುಳಿಲ್ಲದ ಬಾಳ ಬದುಕಲೇಕಯ್ಯ ? — ನಿಮ್ಮ ಕರುಣದ ಶಿಶುವಾಸಯ್ಯ ! ನಿಮ್ಮೊಲುಮೆಯ ಕಂದನಯ್ಯ ! ಹುಟ್ಟಿಸಿ ಕೊಲುವಡೆ ಜನನ ಮರಣವಿದೂರನೆಂಬ ಬಿರುದಿಂಗೆ ಕೊರತೆಯಲ್ಲವೇನಯ್ಯ ? ಬದುಕಿಸಯ್ಯ ತಂದೆ ಬದುಕಿಸು. ನಾನಳಿದು ತಾನುಳಿದು ತಾನೆ ತಾನಪ್ಪಂತೆ ಬದುಕಿಸಯ್ಯ ತಂದೆ ಬದುಕಿಸು. ತನ್ನಂತೆ ಪರರ ಕಾಂಬ ಪ್ರೇಮಜ್ಯೋತಿಯನಿತ್ತು ಬದುಕಿಸಯ್ಯ ತಂದೆ ಬದುಕಿಸು. ತನ್ನಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲವನು ಕಾಂಬ ಕಣ್ಣಿತ್ತು ಬದುಕಿಸಯ್ಯ ತಂದೆ ಬದುಕಿಸು. ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಕಾಂಬ ಕಣ್ಣಿತ್ತು ಬದುಕಿಸಯ್ಯ ತಂದೆ ಬದುಕಿಸು. ಅಂಗದ ಭಂಗವ ಲಿಂಗ ಸುಖದಿಂದ ಗೆಲಿದ ಶಿವಶರಣೆಯಂತೆನೆಗೆ ಲಿಂಗಸುಖವಿತ್ತು ಬದುಕಿಸಯ್ಯ ತಂದೆ ಬದುಕಿಸು. ಅಂಗಕ್ರಿಗಳೆಲ್ಲ ಲಿಂಗಕ್ರಿಗಳಪ್ಪಂತೆ ಬದುಕಿಸಯ್ಯ ತಂದೆ ಬದುಕಿಸು. ಹೇ ಕಾಲಕಾಲ, ಎನ್ನ ದೇವರ ದೇವ, ನಿಮ್ಮ ಪಾದ ಪದ್ಮಂಗ ಳಿಗೆ ನಮೋ ನಮೋ ಎಂಬೆನು, ಬದುಕಿಸಯ್ಯ ತಂದೆ ಎಂದೆಂದಿಗೂ ಬದುಕಿಸು.

೫ ಒಳಗು ಬೆಳಗಯ್ಯ. ಎನ್ನ ಹೊರಗು ಬೆಳಗಯ್ಯ, ಒಳಗು ಹೊರಗಾಗಿ ಹೊರಗು ಒಳಗಾಗಿ ಒಳ ಹೊರಗು ಬೆಳಗಾಗಿ ಬೆಳಗು ಮಹಾಬೆಳಗಿನೊಳು ಬೆರೆದು ಬೇರಿಲ್ಲದಿಪ್ಪಂತೆ ಮಾಡಯ್ಯ ಎನ್ನ ದೇವರ ದೇವ.

“ ಒಡ್ಡ ” ಶಬ್ದವು ಕುಲವಾಚಕವೇ ?

ಲೇಖಕ :— ಶ್ರೀ ಜ. ಪ. ಚನ್ನಬಸವರಾಜದೇಶಿಕೇಂದ್ರಸ್ವಾಮಿಗಳು,
ಜಗದ್ಗುರು ಶ್ರೀ ನಿಜುಮಾವಿಂಡಿ ಶ್ರೀಶೈಲ ಸಂಸ್ಥಾನ, ಗೊಳೂರು.

ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ‘ ಒಡ್ಡರು ’ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಒಂದು ಜಾತಿಯಿದೆ. ಈ ಜಾತಿಯ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯು ತಕ್ಕಮಟ್ಟಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿಯೇ ಇದೆ. ಕೆಲವು ಕೆಲಸವೇ ಇವರ ಜೀವನದ ಮುಖ್ಯ ವೃತ್ತಿ. ಕೆಲವರು ಮಣ್ಣುಗೆಲಸವನ್ನೂ ಮಾಡುವುದುಂಟು. ಇವೆರಡರ ಹೊರತು ಇವರಿಗೆ ಬೇರೆ ಯಾವ ವೃತ್ತಿಯೂ ಬರುವದಿಲ್ಲ. ನಾಗರಿಕತೆಯಲ್ಲಿಯೂ ತೀರ ಹಿಂದುಳಿದವರು. ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ನಾಗರಿಕತೆಯ ದಾರಿಯನ್ನು ಹಿಡಿಯುತ್ತಿರುವರು. ಈ ಮತಸ್ಥರು ಆಂಧ್ರ, ನೈಜಾಂ, ಮರಾಠಾದೇಶಗಳಲ್ಲಿಯೂ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ವಾಸವಾಗಿದ್ದಾರೆ.

ಇವರ ಕುಲಕ್ಕೆ ಬಂದಿರುವ ‘ ಒಡ್ಡ ’ ಶಬ್ದವು ಕುಲವಾಚಕವೇ ? ಇಲ್ಲವೆ ವೃತ್ತಿ ವಾಚಕವೇ ? ಎಂದು ಯೋಚಿಸಿದರೆ ಎರಡೂ ಅಲ್ಲವೆಂದು ಕೆಲವು ಕಾರಣಗಳಿಂದ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ. ‘ ಒಡ್ಡ ’ ಶಬ್ದವು ಕುಲವಾಚಕವಾಗಿದ್ದರೆ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಾಂತಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಆ ಶಬ್ದವು ಏಕ ರೀತಿಯಾಗಿರಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಹಾಗಿರುವದಿಲ್ಲ. ಆಂಧ್ರದಲ್ಲಿ ‘ ವಡ್ಡಿ ’ ಅಥವಾ ‘ ವಡ್ಡಿಲು ’ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ನೈಜಾಂ ಪ್ರಾಂತದಲ್ಲಿ ‘ ವಡ್ಡಿ ’ ಅಥವಾ ‘ ವಡ್ಡಿಲು ’ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ‘ ಒಡ್ಡ ’ ಶಬ್ದವು ಆ ಆ ಪ್ರಾಂತಗಳಲ್ಲಿ ಕೊಂಚ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಾಗಿರುವದರಿಂದ ಕುಲವಾಚಕವಾಗಲಾರದು. ಇನ್ನು ವೃತ್ತಿ ವಾಚಕವೆಂದು ಹೇಳೋಣವೆಂದರೆ ‘ ಒಡ್ಡ ’ ಶಬ್ದದಲ್ಲಿ ಅವರ ವೃತ್ತಿಯ ಅರ್ಥವೇ ಆಗುವದಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲದೆ ಆಂಧ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಅವರ ಹೆಸರು ಸಂಪೂರ್ಣ ಬೇರೆಯಾಗಿ ಇರಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ— ಕನ್ನಡಿಗರು ‘ ಅಗಸರು ’ ಎಂದರೆ ಆಂಧ್ರರು ‘ ಚಾಕಲವಾಂಡ್ಲು ’ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಕನ್ನಡಿಗರು ‘ ಹಡಪದವರು ’ ಎಂದರೆ ಆಂಧ್ರರು ‘ ಮಂಗಲವಾಂಡ್ಲು ’ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಈ ರೀತಿ ‘ ಒಡ್ಡ ’ ಶಬ್ದವು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಬದಲಾಗುವದಿಲ್ಲ. ಈ ಕಾರಣದಿಂದಲೂ ‘ ಒಡ್ಡ ’ ಶಬ್ದವು ವೃತ್ತಿವಾಚಕವೂ ಅಲ್ಲವೆಂದು ಸಿದ್ಧವಾಗುತ್ತದೆ. ಹಾಗಾದರೆ ಮತ್ತೇನು ?

“ಒಡ್ಡ” ಶಬ್ದವು ದೇಶವಾಚಕವಿರಬಹುದೆಂದು ಊಹೆಯಾಗುತ್ತದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ‘ಒಡಿಸಾ’ ದೇಶಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ‘ಓಢ್ರ’ ದೇಶವೆಂದು ಸಂಸ್ಕೃತದ ಹೆಸರಿತ್ತು. ಆದು ಮಾರ್ಪಟ್ಟು ಒಡಿಸಾ ಎಂದಾಗಿದೆ. ಆ ಓಢ್ರ ದೇಶದಿಂದ ಒಂದು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ಅಲ್ಲಿ ಜೀವನ ನಡೆಯದೆ ಹೊರಟುಬಂದು ಆ ಆ ಪ್ರಾಂತಗಳಲ್ಲಿ ನೆಲಸಿದ್ದರಿಂದ ಇವರನ್ನು ಆ ಆ ಪ್ರಾಂತದವರು ‘ಓಢ್ರ’ ಶಬ್ದವನ್ನು ತದ್ಭವಿಸಿ ಒಡ್ಡ, ವಡ್ಡಿ, ವಡ್ಡೆ, ವಡ್ಡೀಲು, ವಡ್ಡೇಲು ಮುಂತಾಗಿ ಕರೆಯ ತೊಡಗಿರಬೇಕು. ಬೇರೆ ಪ್ರಾಂತ ದಿಂದ ಬಂದ ಜನಗಳನ್ನು ಅವರ ಪ್ರಾಂತದ ಹೆಸರಿನಿಂದಲೇ ಅವರನ್ನು ಕರೆಯುವ ವಾಡಿಕೆಯು ಇಂದಿಗೂ ನಮ್ಮ ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತದೆ.

ಒಡಿಸಾ ಪ್ರಾಂತದ ಪಶ್ಚಿಮ ಭಾಗವು ತುಂಬಾ ಅರಣ್ಯಪ್ರಾಂತವಾದ್ದರಿಂದ ಅಲ್ಲಿ ಜೀವನ ನಡೆಯದೆ ಅಲ್ಲಿಂದ ಬಂದ ಈ ಜನಗಳು ಅದೇ (ಅರಣ್ಯದ ಅಂದರೆ ಕಲ್ಲಿನ) ಕೆಲಸವನ್ನೇ ವೃತ್ತಿಯನ್ನಾಗಿ ಕೈಕೊಂಡಿರಬೇಕು. ಮೊದಲೆ ಕಾಡುವಾಸಿಗಳಾದ್ದರಿಂದ ನಾಗರಿಕತೆಯಲ್ಲಿ ಕಡಮೆಯವರಾಗಿರುವುದೂ ಸಹಜವಾಗಿದೆ. ಇವರು ಈ ದೇಶಕ್ಕೆ ಯಾವ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಬಂದರೆಂಬುದನ್ನು ಇತಿಹಾಸಜ್ಞರ ಕೈಗೆ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದೇವೆ.

ಕುಪ್ಪಸ ತೊಡದಿರುವುದು ಕುಲಾಚಾರವಲ್ಲ

ಇವರ ಮತದಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು ಕುಪ್ಪಸವನ್ನು ತೊಡುವದಿಲ್ಲ. ಇದು ಪೂರ್ವದಿಂದ ಬಂದ ಕುಲಾಚಾರವೆಂದು ಭಾವಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ. ಇಂದಿನ ನಾಗರಿಕತೆಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಅವರಲ್ಲಿ ಯಾರಾದರೂ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು ಕುಪ್ಪಸ ತೊಟ್ಟರೆ ಉಳಿದವರು ಅವರನ್ನು ಕುಲದಿಂದ ಹೊರಗೆ ಹಾಕುತ್ತಾರೆ. ತುಂಬಾ ಆಕ್ಷೇಪಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ನ್ಯಾಯವಾಗಿ ನೋಡಿದರೆ ಇದು ಇವರ ಕುಲಾಚಾರವಲ್ಲ. ಇವರು ತುಂಬಾ ಬಡವರಾಗಿ ಬದುಕಿದ್ದರಿಂದ ಕುಪ್ಪಸವನ್ನು ತೊಡದೆ ಬಿಟ್ಟುಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಮೊದಲು ಇವರ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳೂ ಸಹ ಕಲ್ಲು ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದುದರಿಂದ ರಟ್ಟಿ ಯಲ್ಲಿರುವ ಕುಪ್ಪಸಗಳು, ಮುಂಗೈಯಲ್ಲಿರುವ ಬಳೆಗಳು ಹೆಚ್ಚು ದಿನ ಬಾಳುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಮೇಲಿಂದ ಮೇಲೆ ಖರ್ಚುಮಾಡಿ ತೊಡಬೇಕೆಂದರೆ ಮೊದಲೆ ದಾರಿದ್ರ್ಯ ಮೇಲಾಗಿ ಕಲ್ಲು ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಅವೆರಡೂ ಕೊಂಚ ತೊಂದರೆಯನ್ನುಂಟುಮಾಡತಕ್ಕವುಗಳು. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವೆರಡನ್ನೂ ತ್ಯಜಿಸಿದರು. ಆದಕಾರಣ ಅದು ದಾರಿದ್ರ್ಯ ದಿಂದುಂಟಾದ ಧನಾಚಾರವೆ ಹೊರ್ತು ಕುಲಾಚಾರವಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕೊಂದು ಅವರ ಮತದ ಶಾಸ್ತ್ರವೂ ಇಲ್ಲ.

‘ಒಡ್ಡ’ರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಅಂಧ್ರ ದೇಶದ ಪ್ರಯಾಣದಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ತಿಳಿದುಬಂದ ವಿಷಯಗಳು: ಮೇಲ್ಕಂಡ ಓಢ್ರದೇಶದ ಒಡ್ಡ ಮತಸ್ಥರಲ್ಲಿಯೂ ಸಹ ಚತುರ್ವರ್ಣಗಳುಂಟೆಂದೂ ಅವರನ್ನು ಒಡ್ಡೀಲು ಅಥವಾ ಒಡ್ಡೇಲು ಎಂಬುದಾಗಿ

ಕರೆಯುತ್ತಾರೆಂತಲೂ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಇವರಲ್ಲಿ ವೈದಿಕವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿರುವ ಒಡ್ಡ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಗಂಜಾಮು, ವಿಶಾಖಾಪಟ್ಟಣಗಳಲ್ಲಿರುವರೆಂಬುದಾಗಿ ತಿಳಿಯುತ್ತದೆ. ಲೌಕಿಕ ವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿ ವಿಚಕ್ಷಣರಾದವರಿಗೆ ಒಡ್ಡಕರಣಂ ಎಂದು ಕರೆಯುವ ದುಂಟೆಂತೆ, ಗಂಜಾಮು, ವಿಶಾಖಾಪಟ್ಟಣಗಳಲ್ಲಿರುವ ಒಡ್ಡರಲ್ಲಿ ಖಂಡಾಯಿತ, ಲುನಾಯಿತ, ಬಿನಾಯಿತ ಎಂದು ಮೂರು ಶಾಖೆಗಳಿರುವವೆಂದೂ ಇವರಲ್ಲಿ ಖಂಡಾಯಿತರು ನಾಗರಿಕತೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಸಂಪತ್ತಿನಲ್ಲಿಯೂ ಉತ್ತಮ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿರುವ ರೆಂದೂ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಈ 'ಒಡ್ಡ' ದೇಶದ ಮತಸ್ಥರಲ್ಲಿಯೇ ಅಗಸರು, ಮಡಿವಾಳರು, ಶಾನುಭೋಗರು, ಉಪ್ಪರರು, ಬೆತ್ತರು, ಮುಂತಾದ ಶಾಖೆಗಳವರು ಇರುವರೆಂದು ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ.

ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಇವರು ಓಡ್ರ (ಒಡಿಸಾ) ಪ್ರಾಂತದಿಂದ ಬಂದು ನೆಲಸಿದ್ದ ಒಂದು ಗುಂಪು. ಆ ದೇಶದಲ್ಲಿರುವ ಇವರ ಮೂಲ ಮತವಾವುದೆಂಬುದು ತಿಳಿದುಬರುವದಿಲ್ಲ. 'ಓಡ್ರ' ಪ್ರಾಂತದಿಂದ ಬಂದದ್ದರಿಂದ ಕೆನ್ನಡ ನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಮೊದಲು ಇವರಿಗೆ ಓಡ್ರ ದವರು ಎನ್ನುತ್ತಿದ್ದರು. ಬರಬರುತ್ತ ಒಡ್ಡರು ಎಂದು ಮಾರ್ಪಟ್ಟಿರಬೇಕೆಂದು ಊಹಿಸಲು ಸದವಕಾಶವಿದೆ. ಆದಕಾರಣ 'ಒಡ್ಡ' ಶಬ್ದವು ಕುಲವಾಚಕವಲ್ಲ; ವೃತ್ತಿವಾಚಕವಲ್ಲ. ದೇಶವಾಚಕವೆಂದು ನಿರ್ಧರಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ!

ದಿವಂಗತ ಡಾ. ರವೀಂದ್ರನಾಥ ಠಾಕೂರರು

(ಜನನ ೬ ಮೇ, ೧೮೬೧ — ಮರಣ ೭ ಆಗಸ್ಟ್, ೧೯೪೧)

ಲೇಖಕ:— “ ಕಿರುಕುಳ ”

೧

ಗತಿಸಿದ ಆಗಸ್ಟ್ ತಿಂಗಳ ಏಳನೆಯ ತಾರೀಖಿನ ದಿನ ಕವಿವರ್ಯರಾದ ಶ್ರೀ ರವೀಂದ್ರನಾಥ ಠಾಕೂರರವರು ಪರಂಧಾನುವನೈದಿದರೆಂಬ ವಾರ್ತೆ ಭಾರತೀಯರ ನ್ನಲ್ಲ ಅಳಲ್ಗಡಲಿನಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿಸಿತು; ಕಣ್ಣೀರ ಮಿಡಿತದಲ್ಲಿ ಇಡೀ ಜಗತ್ತನ್ನೆ ಒಂದುಗೂಡಿಸಿತು. ವಿಶ್ವಮೂರ್ತಿಯೊಂದು ವಿಶ್ವದ ಸೊಗಡ ಬಾಳುವೆಗೆ ಬೇಕಾದ ಸಮಯದಲ್ಲಿಯೆ ವಿಶ್ವದಲ್ಲಿ ಲೀನವಾಗಿ ಹೋಯಿತು. ಮರ್ತ್ಯಕಾಯವು ಹೀಗೆ ಕಣ್ಮರೆಯಾದರೂ ಕೀರ್ತಿಕಾಯವು ಎಲ್ಲರ ಬಗೆಯನ್ನೂ ವರಿಸಿ ಚಿರಂತನವಾಗಿ ನಿಲ್ಲುವದೆಂಬ ನಂಬುಗೆ ದುಃಖದಲ್ಲಿಯೂ ಸಮಾಧಾನವನ್ನುಂಟುಮಾಡತಕ್ಕದಾಗಿದೆ. ಬಹುಮುಖವಾಗಿ — ಏಕೆ, ವಿಶ್ವತೋಮುಖವಾಗಿ — ಕಂಗೊಳಿಸಿದ ಅವರ ಪ್ರತಿಭೆಯ ಸವಿನೆನಪನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಯಾವಾಗಲೂ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವುದೇ ಅವರ ಆತ್ಮಕ್ಕೆ ನಾವು ನೀಡಬಹುದಾದ ಬಾಷ್ಪಾಂಜಲಿ, ಪುಷ್ಪಾಂಜಲಿ.

೨

ರವೀಂದ್ರರೆಂದೊಡನೆ ಬಲ್ಲವರ ಬಗೆಯಲ್ಲಿ ಮೊದಲು ಮೂಡುವುದು ಅವರು ಕವೀಂದ್ರರಾಗಿದ್ದರೆಂಬ ಭಾವನೆ; ಹಿರಿಯ ಸಾಹಿತಿಗಳೂ ಆಗಿದ್ದರೆಂಬ ಕಲ್ಪನೆ. ವಂಗೀಯ ಭಾಷೆಗೆಲ್ಲ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಕವಿಗಳವರು; ಅಪ್ರತಿಮ ಗದ್ಯಲೇಖಕರೂ ಅಹುದು; ಮೇಲಾಗಿ ವಂಗೀಯ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಹೆಚ್ಚಳವನ್ನು ಎಲ್ಲಂದದಿಂದಲೂ ಬೆಳಗಿಸಿದ ಗರುವರವರು; ಉದ್ಧಾಮ ವಿಮರ್ಶಕರೂ ಆಗಿದ್ದರು. ಅವರ ಅಮರ್ದುಸೋಂಕಿನಿಂದ ಚಿಗುರದ ಸಾಹಿತ್ಯವೃಕ್ಷವಿಲ್ಲ; ಅವರ ಸವಿಸೊಲ್ಲಿನಿಂದ ರೋಂಕರಿಸದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಶಾಖೆಯಿಲ್ಲ. ರಾಮಾಯಣ-ಮಹಾಭಾರತಗಳಂತಹ ಮಹಾಕಾವ್ಯವೊಂದನ್ನು ಅವರು ಬರೆಯಲಿಲ್ಲವೆಂಬುದೇನೋ ನಿಜ: ಅದಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಶಕ್ತಿ ಅವರಲ್ಲಿ ರಲಿಲ್ಲವೆಂಬ ಕಾರಣದಿಂದಲ್ಲ: ಅಂತಹ ಮಹಾಕಾವ್ಯಗಳ ಕಾಲವು ಹಿಂದಾಯಿತೆಂಬ, ಅವುಗಳ ಮುಖ್ಯವಸ್ತುವಾದ ಯುದ್ಧ ಮತ್ತು ವೀರಾವೇಶಗಳು ಹಿಂಸಾತ್ಮಕವಾದುದು

ನೆಂಬ ಭಾವನೆ ಅವರಲ್ಲಿದ್ದ ಕಾರಣದಿಂದ. ಮಹಾಕಾವ್ಯವೊಂದನ್ನು ಳೆದು ಸಾಹಿತ್ಯದ ಯಾವ ಬಗೆಯಾದರೂ — ಹಾಡು, ಕೀರ್ತನ, ಭಾವಗೀತ, ನಾಟಕದ ಎಲ್ಲ ಬಗೆಗಳು, ಸಾಹಿತ್ಯವಿಮರ್ಶೆ, ಇತಿಹಾಸ, ಕಾದಂಬರಿ, ಸಣ್ಣ ಕತೆ, ನೀಳ್ಕತೆ — ರವೀಂದ್ರರ ಹಿಡಿತಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗದಿರಲಿಲ್ಲ.

ಲಲಿತಕಲೆಯ ಮುಖ್ಯಾಂಗಗಳಾದ ಕಾವ್ಯ, ಸಂಗೀತ, ನೃತ್ಯ, ನಾಟಕ, ಚಿತ್ರ ಕಲೆ — ಇವೆಲ್ಲವುಗಳಲ್ಲಿ ರವೀಂದ್ರರು ತಮ್ಮದೇ ಆದ ಹೊಸದಾರಿಯನ್ನು ತುಳಿದರು; ತಮ್ಮ ಅಸಾಧಾರಣ ಪ್ರತಿಭೆಯಿಂದ ಇವೆಲ್ಲವನ್ನು ಚಿರನೂತನವಾಗು ವಂತೆ ಬೆಳಗಿದರು. ಬಂಗಾಲಿಯಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು ಎರಡು ಸಾವಿರ ಗೀತಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದುದಲ್ಲದೆ, ಅವನ್ನೆಲ್ಲ ತಾವೇ ರಾಗಬದ್ಧವಾಗಿ ಮಾಡಿರುವುದರಿಂದ ಹಲವು ಹೊಸಹೊಸ ರಾಗಗಳ ಜನಕರಾಗಿರುವರು. ಇಷ್ಟು ಹಾಡುಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿದವರು ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಇನ್ನೊಬ್ಬರಿಲ್ಲವೆಂಬುದು ಪಂಡಿತರ ಅಭಿಪ್ರಾಯ.

ರವೀಂದ್ರರು ತಮ್ಮ ತಾಯ್ನು ಡಿಯಾದ ಬಂಗಾಲಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಹಿತ್ಯಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡತೊಡಗಿದುದು ಎಳವರೆಯದಲ್ಲ: ಶೇಕ್ಸ್‌ಪಿಯರನ ಮ್ಯಾಕ್‌ಬೆಥ್ ನಾಟಕ ವನ್ನು ಬಂಗಾಲಿಗೆ ಪರಿವರ್ತಿಸಿದಾಗ ಒಂಬತ್ತು ವರ್ಷದವರಿದ್ದರಂತೆ. ಚಿಕ್ಕಂದಿನ ಇವರ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃತಿಗಳು ಸಾಮಾನ್ಯ ಕವಿಯೊಬ್ಬನ ಕೀರ್ತಿಗೆ ಸಾಕಾಗುವಷ್ಟಿದ್ದರೂ ಅವನ್ನೆಲ್ಲ ತಮ್ಮ ಉಳಿದ ಕೃತಿಗಳೊಡನೆ ಒಂದೆಡೆ ಮಾಡಿ ಪ್ರಕಟಿಸುವ ಇಷ್ಟವು ಅವರಿಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಮಿತ್ರರ ಆಗ್ರಹಕ್ಕಾಗಿ ಅವುಗಳನ್ನು ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಪ್ರಕಟಿಸಲು ಸಮ್ಮತಿಯಿತ್ತಿರುವರಂತೆ. ಪ್ರಾಥಮಯಸ್ಕರಾದ ಮೇಲಿನ ಇವರ ಬಂಗಾಲಿ ಭಾಷೆಯೊಳಗಿನ ಕೃತಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಒಟ್ಟುಗೂಡಿಸಿದರೆ ರಾಜಾಕಾರದ ಅಷ್ಟಪತ್ರದ ೧೭,೦೦೦ ಪುಟಗಳಾಗಬಹುದೆಂದು ಎಣಿಸಲಾಗಿದೆ.

ರವೀಂದ್ರರು ಶಾಲಿಕಾಲೇಜುಗಳಲ್ಲಿ ಕ್ರಮಬದ್ಧವಾಗಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಜನೆಯನ್ನೆಸಗ ಲಿಲ್ಲವಾದರೂ —

ಬರೆಯದೆ ಬಂದ ಸುದ್ದು ಗೆಯೆ ಸೂತ್ರ ಮನೊಂದೆ ಮುಷೂರ್ತಮಾತ್ರದಿಂ
ಬರಿಸಿದುದಂತು ಸೂತ್ರಿಸಿದ ಸೂತ್ರದ ವೃತ್ತಿ ನಿಜಾತ್ಮವೃತ್ತಿವೋಲಾ
ಪರಿಣಮಿಸಿತ್ತು ಮತ್ತು ಒಂದ ವಿಷಯಗಳೋಜರೆ ಚಟ್ಟರೆಂಬಿನಂ
ನೆರೆದುವು ತನ್ನೊಳ್ —

ಎಂಬಂತಿದ್ದ ಅವರ ಕುಶಾಗ್ರಬುದ್ಧಿಯ ಮೂಲಕವಾಗಿ ಬಂಗಾಲಿ, ಸಂಸ್ಕೃತ, ಪಾಲಿ, ಇಂಗ್ಲಿಷ್-ಈ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಅಗಾಧವಾದ ಪಾಂಡಿತ್ಯವನ್ನೂ ಪ್ರಭುತ್ವವನ್ನೂ ಪಡೆದಿದ್ದರು. ಇವರ ವಿನುರ್ಶಕಬುದ್ಧಿಯೂ ತೀಕ್ಷ್ಣವಾಗಿದ್ದುದರ ಮೂಲಕ ಇವರು ಆಯಾ ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿಯ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಆಳವಾದ ಪರಿಚಯವನ್ನೂ ಗಳಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಗ್ರಂಥ

ಗಳನ್ನು ಓದುವ ಕುತೂಹಲವು ಇವರಲ್ಲಿ ಪ್ರಬಲವಾಗಿದ್ದುದರ ಮೂಲಕ ಇವರ ಜ್ಞಾನ ಕ್ಷೇತ್ರವು ವಿಶಾಲವಾಗಿದ್ದಿತು. ಇವರ ಸಂಗ್ರಹದಲ್ಲಿಯ ಪುಸ್ತಕಗಳ ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ದರೆ ಇವರ ಜ್ಞಾನತೃಷ್ಣೆ ಅಪಾರವಾಗಿತ್ತೆಂಬುದರ ಕಲ್ಪನೆ ಬರುವಂತಿದೆ. ಇತಿಹಾಸ, ಭೂಗೋಲ, ಕೃಷಿಶಾಸ್ತ್ರ, ಮುದ್ರಣಕಲೆ, ಚಿತ್ರಲೇಖನ, ವೈದ್ಯಶಾಸ್ತ್ರ, ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರ, ಸಹಕಾರ, ಪಾಕಶಾಸ್ತ್ರ, ಹಳ್ಳಿಗಳ ಪುನರುಜ್ಜೀವನ, ಕಬ್ಬಿನ ಕೃಷಿ, ಎಣ್ಣೆ ಕಾಳುಗಳ ಬೆಳೆ, ಸಂಗೀತ, ಗಮಕ- ಹೀಗೆ ಜ್ಞಾನದ ಯಾವ ಭಾಗವೂ ಇವರಿಗೆ ಅರಿದಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಇವರದು ಬರಿಯ ಓದಲ್ಲ; ಓದಿದುದನ್ನು ಜೀರ್ಣಿಸಿ ತಮ್ಮದಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಪರರಿಗೆ ನೀಡುವಾಗ ಆತ್ಮಪ್ರತಿಭೆಯ ಮೂಲಕ ಅದನ್ನೆಲ್ಲ ಹೊಸಯಿಸುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಇವರಲ್ಲಿದ್ದಿತು. ಹೀಗೆ ಗಳಿಸಿ ಪರಿಸಕ್ತವಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡ ಜ್ಞಾನದ ಫಲವಾಗಿ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ, ಸಾಮಾಜಿಕ, ಧಾರ್ಮಿಕ, ರಾಜ್ಯಕೀಯ, ಆರ್ಥಿಕ, ಐತಿಹಾಸಿಕ ಮುಂತಾದ ಎಲ್ಲ ಗಹನ ವಿಷಯಗಳ ಮೇಲೆ ಶ್ರೇಷ್ಠಪ್ರತಿಯ ಲೇಖನಗಳನ್ನೂ ವಿವೇಚನಗಳನ್ನೂ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನೂ ಬಂಗಾಲಿ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ; ಇಂಗ್ಲಿಷಿನಲ್ಲಿಯೂ ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಹೀಗೆ ವಂಗಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕೆ ರವೀಂದ್ರರ ಕೊಟ್ಟ ಕೋಡು ಅಪರಿಮೇಯವಾಗಿದೆ. ತಮ್ಮ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಸೇವೆಯಿಂದ ಮಾತ್ರ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಹೆಚ್ಚಳವನ್ನು ಬೆಳೆಸಿದರೆಂದಲ್ಲ; ಹಲವು ಸಾಹಿತ್ಯ ಪೋಷಕ ಪತ್ರಿಕೆಗಳಿಗೆ ಸಂಪಾದಕರಾಗಿ ನಿಂತುಕೊಂಡು ಬಂಗಾಲದ ತರುಣ ಸಾಹಿತಿಗಳನ್ನೇಕರನ್ನು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಿ, ಅವರ ಆರಂಭದ ಸಾಹಿತ್ಯಕೃತಿಗಳನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಸಂಸ್ಕರಿಸಿ ಅವರಲ್ಲಿಲ್ಲ ಆತ್ಮಪ್ರತ್ಯಯವನ್ನು ಬಲಿಸಿದ ಶ್ರೇಯಸ್ಸೂ ರವೀಂದ್ರರಿಗೆ ಸೇರಿದೆ.

ವಂಗ ನುಡಿಗಾಗಿ ವಂಗೀಯ ಸಾಹಿತ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಇದ್ದ ರವೀಂದ್ರರ ಅಕ್ಕರೆಯೇ ಅವರು ಇತರ ಪ್ರಾಂತೀಯ ಭಾಷೆಗಳನ್ನು ಸಾದರದಿಂದ ಕಾಣುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗಿದ್ದಿತು. ಆದರೆ ಪರಭಾಷೆಗಳ ದಬ್ಬಾಳಿಕೆಗೆ ಎಡೆಗುಡುವುದು ಮಾತ್ರ ಅವರಿಗೆಂದೂ ಒಪ್ಪಿತವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಬಹುಜನರ ಭಾಷೆಯಾದ ಹಿಂದಿಯು ಅಖಿಲ ಭಾರತದ ರಾಷ್ಟ್ರಭಾಷೆಯಾಗಬೇಕೆಂಬ ಪ್ರಯತ್ನ ಮೊದಲಾದಾಗ, ಅದರಿಂದ ಪ್ರಾಂತೀಯ ಭಾಷೆಗಳ ಬೆಳವಣಿಗೆ-ಅಸ್ತಿತ್ವಗಳಿಗೆ ತಡೆಯುಂಟಾಗುವಂತಿದ್ದರೆ ಅಂತಹ ರಾಷ್ಟ್ರಭಾಷೆಯೇ ಬೇಡವೆಂದು ಪ್ರತಿಭಟಿಸಿದವರಲ್ಲಿ ರವೀಂದ್ರರೇ ಮೊತ್ತ ಮೊದಲಿಗರು. ಆದರೂ ಅದೇ ಹಿಂದೀ ಭಾಷೆಗೆ ಅವರ ಹಲವು ಕೃತಿಗಳ ಪರಿವರ್ತನದಿಂದ ಮಹದುಃಸಕಾರವಾಗಿರುವುದಲ್ಲದೆ, ಅದರ ಉತ್ಕರ್ಷಕ್ಕೂ ರವೀಂದ್ರರು ಕೆಲ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಕಾರಣರಾಗಿದ್ದಾರೆ.

ರವೀಂದ್ರರ ಬಂಗಾಲಿ ಭಾಷೆಯೊಳಗಿನ ಮೂಲಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲಕೆಲವು ಮಾತ್ರ ಇತರ ದೇಶೀಯ ಹಾಗೂ ವಿದೇಶೀಯ-ಭಾಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಪರಿವರ್ತಿತವಾಗಿವೆ. ಇವರ ಕೃತಿ

ಗಳ ಜರ್ಮನ್ ಭಾಷಾಂತರಗಳ ಮಾರಾಟದಿಂದಲೇ ಲಕ್ಷಾಂತರ ರೂಪಾಯಿಗಳ ಪ್ರಾಪ್ತಿ ಲಭಿಸಬೇಕಾಗಿದ್ದಿತು. ಆದರೆ ಜರ್ಮನ್ ಮಾರ್ಕಿನ ಮಾರ್ಬೆಲೆ (exchange value) ಕಲ್ಪನಾತೀತವಾಗಿ ಕಡಮೆಯಾದುದರಿಂದ ಆ ಪ್ರಾಪ್ತಿ ಇವರಿಗೆ ಲಭಿಸದೆ ಹೋಯಿತು. ಇವರ ಮೂಲ ಕೃತಿಗಳ ಆರರಲ್ಲೊಂದು ಭಾಗ ಮಾತ್ರ ಇಂಗ್ಲಿಷಿನಲ್ಲಿ ಪರಿವರ್ತಿತವಾಗಿದೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಗೀತಾಂಜಲಿ ಮುಂತಾದ ಕೆಲ ಕೃತಿಗಳ ಭಾಷಾಂತರವನ್ನು ಲಯಬದ್ಧವಾದ ವಚನದಲ್ಲಿ ರವೀಂದ್ರರೇ ಎಸಗಿದ್ದಾರೆ. ಗೀತಾಂಜಲಿಯ ಈ ಭಾಷಾಂತರಕ್ಕೆ ೧೯೧೩ರಲ್ಲಿ (ಒಂದು ಲಕ್ಷ ರೂಪಾಯಿಗಳ) 'ನೊಬೆಲ್ ಪ್ರೈಜ್' ಎಂಬ ಅಂತರ್-ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಬಹುಮಾನ ದೊರೆಕಿದುದು. ಈ ಬಹುಮಾನದ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸುವಾಗ ಲಂಡನ್ನಿನ 'ಟೈಮ್ಸ್' (೧೪ನೆಯ ನವೆಂಬರ್ ೧೯೧೩) ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ "He is one of those rare authors who have produced fine literature in two languages" ಎಂದು ಈ ಭಾಷಾಂತರಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಪರಿಚಯವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿರುತ್ತಾರೆ. ರವೀಂದ್ರರು ಹಿಂದಣಿಂದ "Personality", "Sadhana" ಮುಂತಾದ ಹಲವು ಮೂಲ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನೂ ಇಂಗ್ಲಿಷಿನಲ್ಲಿ ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ರವೀಂದ್ರರ ಒಳ್ಳೊಳ್ಳೆಯ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಹಲವನ್ನೂ ಬಂಗಾಲಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಉಳಿದಿರುವುದರಿಂದ ಅವರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಪೂರ್ಣ ಪರಿಚಯವಾಗಬೇಕಾದಲ್ಲಿ ಬಂಗಾಲಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಅವುಗಳ ಪರಿಚಯಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದುದು ಅವಶ್ಯವೆಂದು ಹೇಳಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಇದೂ ಅಲ್ಲದೆ, ಭಾಷಾಂತರಗಳಲ್ಲಿ ಮೂಲದ ಸಾರಸರ್ವಸ್ವವೆಲ್ಲವೂ ಇಳಿಯುವದು ಅಸಾಧ್ಯವಾದುದರಿಂದ, ರವೀಂದ್ರರೇ ಮಾಡಿದ ಭಾಷಾಂತರಗಳು ಇಂಗ್ಲಿಷಿನಲ್ಲಿ ಸ್ವತಂತ್ರ ಸಾಹಿತ್ಯವೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಷ್ಟು ಉತ್ಕೃಷ್ಟವಾಗಿದ್ದರೂ, ಬಂಗಾಲಿ ಭಾಷೆಯೊಳಗಿನ ಅವರ ಮೂಲ ಕೃತಿಗಳು ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚು ಸ್ವಾರಸ್ಯವಾಗಿವೆ ಎಂಬ ಮಾತು ಬಂಗಾಲಿಭಾಷೆ ಬಲ್ಲವರಿಗೆ ಮನವರಿಕೆಯಾಗಿದೆ.

೩

ರವೀಂದ್ರರ ಹೆಸರನ್ನು ಕೇಳಿದವರ ಸ್ಮೃತಿಪಥದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಅವರ ಇನ್ನೊಂದು ಘನವಾದ ಕಾರ್ಯವೆಂದರೆ 'ಶಾಂತಿನಿಕೇತನ' ಎಂಬಲ್ಲಿ ಅವರು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆ. ಸುಮಾರು ನಾಲ್ವತ್ತು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯಾಶ್ರಮವೆಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಹೊರಟ ಕೆಲವು ಮಾತ್ರ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಸಣ್ಣದೊಂದು ಶಾಲೆ ಈಗ "ವಿಶ್ವಭಾರತಿ" ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲೆಲ್ಲ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯವಾಗಿ ನಿಂತಿದೆ. ಬಯಲ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ, ಗಿಡುಮರಗಳ ನಿಡುನೆಲೆಯಲ್ಲಿ, ನಿಸರ್ಗದ ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುವ ಶಾಂತಿಯೇ ಮಕ್ಕಳ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಸನ್ನಿವೇಶ

ವೆಂದೂ, ಮಕ್ಕಳ ಜೀವನವು ಐಶ್ವರ್ಯಲೋಲುಪವಾಗದೆ ಶುದ್ಧವೂ ಸರಳವೂ ಆಗಬೇಕಾದುದು ಅವಶ್ಯವೆಂದೂ, ಶಿಕ್ಷಣವು ಶಿಕ್ಷೆಯಾಗದೆ ಆನಂದದ ಸಾಧನವಾಗ ಬೇಕೆಂದೂ ಬಗೆದು, ಅದಕ್ಕನುಕೂಲವಾದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಲು ಹೊರಡಿಸಿದ ಸಂಸ್ಥೆಯದು; ಈಗ ವಿಶ್ವದ ಒಂದು ಮಹಾವಿದ್ಯಾಲಯವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿದೆ. ನಾನಾ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಸತ್ಯಸಂಧಾನದಲ್ಲಿ ನಿರತನಾದ ಮಾನವನ ಮನಸ್ಸಿನ ಪರಿಚಯವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು; ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಗುಟ್ಟನ್ನು, ವೈವಿಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಏಕತೆಯನ್ನು ಕಾಣುವ ಪೌರ್ವಾತ್ಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ, ಅರಿತುಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವುದು; ಪೂರ್ವ-ಪಶ್ಚಿಮ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳ ಸವಿಬೆರಕೆಯನ್ನು ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಯತ್ನಿಸುವುದು; ಹಿಂದು-ಬೌದ್ಧ-ಜೈನ-ಇಸ್ಲಾಮ-ಕ್ರೈಸ್ತ ಮೊದಲಾದ ಧರ್ಮಗಳ ತಿರುಳನ್ನೂ ಅವುಗಳಿಂದ ಪ್ರಚೋದಿತವಾದ ಸಾಹಿತ್ಯ, ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ಶಾಸ್ತ್ರ, ತತ್ತ್ವ ಮೊದಲಾದುವುಗಳನ್ನೂ ಸಹಾನುಭೂತಿಯಿಂದ ಅಭ್ಯಾಸಿಸುವುದು — ಇವೇ ಈ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಗುರಿಗಳಾಗಿವೆ. ರವೀಂದ್ರರು ಈ ಸಂಸ್ಥೆಗೆ ತಮ್ಮ ತನುಮನಧನಗಳನ್ನು ಎರಡಿಲ್ಲದೆ ಎರೆದುದರ ಫಲವಾಗಿ 'ವಿಶ್ವಭಾರತಿಯೆಂದರೆ ಭರತವರ್ಷ' ಎಂಬ ಗಾಂಧಿಜಿಯವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು ಯಥಾರ್ಥವಾಗಿದೆ.

ವಿಶ್ವಭಾರತದಲ್ಲಿ ಬಾಲ - ಬಾಲಕಿಯರು ಕೂಡಿಯೇ ಕಲಿಯುವ ಯೋಜನೆ ಇರುವುದು; ಆದರೂ ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ಯೋಗ್ಯವಾದ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ಪದ್ಧತಿಯಿಂದ ಕೊಡುವುದಕ್ಕೆ ಬೇರೊಂದು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸುವುದು ರವೀಂದ್ರರ ಹೆಬ್ಬಯಕೆಯಾಗಿದ್ದಿತು. ಅದು ಕೈಗೂಡದೆ ಹೋದುದು ವಿಷಾದಕರವಾಗಿದೆ.

ಆರಂಭದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಈ ಸಂಸ್ಥೆಯ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ರವೀಂದ್ರರು ತಾವೇ ಪಾಠ ಹೇಳಿಕೊಡುತ್ತಿದ್ದರು, ಅವರೊಡನೆ ಆಟವಾಡುತ್ತಿದ್ದರು; ಸಾಯಂಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕಥೆಗಳನ್ನೂ ಹಾಡುಗಳನ್ನೂ ಹೇಳುತ್ತ ಅವರೊಂದಿಗೆ ಕಾಲಕಳೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಸಂಸ್ಥೆಯು ಬೆಳೆದಂತೆ, ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಹೆಚ್ಚಿದಂತೆ ರವೀಂದ್ರರು ಹೊಸ ಹೊಸ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ಕೈಕೊಂಡರು. ಆತ್ಮರಕ್ಷಣೆಯ ಉಪಾಯಗಳು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಜಿನ್ನಾಗಿ ಅಳವಡಬೇಕೆಂದು ಆ ವಿದ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ನಿಷ್ಣಾತರಾದ ಜಪಾನಿ ಶಿಕ್ಷಕರನ್ನು ಕರೆತಂದರು. ಶಾಂತಿನಿಕೇತನದ ವಿಶಾಲವಾದ ಬಯಲುಗಳಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಬಗೆಯ ಆಟಗಳನ್ನಾಡಲು ಅನುವು ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟರು. ಸ್ವತಃ ದೃಢಕಾಯರೂ ಆರೋಗ್ಯವಂತರೂ ಬಲಶಾಲಿಗಳೂ ಆದುದರಿಂದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳೊಡನೆ ಸೆಣಸಾಟವಾಡುತ್ತಿದ್ದರಲ್ಲದೆ ಹಲವು ಸಾರೆ ಅವರನ್ನು ಗೆಲ್ಲುತ್ತಿದ್ದರು.

ಶಾಂತಿನಿಕೇತನದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಲ್ಲಿ ಸರಳ ಮತ್ತು ಶುದ್ಧ ಜೀವನ, ಸ್ವಾವಲಂಬನ, ಸಹಕಾರ, ಸ್ವರಾಜ್ಯ ಮೊದಲಾದ ಒಳ್ಳೆಯ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳು ಬೆಳೆಯುವಂತೆ

ಅವರ ದಿನಚರ್ಯೆಯನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಗ್ರಾಮಸುಧಾರಣೆಗಾಗಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ತಮ್ಮ ಸೇವೆಯನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಬೇಕೆಂಬ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಹಿಂದುಳಿದ ಜನಗಳು ಒಕ್ಕಲಾದ ನೆರೆ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಶಾಲೆಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿ ಅವುಗಳನ್ನು ಕೇಂದ್ರಸಂಸ್ಥೆಗೆ ಜೋಡಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಮಾಧ್ಯಮಿಕ ಶಾಲೆಗಳು, ಉಚ್ಚ ಶಿಕ್ಷಣದ ವಿದ್ಯಾಲಯ, ಪದವೀ ಧರರಿಗಾಗಿ ಸಂಶೋಧನ ಶಾಖೆ, ಕಲಾ-ವೃತ್ತಿಗಳನ್ನು ಕಲಿಸುವ ಸಂಸ್ಥೆ, ಗಾಯನ ಶಾಲೆ, ಕೃಷಿವಿದ್ಯೆ-ಗ್ರಾಮಶಿಕ್ಷಣಗಳ ಸಂಸ್ಥೆ, 'ಸಹಕಾರ ಬ್ಯಾಂಕ' — ಇವೇ ಮುಂತಾದ ಹಲವು ಶಾಖೆಗಳನ್ನೂ ವಿಶ್ವಭಾರತಿ ಒಳಗೊಂಡಿದೆ. ಇದರ ವಿಭಾಗವಾದ 'ಶಿಕ್ಷಾ ಸತ್ರ' ಎಂಬಲ್ಲಿ ಚಿಕ್ಕಮಕ್ಕಳ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಏರ್ಪಾಟನ್ನು ರವೀಂದ್ರರೆ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಆರರಿಂದ ಹನ್ನೆರಡು ವರ್ಷದ ವರೆಗಿನ ಚಿಕ್ಕಮಕ್ಕಳು ಜ್ಞಾನೇಂದ್ರಿಯ ಗಳ ಮಾರ್ಗವಾಗಿಯೆ ಜ್ಞಾನಾರ್ಜನೆಯನ್ನು ಮಾಡುವರಾದುದರಿಂದ ಅವರ ಕಣ್ಣು, ಕಿವಿ, ಮೂಗು, ನಾಲಗೆ, ಕೈಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಒಳ್ಳೆಯ ಸಂಸ್ಕಾರ ಒದಗುವಂತಹ ಶಿಕ್ಷಣವೇ ಅವರಿಗೆ ತಕ್ಕುದೆಂಬುದೇ ಈ ಸಂಸ್ಥೆಯ ತತ್ತ್ವ ಮತ್ತು ತಳಹದಿಯಾಗಿದೆ. ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ದಿನದ ಬಳಕೆಗೆ ಬರುವಂತಹ ಬೆಲೆ ಬಾಳುವಂತಹ ಕೈಗಾರಿಕೆಯ ಒಡವೆಗಳನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸುವುದನ್ನು ಚಿಕ್ಕಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಮೊದಲಿನಿಂದಲೂ ಕಲಿಸುವ ಯೋಜನೆ ಈ ಸಂಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ಗಾಂಧಿಜಿಯವರ ಪ್ರಚೋದನದ ಫಲವಾದ ವರ್ಧಾ ಶಿಕ್ಷಣಕ್ರಮವು ಈ ಶಿಕ್ಷಾ ಸತ್ರದ ಯೋಜನೆಯನ್ನು ಎಲ್ಲ ಬಗೆಯಿಂದಲೂ ಹೋಲುವುದು ಗಮನಾರ್ಹವಾಗಿದೆ. ರವೀಂದ್ರನಾಥರ ಬುದ್ಧಿಶಕ್ತಿ, ಸಾಹಸ, ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳ ಫಲವಾದ ವಿಶ್ವಭಾರತಿಯು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯತ್ವವನ್ನು ಮೀರಿ ಅಂತರ್-ರಾಷ್ಟ್ರೀಯತೆಯನ್ನೂ ಸೌಹಾರ್ದಭಾವವನ್ನೂ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಬೀರತಕ್ಕ ಏಕಮೇವ ಸಂಸ್ಥೆಯಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಇದನ್ನು ಕಾಪಾಡಿ ಬೆಳೆಸುವುದು ಭಾರತೀಯರ ಹಾಗೂ ವಿದೇಶೀಯರ ಕರ್ತವ್ಯವಾಗಿರುವಂತೆ ಜನತೆಯ ಹಾಗೂ ಸರಕಾರಗಳ ಕರ್ತವ್ಯವೂ ಆಗಿರುವುದೆಂದು ಮತ್ತೆ ಬೇರೆ ಹೇಳಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ.

೪

ಕೇವಲ ರಾಜ್ಯಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿಯೇ ತಮ್ಮ ಜೀವನವನ್ನು ರವೀಂದ್ರರು ಮೀಸಲಾಗಿರಿಸಲಿಲ್ಲ; ಅಂತೆಯೇ ಜಗತ್ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಯಲ್ಲಿ ಇವರು ಗಾಂಧಿಜಿಯವರ ತರುವಾಯ ದವರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಉಜ್ಜ್ವಲ ದೇಶಾಭಿಮಾನದಲ್ಲಿ ಇವರು ಯಾವ ಭಾರತೀಯನಿಗೂ ಹಿಂಜರಿಯುವಂತಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಇವರ ದೇಶಭಕ್ತಿಯು ಶುದ್ಧವೂ ಸುಸಂಸ್ಕೃತವೂ ಆದುದಲ್ಲದೆ, ಅದರ ಪ್ರದರ್ಶನಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಡೆ ತಗದೆಡೆಗಳಾವುವೆಂಬುದರ ಅರಿವು ರವೀಂದ್ರರಿಗೆ ಜಿನ್ನಾಗಿಯೆ ಇದ್ದುದರಿಂದ ಅದನ್ನು ಹಿಡಿತದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಅನ್ಯಾಯವು ಆವೆಡೆಯಲ್ಲಿ ತಲೆದೋರಿದರೂ ಅದನ್ನು ಪ್ರತಿಭಟಿಸುವುದು ರವೀಂದ್ರರ

ಸ್ವಭಾವಕ್ಕೆ ಸಹಜವಾದುದರಿಂದ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ರಾಜ್ಯರಂಗಕ್ಕೆ ಇಳಿಯುವ ಪ್ರಸಕ್ತಿ ಇವರಿಗೆ ಆಗಾಗ ಒದಗುತ್ತಿದ್ದಿತು. ವಂಗಭಂಗದ ಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿ ವಂಗೀಯರಲ್ಲಿ ರಾಷ್ಟ್ರಾಭಿಮಾನವನ್ನು ಪ್ರಜ್ವಲಿಸಿ ಸರಕಾರವನ್ನು ಇದಿರಿಸುವ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಉಂಟು ಮಾಡಿದವರಲ್ಲಿ ರವೀಂದ್ರರೇ ಪ್ರಮುಖರು. ಭಾಷಣಗಳ ಮೂಲಕ, ಬರೆಹದ ಮೂಲಕ, ಹಾಡುಗಳ ಮೂಲಕ ಈ ಸೇವೆಯನ್ನು ಎಸಗಿದರಲ್ಲದೆ, ಹಳ್ಳಿಪಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಣ ಸಂಸ್ಥೆ, ಸೇವಾಸಂಘ ಮೊದಲಾದವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿ ಪ್ರಾಂತದಲ್ಲಿ ಒಗ್ಗಟ್ಟನ್ನುಂಟು ಮಾಡಲು ಕಾರಣರಾದರು. ಅಮೃತಸರದಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಅತ್ಯಾಚಾರದ ಪ್ರತೀಕಾರವೆಂದು ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಸಾರ್ವಭೌಮ ಸರಕಾರದಿಂದ ದೊರೆತ 'ಸರ್' ಎಂಬ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟರು. ಮೊನ್ನೆ ಮೊನ್ನೆ ಮಿಸ್ ರ್ಯಾತ್ ಬೋನ್ ಎಂಬ ಆಂಗ್ಲ ಮಹಿಳೆಯು ಸದ್ಯದ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಸಹಕರಿಸಲು ಭಾರತೀಯರನ್ನು ಪತ್ರದ್ವಾರ ಆಹ್ವಾನಿಸಿದ ಉಪದ್ವ್ಯಾಪಕ್ಕೆ ಮರಣಶಯ್ಯೆಯಿಂದಲೇ ಸತ್ಯನಿಷ್ಠರವಾದ ಉತ್ತರವನ್ನು ರವೀಂದ್ರರು ಬರೆದುದು ಸರ್ವಶ್ರುತವಿದೆ.

ಇನ್ನು ಸಾಹಿತ್ಯ ಮುಖಾಂತರವಾಗಿ ರಾಜ್ಯಕಾರಣಕ್ಕೆ ರವೀಂದ್ರರು ಸಲ್ಲಿಸಿದ ಸೇವೆ ಅತುಲವಾಗಿದೆ. ಜನತೆಯಲ್ಲಿ ದೇಶಾಭಿಮಾನವನ್ನೂ ಪುರಾತನ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಪ್ರೇಮವನ್ನೂ ಕುದುರಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾದ ಅಸಂಖ್ಯೆ ಹಾಡುಗಳನ್ನು ಅವರು ರಚಿಸಿದುದಲ್ಲದೆ, ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೆ ಬಣ್ಣ ತಿರುಗಿಸತಕ್ಕ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನುಳಿದು ನೆಲೆಯಾಗಿ ನಿಲ್ಲತಕ್ಕ ರಾಜ್ಯಕೀಯ ತತ್ತ್ವಗಳ ಪ್ರಚಾರಕ್ಕೆ ತಮ್ಮ ಹಲವು ಸಾಹಿತ್ಯ ಕೃತಿಗಳಲ್ಲಿ ಇಂಬುಗೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಕರ-ನಿರೋಧ (no-tax) ಮೊದಲಾದ ಅಸಹಕಾರ ತತ್ತ್ವಗಳ ಶಕ್ತಿ-ಪರಿಣಾಮಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ಕೆಲ ನಾಟಕಗಳಲ್ಲಿ ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ರಾಷ್ಟ್ರೀಯತೆಯ ನಿಜ ತತ್ತ್ವವು ಅಂತರ್-ರಾಷ್ಟ್ರೀಯತೆಗೆ ಪ್ರತಿಕೂಲವಾಗಲಾರದೆಂಬುದನ್ನು 'ನ್ಯಾಷನಾಳಿಜಮ್' (Nationalism) ಎಂಬ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದ್ದಾರೆ.

೫

ಬಹುಕಾಲದಿಂದಲೂ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತವಾದ ಮನೆತನ ರವೀಂದ್ರರದು; ಅಂತಹ ಮನೆತನಗಳಲ್ಲಿ ಹೊಸದನ್ನು ವಿರೋಧಿಸುವ ಇದ್ದುದನ್ನು ಕಾಯ್ದುಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯೇ ಸರ್ವಸಾಮಾನ್ಯವಾದುದು: ಆದರೆ ಇದಕ್ಕೆ ವಿಪರೀತವಾಗಿ ರವೀಂದ್ರರ ಮನೆತನದವರು ಮುಂದುವರಿಯುವ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯುಳ್ಳವರಾಗಿದ್ದರು. ರವೀಂದ್ರರ ಅಜ್ಜಂದಿರಾದ ದ್ವಾರಕನಾಥರೂ ತಂದೆಯವರಾದ ದೇವೇಂದ್ರನಾಥರೂ ರಾಜಾರಾಮ ಮೋಹನರಾಯರಿಂದ ಸ್ಥಾಪಿತವಾದ ಬ್ರಹ್ಮೋಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಮುಂದಾಳುಗಳಾಗಿ ಅದರ ವರ್ಚಸ್ಸನ್ನು ಸ್ಥಿರೀಕರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣರಾಗಿದ್ದರು. ಬ್ರಹ್ಮೋ ಸಮಾಜದ ದ್ವಾರಾ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಸಮಾಜ ಸುಧಾರಣೆಯ ಕಾರ್ಯಗಳಿಗೆ ಇವರ ಬೆಂಬಲವೇ

ಮುಖ್ಯವಾಗಿದ್ದಿತು. ರವೀಂದ್ರರು ಅವರ ಕಾರ್ಯವನ್ನೇ ಮುಂದುವರಿಸಿದರು. ಸಮಾಜ ರಚನೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ತಕ್ಕ ಸ್ಥಾನಮಾನಗಳು ದೊರೆಯುವುದಕ್ಕೆ ರವೀಂದ್ರರು ಬಹುವಾಗಿ ಸಾಹಸ ಮಾಡಿದರು. ಸ್ತ್ರೀಯರು ಭೋಗ್ಯ ಅಥವಾ ತ್ಯಾಜ್ಯ ವಸ್ತುಗಳಲ್ಲ; ಅವರು ಒಂದೆಡೆ ದೇವತೆಗಳೆಂಬ ಬರಿಯ ಪೂಜೆಗೆ ಸಲ್ಲಬೇಕಾದುದಿಲ್ಲ; ಇನ್ನೊಂದೆಡೆ ಅಬಲೆಯರೆಂಬ ಕರುಣೆಗೆ ಈಡಾಗಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ; ಅವರು ಪುರುಷರ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಬೆರೆದು ಅವರ ಕಷ್ಟನಷ್ಟಗಳನ್ನು ಸೋಸಿ, ಅವರಿಗೆ ನಲಿವು ಬೆಳಕುಗಳ ನೆರವನ್ನು ನೀಡಬಲ್ಲ ಸಮಾನಸ್ತುಂದರಾಗಬೇಕೆಂಬುದೇ ರವೀಂದ್ರರ ಭಾವನೆಯಾಗಿದ್ದಿತು. ಕುಲೀನಸ್ತ್ರೀಯರು ಅಭಿನಯ - ನೃತ್ಯ - ಸಂಗೀತಾದಿ ಲಲಿತಕಲೆಗಳ ಪ್ರದರ್ಶನವನ್ನು ಬಹಿರಂಗವಾಗಿ ಕೈಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಿ ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಅನುಕೂಲ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಒದಗಿಸುವುದಾದ ಶ್ರೇಯಸ್ಸು ಬ್ರಹ್ಮೋಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಸೇರಿದೆಯೆಂದು ಹೇಳುವುದುಂಟು: ಆದರೆ ಈ ಶ್ರೇಯಸ್ಸಿನ ಬಹುಭಾಗವು ರವೀಂದ್ರರಿಗೆ ಸಲ್ಲತಕ್ಕದ್ದು. ಏಕೆಂದರೆ, ಈ ಕಲೆಗಳಲ್ಲಿ ತೋರಬಹುದಾದ ಹೀನ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಹಾಕಿ ಶುದ್ಧಗೊಳಿಸಿ ಅವನ್ನೆಲ್ಲ ತಾವೆ ಶಾಂತಿನಿಕೇತನದ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಕಲಿಸಿ ತಮ್ಮ ನೇತೃತ್ವದಲ್ಲಿಯೇ ಅವರನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸಹಚ್ಚುತ್ತಿದ್ದುದರಿಂದಲೇ ಜನತೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಕಲೆಗಳ ಬಗೆಗಿದ್ದ ಕಲುಷಿತ ಬುದ್ಧಿ ಇಲ್ಲದಂತಾಗಲು ಮಾರ್ಗವಾಯಿತು. ವಿದ್ಯೆಯ ಅಧಿದೇವತೆಯಾದ ಶಾರದೆಯು ಸಂಗೀತದ ಅಧಿದೇವತೆಯೂ ಅಹುದೆನ್ನಲಿಕ್ಕೆ ಅವಳ ಕೈಯೊಳಗಿನ ವೀಣೆಯೇ ಸಾಕ್ಷಿಯೆಂದು ರವೀಂದ್ರರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಾಗಿದ್ದಿತು.

ಅಸ್ಪೃಶ್ಯತಾ ನಿವಾರಣೆಯು ರಾಜ್ಯಕೀಯ ಕೂಗಾಗಿ, ಕಾಂಗ್ರೆಸ್ಸಿನ ವಿಧಾಯಕ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮವಾಗಿ ಏರ್ಪಡುವ ಬಹುದಿನಗಳ ಮುಂಚೆಯೇ ರವೀಂದ್ರರು ತಮ್ಮ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಪಾಕ-ಪರಿಚಯಗಳಿಗಾಗಿ ಅಸ್ಪೃಶ್ಯರನ್ನೇ ಊಳಿಗಕ್ಕೆ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಬರಿಯ ಪ್ರಚಾರಕ್ಕಿಂತಲೂ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಕಾರ್ಯವೇ ಸಮಾಜ ಸುಧಾರಣೆಯ ಸುಲಭೋಪಾಯವೆಂಬುದನ್ನು ರವೀಂದ್ರರು ಅರಿತಿದ್ದರು.

೬

ಕೊನೆಯದಾಗಿ, ರವೀಂದ್ರರ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಬಾಳು ಶುದ್ಧವೂ ಉದಾತ್ತ ಧೈಯಪ್ರೇರಿತವೂ, ಸರ್ವಾಂಗಪರಿಪೂರ್ಣವೂ ಕಲಾಮಯವೂ ಆಗಿದ್ದಿತೆಂಬುದನ್ನು ಮರೆಯಲಾಗದು. ಸಾಹಿತ್ಯ-ಸಂಗೀತ-ಅಭಿನಯಗಳ ಮಾತಂತಿರಲಿ: ಅವರ ಬಂಗಾಲಿಯ ಕೈಬರೆಹವು ಕೂಡ ಮೋಹಕವೂ ಮಾದರಿಯದೂ ಆಗಿದ್ದಿತು; ಅದರ ಮೂಲಕವಾಗಿಯೋ ಏನೋ ಎಂಬಂತೆ ಎಷ್ಟತ್ತು ವರ್ಷದವರಾದ ಮೇಲೆ ರವೀಂದ್ರರು ಚಿತ್ರಕಲೆಯಲ್ಲಿಯೂ — ತಮ್ಮ ಮೇಲ್ವಿರದ, ಸಹಜಸ್ಫೂರ್ತಿಯುಕ್ತವಾದ, ಕಲಾಭಿಜ್ಞರನ್ನೂ ಬೆರಗೊಳಿಸುವಂತಹ ಆದರೂ ತಮ್ಮದೇ ಆದ— ಕೈವಾಡವನ್ನು ಮೆರೆದರು.

ರವೀಂದ್ರರ ಕೌಟುಂಬಿಕ ಜೀವನವು ಮೇಲ್ವರಗತಿಯದಾಗಿದ್ದಿತು. ಚಿಕ್ಕ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ತಾಯ್ತನದ ಮಮತೆಯಿಂದ ಸಲಹುತ್ತಿದ್ದರು. ತಮ್ಮ ಪತ್ನಿಯವರ ಮರಣ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅವರ ರುಗ್ಗುಶಯ್ಯೆಯ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದುಕೊಂಡು ಸಂತತವಾಗಿ ತಾವೇ ಉಪಚಾರಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಕ್ರಿ. ಶ. ೧೯೦೨ ರಿಂದಲೇ ಅವರು ವಿಧುರಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿದ್ದರು. ಆಗಾಗ ಮಕ್ಕಳ ಅಕಾಲಮೃತ್ಯುವಿನ ದುಃಖಕ್ಕೆ ಈಡಾಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಜೀವನದ ದುಃಖವನ್ನು ಮರೆಯಲು ಸಾಹಿತ್ಯಕೃತಿಗಳ ನಿರ್ಮಾಣದಲ್ಲಿ ಮಗ್ನರಾಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಅಷ್ಟಕ್ಕೆ ತೃಪ್ತರಾಗದೆ ಋಷಿಸಹಜವಾದ ಶಾಂತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯಲೂ ಹವಣಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಅದನ್ನು ಸಾಧಿಸಲು ಏಕಾಂತದ ಶಾಂತವಾತಾವರಣವನ್ನು ಸೇರುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಅಲ್ಲಿ ದೀರ್ಘಕಾಲ ವಾಸಿಸುವುದು ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಬಾಹ್ಯ ಜಗತ್ತಿನ ಕರೆ ಅವರನ್ನು ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಕಾರ್ಯರಂಗಕ್ಕೆ ಎಳೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಕೊನೆಯವರೆಗೂ ಕರ್ಮಯೋಗಿಗಳಾಗಿಯೇ ಬಾಳಿದರು. ಮರಣದ ಮುಂಚೆ ಮರಣದ ಮೇಲೆಯೇ ಕವನ ಕಟ್ಟಿದ ಧೀರಪ್ರಕೃತಿ ಅವರದು.

ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ರವೀಂದ್ರರದು ತುಂಬು ಜೀವನ, ಸಫಲಜೀವನ, ಉದಾತ್ತಜೀವನ. ರವೀಂದ್ರರ ಘನತೆಯನ್ನರಿತು ಆಕ್ಸ್‌ಫೋರ್ಡ್ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದವರು ಅವರಿಗೆ “ಡಾಕ್ಟರ್ ಆಫ್ ಲಿಟರೇಚರ್” ಎಂಬ ಗೌರವದ ಪ್ರಶಸ್ತಿಯನ್ನು ಪ್ರದಾನ ಮಾಡುವ ಸಮಾರಂಭದಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಪದವಿಪ್ರದಾನ ಭಾಷಣದಲ್ಲಿಯೆ —

“Here before you is the myriad minded poet and writer, the musician famous in his art, the philosopher proved both in word and deed, the fervent upholder of learning and sound doctrine, the ardent defender of public liberties, one who by the sanctity of his life and character has won for himself the praise of all mankind.”

ಎಂಬ ಮಾತು ಎಷ್ಟು ಯಥಾರ್ಥವಾಗಿದೆ! ಎಂಬತ್ತು ವರ್ಷದ ನಿಡುಬಾಳೇ ಮೊದಲು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಲಭಿಸತಕ್ಕ ಮಾತಲ್ಲ: ಅದು ಹದಗೊಂಡು ಫಲಪ್ರದವಾಗುವದಂತೂ ಇನ್ನೂ ವಿರಳ. ಅಂತಹ ಬಾಳನ್ನು ಪಡೆದು ಅದರಲ್ಲಿ ಗಳಿಸಿದ ಬೆಳಕಿನಿಂದ ಆತ್ಮಪಥವನ್ನು ಬೆಳಗಿದುದಲ್ಲದೆ ದೇಶಕ್ಕೂ ಜಗತ್ತಿಗೂ ಬೆಳಕಿನೊಡನೆ ಬೆಳೆಯನ್ನೂ ನೀಡಿದ ರವೀಂದ್ರರು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಕೃತಾರ್ಥರು. ಅವರನ್ನು ಪಡೆದ ಭಾರತಾಂಬೆ ಧನ್ಯಳು.

ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಲೇಖಕರ ಸಾರಾಂಶ

ರವೀಂದ್ರನಾಥ ಠಾಕೂರರು :— ಸಂಸಾದಕೀಯ

ಭಾರತದ—ಅಲ್ಲ ವಸಿಯದ—ಕವಿಸಾಮ್ರಾಟ ರವೀಂದ್ರರು ಕಣ್ಮರೆಯಾದರು. ಅದರೇ ಅವರ ಆತ್ಮವು ಅಮರವಾಗಿದೆ. ಹಿಂದೂ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಕಣ್ಣು ತೆರೆಯುತ್ತಲೇ ರವೀಂದ್ರರ ಉದಯವಾಯಿತೆನಬೇಕು. ರವೀಂದ್ರರು ತಮ್ಮ ಅಸಾಮಾನ್ಯವಾದ ಸಾಮರ್ಥ್ಯದಿಂದ ಉಚ್ಚತರಗತಿಯ ಕಾದಂಬರಿಕಾರ, ವಿಸುರ್ಶಕ, ತತ್ತ್ವಜ್ಞಾನಿ, ಗಮಕ, ನಟ, ನಾಟಕಕಾರ, ಚಿತ್ರಗಾರ, ಶಿಕ್ಷಣ ತತ್ತ್ವವೇತ್ತ, ಸ್ವದೇಶಾಭಿಮಾನಿ, ಬಂಧುಪ್ರೇಮಿ, ಅಂತರರಾಷ್ಟ್ರ ಪ್ರೇಮರಚಕ, ಋಷಿ ಎಂದು ಖ್ಯಾತಿ ಪಡೆದರು. ಅವರಷ್ಟು ಘನವಂತರನ್ನು ಕಾಣುವದು ವಿರಳ. ಠಾಕೂರವರು ಅಡಗಿದರು. ನಿಜವಾದ ಠಾಕೂರರ ಆತ್ಮವು ಎಂದೂ ಅಡಗದು. ಅವರು ನಮ್ಮೊಡನೆ ಇರುವಂತೆ ನಮ್ಮ ತರುವಾಯವೂ ಇರುವರು.

ವೀರಶೈವ ಫಿಲಾಸಫಿ (ವೀರಶೈವ ತತ್ತ್ವಜ್ಞಾನ): ಶ್ರೀ ಅನಿಲಕುಮಾರ ಸರಕಾರ, ಎಂ. ಎ. ತತ್ತ್ವಜ್ಞಾನ ವಿಷಯದ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು, ರಾಜೇಂದ್ರ ಕಾಲೇಜು, ಭವಾ (ಬಿಹಾರ).

ಇದೊಂದು ವಿನುರ್ಶಾತ್ಮಕ ಲೇಖನವು. ಲೇಖಕರು ಹೋದ ವರುಷ ಡಿಸೆಂಬರ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಮದ್ರಾಸ ಅಡಿಯಾರದಲ್ಲಿ ತಾವು ಕೇಳಿದ ಶ್ರೀಕುಮಾರ ಸ್ವಾಮಿಗಳು, ನವಕಲ್ಯಾಣಮಠ, ಧಾರವಾಡ ಅವರ “ವೀರಶೈವ ವೆಲ್ವನ್‌ಶಾಂಗ” ಎಂಬ ವಿಷಯದ ಮೇಲೆ ಇಂಗ್ಲಿಷಿನಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವು ಅಚ್ಚಾದುದನ್ನು ಓದಿ ಅದರ ವಿನುರ್ಶೆಯನ್ನು ಈ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿರುವರು. ಶಿವ-ಶಕ್ತಿಗಳ ಸಂಪುಟ ತತ್ತ್ವವು ಪುರಾತನವಾದುದಾದರೂ ಇಂದು ಅದನ್ನು ವಿನೇಚಿಸುವ ಆಧುನಿಕ ಪದ್ಧತಿಯು ಮನೋಹರವಾದುದು. ಸ್ಥಿರ-ಚರಾತ್ಮಕವಾದ ಈ ಸಂಪುಟಕ್ಕೆ ಇಚ್ಛಾಶಕ್ತಿಯೇ ಮೂಲವಾದುದು. ಈ ಇಚ್ಛಾಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಪಾಶ್ಚಿಮಾತ್ಯ ತತ್ತ್ವವೇತ್ತರು ಅನೇಕ ತೆರನಾಗಿ ಬಣ್ಣಿಸಿದರೂ ವೀರಶೈವರ ಕಲ್ಪನೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಸೊಗಸು ಅಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬಾರದು. ವೀರಶೈವರ ಈ ಕಲ್ಪನೆಯು ಹೊಸತರಹದ ಅನುಭವದ ಪರಿವಿಡಿಯನ್ನೇ ವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸುತ್ತಿದೆ. ವೀರಶೈವರ ‘ಜ್ಞಾನ’ದ ಕಲ್ಪನೆಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿಯೇ ಅವರ ಕರ್ತೃತ್ವ ಶಕ್ತಿಯು ಘನತೆಯಿರುತ್ತದೆ. ಅಧೋಪ್ರವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಉರ್ಧ್ವಮುಖಕ್ಕೆ ಮಾರ್ಪಡಿಸುವ ಶರಣರ ಧೈಯವಾದ ಸರ್ವಾಂಗಲಿಂಗ ಸ್ಥಲವನ್ನು ಸಾಧಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಅವರ ಕಲಿತನವು ಅನ್ಯಾದೃಶ್ಯವಾದುದು. ಈ ಕಲಿತನವ ಸಾಧಿಸಲು ಈ ಕರ್ಮಭೂಮಿಯು ಅತ್ಯವಶ್ಯವಾದುದು. ಅದ್ದರಿಂದಲೇ ಅವರಲ್ಲಿ ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯರ ಮಾಯಾವಾದಕ್ಕೆ ಎಡೆಯಿಲ್ಲ. ಇಂಥ ಉಚ್ಚತರಹದ ತತ್ತ್ವಗಳನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸುವ ವೀರಶೈವರ ತತ್ತ್ವಜ್ಞಾನವು ಜಗತ್ತಿನ ತತ್ತ್ವವೇತ್ತರ ಗಹನವಾದ ಗಮನಕ್ಕೆ ಅರ್ಹವಾದುದು.

ಶಂಕರ ದಾಸಿಮಯ್ಯ:— ಶ್ರೀ ಫಿ. ಬಿ. ಹಾಲಬಾವಿ, ಬಿ. ಎ., ಎಲೆಲ್. ಬಿ. ಧಾರವಾಡ.

ಶಂಕರದಾಸಿಮಯ್ಯನ ಐತಿಹ್ಯವನ್ನು ತಿಳಿಸುವ ಈ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ಲೇಖಕರು ಕಲ್ಯಾಣದ ಬಸವಣ್ಣನು ಕೈಕೊಂಡ ಘನವಾದ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಅವನಿಗಿಂತಲೂ ಪೂರ್ವಿಕನಾದ ಶಂಕರದಾಸಿ

ಮಯ್ಯನ ಕಾರ್ಯವು ನೆರವಾಯಿತೆಂದೂ, ಬಸವಣ್ಣನಿಗಿಂತಲೂ ಮೊದಲು ಕೆಲಮಹನೀಯ ರಿಂದ ವೀರಶೈವರ ಪ್ರಚಾರಕಾರ್ಯವು ಮೊದಲಾಗಿತ್ತೆಂದೂ ಸಿದ್ಧಮಾಡಿರುವರು.

ದಿ ಹ್ಯಾಮನ್ ಔಟಲುಕ್ ಟುಡೆ. (ಇಂದಿನ ಜನತೆಯ ದೃಷ್ಟಿ): ಡಾ. ಕೆ. ಆರ್. ಶ್ರೀನಿವಾಸ ಅಯ್ಯಂಗಾರ, ಎಂ. ಎ., ಡಿ. ಲಿಟ್. ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಭಾಷೆಯ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು, ಲಿಂಗರಾಜ ಕಾಲೇಜು, ಬೆಳಗಾವಿ.

ಇದರಲ್ಲಿ ಲೇಖಕರು ಪ್ರಾಚೀನಕಾಲದಿಂದ ಮಾನವ ಪ್ರಗತಿಯು ಯಾವ ಗುರಿಯನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಸಾಗಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ವಿವರಿಸುತ್ತ ಭೌತಿಕ ಸುಧಾರಣೆಯ ಉನ್ನತ ಶಿಖರವನ್ನು ಕಂಡ ಈಗಿನ ಜನತೆಯು ಪಾಶವೀ ಶಕ್ತಿಗೆ ಒಳಗಾಗಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಮನಂಬುಗುವಂತೆ ವಿವರಿಸಿರುವರು. ಜನತೆಯಲ್ಲಿ ನೆಲೆಯೂರಿದ ಅಶಾಂತತೆಯ ನಿವಾರಣೆಗೆ ಕವಿಗಳ (Poets) ತತ್ತ್ವವೇತ್ತರ (Philosophers) ಶಾಸ್ತ್ರಕಾರರ (Scientists) ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿರುವದೆಂಬುದನ್ನು ಸೂಚಿಸಿ ಅಲ್ಪಾವಧಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಮಾನವನಲ್ಲಿ ಬಂಧು ಪ್ರೇಮದ ಸೆಲೆಯೊಡೆಯುವದೆಂದು ಹಾರೈಸಿರುವರು.

ಸರ್ಯಕಾಲಜಿ ಆಫ್ ವೀರಶೈವಿಸಮ್ (ವೀರಶೈವರ ಮಾನಸಶಾಸ್ತ್ರ) : ಶ್ರೀ. ವ್ಹಿ. ಸಿ. ಯಗಟಿ ಬಿ. ಎ., ಎಲೆಲ್. ಬಿ. ಹಾವೇರಿ.

ಈ ಲೇಖದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮಾನ್ ಯಗಟಿಯವರು ಆಧುನಿಕ ಮಾನಸಶಾಸ್ತ್ರದ ತತ್ತ್ವಗಳನ್ನು ಸಾರ ವೀರಶೈವ ಮಾನಸಶಾಸ್ತ್ರದ ವಿವೇಚನೆಮಾಡುತ್ತ ಜೀವಾತ್ಮ ಪರಮಾತ್ಮರ ಬೆಸುಗೆಗೆ ಲಿಂಗ ಭಕ್ತಿಯು ಅತ್ಯವಶ್ಯವಾಗಿರುವದೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಯಪಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಲಿಂಗಭಕ್ತಿಯು ಅಧ್ಯಾತ್ಮದ ಉನ್ನತಿಯ ಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಅರುದರೆನಾಗಿ ತೋರುವದೆಂದು ವಿವರಿಸಿ ಆ ಮುಖಾಂತರ ಷಟ್ಸ್ಥಿಲ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ತತ್ತ್ವವಿವೇಚನೆಗೊಳಿಸಿರುವರು. ಕೊನೆಗೆ ಸಾಂಖ್ಯಯೋಗ ಶಂಕರನ ಆದ್ವೈತಗಳ ಕೊರತೆಯನ್ನು ಸೂಚಿಸಿ ಶಿವಯೋಗ ಸಾಧನೆಯಲ್ಲಿ ಸರ್ವಾಂಗ ಸುಂದರ ಪ್ರಗತಿಯನ್ನು ಹೇಗೆ ದೊರಕಿಸಿಕೊಳ್ಳುವದೆಂಬುದನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟಗೊಳಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಯೂನಿಟಿ ಆಂಡ್ ಸಿಂಥಿಸಿಸ್ ಆಫ್ ಈಸ್ಟರ್ನ್ ಆಂಡ್ ವೆಸ್ಟರ್ನ್ ಕಲ್ಚರ್ (ಪೌರಾತ್ಯ ಮತ್ತು ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಹೊಂದಿಕೆ ಮತ್ತು ಬೆಸುಗೆ): ಡಾ. ಜಿ. ಎಚ್. ಮೀಸ್, ಎಂ. ಎ., ಎಲೆಲ್. ಡಿ.

ಇದೊಂದು ಲೇಖಕರ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಗಳ ಸಾರಾಂಶವು. ಇದರಲ್ಲಿ ಅವರು ಸಂಸ್ಕೃತಿಯು ಸಾರ್ವತ್ರಿಕವಾದುದು; ಅದು ದೇಶಕಾಲ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿ ಮಾರ್ಪಾಡಾಗುತ್ತ ಹೋಗುವದು; ಮತ್ತು ಅದು ಗುಣಾಂಗದ ದೃಷ್ಟಿಕೋನವನ್ನೂ ಅವಲಂಬಿಸಿದುದು; ಭೌಗೋಲಿಕ ಐತಿಹಾಸಿಕ ಕಾರಣಗಳು ಅದನ್ನು ರೂಪಿಸುವಲ್ಲಿ ಒಳ್ಳೇ ಸಹಾಯಕರವಾದವು ಗಳು—ಎಂದು ತಿಳಿಸಿ ಪೌರ್ವಾತ್ಯ ಪಾಶ್ಚಿಮಾತ್ಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳ ತುಲನೆಮಾಡುತ್ತ ಹೋಗಿ ರುವರು. ಮತ್ತು ಈ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ನಿರ್ಮಿತಿಯಲ್ಲಿ ಜನಜೀವನವು ಬದಲಾವಣೆಗೊಳ್ಳುತ್ತ ಒಂದು ಮೆಟ್ಟಿಗೆ ಹೇಗೆ ಬಂದು ನಿಲ್ಲುವದೆಂಬುದನ್ನು ಸೊಗಸಾಗಿ ವಿವೇಚಿಸಿರುವರು.

ಮಯ್ ಸ್ಕೂಲ್ (ನನ್ನ ಶಾಲೆ) ಪ್ರೊ. ಕೆ. ರಾಮಸ್ವಾಮಿ ಅಯ್ಯಂಗಾರ್, ಎಂ. ಎ., ಎಲ್. ಟಿ. ಲಿಂಗರಾಜ ಕಾಲೇಜು, ಬೆಳಗಾವಿ.

ಈ ಲೇಖನದಲ್ಲಿ ದಿವಂಗತ ಕವಿಸಾಮ್ರಾಟ ರವೀಂದ್ರರು ಶಾಂತಿನಿಕೇತನ, ಶ್ರೀನಿಕೇತನ, ವಿಶ್ವಭಾರತಿ ಸಂಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪನೆಮಾಡುವಲ್ಲಿ ಯಾವ ಶಿಕ್ಷಣದ ಮೂಲ ತತ್ತ್ವಗಳನ್ನು ಅದರ್ಶವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದರೆಂಬ ಬಗ್ಗೆ ವಿವೇಚನೆಯಿದೆ. ರವೀಂದ್ರರಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳ ಮೇಲಿದ್ದ ಪ್ರೇಮವೇ ಅವರ ಶಿಕ್ಷಣ ಶಾಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ ತಳಹದಿಯಾಗಿದೆ. ಅವರ ನಾಟಕ ಕತೆ ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳ ವಿಷಯವಾಗಿದ್ದ ಅವರ ಅತುಲವಾದ ಪ್ರೇಮವು ವ್ಯಕ್ತವಾಗಿದೆ. ವರ್ಡ್ಸ್‌ವರ್ಥ್ ಮಹಾಕವಿಯ ಸರಣಿಯಲ್ಲಿ ರವೀಂದ್ರರೂ ಮಗುವನ್ನು ಶಿಕ್ಷಣಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರಕೃತಿದೇವಿಯ ಹಸ್ತದಲ್ಲಿ ಅರ್ಪಿಸುತ್ತಾರೆ. ಶಾಂತಿನಿಕೇತನದ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲಿನ ಸೃಷ್ಟಿ ಸೌಂದರ್ಯವೂ ಅಲ್ಲಿ ಸಾಗುತ್ತಿರುವ ಅಭ್ಯಾಸ ಕ್ರಮವೂ ಮತ್ತೂ ಅದರ ರೀತಿಯೂ ಈ ಮಾತನ್ನು ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿಯುತ್ತಿದೆ. ಸೃಷ್ಟಿ ದೇವಿಯ ಸಾನಿಧ್ಯದಿಂದ ಮಗುವಿನ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಮಾರ್ಪಾಡು ಉಂಟಾದಂತೆ ಅದರಲ್ಲಿ ಜೀವಕಳೆ ತುಂಬಲು ರವೀಂದ್ರರ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವದ ಅದರ್ಶವೂ ನೆರವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ರವೀಂದ್ರರು ಸ್ವತಃ ಕ್ರಮಬದ್ಧವಾದ ಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಕೊಡದಿದ್ದರೂ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳೊಡನೆ ಬೆರೆತು ಬರೆಯುವ, ಗೆರೆಹೊಡೆಯುವ, ಬಣ್ಣ ತುಂಬುವ, ನಟಿಸುವ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಅವರಿಗೆ ನೆರವಾಗಿ, ಅವರಲ್ಲಿ ಜೀವನದ ಗೊತ್ತುಗುರಿಗಳನ್ನು ಕಾಣುವ ಬಗೆಯನ್ನು ಬಿತ್ತಿ, ಬೆಳೆ ಉಣ್ಣೆ ಹಚ್ಚಿದ ರೀತಿಯು ಕೇವಲ ಅದರಣೀಯವಾದುದು. ರವೀಂದ್ರರು ಧಾರ್ಮಿಕ ನೈತಿಕ ಶಿಕ್ಷಣದ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಬಿಡಿಸಿದ ರೀತಿಯು ಗಮನಾರ್ಹವಾದುದು. ಶಾಂತಿನಿಕೇತನದಲ್ಲಿ ಜಾತಿ-ಜಾತಿಗಳ ಮೇಲಾಟಕ್ಕೆ ಸ್ಥಳವಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲಿ ಕ್ರೈಸ್ತ, ಮಹಮ್ಮದ, ಬುದ್ಧ ಮೊದಲಾದ ವಿಶ್ವದ ವಿಭೂತಿಗಳ ಪೂಜೆಗೆ ಸ್ಥಾನವಿದೆ. ಉಪನಿಷದ್ ಮಂತ್ರಗಳ ಪಠನೆಯು ಬೈಗುಬೆಳಗುಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವದು. ಮಾಂಸಾಹಾರವು ಊಟದಲ್ಲಿ ಸೇರದು. ಈ ತೆರನಾದ ಶಿಕ್ಷಣದ ತತ್ತ್ವಗಳಲ್ಲಿ ರವೀಂದ್ರರು ಪುರಾತನ ಹಿಂದು ಶಿಕ್ಷಣ ತತ್ತ್ವಗಳನ್ನೇ ಅಧುನಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ ತತ್ತ್ವಗಳಿಗೆ ಪ್ರತಿಕೂಲವಾಗದಂತೆ ಜೋಡಿಸಿಕೊಂಡಿರುವರು. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಅದರ್ಶಜೀವನ, ಪರೋಪಕಾರ ಬುದ್ಧಿ, ಸೇವಾಭಾವನೆ, ರಾಷ್ಟ್ರೀಯತೆ, ಅಟಪಾಟ, ಊಟನೋಟಗಳಲ್ಲಿ ಅವರಿಗುಂಟಾಗುವ ಸಹನಶೀಲತೆ ಇವು ಮೇಲ್ತರದವು. ಸಹ ಶಿಕ್ಷಣ (Co-education)ವನ್ನು ಯೋಜಿಸಿಕೊಂಡುದು ರವೀಂದ್ರರ ಅಧುನಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ ತತ್ತ್ವ ಪ್ರೇಮವನ್ನೇ ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ.

ಶಾಂತಿನಿಕೇತನದಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ನಿತ್ಯಕ್ರಮವು ರವೀಂದ್ರರ ಶಿಕ್ಷಣದ ಮೂಲ ತತ್ತ್ವಗಳ ಅದರ್ಶವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಗೊಳಿಸುತ್ತಿದೆ. ಈ ಅದರ್ಶದಲ್ಲಿ ಹಲಕೆಲವು ಕೊರತೆಗಳಿರುವವಾದರೂ ಆ ತತ್ತ್ವಗಳು ಈಗ ಪ್ರಾಯೋಗಿಕವಾಗಿರುವದರಿಂದ ಅವು ರೂಪಗೊಳ್ಳಲಿರುವವು.

ಸ್ವೀಕಾರ ಮತ್ತು ಅಲ್ಪ ಪರಿಚಯ

ಮೊಗ್ಗೆಯ ಮಾಲೆ: (ಆರು ಸಣ್ಣ ಕತೆಗಳ ಸಂಗ್ರಹ) ಲೇಖಕಿ:—
ಶ್ರೀಮತಿ ಶಾಂತಾದೇವಿ ಮಾಳವಾಡ, ಧಾರವಾಡ. ಪ್ರಕಾಶಕರು: ಎಮ್. ಜಿ.
ವಿರೂಪಾಕ್ಷನ್, ಕಿಲ್ಲೆ, ಧಾರವಾಡ. ಪು. ೬ ಆಕಾರ, ಪುಟ ೭೬+೧೪. ಬೆಲೆ:
ಆರು ಆಣೆ.

“ ಶ್ರೀನಿವಾಸರ ” ಹರಕೆ, ಪ್ರೊ ಮುಗಳಿ ಅವರ ಮುನ್ನುಡಿ, ಅರಿಕೆ, ಮತ್ತು
ಸೌ|| ಶಾಂತಾದೇವಿಯರ ಅಲ್ಪ ಪರಿಚಯವೂ ಇದೆ. ಮಹಿಳೆಯರ ಸುಖದುಃಖ
ಗಳು, ಮದುವೆಯ ತರುವಾಯದ ನಲ್ಲನಲ್ಲಿಯರ ಸರಸವಿರಸಗಳು, ಇತ್ಯಾದಿ
ಸ್ತ್ರೀಯರ ಜೀವನದ ಆಗು ಹೋಗುಗಳ ಚಿತ್ರವನ್ನು ಸ್ಫುಟವಾಗಿ, ಸರಳ ಶೈಲಿಯಲ್ಲಿ
ಚಿತ್ರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ನಮ್ಮ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿಯ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳ ಕುಂದು ಕೊರತೆಗಳು
ಒರ್ವ ಸಹೋದರಿಯಿಂದಲೇ ವಿವರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದರಿಂದ ವಿಷಯದ ನಿರೂಪಣೆಯು
ಮನವನ್ನಾಕರ್ಷಿಸಿ ಓದುಗರನ್ನು ವಿಚಾರಸರಣಿಗೆ ಎಳೆಯುತ್ತದೆ. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ
ನಾಡಿನ ಅಕ್ಕತಂಗಿಯರು ಸಂಗ್ರಹಿಸಬಹುದಾದ ಹೊತ್ತಿಗೆ. ಇದಕ್ಕೆ ನಮ್ಮ ಆದರದ
ಸ್ವಾಗತವು.

ಮುತ್ತಿನ ಹಾರ (ಹನ್ನೊಂದು ಕವನಗಳ ಸಂಗ್ರಹ) ಬರೆದವರು:—
ಶ್ರೀ. ಕೆ. ಚನ್ನಬಸವನಗೌಡ ಬಿ. ಎ., ಬಾಚಗೊಂಡನಹಳ್ಳಿ. ಪ್ರಕಾಶಕರು: ಗೆಳೆಯರ
ಬಳಗ, ಹೊಸಪೇಟೆ. ಕ್ರೌನ್ ೬ ಆಕಾರ. ಪುಟ ೪೭+೮. ಬೆಲೆ: ನಾಲ್ಕು ಆಣೆ.

ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಪ್ರೇಮವು ಉಕ್ಕಿ ಹರಿದು ಬಂದಾಗಿನ ಭಾವಗಳ ನಿರೂಪಣೆಯೇ
ಈ ಹೊತ್ತಿಗೆ. ಕವನಗಳನ್ನೋದಿದಮೇಲೆ, ಉತ್ಸಾಹ ತರುಣರಾದ ಶ್ರೀ ಚನ್ನಬಸವನ
ಗೌಡರು ಇದೇ ವ್ಯವಸಾಯದಲ್ಲಿ ಶ್ರಮವಹಿಸಿ ದುಡಿದರೆ, ಅವರಿಂದ ಶ್ರೇಷ್ಠತರದ
ಕವನಗಳು ಹೊರಬೀಳಬಹುದೆಂದು ಕಂಡುಬರುವುದು.

ಶ್ರೀ ವೀರಶೈವ ದೀಕ್ಷಾವಿಧಿ. ಸಂಪಾದಕರು: ಶ್ರೀ ಸದಾಶಿವ ಶಿವಾಚಾರ್ಯ
ಸ್ವಾಮಿಗಳು (ಸಖರಾಯ ಪಟ್ಟಣದ ಶ್ರೀಗುರು ಹಾಲುಸ್ವಾಮಿ ಮಠದ ಪಟ್ಟಾ
ಧ್ಯಕ್ಷರು) ಪ್ರಕಾಶಕರು: ಶ್ರೀ ಶಿವಮೂರ್ತಿ ದೇವರು (ಶ್ರೀಗುರು ಕುಮಾರಾಶ್ರಮ,
ಗಿರಿಯಾಪುರ. ಪೋಸ್ಟ್: ಅಜ್ಜಂಪುರ) ಡೆಮಿ ಅಷ್ಟಪತ್ರ ಆಕಾರ, ಪುಟ ೧೨೪+೨೯
+೮. ಬೆಲೆ: ೧೨ ಆಣೆ.

ಪ್ರ. ಸ್ವ. ಶ್ರೀ. ಸದಾಶಿವ ಶಿವಾಚಾರ್ಯರು ಈ ದೀಕ್ಷಾವಿಧಿಯನ್ನು ಕನ್ನಡ
ಟೀಕೆ ಸಹಿತ ಬರೆದು ಪ್ರಕಟಿಸಿದುದು ಓದುಗರಿಗೆ ತುಂಬ ಪ್ರಯೋಜನಕಾರಿಯಾಗಿದೆ.
ಸದ್ಯದ ದೀಕ್ಷಾ ಸಂಸ್ಕಾರದ ವಿಧಿಯಲ್ಲಿ ರೂಢಮೂಲವಾಗಿರುವ ಪದ್ಧತಿಗಳನ್ನು
ಅಲ್ಲಗಳೆದು ಕ್ರಮಬದ್ಧ ದೀಕ್ಷಾವಿಧಿಯನ್ನು ಹೇಗೆ ಮಾಡಬೇಕೆಂಬುದನ್ನು ಸಿದ್ಧ
ಮಾಡಿ ತೋರಿಸಿರುವರು. ವೀರಶೈವ ಧರ್ಮಾಭಿಮಾನಿಗಳು ಅವಶ್ಯವಾಗಿ
ಅವಲೋಕಿಸಬೇಕಾದ ಹೊತ್ತಿಗೆ.

EXCHANGES

- 1 Nagapur University Journal.
- 2 The Jaina Antiquary, Arrah. (Bihar)
- 3 Journal of the Benares Hindu University.
- 4 The Vedanta Kesari, Madras.
- 5 The P. E. N. India, Bombay.
- 6 The Journal of the Tanjore Saraswati Mahal Library, Tanjore.
- 7 The Journal of the Sree Venkatesha Oriental Institute, Tirupati.
- 8 The Journal of the Mythic Society, Bangalore city.
- 9 Deccan College Post-Graduate Research Institute, Poona.
(Bulletin of the D. C. R. Institute Poona).
- 10 Indian Culture, Culcutta.
- 11 Karnatak College Miscellany, Dharwar.
- 12 The Lingaraj College Miscellany, Belgaum.

ವಿನಿಮಯ ಪತ್ರಿಕೆಗಳು

- ೧ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್‌ಪತ್ರಿಕೆ, ಬೆಂಗಳೂರು.
- ೨ ಶಿವಾನುಭವ, ವಿಜಾಪುರ.
- ೩ ಶರಣಸಾಹಿತ್ಯ, ಬೆಂಗಳೂರು.
- ೪ ಪ್ರಬುದ್ಧ ಕರ್ಣಾಟಕ, ಮೈಸೂರು.
- ೫ ಜಯಕರ್ಣಾಟಕ, ಧಾರವಾಡ.
- ೬ ಬಸವರಾಜ, ಹಾವೇರಿ.
- ೭ ಲೋಕಮಿತ್ರ, ಧಾರವಾಡ.
- ೮ ವಿಭೂತಿ (ತೆಲಗು), ಸಿಕಂದರಾಬಾದ್.
- ೯ ಮದುರವಾಣಿ (ಸಂಸ್ಕೃತ), ಬೆಳಗಾವಿ.

ಚಂದಾದಾರರಲ್ಲಿ ಬಿನ್ನಹ

ಇದುವರೆಗೂ ಪತ್ರಿಕೆಯ ಚಂದಾಹಣವನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸದಿರುವವರು ಕೂಡಲೆ
ಕಳಿಸಿಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಈ ಮೂಲಕ ಬಿನ್ನ ವಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಕಾರಭಾರಿ

ಧಾರವಾಡ
ಲಿಂಗಾಯತ ವಿದ್ಯಾಭಿವೃದ್ಧಿ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮಿತಿ ಪತ್ರಿಕೆ

ಸಂಪಾದಕ ಮಂಡಲ :

ಶಿ. ಶಿ. ಬಸವನಾಳ, ಎಂ. ಎ.

ಶಿ. ಚ. ನಂದಿಮಠ, ಎಂ. ಎ., ಪಿಎಚ್. ಡಿ.

ವೀ. ಬ. ಹಾಲಬಾವಿ, ಬಿ. ಎ., ಎಲೆಲ್. ಬಿ.

ಸಂಪಾದಕರ ಸೂಚನೆಗಳು :

ಲೇಖನ, ವಿನಿಮಯ ಪತ್ರಿಕೆ, ಪ್ರಕಟನೆ ಮತ್ತು ವಿಮರ್ಶೆಗಾಗಿ ಕಳಿಸುವ ಪುಸ್ತಕ ಇವುಗಳನ್ನು—ಸಂಪಾದಕರು, ಲಿಂಗಾಯತ ವಿದ್ಯಾಭಿವೃದ್ಧಿ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮಿತಿ ಪತ್ರಿಕೆ, ಧಾರವಾಡ ಈ ವಿಳಾಸಕ್ಕೆ ಕಳಿಸಬೇಕು. ಲೇಖಕಿಗಳನ್ನು ಕಳಿಸುವವರು ಪತ್ರಿಕೆಯು ಪ್ರಕಟವಾಗುವ ಆರು ವಾರಗಳ ಮುಂಚೆಯೇ ಸಂಪಾದಕರ ಕೈಸೇರುವಂತೆ ಕಳಿಸಿಕೊಡಬೇಕು. ಸ್ವೀಕೃತವಾಗದಿದ್ದ ಲೇಖಕಿಗಳನ್ನು ತಿರುಗಿ ಆಪೇಕ್ಷಿಸುವವರು ತಮ್ಮ ವಿಳಾಸದೊಡನೆ ಮೊದಲೇ ಅಂಚೆ ಟಿಕೀಟುಗಳನ್ನು ಕಳಿಸಬೇಕು. ಲೇಖಕರು ವ್ಯಕ್ತಿಶಃ ಪಡಬಹುದಾದ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳಿಗೆ ಸಂಪಾದಕ ಮಂಡಲದವರು ಹೊಣೆಗಾರರಲ್ಲ. ಲೇಖಕರಲ್ಲಿ ತಿದ್ದುಪಡಿ, ಶಬ್ದಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚುಕಡಿಮೆ ಮಾಡುವ, ಅನವಶ್ಯವೆಂದು ಕಂಡು ಬರುವ ಭಾಗವನ್ನು ತೆಗೆದು ಹಾಕುವ ಅಧಿಕಾರವು ಸಂಪಾದಕ ಮಂಡಲಕ್ಕೆ ಇರುತ್ತದೆ.

ವಂತಿಗೆಯ ಹಣ :

ತ್ರಿಮಾಸಿಕದ ವಾರ್ಷಿಕ ವರ್ಗಣಿಯು : ೩ರೂ. ೪೫ ಪೈ. ಹಣವನ್ನು ಮುಂಗಡವಾಗಿ ಕೊಡಬೇಕು. ಬಿಡಿ ಸಂಚಿಕೆಯ ಬೆಲೆಯು ಅಂಚೆವೆಚ್ಚ ಸಹಿತ : ೧ ರೂ.

ಜಾಹಿರಾತಿನ ದರ :

ಒಂದು ಪುಟಕ್ಕೆ ಒಂದು ಪ್ರಕಟನೆಗೆ ೬ ರೂ.

ಅರ್ಧ ಪುಟಕ್ಕೆ ,, ,, ೪ ರೂ.

ಕಾಲು ಪುಟಕ್ಕೆ ,, ,, ೨-೪ ೫ ಪೈ

ವಂತಿಗೆಯ ಹಣ, ಜಾಹಿರಾತುಗಳು, ಮತ್ತು ಇತರೆ ಏನಾದರೂ ಕಳಿಸುವುದಿದ್ದಲ್ಲಿ—ಕಾರಭಾರಿ, ಲಿಂಗಾಯತ ವಿದ್ಯಾಭಿವೃದ್ಧಿ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮಿತಿಯ ಪತ್ರಿಕೆ, ಧಾರವಾಡ —ಈ ವಿಳಾಸಕ್ಕೆ ಬರೆಯಬೇಕು.

ಎಮ್. ಜಿ. ವಿರೂಪಾಕ್ಷನ್

ಕಾರಭಾರಿ

Literary Committee, L. E. Association, Dharwar.
PUBLICATIONS:

1 MUSINGS OF BASAVA—

by S. S. Basawanal, M. A.,

and K. R. Srinivasa Iyengar, M. A., D. Litt. Re. 1

2 HANDBOOK OF VEERASHAIVISM—

by S. C. Nandimath, M. A., Ph. D. (Lond). (*in press*)

3 PRESENTATION VOLUME—

to Raja L. B. Sardesai of Wantamuri—

by S. S. Basawanal, S. C. Nandimath &

K. R. Srinivasa Iyengar (*in press*)

Copies can be had of :

The LIBRARIAN, Literary Committee,

Lingayat Education Association, Dharwar.

ಧಾರವಾಡ ಲಿಂಗಾಯತ ವಿದ್ಯಾಭಿವೃದ್ಧಿ ಸಂಸ್ಥೆಯ

ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮಿತಿ ಪ್ರಕಟನೆಗಳು :

೧	ಚೆನ್ನಬಸವ ಪುರಾಣ	ವಿರೂಪಾಕ್ಷ ಪಂಡಿತ ಕೃತ ರೂ. ೫ ಮತ್ತು ೫
೨	ಪ್ರಭುಲಿಂಗ ಲೀಲೆ	ಚಾಮರಸ ಕೃತ ,, ೨ ,, ೨
೩	ಶಬರಶಂಕರ ವಿಳಾಸ	ಷಡಕ್ಷರಿ ದೇವ ಕೃತ ,, ೨
೪	ವೀರಶೈವ ತತ್ತ್ವಪ್ರಕಾಶ	(ಲೇಖನ ಸಂಗ್ರಹ) ,, ೨ ,, ೨
೫	ಶಂಕರದಾಸಿಮಯ್ಯ ಪುರಾಣ	ಮಲ್ಲಿಕಾರ್ಜುನ ಕೃತ ,, ೨

ಅಚ್ಚಿನಲ್ಲಿರುವ ಗ್ರಂಥಗಳು :

೧	ಬಸವಣ್ಣನವರ ವಚನಗಳು	(ಅಧಿಕೃತ ಸಂಸ್ಕರಣ)
೨	ಗಿರಿಜಾ ಕಲ್ಯಾಣ	ಹರಿಹರ ದೇವ ಕೃತ
೩	ಕವಿಕರ್ಣ ರಸಾಯನ	ಷಡಕ್ಷರಿ ದೇವ ಕೃತ
೪	ಬಸವ ಪುರಾಣ	ಭೀಮಕವಿ ಕೃತ

ಪುಸ್ತಕಗಳು ಬೇಕಾದಲ್ಲಿ ಕೆಳಗಿನ ವಿಳಾಸಕ್ಕೆ ಬರೆಯಿರಿ:

ಲೈಬ್ರೇರಿಯನ್,

ಲಿಂಗಾಯತ ವಿದ್ಯಾಭಿವೃದ್ಧಿ ಸಂಸ್ಥೆಯ

ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮಿತಿ, ಧಾರವಾಡ.

Printed by Mr. S. B. Harihar, Manager, Tontadarya Press, Dharwar and
published by Mr. V. R. Koppal, M. A., B. T., in the Literary Committee
Office, L. E. Association, Dharwar.
